

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

SPRAWOZDANIE

Z REALIZACJI W LATACH 2013-2014
STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO DO 2020

Opracowanie wykonano w Departamencie Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego
Województwa Wielkopolskiego

Dyrektor Departamentu: Grzegorz Potrzebowski

Zastępca Dyrektora ds. planowania regionalnego: dr Mieczysław Borówka

AUTORZY

Zespół pracowników Oddziału Planownia Strategicznego

dr Iwona Borkowska

Sylwia Górniak

Jacek Kasprzyk

Justyna Orłowska

Michał Rejewski

Kamila Sokołowska

KOORDYNACJA PRAC

dr Iwona Borkowska i Michał Rejewski

Spis treści

WYKAZ SKRÓTÓW	5
Wprowadzenie	6
1. Uwarunkowania realizacji Strategii	8
1.1. Wizja rozwoju Wielkopolski.....	8
1.2. Model rozwoju Wielkopolski	8
1.3. Sytuacja społeczno-gospodarcza regionu	9
Przestrzeń	9
Społeczeństwo	10
Gospodarka	10
Środowisko.....	11
Komunikacja.....	11
Samorząd	11
2. System monitorowania Strategii	12
3. Realizacja celów Strategii	16
3.1. Programowanie	16
3.1.1. Dokumenty wykonawcze do Strategii obowiązujące w latach 2013-2014.....	17
Dokumenty kierunkowe.....	17
Dokumenty operacyjne.....	18
3.1.2. Pola interwencji dokumentów wykonawczych na tle celów Strategii	21
Przestrzeń	26
Społeczeństwo	27
Gospodarka	33
Środowisko.....	37
Komunikacja.....	40
Samorząd	41
3.1.3. Wyniki analizy frekwencyjnej	45
3.2. Finansowanie	47
3.2.1. Źródła finansowania realizacji celów Strategii	48
3.2.2. Struktura środków finansowych na tle pola interwencji Strategii.....	51
3.3. Działanie.....	55
Cel 1. <i>Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu</i>	58
Cel 2. <i>Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami</i>	63
Cel 3. <i>Lepsze zarządzanie energią</i>	71
Cel 4. <i>Zwiększanie konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu</i>	73
Cel 5. <i>Zwiększenie spójności województwa</i>	75
Cel 6. <i>Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu</i>	80

Cel 7. <i>Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia</i>	89
Cel 8. <i>Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych woj.</i>	95
Cel 9. <i>Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem</i>	104
4. <i>Wnioski, wyzwania, rekomendacje</i>	109

WYKAZ SKRÓTÓW

OP	Cel operacyjny SRWW
JEREMIE	Wspólne Europejskie Zasoby dla Mikro, Małych i Średnich Przedsiębiorstw (ang. Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises)
JESSICA	Wspólne europejskie wsparcie na rzecz trwałych inwestycji na obszarach miejskich (ang. Joint European Support for Sustainable Investment In City Areas)
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego
NGO	Organizacje Pozarządowe (ang. non-government organization)
OPS DPR	Oddział Planowania Strategicznego Departamentu Polityki Regionalnej UMWW
PGO	Plan gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012-2017
PO IG	Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka na lata 2014-2020
PO KL 2007-2013	Program Operacyjny kapitał Ludzki na lata 2007-2013
POŚ	Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2012-2015
PPPZ	Program Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2014-2020
PZPWW	Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu
RPO	Regionalne Programy Operacyjne
RSI	Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010-2020
SOZE	Strategia wzrostu efektywności energetycznej i rozwoju odnawialnych źródeł energii w Wielkopolsce na lata 2012-2020
SPGWW	Strategia promocji gospodarczej województwa wielkopolskiego na lata 2010-2020
SPSWW	Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do roku 2020
SROWW	Strategia rozwoju oświaty w województwie wielkopolskim
SRTWW	Strategia rozwoju turystyki w województwie wielkopolskim na lata 2007-2013
SRWW	Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020
ST	Cel strategiczny SRWW
SZWW	Strategia Zatrudnienia dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2014-2020
UMWW	Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu
upzp	Ustawa z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
uzppr	Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju
WAZE	Wielkopolska Agencja Zarządzania Energią Sp. z o.o.
WBPP	Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego w Poznaniu
WPF	Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Wielkopolskiego
WPPPZ	Wojewódzki Program Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2009-2013
WROT	Wielkopolskie Regionalne Obserwatorium Terytorialne
WRPO 2007-2013	Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013
WRPO 2014+	Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020
WUP	Wielkopolski Urząd Pracy w Poznaniu

Wprowadzenie

Zgodnie z zapisami Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku, przyjętej Uchwałą nr XXIX/559/12 przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego 17 grudnia 2012r., dokument ten podlega monitorowaniu realizacji określonych w nim celów. Monitoring o charakterze sprawozdawczym pozwala z jednej strony na wewnętrzny przegląd realizacji zadań, z drugiej na efektywne zarządzanie zarówno jakością, jak i zmianą przyjętej polityki rozwojowej regionu. Celem sprawozdawania realizacji Strategii jest zatem wspomaganie procesu decyzyjnego m.in. w zakresie działań zaradczych, gdy obserwuje się odstępstwa od przyjętej wizji rozwoju i sposobów realizacji celów rozwojowych, czy też działań korygujących, kiedy identyfikuje się zagrożenia lub zmiany otoczenia, takie jak wyraźne zmiany w sektorze gospodarki, modyfikacje polityk rozwojowych wspólnotowych i krajowych, itp.

Spełnienie wizji rozwoju regionu możliwe jest w wyniku stopniowego osiągnięcia celów Strategii. Przedkładane sprawozdanie dotyczy okresu 2013-2014, dlatego wnioski z realizacji Strategii będą ostrożne, co nie zmienia faktu, że powinny one wspomagać proces decyzyjny polityki rozwojowej regionu na każdym jej etapie. Ponadto wyniki systematycznie prowadzonych obserwacji stanowią istotny wkład do badań ewaluacyjnych dokumentów kierunkowych i operacyjnych, a także są przesłanką aktualizacji tych dokumentów. Przedkładane sprawozdanie również pełni te role.

Struktura raportu zdeterminowana jest w głównej mierze charakterystyką wykorzystania w tym okresie instrumentów: programowych, finansowych i instytucjonalnych. Stąd raport składa się z trzech głównych części. W pierwszej z nich opisane zostały instrumenty programowe, do których należą regionalne dokumenty kierunkowe i operacyjne, w tym regionalne programy operacyjne na lata 2007-2013 oraz 2014-2020. Strategia jest bowiem dokumentem ramowym, wyznaczającym kierunki i zakres interwencji dla wynikających z niej dokumentów szczegółowych, opracowywanych i realizowanych na różnych podstawach prawnych. Do instrumentów programowych należą także komponenty regionalne programów krajowych, oddane w zarządzanie Samorządowi Województwa, czy inne krajowe programy, na które Samorząd Województwa może mieć wpływ poprzez udział w pracach komitetów sterujących lub monitorujących. Ze względu na pośredniczący udział Samorządu Województwa w ich programowaniu zostały one jednak wskazane w części sprawozdania charakteryzującej główne kierunki działań, w tym różne formy realizacji poszczególnych celów Strategii.

W drugiej części sprawozdania opisane zostały instrumenty finansowe. Głównym źródłem finansowania osiągnięcia celów Strategii są środki podmiotów publicznych zaangażowanych w jej realizację oraz środki pochodzące z funduszy unijnych. Uzupełnienie stanowią środki innych podmiotów, w tym prywatnych, którzy jako beneficjenci wnoszą niezbędny wkład do zadań współfinansowanych ze źródeł publicznych.

Trzecia część sprawozdania poświęcona została głównym kierunkom działań, przedstawiono w niej najważniejsze inicjatywy podejmowane przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego w ramach poszczególnych celów strategicznych. W Strategii podkreśla się, że podmiotem odpowiedzialnym za jej realizację jest Samorząd Województwa, a za bieżące zarządzanie jej wdrażaniem odpowiada Zarząd

Województwa, mający do dyspozycji odpowiednie służby merytoryczne Urzędu Marszałkowskiego oraz jednostek podległych. Stąd podstawowym źródłem informacji w tym zakresie były departamenty, biura i inne jednostki organizacyjne Urzędu podległe Zarządowi Województwa. Uzupełnienie systemu instytucjonalnego stanowią m.in. regionalne obserwatoria, podmioty utworzone dla potrzeb wdrażania poszczególnych programów/ strategii, spółki, w których Samorząd posiada udziały lub akcje, różnego rodzaju partnerstwa. Należy jednak zaznaczyć, że rozdział ten nie służy ocenie działalności poszczególnych departamentów, biur i jednostek organizacyjnych oraz współpracujących z Urzędem. Jego głównym celem jest uwypuklenie działań przyczyniających się do osiągnięcia celów Strategii.

Sprawozdanie kończą wnioski z realizacji Strategii w latach 2013-2014 oraz wyzwania na kolejną perspektywę. Należy wskazać, że raport uzupełniony jest o część dotyczącą sytuacji społeczno-gospodarczej, będącej kontekstem realizacji Strategii oraz część opisującą system(y) monitorowania zidentyfikowane w strukturach Urzędu.

1. Uwarunkowania realizacji Strategii

Przy interpretacji wyników, formułowaniu wniosków, czy ogólnie – ocenie realizacji Strategii, należy uwzględnić jej uwarunkowania, zarówno polityczne (sposób ujmowania rozwoju regionu przez władze), jak i sytuację społeczno-gospodarczą. Cele Strategii realizowane są bowiem w określonym modelu rozwoju regionu i służą spełnieniu określonej wizji rozwojowej. Ponadto realizacja celów Strategii dokonuje się w określonej sytuacji społeczno-gospodarczej. Każde z tych założeń zostało przybliżone w poniższych podrozdziałach.

1.1. Wizja rozwoju Wielkopolski

Głównym punktem odniesienia w analizie realizacji celów Strategii jest przyjęta wizja rozwoju regionu. Przesławia ona w sposób syntetyczny założony przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego jego stan docelowy, który stanowi: Wielkopolska w 2020 roku będzie regionem inteligentnym, innowacyjnym i spójnym, gdzie:

- efektywnie wykorzystywany jest potencjał wewnętrzny,
- podmioty rozwoju ściśle współpracują,
- istnieje klimat dla innowacji we wszystkich sferach funkcjonowania regionu,
- konkurencyjność budowana jest na wzajemnie korzystnych powiązaniach funkcjonalnych między ośrodkami wzrostu a otoczeniem,
- priorytetem i fundamentem rozwoju jest edukacja oraz budowa na jej podstawie kreatywnych kapitałów, intelektualnego i innowacyjnego,
- jednym z głównych priorytetów jest zielony aspekt rozwoju,
- mieszkańcy wykazują wysoką aktywność zawodową, gospodarczą i społeczną,
- gospodarka i życie społeczne są otwarte na świat,
- wszystkie aspekty rozwoju uwzględniają zasadę włączenia społecznego,
- każdy mieszkaniec ma dostęp do podstawowych standardów usług społecznych,
- przestrzeń województwa pozbawiona jest barier dla mobilności mieszkańców,
- polityka kieruje się większą otwartością na nowe i nowych,
- istotny wpływ na rozwój regionu wywiera sprawowane w stylu koncyliacyjnym zdecydowane przywództwo regionalne.

1.2. Model rozwoju Wielkopolski

Model precyzuje sposób ujmowania rozwoju regionu oraz wynikających stąd konsekwencji w postaci charakterystycznych czynników, barier i narzędzi jego sterowaniem. Przyjęto, że Wielkopolska do 2020 roku będzie rozwijała się w modelu dyfuzyjno-absorpcyjnym. Oznacza to, że wspierane będą wszystkie potencjały rozwojowe. Spolaryzowana przestrzeń Wielkopolski powinna rozwijać się w wyniku wzajemnie korzystnych oddziaływań biegunów i ich otoczenia, czyli w wyniku dyfuzji rozwoju z biegunów na otoczenie, ale równocześnie dzięki wzrastającym zdolnościom otoczenia do wchłaniania korzystnego oddziaływania czynników zewnętrznych. Dyfuzja i absorpcja są równoważnymi czynnikami rozwoju.

Podstawowe założenia Samorządu Województwa Wielkopolskiego, co do modelu rozwoju Wielkopolski do 2020 roku, są następujące:

- Ośrodki wzrostu/koncentracji potencjału nie powinny rozwijać się kosztem otoczenia, lecz korzystnie na nie oddziaływać.
- Obszary opóźnione w rozwoju powinny być wspierane w zakresie wzmacniania ich wewnętrznych potencjałów oraz zdolności do kreowania i absorpcji innowacji. Wsparcie nie może być „premią za biedę”.

- Należy stosować zasadę, że ośrodki wzrostu wspierane są przez władzę publiczną przede wszystkim w zakresie, w jakim są w stanie korzystnie oddziaływać na otoczenie, a otoczenie jest wspierane w zakresie, w jakim wzmacnia to jego zdolności do absorbowania czynników rozwojowych z zewnątrz.
- Przestrzeń spolaryzowana/zróżnicowana jest stanem obiektywnym. Nie można zlikwidować nierówności, bowiem dokonać tego można tylko przez hamowanie rozwoju tych, którzy rozwijają się najszybciej.
- Istotne nie jest to, że jakiś obszar rozwija się szybciej niż inne obszary, ale to, że nawet najwolniej rozwijający się obszar nie powinien rozwijać się zbyt wolno.
- Przestrzeń powinna być spójna, czyli powiązana wzajemnie korzystnymi relacjami, co nazywane jest także „usieciowieniem”. Jest to ważne źródło synergii.
- Każdemu mieszkańcowi Wielkopolski należy zapewnić odpowiedni standard dostępu do usług publicznych, edukacji i rynku pracy oraz warunki samoorganizacji, jeśli nie w miejscu zamieszkania, to w innym, lecz pod warunkiem zapewnienia odpowiednich warunków do mobilności przestrzennej.
- Każdemu mieszkańcowi Wielkopolski należy zapewnić równy dostęp do wsparcia w sytuacjach kryzysowych.

1.3. Sytuacja społeczno-gospodarcza regionu

Przedstawiona sytuacja społeczno-gospodarcza regionu, z jej najbardziej charakterystycznymi elementami, wskazuje na okoliczności, w jakich realizowane były cele Strategii w latach 2013-2014. Dla większej przejrzystości tekst uporządkowano w pięć bloków tematycznych/ obszarowych¹:

PRZESTRZEŃ	SPOŁECZEŃSTWO	GOSPODARKA	ŚRODOWISKO	KOMUNIKACJA	SAMORZĄD
☐ sieć osadnicza ☐ zróżnicowanie wew.	☐ polityka społ. ☐ zdrowie ☐ kultura ☐ sport ☐ społ. obywatel. ☐ społ. lokalna ☐ bezpieczeństwo	☐ rynek pracy ☐ edukacja ☐ konkurencyjność i innowacyjność ☐ turystyka	☐ ochr. przyrody ☐ gosp. odpadami ☐ ochr. powietrza ☐ klimat akustycz. ☐ bioróżnorodność ☐ zasoby wodne ☐ energia	☐ transport ☐ społ. informacyj.	☐ sprawna admin. ☐ współpraca zagraniczna

Przestrzeń

- Dogodne położenie regionu w aspekcie komunikacyjnym.
- Dynamicznie rozwijająca się stolica regionu – Poznań skupia regionalne i ponadregionalne funkcje naukowe, komunikacyjne, administracyjne, społeczne i gospodarcze.
- Duże znaczenie w sieci osadniczej ma Aglomeracja Kalisko-Ostrowska położona w południowej części województwa, dysponująca dużym potencjałem rozwojowym.
- Gęsta sieć miast różnej wielkości, pełniących funkcje regionalne, subregionalne, ponadlokalne, czy lokalnych ośrodków wzrostu.
- Obserwuje się wyraźną przewagę centralnej części regionu nad obszarami peryferyjnymi. Zróżnicowanie widoczne jest również w przekroju miasto-wieś, na niekorzyść wsi - najniższa dostępność do podstawowych usług publicznych dotyczy znacznie częściej obszarów wiejskich niż miejskich.
- Postępująca suburbanizacja powoduje zmianę proporcji dotychczasowych funkcji miejskich i wiejskich.

¹ Przyjęto, aby nazwy bloków tematycznych/ obszarowych były jak najbardziej pojemne i jednocześnie sugestywne, stanowiąc tym samym uniwersalną pomoc techniczno-analityczną.

Spoleczeństwo

- Wzrasta liczba ludności, w tym osób starszych. W regionie mieszka znaczna liczba osób żyjąca poniżej minimum egzystencji (jedna z wyższych w kraju). Średnia kwota długu osób zalegających ze spłatą zobowiązań utrzymuje się na wysokim poziomie.
- Istotnym problemem w zakresie infrastruktury społecznej są niewystarczające zasoby w zakresie opieki żłobkowej oraz wsparcia instytucjonalnego oferowanego osobom starszym.
- W ramach ekonomii społecznej Wielkopolska zaliczana jest do grona województw o największej liczbie podmiotów społecznych prowadzących działalność gospodarczą.
- Sytuacja zdrowotna mieszkańców jest determinowana głównie przez choroby układu krążenia i nowotworowe, układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej oraz chorób układu oddechowego. Istotnym problemem dla województwa jest pogarszająca się dostępność do służby zdrowia (najniższa w kraju).
- Dostęp do infrastruktury kulturalnej jest dość ograniczony, jednocześnie obserwuje się potencjał kulturotwórczy w znacznej liczbie aktywnych twórców ludowych, członków zespołów artystycznych, czytelników, kinomanów i uczestników imprez masowych.
- Wzrasta liczba klubów sportowych oraz trenujących, trenerów i instruktorów sportowych. Rozwija się także infrastruktura sportowa, poprawie ulega stan techniczny istniejących obiektów.
- Wielkopolanie darzą zaufaniem najbliższe otoczenie, nie mają konfliktów z sąsiadami i czują się stosunkowo bezpiecznie w okolicy, w której mieszkają. Z drugiej strony cechuje ich niska aktywność obywatelska i społeczna, która przekłada się na bierność w rozwiązywaniu problemów, jeżeli takie się pojawiają.
- Rośnie liczba zdarzeń niebezpiecznych dla życia i zdrowia mieszkańców. Wielkopolskę cechuje wysoka wykrywalność przestępstw ogółem w kraju. Interwencję podejmują często także jednostki straży pożarnej (ich liczba jest jedną z wyższych w kraju).

Gospodarka

- Wzrasta poziom zatrudnienia, jednocześnie zwiększa się odsetek osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia, osób młodych oraz długotrwale bezrobotnych.
- Wynagrodzenia, mimo tendencji wzrostowej są poniżej średniej kraju.
- W ramach infrastrukturalnego wsparcia rynku pracy notuje się wzrost liczby żłobków i przedszkoli oraz udziału dzieci objętych opieką w tych placówkach.
- W obszarze większych aglomeracji występuje problem z dostępem do usług edukacyjnych, związany głównie z korzystaniem przez mieszkańców strefy podmiejskiej z placówek szkolnych na terenie miasta. Jakość kształcenia w szkołach, mierzona wynikami egzaminów, wskazuje na niesatysfakcjonujący poziom edukacji.
- Notuje się dużą liczbę szkół wyższych o różnym profilu kształcenia (głównie w Poznaniu), z zaznaczającym się spadkiem liczby studentów, małą współpracą uczelni z podmiotami prywatnymi oraz brakiem wykształconej kadry w innowacyjnych i nowoczesnych branżach.
- Wzrasta udział ludności posiadającej wyższe wykształcenie.
- Dynamicznie rozwija się sektor MŚP, który cechuje wysoka wydajność pracy, ponadprzeciętna produktywność, duża elastyczność i mobilność gospodarcza, wysoka kultura organizacyjna oraz wykorzystanie lokalnego kapitału ludzkiego.
- Maleje wielkość nakładów inwestycyjnych (przy ogólnym wzroście w kraju), choć region nadal zajmuje wysoką pozycję w tym względzie. Znaczny ich poziom jest m.in. efektem inwestycji zagranicznych, a także tworzenia nowych oraz rozwoju istniejących miejsc pracy.
- Niski poziom innowacyjności w regionie wynika głównie z tradycyjnej struktury gospodarki (znacząca rola rolnictwa oraz niedobory w usługach), niechęci do współpracy w zakresie działalności innowacyjnej oraz badawczo-rozwojowej wśród przedsiębiorców. Podmioty gospodarcze skupiają się na zachowaniu dotychczasowej pozycji na rynku. Najbardziej zaangażowane w działalność innowacyjną są duże i średnie przedsiębiorstwa.
- Turystyka biznesowa stanowi jedną z kluczowych form turystyki w regionie dzięki dużemu potencjałowi gospodarczemu, w tym dobrze rozwiniętej infrastrukturze handlowej (m.in.

Międzynarodowe Targi Poznańskie). Województwo posiada również walory sprzyjające rozwojowi agroturystyki oraz turystyki krajoznawczej w oparciu o bogate dziedzictwo kulturowe.

Środowisko

- Obszary chronione zajmują około 1/3 powierzchni regionu, natomiast 1/4 stanowią lasy.
- Poważnym zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego pozostaje erozja gleb oraz ich zanieczyszczenie, w szczególności w obszarach narażonych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (południowo-zachodnia część regionu).
- Niski odsetek osób korzysta z oczyszczalni (około 2/3 mieszkańców).
- Systematycznie poprawia się gospodarka odpadami. Na składowiska trafia coraz mniej odpadów komunalnych, jednak ich ilość nadal znajduje się na poziomie średniej krajowej.
- Wielkopolskę cechuje wysoki poziom zatrzymywanych lub neutralizowanych zanieczyszczeń pyłowych emitowanych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza, czego nie można powiedzieć o zanieczyszczeniach gazowych.
- Powiększa się obszar, na których występują przekroczenia dopuszczalnych wartości hałasu w środowisku, pochodzącego głównie z infrastruktury komunikacyjnej.
- Fragmentacja przestrzeni przyrodniczej utrudnia migrację gatunków roślin i zwierząt, co prowadzi do zubożenia materiału genetycznego.
- Zmniejsza się poziom zużycia wody na jednego mieszkańca. Woda wykorzystywana jest głównie na potrzeby rozwiniętego przemysłu energetycznego.
- Niekorzystny bilans wodny regionu wynika z deficytu wód gruntowych, niewystarczającego poziomu opadów oraz ich nierównomiernego rozłożenie w skali roku, co skutkuje m.in. spadkiem retencji gruntowej na rzecz spływu powierzchniowego. Nadal problemem jest zła jakość wód.
- Region bogaty jest w liczne zasoby surowców mineralnych, takich jak: węgiel brunatny, gaz ziemny, ropa naftowa, sól kamienna oraz kruszywa mineralne.
- Niedostatecznie wykorzystany jest potencjał produkcji energii ze źródeł odnawialnych.

Komunikacja

- Korzystne położenie w układzie europejskich korytarzy transportowych oraz duży potencjał logistyczny (m.in. autostrada, odcinki dróg ekspresowych).
- Obserwuje się niedostateczny stan techniczny dróg, „wąskie gardła”, brak obwodnic miast i miejscowości, położonych na przebiegu dróg krajowych i wojewódzkich, w szczególności na odcinkach charakteryzujących się ponadprzeciętnym natężeniem ruchu drogowego, słabo rozwinięte systemy zarządzania i sterowania (ITS).
- Systematycznie zmniejsza się długość linii kolejowych oraz infrastruktury towarzyszącej, szczególnie bocznic kolejowych. Występują „wąskie gardła” na sieci kolejowej, głównie w obrębie węzłów kolejowych (w szczególności Poznańskiego Węzła Kolejowego).
- Słaba dostępność transportu zbiorowego (wydłużony czas dostania się do ośrodków miejskich, niedostateczny zasięg sieci, mała częstotliwość połączeń, cena biletów) oraz niedostatecznie rozwinięta integracja organizacyjna skutkują niską konkurencyjnością transportu zbiorowego wobec transportu samochodowego.
- Zmniejsza się tempo rozwoju ruchu lotniczego w porcie lotniczym Poznań-Ławica oraz znikome jest wykorzystanie lokalnych lotnisk w tym względzie (służą one głównie usługom o charakterze sportowym i biznesowym).
- Niewielkie perspektywy rozwoju transportu śródlądowego wynikają z niekorzystnych parametrów technicznych rzek, ale korzystny układ dróg wodnych sprzyja rozwojowi turystyki wodnej.
- Notuje się powolny wzrost absorpcji technologii informatycznych zarówno przez gospodarstwa domowe, szkoły, jak i podmioty gospodarcze w regionie.

Samorząd

- Pomimo sukcesywnego rozwoju e-administracji nadal niedostateczny jest odsetek osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją.
- Zwiększenie wykorzystania rozwiązań informatycznych w strukturach Samorządu Województwa.

- W systemie obiegu dokumentacji UMWW stosuje się system mieszany obejmujący zarówno dokumentację papierową, jak i elektroniczną.
- Rozwija się współpraca międzynarodowa Wielkopolski poprzez udział w partnerstwach, sieciach i platformach regionów, głównie europejskich.

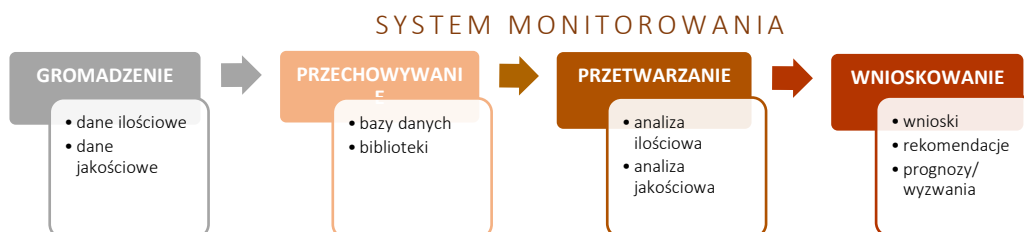
2. System monitorowania Strategii

Monitorowanie spełnia funkcję wewnętrznej kontroli realizacji zadań, dlatego uznawane jest za jedno z narzędzi zarządzania. Mając na celu ocenę zgodności realizacji Strategii z jej założeniami, jest mechanizmem gwarantującym jej jakość. W Strategii przedstawiono podstawowe założenia systemu jej monitorowania:

- Stworzenie instytucjonalnego zaplecza analitycznego dla zarządzania rozwojem, w tym stworzenie WROT i współpraca z nauką w tym zakresie.
- Za pośrednictwem WROT na bieżąco monitorowana będzie sytuacja społeczno-gospodarcza w województwie.
- Monitorowanie realizacji celów Strategii obejmie trzy wymiary: analizę prac programowych, pola interwencji Strategii i sytuacji społeczno-gospodarczej.
- Analiza realizacji celów Strategii prowadzona będzie według wskaźników określonych w ramach monitorowania poszczególnych programów lub innych dokumentów, czy przedsięwzięć wykonawczych (projektów, działań, inwestycji itp.) według wskaźników określonych w tych dokumentach.
- Tworzone będą bazy danych, systematycznie uzupełniane i przetwarzane, dla identyfikacji głównych procesów oraz trendów rozwojowych, co ułatwi prognozowanie. Gromadzone dane będą udostępniane podmiotom zewnętrznym oraz systematycznie prezentowane, także za pośrednictwem Internetu.
- Ocena realizacji celów Strategii jest dokonywana w trakcie jej realizacji, stosownie do potrzeb.
- Dane i wyniki analiz pozwolą na ocenę rezultatów, konfrontację wyników z założeniami, identyfikację przyczyn różnic oraz ewentualne rekomendacje zmian Strategii.

W założeniach wskazano dwukrotnie na prowadzenie analiz sytuacji społeczno-gospodarczej. Należy wyjaśnić, że w pierwszym przypadku chodzi o przedstawienie kontekstu, w jakim realizowana jest Strategia. W drugim – o przybliżenie skutków realizacji Strategii, z wykorzystaniem wskaźników określonych w przedmiotowym dokumencie. Jednakże zamieszczone w Strategii wskaźniki nie wyczerpują wszystkich parametrów. W zależności od potrzeb stosowane mogą być także inne miary oceny. System monitorowania Strategii mogą uszczegóławiać i uzupełniać systemy monitorowania pozostałych strategii, programów i planów regionalnych.

Odwołując się do ww. założeń, system monitorowania Strategii zobrazować można następująco: (1) gromadzenie danych, informacji jakościowych i ilościowych, (2) przechowywanie tych informacji, z czym wiąże się utworzenie i aktualizowanie baz danych, bibliotek, (3) przetwarzanie danych i ich analiza oraz (4) wnioskowanie, które dla decydentów stanowią punkt wyjścia do ewentualnych decyzji o zmianach w zapisach Strategii, bądź w sposobach jej realizacji.

Zgodnie z ustawą z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa za monitorowanie Strategii rozwoju województwa odpowiada Zarząd Województwa Wielkopolskiego, który wykonuje to zadanie przy pomocy Departamentu Polityki Regionalnej i funkcjonujących w jego strukturach Oddziału Planowania Strategicznego oraz Wielkopolskiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego. Oddział Planowania

Strategicznego odpowiada za koordynację prac nad Strategią, monitorowanie realizacji jej celów oraz przygotowywanie aktualizacji dokumentu. Z kolei WROT – w ramach monitorowania realizacji celów Strategii – za diagnozowanie sytuacji społeczno-gospodarczej i koordynację współpracy analitycznej z innymi jednostkami Urzędu oraz wojewódzkimi samorządowymi jednostkami organizacyjnymi. Poza Departamentem Polityki Regionalnej, będącym główną jednostką w monitorowaniu Strategii, system ten uzupełniają ukierunkowane zadaniowo jednostki analityczne, takie jak: Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego, odpowiedzialne w ramach swych kompetencji za dostarczanie kompleksowych, specjalistycznych danych przestrzennych i wykonywanie analiz w tym zakresie, czy obserwatoria tematyczne odpowiedzialne za monitorowanie wybranych aspektów sytuacji społeczno-gospodarczej regionu (tj. Wielkopolskie Obserwatorium Rynku Prac², Wielkopolskie Obserwatorium Innowacji³ oraz Obserwatorium Integracji Społecznej⁴). W monitorowaniu Strategii wykorzystywane są również informacje gromadzone i przetwarzane w pozostałych jednostkach Urzędu Marszałkowskiego i wojewódzkich samorządowych jednostkach organizacyjnych.

W Urzędzie najczęściej monitorowanie polega na gromadzeniu i przetwarzaniu informacji na podstawie wyznaczonych wskaźników monitorowania⁵. Z drugiej strony w jednostkach UMWW i podległych ZWW funkcjonują różne sposoby realizacji poszczególnych etapów monitorowania, np. co do zakresu zbieranego materiału, zlecenia badań lub przeprowadzania ich we własnym zakresie, aktualizacji baz danych, upubliczniania wyników, itd. Zaobserwowano także monitorowanie poszczególnych aspektów bez wyraźnej struktury organizacyjnej. Osobnego komentarza wymaga przedsięwzięcie sieciowania różnych obserwatoriów w regionie, czy monitorowanie projektów realizowanych ze środków unijnych. Sprawia to, że w ramach struktur Urzędu i jednostek podległych ZWW można mówić albo o systemie monitorowania Strategii, albo o systemach monitorowania poszczególnych obszarów, różniących się w szczegółach i praktyce.

Nawiązując do przedstawionego wyżej schematu systemu monitorowania, jednocześnie wykorzystując wiedzę z materiałów wywołanych i zastanych (m.in. Programów badań statystycznych statystyki publicznej na 2013 i 2014 rok) można odpowiedzieć na pytanie – skąd jednostki w strukturach Urzędu i podległe ZWW czerpią dane? W większości jednostek organizacyjnych dane pozyskiwane są od samorządu niższego szczebla lub jednostek nadzorowanych, bądź innych jednostek Urzędu, czego wymagają właściwe akty prawne (np. ustawy, rozporządzenia, uchwały, zarządzenia marszałka) (Tab. 1).

Tab. 1. Przykładowe zakresy danych, w pozyskaniu lub przekazaniu których uczestniczyło Województwo Wielkopolskie w latach 2013-2014

Lp.	Podmioty przekazujące dane	Zakres danych	Miejsce przekazania danych
1	wójtowie (burmistrzowie, prezydenci miast), zarządy powiatów	• sprawozdanie z gospodarowania dochodami budżetu gminy lub powiatu pochodzącymi z opłat i kar środowiskowych, przeznaczonymi na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej • nadwyżki dochodów budżetu gminy lub powiatu pochodzących z opłat i kar środowiskowych, podlegającej przekazaniu na rzecz woj. funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej	UMWW
2	wójtowie (burmistrzowie)	sprawozdanie z realizacji inwestycji w zakresie wodociągów i sanitacji wsi	UMWW
3	starostowie	sprawozdanie ze stanu ilościowego oraz utrzymania wód i urządzeń melioracji wodnych	Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Poznaniu
4	starostwa powiatowe	• sprawozdanie z przebiegu realizacji przepisów ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych w zakresie gromadzenia i wykorzystania środków z należności, opłat rocznych i innych wymienionych w ustawie • gminne i powiatowe zestawienia zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków, sporządzone na podstawie wykazów gruntów, wykazów budynków i wykazów lokali z zachowaniem formy i treści tych wykazów	UMWW
5	urzędy powiatowe	realizacja przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych w zakresie wyłączenia gruntów z produkcji rolniczej, rekultywacji i zagospodarowania gruntów oraz zasobów	UMWW

² Funkcjonujące w strukturach Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu w ramach Wydziału Badań i Analiz Rynku Pracy

³ Funkcjonujące w strukturach Departamentu Gospodarki UMWW

⁴ Pierwotnie jednostka funkcjonowała w strukturach ROPS. Aktualnie jest jednostką w strukturach DPR w ramach WROT, ale wciąż podejmuje zagadnienia merytoryczne ROPS.

⁵ Ocenie podlegają przede wszystkim wskaźniki realizacji oparte w głównej mierze na statystyce publicznej oraz stopień ich odzwierciedlenia w wykonywanych zadaniach, jak również zgodność z wyznaczonymi priorytetami.

Lp.	Podmioty przekazujące dane	Zakres danych	Miejsce przekazania danych
		i eksploatacji złóż torfów	
6	powiatowe urzędy pracy	• sprawozdanie o rynku pracy, w tym: – bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy – bezrobotni według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy, poszukujący pracy oraz wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej, w tym wg zawodów i specjalności – poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa, pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, szkolenie bezrobotnych i poszukujących pracy, staż i przygotowanie zawodowe dorosłych – bezrobotni oraz poszukujący pracy zamieszkali na wsi według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy; – aktywne programy rynku pracy – bezrobotni według gmin – umowy z agencjami zatrudnienia i programy specjalne • sprawozdanie o przychodach i wydatkach Funduszu Pracy • sprawozdanie o osobach niepełnosprawnych, bezrobotnych i poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu • sprawozdanie o instytucjonalnej obsłudze rynku pracy	Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu
7	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu	sprawozdanie z gospodarowania wojewódzkim funduszem ochrony środowiska i gospodarki wodnej/Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	UMWW
8	JST (np. właściwe ze względu na miejsce przeprowadzenia imprezy masowej, prowadzenie szkoły, placówki, zakładu, itd.)	• sprawozdanie o zasobach mieszkaniowych • sprawozdanie z organizacji imprez masowych • sprawozdanie o stanie należności i zobowiązań, sprawozdanie o stanie i ruchu środków trwałych	portal sprawozdawczy GUS
		System Informacji Oświatowej (SIO) w zakresie danych dotyczących nauczycieli, wypoczynku w okresie ferii zimowych i pozostałe dane	Kuratorium Oświaty w Poznaniu
9	Sejmik Województwa Wielkopolskiego	dane dot. ochrony przyrody i krajobrazu (tj. powierzchnia parków krajobrazowych i obszarów chronionych)	portal sprawozdawczy GUS
10	Zarząd Województwa Wielkopolskiego	• statystyka w zakresie samorządu województwa (radni województwa wg wieku, wykształcenia, grup zawodów, członkowie zarządu) • statystyka województwa w zakresie transportu (organizacja transportu publicznego, tabor kolejowy i nakłady inwestycyjne, ścieżki rowerowe)	portal sprawozdawczy GUS
		dane zagregowane z zakresu łowiectwa, tj. liczba i powierzchnia obwodów łowieckich, odszkodowania łowieckie wypłacane ze środków budżetu państwa za szkody wyrządzone w uprawach i płodach rolnych na obszarach obwodów łowieckich polnych i obszarach nie wchodzących w skład obwodów łowieckich, przez zwierzęta łowne objęte całoroczną ochroną, w uprawach i płodach rolnych przez dziki, łosie, jelenie, danielie i sarny na obszarach nie wchodzących w skład obwodów łowieckich	Główny Urząd Statystyczny
		sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych	Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
11	Marszałek Województwa Wielkopolskiego	• zbiór danych jednostkowych dotyczących odpadów w zakresie ilości odpadów wytworzonych i zagospodarowanych według rodzajów odpadów oraz ilości wytworzonych i zagospodarowanych opakowań i odpadów opakowaniowych • dane zagregowane w zakresie liczby i masy zebranych pojazdów wycofanych z eksploatacji, masy odpadów pochodzących z pojazdów wycofanych z eksploatacji poddanych procesom odzysku i recyklingu	Urząd Statystyczny w Poznaniu
		sprawozdanie z wykonania prac geodezyjno-urzędzeniowych na potrzeby rolnictwa	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
		zestawienie udokumentowanych zasobów wód podziemnych i wyników prac hydrogeologicznych	Państwowy Instytut Geologiczny – PIB
12	UMWW	dane zagregowane dot. realizacji przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych w zakresie wyłączenia gruntów z produkcji rolnej, rekultywacji i zagospodarowania gruntów oraz zasobów i eksploatacji złóż torfów	Urząd Statystyczny w Poznaniu, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
		• sprawozdanie z realizacji inwestycji w zakresie wodociągów i sanitacji wsi • sprawozdanie z przebiegu realizacji przepisów ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych w zakresie gromadzenia i wykorzystania środków z należności, opłat rocznych i innych wymienionych w ustawie	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
		• Sprawozdanie z realizacji Regionalnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego Województwa Wielkopolskiego na lata 2011-2015 • Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Zwalczenia AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV	Ministerstwo Zdrowia
		sprawozdanie o zatrudnieniu wybranej kadry medycznej w administracji i szkołach wyższych	portal sprawozdawczy Centrum Systemów

Lp.	Podmioty przekazujące dane	Zakres danych	Miejsce przekazania danych
			Informacyjnych Ochrony Zdrowia
		Baza Danych Obiektów Topograficznych dla obszaru województwa	Główny Urząd Statystyczny
		dane jednostkowe i zagregowane z zakresu bilansu oraz rachunku zysków i strat Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego	Główny Urząd Statystyczny, Ministerstwo Finansów
		wykazy nowopowstałych i zlikwidowanych w ciągu kwartału skategoryzowanych obiektów noclegowych (dane jednostkowe)	Urząd Statystyczny w Rzeszowie
		informacja o liczbie basenów publicznych – dane zagregowane wg gmin	Urząd Statystyczny w Poznaniu
		wojewódzkie zestawienie danych objętych ewidencją gruntów i budynków sporządzone na podstawie zestawień powiatowych	Główny Urząd Geodezji i Kartografii
		Sprawozdanie z wysokości średnich wynagrodzeń nauczycieli na poszczególnych stopniach awansu zawodowego w szkołach i placówkach prowadzonych przez Województwo Wielkopolskie	Regionalna Izba Obrachunkowa w Poznaniu, dyrektorzy szkół badanej jednostki, związki zaw. zrzeszające nauczycieli
		Sprawozdanie z realizacji Programu opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2014	Generalny Konserwator Zabytków, Wojewódzki Konserwator Zabytków
		wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska oraz z redystrybucji tych wpływów dane zagregowane dot. sprawozdań z gospodarowania dochodami budżetu gminy i powiatu pochodzącymi z opłat i kar środowiskowych, przeznaczonymi na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
		Sprawozdania, których przekazanie do innych jednostek (poza Urząd) nie jest obligatoryjne; stanowią tzw. dokumentację wewnętrzną: Sprawozdanie z działalności zagranicznej Wykonanie Planów działalności danej jednostki w ramach Systemu Kontroli Zarządczej UMWW Liczba przyznanych stypendiów Marszałka Województwa Wielkopolskiego o charakterze socjalnym i motywacyjnym Wykorzystanie środków na doskonalenie zawodowe nauczycieli Informacje o stanie mienia Województwa Wielkopolskiego w zakresie nieruchomości będących siedzibami szkół i placówek prowadzonych przez Samorząd WW Sprawozdanie z realizacji zadań publicznych Województwa Wielkopolskiego przez organizacje pozarządowe Wykonanie zadań na drogach wojewódzkich przez Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Poznaniu Rejestr produktów wpisanych na Listę Produktów Tradycyjnych Lista laureatów konkursu Wielkopolski Rolnik Roku, najlepszy obiekt turystyki na obszarach wiejskich Inwentaryzacja podstawowych obiektów sportowych funkcjonujących na terenie Wielkopolski w układzie powiatowym Monitoring poziomu sportowego wyrażany w punktach w systemie sportu młodzieżowego Sprawozdanie z wykonania planów finansowo-merytorycznych instytucji kultury prowadzonych przez SWW Sprawozdanie z wykonania budżetu Województwa Wielkopolskiego Sprawozdanie z realizacji Programu Wielkopolska Odnowa Wsi 2013-2020 Sprawozdanie z realizacji programu odbudowy populacji zwierzyny drobnej w województwie wielkopolskim w latach 2005-2015 Sprawozdanie z realizacji Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii dla Województwa Wielkopolskiego	
13	Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu	sprawozdania o rynku pracy sporządzone przez powiatowe urzędy pracy z kompletem załączników sporządzonych przez PUP	Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, do wiadomości MPiPS
14	Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w Poznaniu	sprawozdanie rodzinnej pieczy zastępczej Sprawozdania, których przekazanie do innych jednostek (poza ROPS i UMWW) nie jest obligatoryjne; stanowią tzw. dokumentację wewnętrzną: Ocena zasobów pomocy społecznej Sprawozdanie z realizacji Regionalnego Planu Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Wielkopolskim na lata 2013-2020 Monitoring Strategii Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku	portal sprawozdawczy GUS
15	Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego	Okresowa ocena Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego	do wiadomości Ministerstwa Rozwoju

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie Programów statystyki publicznej na lata 2013 i 2014, uchwał i rozporządzeń Marszałka Województwa Wielkopolskiego, informacji przekazanych od jednostek organizacyjnych Urzędu (departamentów, biur) oraz jednostek podległych ZWW (Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu).

Informacje pozyskiwane są także w ramach badań/analiz własnych lub zleczanych. Najczęściej wykorzystywane są wówczas powszechnie dostępne dane ze statystyki publicznej jak BDL, Strateg, ale pojawiają się także badania wymagające zakupu specjalistycznych baz danych, czy badania z wykorzystaniem danych pierwotnych.

Gromadzone dane przechowywane są w bazach i bibliotekach danych, tworzonych w poszczególnych jednostkach. Wykorzystywane są one najczęściej do wspomnianej już sprawozdawczości, wymaganej zapisami aktów prawnych lub odpowiednimi zapisami w dokumentach wykonawczych, a także do analiz i badań prowadzonych lub koordynowanych w jednostkach Urzędu, czy do bieżącej działalności.

Na uwagę zasługuje przedsięwzięcie sieciowania działalności różnych obserwatoriów tematycznych odpowiedzialnych za monitorowanie wybranych aspektów sytuacji społeczno-gospodarczej regionu: Wielkopolskie Obserwatorium Rynku Pracy, Wielkopolskie Obserwatorium Innowacji, Obserwatorium Integracji Społecznej, gdzie wiodącą rolę w sieci obserwatoriów pełni WROT. Funkcjonuje także Wielkopolskie Regionalne Forum Terytorialne, będące miejscem cyklicznych spotkań różnych podmiotów zajmujących się lub zainteresowanych problematyką regionu, w celu oceny efektów prowadzonych działań prorozwojowych i przyszłych kierunków rozwoju Wielkopolski.

Osobnej uwagi wymaga najbardziej rozbudowany i zorganizowany system monitorowania, jaki związany jest z zarządzaniem Wielkopolskim Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2014-2020, a w jego ramach – monitorowaniem projektów finansowanych ze środków unijnych. Wykorzystuje on m.in. Lokalny System Informatyczny do obsługi projektów, a także systemy krajowe (np. SL2014+, System Wdrażania Rekomendacji), możliwości zlecenia badań ewaluacyjnych i ekspertyz. Monitoring projektów unijnych prowadzą wyodrębnione oddziały w DPR oraz jednostki wdrażające, tj. Departament Wdrażania Programu Regionalnego UMWW, Departament Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego UMWW i Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu.

3. Realizacja celów Strategii

3.1. Programowanie

Jedną z form realizacji celów Strategii jest wdrażanie dokumentów wykonawczych. Dokumenty takie mogą przyjąć formę zarówno dokumentu kierunkowego – najczęściej są to strategie sektorowe, jak i dokumentu o charakterze operacyjnym, do których zaliczyć można programy i plany. Dokumenty kierunkowe bywają zazwyczaj średnio- lub długookresowe, natomiast operacyjne to najczęściej dokumenty o krótszym horyzoncie czasowym i/lub węższej tematyce. Ponadto ich elementy powinny różnić się szczegółowością, a więc bardziej szczegółowe powinny być dokumenty operacyjne. Występują również dokumenty hybrydowe, zawierające elementy dokumentów z obu tych grup, w przypadku których jednoznaczne określenie przynależności dokumentu do wybranej kategorii nie jest zawsze oczywiste. Zarówno powstanie konkretnego dokumentu wykonawczego, jak i jego kształt mogą wynikać bezpośrednio z obowiązku ujętego w akcie prawnym. W innych przypadkach jest to efekt decyzji podmiotu opracowującego dany dokument. Wszystko to wskazuje na potrzebę ujednoczenia standardów planowania.

Na potrzeby analizy założono, że głównymi kryteriami podziału dokumentów powinny być: ich zakresy czasowy, przestrzenny i tematyczny, co w efekcie pozwoliło na zastosowanie ww. pogrupowania dokumentów wykonawczych. Zauważono, że dokumenty programowe opracowywane są wg różnych procedur, w różnej formie i nadawane są im różne nazwy: strategia, plan, program. Konieczne stało się zatem wypracowanie wewnętrznych standardów, wprowadzenie możliwie jednolitej ramowej struktury tych dokumentów oraz określenie głównych etapów prac nad nimi, dzięki czemu zostałaby zwiększona spójność programowania oraz podniesiona wartość informacyjno-analityczno-programowa dokumentów.

W niniejszym rozdziale przedstawiona została lista dokumentów kierunkowych i operacyjnych, stanowiących uszczegółowienie zapisów zawartych w Strategii, koordynowanych na poziomie regionu w ramach struktur organizacyjnych Urzędu i wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych, a w dalszej części – wyniki analiz treści zabranych materiałów. Analiza pozwoliła odpowiedzieć na pytanie, w jakim zakresie obszarów życia społeczno-gospodarczego realizacja założonych przez Strategię celów odbywa się poprzez dokumenty uszczegóławiające? Dodatkowo podjęto analizę frekwencyjną, której celem było przedstawienie odpowiedzi na pytania: które z celów strategicznych i operacyjnych SRWW były najczęściej przekładane na zapisy dokumentów wykonawczych oraz który z dokumentów wykonawczych odwołuje się do największej liczby celów SRWW?

Analizie poddane zostały dokumenty, które obowiązywały w latach 2013-2014, bez względu na datę ich powstania. Należy również wyjaśnić, że w analizowanym okresie podejmowano w strukturach Urzędu prace związane z aktualizacją pewnych dokumentów, jednakże – jeżeli nie były one uchwalone w analizowanym okresie lub w uchwale wskazany był okres ich obowiązywania od 2015 roku, nie były one brane pod uwagę. W analizie treści kierowano się zasadą bezpośredniego oddziaływania, powiązania działania/ priorytetu/ celu z zapisami SRWW⁶. Odrzucono kwestie pośredniego wpływu (np. realizacja programów profilaktycznych bezpośrednio przyczynia się do poprawy stanu zdrowia mieszkańców, ale też pośrednio wpływa na zdrowe zasoby pracy, itd.), wydobywając główne role i cele danych dokumentów wykonawczych.

3.1.1. Dokumenty wykonawcze do Strategii obowiązujące w latach 2013-2014

Dokumenty kierunkowe

Wyznaczanie ogólnych ram i zasad prowadzenia w regionie polityki rozwoju dokonuje się w dokumentach kierunkowych. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku (SRWW) oraz Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego (PZPWW) to podstawowe dokumenty strategiczne województwa, które wyznaczają uwarunkowania, cele i kierunki polityki regionalnej w aspekcie gospodarczym, społecznym i przestrzennym. Opracowanie zarówno strategii rozwoju województwa, jak i planu zagospodarowania przestrzennego jest obligatoryjne.

Opracowanie strategii rozwoju województwa wynika z zapisów ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa⁷ oraz ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju⁸ (uzppr). Zgodnie z zapisami ustawy o samorządzie województwa samorząd określa strategię rozwoju województwa, uwzględniającą w szczególności następujące cele:

1. pielęgnowanie polskości oraz rozwój i kształtowanie świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej mieszkańców, a także pielęgnowanie i rozwijanie tożsamości lokalnej,
2. pobudzanie aktywności gospodarczej,
3. podnoszenie poziomu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki województwa,
4. zachowanie wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego przy uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń,
5. kształtowanie i utrzymanie ładu przestrzennego.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa powstaje natomiast w oparciu o zapisy ustawy z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (upzp) i zawiera wskazania dla działań w przestrzeni, których realizacja jest wypełnieniem zadań określonych w strategii rozwoju. Plan jest więc kierunkowym dokumentem wykonawczym do strategii rozwoju województwa. Szczegółowa analiza dotycząca relacji między PZPWW a SRWW została przeprowadzona w dalszej części rozdziału.

Obok Planu zagospodarowania przestrzennego, do dokumentów kierunkowych zalicza się również strategię sektorową oraz niektóre plany i programy, stanowiące uszczegółowienie zapisów wcześniej wspomnianych dokumentów. Mają one na celu kreowanie rozwoju w odniesieniu do poszczególnych sektorów, dziedzin i obszarów rozwoju. Opracowanie niektórych z tych dokumentów jest obligatoryjne, tzn. ich opracowanie wynika bezpośrednio z przepisów prawa – wśród takich dokumentów znajdują się m.in. strategia wojewódzka w zakresie polityki społecznej. Jednakże, w przypadku pozostałych dokumentów kierunkowych, ich opracowanie nie było podyktowane wymogami prawnymi, a wynikało z potrzeby wypracowania przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego kompleksowego i zintegrowanego podejścia do rozwoju wybranego obszaru życia społeczno-gospodarczego lub zapisów strategii/ programów krajowych (tj. podejście nieobligatoryjne). Dokumenty kierunkowe obowiązujące w latach 2013-2014 przedstawia Tab. 2.

⁶ Z technicznego punktu widzenia, analiza polegała na poszukiwaniu fragmentów (celów/ priorytetów lub działań) wskazanych w dokumentach i przypisaniu ich do odpowiednich celów operacyjnych Strategii (tj. szukając z nimi korespondencji).

⁷ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. 1998 nr 91 poz. 576 z późn. zm.)

⁸ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2014 poz. 1649 z późn. zm.)

Tab. 2. Dokumenty kierunkowe SRWW obowiązujące w analizowanym okresie

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres obowiązywania	Jednostka odpowiedzialna ⁹	Charakter dokumentu
1	Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego	od 2010	WBPP	obligatoryjny
2	Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do roku 2020	2010-2020	ROPS	obligatoryjny
3	Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010-2020	2010-2020	DRG	nieobligatoryjny
4	Strategia Promocji Gospodarczej Województwa Wielkopolskiego na lata 2010-2020	2010-2020	DRG	nieobligatoryjny
5	Strategia Zatrudnienia dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2007-2013	2007-2013	WUP	nieobligatoryjny
6	Strategia Zatrudnienia dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2014-2020	2014-2020	WUP	nieobligatoryjny
7	Strategia rozwoju oświaty w województwie wielkopolskim	od 2002	DE	nieobligatoryjny
8	Strategia budowy i rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Województwie Wielkopolskim. e-WIELKOPOLSKA	od 2004	DE	nieobligatoryjny
9	Strategia wzrostu efektywności energetycznej i rozwoju odnawialnych źródeł energii w Wielkopolsce na lata 2012-2020	2012-2020	WAZE	nieobligatoryjny
10	Strategia rozwoju turystyki w województwie wielkopolskim na lata 2007-2013	2007-2013	DS	nieobligatoryjny
11	Wojewódzki Program Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2009-2013	2009-2013	DZ	obligatoryjny
12	Program Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2014-2020	2014-2020	DZ	obligatoryjny
13	Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2012-2015	2012-2015	DSR	obligatoryjny
14	Plan gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012-2017	2012-2017	DSR	obligatoryjny

Źródło: opracowanie własne.

Dokumenty operacyjne

Obok dokumentów kierunkowych, realizacji celów SRWW służą także działania podejmowane na podstawie dokumentów operacyjnych, do których zalicza się m.in. programy i plany. Uzppr wymienia następujące rodzaje programów:

- programy operacyjne¹⁰,
- programy rozwoju – dokumenty realizujące cele zawarte w strategiach rozwoju oraz programy wieloletnie, o których mowa w przepisach o finansach publicznych¹¹.

Wspomniana ustawa przedstawia jedynie ogólny podział programów. W ustawie o samorządzie województwa doprecyzowano, że strategia rozwoju województwa realizowana jest przez programy rozwoju, regionalny program operacyjny oraz program służący realizacji umowy partnerstwa. Zarówno w uzppr jak i w ustawie o samorządzie województwa nie ujęto z nazwy innych dokumentów, takich jak np. plany, które również mogą być dokumentami operacyjnymi, ustanawianymi w celu realizacji strategii rozwoju.

Część dokumentów operacyjnych, sporządzanych na poziomie regionalnym, wynika z zapisów aktów prawnych, które obligują samorząd województwa do realizacji celów rozwojowych w danym obszarze za pośrednictwem dokumentu operacyjnego. Jednak, podobnie jak w przypadku dokumentów kierunkowych, istnienie niektórych z dokumentów operacyjnych nie wynika bezpośrednio z żadnych wymogów prawnych, lecz potrzeb władz samorządowych zaplanowania działań w pewnych dziedzinach

⁹ Departament, wojewódzka samorządowa jednostka organizacyjna lub spółka, w której Województwo posiada udziały odpowiedzialna za koordynowanie, przygotowanie, aktualizację danego dokumentu.

¹⁰ Jako dokumenty poziomu regionalnego, w województwie wielkopolskim do tej grupy zalicza się Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013 oraz Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020. Analiza relacji między zapisami RPO a SRWW została przeprowadzona w dalszej części rozdziału.

¹¹ Art. 136 Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. 2013 poz. 885).

życia społeczno-gospodarczego (tj. podejście nieobligatoryjne). Dokumenty operacyjne obowiązujące w latach 2013-2014 przedstawia Tab. 3.

Tab. 3. Dokumenty operacyjne SRWW obowiązujące w analizowanym okresie

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres obowiązywania	Jednostka odpowiedzialna ¹²	Charakter dokumentu
1	Priorytety współpracy zagranicznej Województwa Wielkopolskiego	bezterminowo	BWM	obligatoryjny
2	Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwo Wielkopolskiego na 2013 rok i lata następne	od 2013	DF	obligatoryjny
3	Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwo Wielkopolskiego na 2014 rok i lata następne	od 2014	DF	obligatoryjny
4	Budżet województwa wielkopolskiego na 2013 rok	2013	DF	obligatoryjny
5	Budżet województwa wielkopolskiego na 2014 rok	2014	DF	obligatoryjny
6	Program opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2016	2013-2016	DK	obligatoryjny
7	Program współpracy Samorządu Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi i prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2013	2013	DO	obligatoryjny
8	Program współpracy Samorządu Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi i prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2014	2014	DO	obligatoryjny
9	Program Rozwoju Ochotniczych Straży Pożarnych w Wielkopolsce na lata 2012-2020	2012-2020	DO	nieobligatoryjny
10	Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013	2007-2015 ¹³	DPR	obligatoryjny
11	Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020	2014-2023 ¹⁴	DPR	obligatoryjny
12	Program Wielkopolska Odnowa Wsi 2013-2020	2013-2020	DR	nieobligatoryjny
13	Program odbudowy populacji zwierzyny drobnej w województwie wielkopolskim w latach 2005 – 2015	2005-2015	DR	nieobligatoryjny
14	Program Małej Retencji Wodnej na terenie województwa wielkopolskiego na lata 2005-2015	2005-2015	DR	nieobligatoryjny
15	Wojewódzki program udrażniania rzek - wód płynących	od 2005	DR	nieobligatoryjny
16	Wieloletni program inwestycji melioracyjnych w województwie wielkopolskim na lata 2014-2020	2014-2020	DR	nieobligatoryjny
17	Program rozwoju bazy obiektów sportowych w Województwie Wielkopolskim na lata 2013-2014	2013-2014	DS	obligatoryjny
18	Wieloletni Program Rozwoju Bazy Obiektów Sportowych Województwa Wielkopolskiego realizowanego w latach 2014-2015	2014-2015	DS	obligatoryjny
19	Program rozwoju zasobów ludzkich i struktur organizacyjnych w Wielkopolsce	2012-2020	DS	nieobligatoryjny
20	Program rozwoju produktów turystycznych Wielkopolski	2010-2015	DS	nieobligatoryjny
21	Program promocji turystycznej województwa wielkopolskiego	2010-2013	DS	nieobligatoryjny
22	Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego	2008-2030	DSR	nieobligatoryjny
23	Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej	2014-2020	DSR	obligatoryjny
24	Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej ze względu na ozon	2013-2020	DSR	obligatoryjny
25	Program ochrony środowiska przed hałasem dla czterech odcinków drogi krajowej nr 2 o łącznej długości 26,37 km	2011-2023	DSR	obligatoryjny
26	Program ochrony środowiska przed hałasem dla pięciu odcinków drogi krajowej nr 5 o łącznej długości 23,20 km	2011-2023	DSR	obligatoryjny
27	Program ochrony środowiska przed hałasem dla pięciu odcinków drogi krajowej nr 11 o łącznej długości 24,02 km	2011-2023	DSR	obligatoryjny
28	Program ochrony środowiska przed hałasem dla odcinka drogi krajowej nr 25	2011-2023	DSR	obligatoryjny

¹² Departament, biuro lub jednostka organizacyjna podległa ZWW odpowiedzialna za koordynowanie, przygotowanie, aktualizację danego dokumentu lub w przypadku departamentów – nadzorująca jednostkę organizacyjną za to odpowiedzialną.

¹³ W przypadku regionalnych programów operacyjnych współfinansowanych z funduszy europejskich zastosowanie ma zasada n+2/n+3. Zasada n+2 umożliwia wydatkowanie funduszy unijnych 2007-2013 do roku 2015 (tym przypadku „n” oznacza rok 2013). W okresie finansowania 2014-2020 zastosowanie ma zasada n+3. W związku z powyższym, okres realizacji programów jest dłuższy niż wskazują na to ich nazwy – dla WRPO 2007-2013 jest to okres 2007-2015, dla WRPO 2014+ okres 2014-2023.

¹⁴ J.w.

	o długości 3,63 km			
29	Program ochrony środowiska przed hałasem dla pięciu odcinków drogi krajowej nr 92 o łącznej długości 23,26 km	2011-2023	DSR	obligatoryjny
30	Program ochrony środowiska przed hałasem dla dwóch odcinków autostrady A2 o łącznej długości 11,16 km	2011-2023	DSR	obligatoryjny
31	Program ochrony środowiska przed hałasem dla linii kolejowych o natężeniu powyżej 30 000 pociągów na rok znajdujących się na terenie województwa wielkopolskiego na lata 2014-2023	2014-2023	DSR	obligatoryjny
32	Program ochrony środowiska przed hałasem dla dróg wojewódzkich o natężeniu powyżej 3 000 000 pojazdów na rok znajdujących się na terenie województwa wielkopolskiego na lata 2014-2023	2014-2023	DSR	obligatoryjny
33	Aktualizacja Programu Ochrony Powietrza dla strefy: aglomeracja Poznań (strefa miasto Poznań) w województwie wielkopolskim	2012-2015	DSR	obligatoryjny
34	Aktualizacja Programu Ochrony Powietrza dla strefy: miasto Kalisz w województwie wielkopolskim	2012-2015	DSR	obligatoryjny
35	Plan ochrony dla Parku Krajobrazowego Puszcza Zielonka	od 2005	DSR	obligatoryjny
36	Plan ochrony dla Parku Krajobrazowego Promno	od 2009	DSR	obligatoryjny
37	Program profilaktyczny schorzeń układu oddechowego dla mieszkańców gmin województwa wielkopolskiego	2009-2013	DZ	obligatoryjny
38	Program profilaktyczny schorzeń układu oddechowego dla mieszkańców gmin województwa wielkopolskiego na lata 2014-2020	2014-2020	DZ	obligatoryjny
39	Program profilaktyczny w zakresie edukacji prozdrowotnej dla mieszkańców województwa wielkopolskiego	2009-2013	DZ	obligatoryjny
40	Program Profilaktyczny Wczesnego Wykrywania Gruźlicy 2014-2016	2014-2016	DZ	obligatoryjny
41	Program Profilaktyczny Wczesnego Wykrywania Gruźlicy	2009-2013	DZ	obligatoryjny
42	Program Profilaktyczny Wczesnego Wykrywania Raka Płuc	2009-2013	DZ	obligatoryjny
43	Program Profilaktyczny Wczesnego Wykrywania Raka Płuc (Etap I i Etap II) 2014-2016	2014-2016	DZ	obligatoryjny
44	Program Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Chorób Układu Moczowo-Płciowego Mężczyzn w Województwie Wielkopolskim w latach 2014-2020	2014-2020	DZ	obligatoryjny
45	Program Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Nowotworów Złośliwych Dolnego Odcinka Przewodu Pokarmowego w Województwie Wielkopolskim w latach 2014-2020	2014-2020	DZ	obligatoryjny
46	Program Profilaktyki Nowotworów Głowy i Szyi 2014-2020	2014-2020	DZ	obligatoryjny
47	Program Profilaktyki Nowotworów Złośliwych Szyjki Macicy – Szczepienia Przeciwno Zakażeniom Wirusem Brodawczaka Ludzkiego (HPV) Podopiecznych Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Województwie Wielkopolskim w latach 2014-2020	2014-2020	DZ	obligatoryjny
48	Program profilaktyki raka dolnego odcinka przewodu pokarmowego	2009-2013	DZ	obligatoryjny
49	Program profilaktyki raka gruczołu krokowego	2009-2013	DZ	obligatoryjny
50	Program profilaktyki raka szyjki macicy-szczepienia przeciwko zakażeniom HPV	2009-2013	DZ	obligatoryjny
51	Program psychiatryczny terapeutyczno-rehabilitacyjny połączony z aktywizacją pacjentów	2009-2013	DZ	obligatoryjny
52	Program psychiatryczny terapeutyczno-rehabilitacyjny połączony z aktywizacją pacjentów 2014-2020	2014-2020	DZ	obligatoryjny
53	Program Zapobiegania Powstawaniu Poważnych Powikłań Klinicznych i Zakrzepowych u Chorych z Ostрым Zespołem Wieńcowym Leczonych Przeszkórną Angioplastyką Wieńcową	2009-2013	DZ	obligatoryjny
54	Program Zapobiegania Powstawaniu Poważnych Powikłań Klinicznych i Zakrzepowych u Chorych z Ostрым Zespołem Wieńcowym Leczonych Przeszkórną Angioplastyką Wieńcową 2014-2020	2014-2020	DZ	obligatoryjny
55	Regionalny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego Województwa Wielkopolskiego na lata 2011-2015	2011-2015	DZ	nieobligatoryjny
56	Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2017	2013-2017	DZ	obligatoryjny
57	Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2010-2014	2010-2014	DZ	obligatoryjny
58	Wielkopolski Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej do 2020 roku	2013-2020	ROPS	obligatoryjny
59	Wielkopolski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2020	2011-2020	ROPS	obligatoryjny
60	Program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami w województwie wielkopolskim	2007-2013	ROPS	obligatoryjny

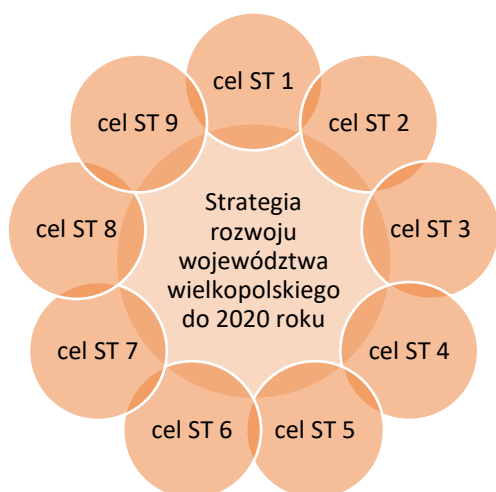
	na lata 2007-2013			
61	Program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami w województwie wielkopolskim na lata 2014-2020	2014-2020	ROPS	obligatoryjny
62	Wielkopolski Program na Rzecz Osób Starszych do 2020 roku	2013-2020	ROPS	nieobligatoryjny
63	Regionalny Plan Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Wielkopolskim na lata 2013-2020	2013-2020	ROPS	nieobligatoryjny

Źródło: opracowanie własne.

3.1.2. Pola interwencji dokumentów wykonawczych na tle celów Strategii

Głównym celem podrozdziału było ukazanie korespondencji celów Strategii i celów poszczególnych dokumentów wykonawczych, tj.: kierunkowych i operacyjnych. Dzięki tej informacji określono, w zakresie jakich obszarów życia społeczno-gospodarczego realizacja założonych przez Strategię celów odbywa się poprzez dokumenty uszczegóławiające. Korespondencję celów przedstawiono także w postaci matrycy: w wierszach matrycy wskazano cele Strategii, w kolumnach - dokumenty kierunkowe i operacyjne, natomiast przez znak „X” oznaczono zidentyfikowaną relację pomiędzy nimi (Tab. 4). Wyjaśnienia wymagają także stosowane w treści rozdziału skróty celów SRWW: skrót „ST” oznacza cel strategiczny, natomiast „OP” – cel operacyjny.

Generalnie wszystkie obszary życia społeczno-gospodarczego, do których SRWW odnosi się w celach strategicznych były w latach 2013-2014, w mniejszym lub większym stopniu, regulowane bądź realizowane za pomocą odpowiednich zapisów w dokumentach wykonawczych. Poniższy schemat to ogólny obraz podejmowanych pól interwencji dokumentów wykonawczych na tle celów Strategii. Bardziej szczegółowe informacje znajdują się w niniejszym rozdziale.

Cele strategiczne SRWW:

- Cel ST 1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu
- Cel ST 2. Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami
- Cel ST 3. Lepsze zarządzanie energią
- Cel ST 4. Zwiększanie konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu w woj.
- Cel ST 5. Zwiększenie spójności województwa
- Cel ST 6. Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu
- Cel ST 7. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia
- Cel ST 8. Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych woj.
- Cel ST 9. Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem

- cele strategiczne SRWW realizowane przez odpowiednie zapisy w dokumencie wykonawczym
- brak realizacji celu strategicznego przez odpowiednie zapisy w dokumencie wykonawczym

Info: wyniki analizy treści 77 dokumentów wykonawczych obowiązujących w latach 2013-2014 w województwie wielkopolskim

Przegląd dokumentów pod względem realizacji celów Strategii przeprowadzony został przez przyporządkowanie poszczególnych dokumentów do obszarów tematycznych, zgodnie z ich zakresem merytorycznym. Wykorzystano nazwy obszarów tematycznych i ich zakres informacyjny przedstawiony w Rozdziale 1. W efekcie przyporządkowanie poszczególnych dokumentów do odpowiednich obszarów tematycznych wygląda następująco:

Przestrzeń ● Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego

Społeczeństwo

- Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do roku 2020
- Wielkopolski Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej do 2020 roku
- Wielkopolski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2020
- Program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami w województwie wielkopolskim na lata 2007-2013
- Program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami w województwie wielkopolskim na lata 2014-2020
- Wielkopolski Program na Rzecz Osób Starszych do 2020 roku
- Regionalny Plan Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Wielkopolskim na lata 2013-2020
- Wojewódzki Program Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2009-2013
- Program Profilaktyki i Promocji zdrowia dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2014-2020
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2010-2014
- Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2017
- Regionalny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego Województwa Wielkopolskiego na lata 2011-2015
- 18 programów profilaktyki zdrowotnej (na lata 2009-2013 oraz 2014-2020)
- Program opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2016
- Program rozwoju bazy sportowej w Województwie Wielkopolskim w latach 2013-2014
- Program Rozwoju Bazy Obiektów Sportowych Województwa Wielkopolskiego realizowanego w latach 2014-2015
- Program współpracy Samorządu Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi i prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2013
- Program współpracy Samorządu Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi i prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2014
- Program Wielkopolska Odnowa Wsi 2013-2020
- Program Rozwoju Ochotniczych Straży Pożarnych w Wielkopolsce na lata 2012-2020

Gospodarka

- Strategia Zatrudnienia dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2007-2013
- Strategia Zatrudnienia dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2014-2020
- Strategia rozwoju oświaty w województwie wielkopolskim
- Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010-2020
- Strategia Promocji Gospodarczej Województwa Wielkopolskiego na lata 2010-2020
- Strategia rozwoju turystyki w województwie wielkopolskim na lata 2007-2013
- Program rozwoju zasobów ludzkich i struktur organizacyjnych turystyki w Wielkopolsce
- Program rozwoju produktów turystycznych Wielkopolski
- Program promocji turystycznej województwa wielkopolskiego

Środowisko

- Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2012-2015
- Plan gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012-2017
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego
- Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej
- Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej ze względu na ozon
- Aktualizacja Programu Ochrony Powietrza dla strefy: aglomeracja Poznań (strefa miasto Poznań) w województwie wielkopolskim
- Aktualizacja Programu Ochrony Powietrza dla strefy: miasto Kalisz w województwie wielkopolskim
- 6 programów ochrony środowiska przed hałasem dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2011-2023
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla dróg wojewódzkich o natężeniu powyżej 3 000 000 pojazdów na rok znajdujących się na terenie województwa wielkopolskiego na lata 2014-2023
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla linii kolejowych o natężeniu powyżej 30 000 pociągów na rok znajdujących się na terenie województwa wielkopolskiego na lata 2014-2023
- Program odbudowy populacji zwierzyny drobnej w województwie wielkopolskim w latach 2005-2015
- Plan ochrony dla Parku Krajobrazowego Puszcza Zielonka
- Plan ochrony dla Parku Krajobrazowego Promno
- Program Małej Retencji Wodnej na terenie województwa wielkopolskiego na lata 2005-2015
- Wojewódzki program udrażniania rzek - wód płynących
- Wieloletni program inwestycji melioracyjnych w województwie wielkopolskim na lata 2014-2020
- Strategia wzrostu efektywności energetycznej i rozwoju odnawialnych źródeł energii w Wielkopolsce na lata 2012-2020

Komunikacja	○ Strategia budowy i rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Województwie Wielkopolskim. e-WIELKOPOLSKA
Samorząd	○ Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwo Wielkopolskiego na 2013 rok i lata następne ○ Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwo Wielkopolskiego na 2014 rok i lata następne ○ Budżet województwa wielkopolskiego na 2013 rok ○ Budżet województwa wielkopolskiego na 2014 rok ○ Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013 ○ Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020 ○ Priorytety współpracy zagranicznej Województwa Wielkopolskiego

Wybór prezentowania wyników analizy treści zebranych dokumentów wykonawczych wg obszarów tematycznych wynikał z ograniczeń ich przedstawiania wg celów strategicznych SRWW. Większość dokumentów wykonawczych realizuje więcej niż 1 cel strategiczny. Zatem wyniki analizy treści zebranych dokumentów wykonawczych przedstawiono w kolejnych obszarach tematycznych, a prezentację graficzną – matrycę korespondencji celów Strategii i celów poszczególnych dokumentów wykonawczych – przedstawiono poniżej (Tab. 4). Tabela stanowi zbiorczą informację, gdzie w kolumnach zawarte są analizowane dokumenty wykonawcze, natomiast w wierszach wszystkie cele strategiczne i operacyjne SRWW. Należy przypomnieć, że znakiem „X” odnotowano korespondencję między celem operacyjnym SRWW a zapisami w danym dokumencie. Tabela zawiera podsumowania kolumn i wierszy. Prezentowane w wierszach dokumenty wykonawcze mają dodatkowe, pomocnicze oznaczenia – tytuły dokumentów kierunkowych zostały zapisane pogrubioną czcionką.

Przeźren

Podstawą prawną do sporządzenia **Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego** jest ustawa z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym¹⁵. Jako dokument planistyczny poziomu regionalnego, PZPWW wypełnia zapisy Koncepcji Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju oraz jest nadrzędny w stosunku do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Plan jest spójny z zapisami Strategii, stanowiąc przestrzenne ujęcie jej celów oraz uzupełnia Strategię o elementy związane z zachowaniem ładu przestrzennego.

Ponieważ celem generalnym Strategii jest efektywne wykorzystanie potencjałów rozwojowych na rzecz wzrostu konkurencyjności województwa, służące poprawie jakości życia mieszkańców w warunkach zrównoważonego rozwoju, tak określony cel – wyznaczający „jakość życia” i „zrównoważony rozwój” jako priorytety rozwoju – determinuje ukierunkowanie zapisów PZPWW na racjonalne wykorzystanie uwarunkowań endogenicznych regionu i możliwych szans rozwojowych.

Plan stanowi podstawowe źródło informacji dla podejmowania decyzji planistycznych i inwestycyjnych. PZPWW, zgodnie z zapisami upzp, określa:

- podstawowe elementy sieci osadniczej województwa i ich powiązań komunikacyjnych oraz infrastrukturalnych, w tym kierunki powiązań transgranicznych,
- system obszarów chronionych, w tym obszary ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, ochrony uzdrowisk oraz dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, które zostały ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa, zgodnie z ich właściwością,
- granice i zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym oraz, w zależności od potrzeb, granice i zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią,
- granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych,
- obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin i udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla.

Istotną informacją jest, iż cele określone w PZPWW uchwalonym w 2010 r., są bezpośrednim przeniesieniem wybranych celów Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego z 2005 roku. Wskazuje to na wysoki stopień zintegrowania tych dwóch podstawowych dokumentów w regionie. W 2012 r., na skutek uwarunkowań na poziomach regionalnym, krajowym i europejskim, zaktualizowano Strategię rozwoju województwa wielkopolskiego. Z uwagi na fakt, że podstawowe priorytety rozwojowe pozostały jednak niezmiennie, zachowano relację między celami zaktualizowanej Strategii a PZPWW.

Zgodnie z określonymi w dokumencie celami, Plan realizuje niemal wszystkie cele strategiczne SRWW:

- Cel ST 1. *Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu,*
- Cel ST 2. *Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami,*
- Cel ST 3. *Lepsze zarządzanie energią,*
- Cel ST 4. *Zwiększenie konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu w województwie*
- Cel ST 5. *Zwiększenie spójności województwa,*
- Cel ST 6. *Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu,*
- Cel ST 8. *Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa,*
- Cel ST 9. *Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem.*

Nie przekłada on jednak przestrzennie wszystkich celów operacyjnych realizujących cele strategiczne. Plan definiuje obszary charakteryzujące się specyficznymi cechami, wśród których są m.in. pasma dynamicznego rozwoju społeczno-gospodarczego, zlokalizowane wzdłuż najważniejszych korytarzy komunikacyjnych, strefy intensywnych procesów urbanizacyjnych i strefy potencjalnej urbanizacji, strefy intensywnej gospodarki rolnej, strefy rekreacji czy strefy kulturotwórcze (OP 5.1.- OP 5.6.) oraz

¹⁵ Ustawa z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2015 nr 0 poz. 199).

konieczność poprawy spójności komunikacyjnej regionu (OP 1.1.- OP 1.6.). Zapisy Planu wskazują na istotną rolę, jaką pełni rewitalizacja w zakresie rewitalizacji zdegradowanej przestrzeni miejskiej i przywracania harmonijnego rozwoju przestrzeni na obszarach przemysłowych i powojсковych (OP 5.4., OP 8.11.). Wśród wskazanych obszarów szczególne miejsce zajmuje obszar metropolitalny miasta Poznania jako ośrodek o oddziaływaniu ponadregionalnym oraz miasta Kalisz i Ostrów Wielkopolski, stanowiące dwubiegunowy układ miejski o znaczeniu regionalnym, wraz z ich obszarami funkcjonalnymi (OP 4.1., OP 4.2.).

PZPWW odnosi się także w szerokim zakresie do problematyki ochrony przyrody – w Planie wskazuje się na konieczność stworzenia spójnego systemu obszarów chronionych w regionie, uwzględniającego powiązania przyrodnicze z obszarami sąsiednich województw, dla zapewnienia ciągłości korytarzy ekologicznych (OP 2.1.- OP 2.12.). Ponadto wśród priorytetowych kierunków wymienia się racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego dla rozwoju energii ze źródeł odnawialnych (OP 3.1.- OP 3.3.). W obszarze związanym z rozwojem gospodarczym, PZPWW wskazuje zasady kształtowania stref dynamicznego rozwoju społeczno-gospodarczego, w tym rekomendacje dla lokalizacji obszarów inwestycji oraz kwestii związanych z przekształcaniem gruntów rolniczych na cele nierolnicze (OP 6.10.). Natomiast prezentując ogólne zasady ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego regionu wskazuje na duże znaczenie rewitalizacji środowiska kulturowego. Szczególny akcent kładziony jest na ochronę dziedzictwa kulturowego obszarów wiejskich, w tym specyficznego charakteru krajobrazu i tradycji wielkopolskiej wsi (OP 8.10.). Tworząc warunki do zarządzania regionem i rozwoju współpracy terytorialnej realizuje cele OP 9.1. i OP 9.6.

Spółeczeństwo

Zgodnie z przyporządkowaniem dokumentów do obszarów tematycznych, w tej części podrozdziału zostały omówione dokumenty programowe z zakresu polityki społecznej, zdrowia, kultury, sportu, społeczeństwa obywatelskiego i społeczności lokalnej, a także bezpieczeństwa mieszkańców.

Polityka społeczna

W ramach zagadnień związanych z polityką społeczną, w analizowanym okresie obowiązywała strategia sektorowa oraz sześć dokumentów o charakterze operacyjnym w stosunku do tej Strategii:

- Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do roku 2020,
- Wielkopolski Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej do 2020 roku,
- Wielkopolski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2020,
- Program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami w województwie wielkopolskim na lata 2007-2013,
- Program wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami w województwie wielkopolskim na lata 2014-2020,
- Wielkopolski Program na Rzecz Osób Starszych do 2020 Roku,
- Plan Regionalny Plan Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Wielkopolskim na lata 2013-2020.

Wymienione powyżej dokumenty stanowią rozwinięcie następujących celów strategicznych wskazanych w SRWW:

- Cel ST 1. *Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu,*
- Cel ST 2. *Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami,*
- Cel ST 5. *Zwiększenie spójności województwa,*
- Cel ST 6. *Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu,*
- Cel ST 7. *Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia,*
- Cel ST 8. *Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa,*
- Cel ST 9. *Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem.*

Podstawowym dokumentem wskazującym główne kierunki polityki społecznej jest **Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do roku 2020** (SPSWW), która stanowi integralną część

Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego, o czym mówi ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej¹⁶. Ustawa ta stanowi podstawę prawną opracowania SPS. Strategia wyznacza podstawowe cele w takich obszarach, jak: edukacja, rynek pracy, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo socjalne, integracja społeczna i pokrewnych. Strategia polityki społecznej odpowiada na szereg problemów poruszonych w SRWW, koncentrując się przede wszystkim na realizacji zapisów celu ST 8. *Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa*. SPSWW podejmuje kwestie poszerzenia oferty edukacyjnej oraz podnoszenia jakości kształcenia dla wszystkich kategorii wieku i na wszystkich poziomach nauczania (przez co realizuje następujące cele SRWW: OP 1.3., OP 6.12., OP 7.1., OP 7.3., OP 7.4., OP 7.5., OP 7.6.). Kładzie nacisk na realizację zadań w zakresie integracji społecznej, w tym wymiany doświadczeń rozwiązywania problemów społecznych, prowadzenie badań i analiz dot. poziomu życia w regionie oraz zagrożeń w tym zakresie, wsparcie infrastruktury społecznej oraz inicjowanie współpracy podmiotów sfery publicznej i niepublicznej w zakresie realizacji zadań polityki społecznej (OP 6.11., OP 6.12., OP 8.1., OP 8.2., OP 8.5., OP 8.6., OP 8.7., OP 8.8., OP 8.10., OP 9.1., OP 9.3., OP 9.6.). Cele dokumentu odnoszą się także do ochrony zasobów, standardów i jakości życia rodziny, promowania aktywnego i zdrowego stylu życia, poszerzania udziału mieszkańców w kulturze, budowania aktywności obywatelskiej oraz podejmowania przedsięwzięć w zakresie poprawy bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców regionu (OP 2.10., OP 6.6., OP 7.3., OP 7.4., OP 8.1., OP 8.2., OP 8.3., OP 8.4., OP 8.5., OP 8.7., OP 8.8., OP 8.9., OP 8.10., 8.11., OP 9.1., OP 9.2., OP 9.5.). Strategia identyfikuje kilka szczególnych grup ryzyka, do których zalicza: dzieci i młodzież, seniorów, osoby niepełnosprawne oraz grupę wysokiego ryzyka socjalnego (ubogich, bezrobotnych, bezdomnych), dla których określa specyficzne cele i działania, w tym zamieszkałych na obszarach wiejskich (OP 5.2.).

Każdy z programów będących uszczegółowieniem zapisów SPS wyznacza kierunki działania i cele dla specyficznych jej obszarów. **Wielkopolski Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej do 2020 roku** wyznacza działania w obszarze wsparcia systemu pieczy zastępczej, zapewnienia specjalistycznego wsparcia dla rodzin zastępczych, poprawy jakości placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz racjonalizacji procesu adopcyjnego. W tym zakresie koresponduje z celami SRWW OP 8.6. i OP 8.9. Działania wskazane w Programie dotyczą potrzeby objęcia wolontariatem rodzin znajdujących się w kryzysie i rodzin zastępczych (OP 8.5., OP 8.8.) oraz wsparcia mieszkalnictwa chronionego dla pełnoletnich wychowanków domów opieki (OP 8.11.). Istotne z punktu widzenia zapisów Programu jest poszerzanie wiedzy władz samorządowych oraz kompetencji pracowników wielkopolskich instytucji w przedmiotowym zakresie (OP 9.3.). Podstawą prawną opracowania dokumentu jest ustawa z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹⁷.

Programem określającym priorytety w zakresie walki z przemocą w rodzinie jest **Wielkopolski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2020**. Podstawą prawną opracowania Programu jest ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie¹⁸. Program ten koncentruje się na prowadzeniu kampanii edukacyjno-informacyjnych, mających na celu promowanie modelu identyfikowania i reagowanie na przemoc w rodzinie. Działania ujęte w ramach Programu odnoszą się również do wspierania ofiar przemocy w rodzinie przez odpowiednie służby (OP 8.6., OP 8.9.) i podnoszenia kwalifikacji kadr administracji, która wspólnie z partnerami społecznymi i gospodarczymi realizuje projekty w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (OP 9.1., OP 9.3.). Program zakłada tworzenie baz danych w zakresie stosowanych rozwiązań i dobrych praktyk, baz adresowych instytucji udzielających pomocy, dla osób doświadczających tego problemu (OP 1.3.).

Programy wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami (...) odpowiadają na wyzwania ujęte w SRWW w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych w wielu dziedzinach życia. Podstawami prawnymi opracowania Programów są ustawa z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych¹⁹ oraz ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Programy uwypuklają potrzeby w zakresie zwiększania aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami (OP 6.11., OP 8.1.), integracji społecznej (OP 8.5.), poprawy jakości zdrowia, w tym rehabilitacji osób niepełnosprawnych (OP 8.3., OP 8.4., OP 8.9.), a także zwiększenia aktywności grupy docelowej

¹⁶ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2004 nr 64 poz. 593 z późn. zm.)

¹⁷ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2011 Nr 149 poz. 887 z późn. zm.)

¹⁸ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 roku Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.)

¹⁹ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.)

w obszarze sportu, turystyki, kultury oraz obywatelskim (OP 8.7.). Nie bez znaczenia są również wysokie kompetencje osób zajmujących się osobami z niepełnosprawnościami (OP 8.6., OP 9.3.). W Programie na lata 2007-2013 wiele akcentów położono na integrowanie podmiotów wspierających osoby niepełnosprawne, współpracę i rozwijanie partnerstw, promowanie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych (OP 8.6., OP 9.1., OP 9.6.).

Potrzeby osób starszych są w szczególności uwypuklone w **Wielkopolskim Programie na Rzecz Osób Starszych do 2020 Roku**. Program koncentruje się na czterech obszarach życia społeczno-gospodarczego i wyznacza priorytetowe działania w zakresie: zwiększenia dostępu do programów edukacyjnych dla seniorów (OP 1.3., OP 7.1., OP 7.6.), kompetencji osób wspierających seniorów (OP 6.12., OP 8.2., OP 8.6.), poprawy aktywności seniorów w aspekcie zawodowym (OP 6.12., OP 8.1.), obywatelskim (OP 8.5., OP 8.8.), a także zainteresowania seniorów kulturą, sportem i turystyką (OP 6.13., OP 8.7., OP 8.10.). W obszarze zdrowia Program kładzie nacisk na promocję i profilaktykę zdrowotną, w tym dostęp do opieki długoterminowej (OP 6.13., OP 8.3., OP 8.4.). W zakresie poprawy bezpieczeństwa przewiduje się szereg działań dotyczących wzrostu bezpieczeństwa oraz przeciwdziałanie przemocy wobec osób starszych (OP 8.9., OP 9.5.), czy poprawy warunków bytowych (OP 8.2., OP 8.11.).

Dokumentem wyznaczającym kierunki rozwoju ekonomii społecznej w Wielkopolsce jest **Regionalny Plan Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Wielkopolskim na lata 2013-2020**. Plan koresponduje z zapisami SRWW w obszarze wzrostu znaczenia podmiotów ekonomii społecznej na rynku poprzez wzmacnianie sieci współpracy na linii podmioty-biznes oraz pomiędzy tymi podmiotami (OP 6.11.), angażowania różnych partnerów społecznych i politycznych w rozwój podmiotów ekonomii społecznej – w tym jednostek samorządowych i samych mieszkańców (OP 6.11., OP 7.4., OP 8.6.). Dokument identyfikuje także cele związane z podnoszeniem efektywności zarządzania podmiotami ekonomii społecznej oraz wzrostem efektywności funkcjonowania wsparcia w tym obszarze (OP 8.1., OP 8.5., OP 8.6.).

Zdrowie

W zakresie promowania zdrowego trybu życia i wsparcia ochrony zdrowia w okresie 2013-2014 w województwie wielkopolskim obowiązywały następujące dokumenty:

- Wojewódzki Program Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2009-2013 (WPPPZ),
- Program Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2014-2020 (PPPZ),
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2010-2014,
- Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2017,
- Regionalny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego Województwa Wielkopolskiego na lata 2011-2015.

Programy Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla Województwa Wielkopolskiego wskazują problemy zdrowotne najczęściej występujące wśród mieszkańców województwa. W oparciu o ten dokument finansowane są programy profilaktyczne przeznaczone dla mieszkańców Wielkopolski, których lista została przedstawiona w tabeli poniżej.

Tab. 5. Programy profilaktyki zdrowotnej w województwie wielkopolskim realizowane w latach 2013-2014

Lp.	Nazwa programu
Rok 2013	
1	Program profilaktyczny w zakresie edukacji prozdrowotnej dla mieszkańców województwa wielkopolskiego 2009-2013
2	Program profilaktyki raka dolnego odcinka przewodu pokarmowego 2009-2013
3	Program profilaktyki raka gruczołu krokowego 2009-2013
4	Program profilaktyki raka szyjki macicy-szczepienia przeciwko zakażeniom HPV 2009-2013
5	Program Zapobiegania Powstawaniu Poważnych Powikłań Klinicznych i Zakrzepowych u Chorych z Ostрым Zespołem Wieńcowym Leczonych Przeszkórną Angioplastyką Wieńcową 2009-2013
6	Program Profilaktyczny Wczesnego Wykrywania Raka Płuc 2009-2013
7	Program Profilaktyczny Wczesnego Wykrywania Gruźlicy na 2009-2013

L.p.	Nazwa programu
8	Program profilaktyczny schorzeń układu oddechowego dla mieszkańców gmin województwa wielkopolskiego 2007-2013
9	Program psychiatryczny terapeutyczno-rehabilitacyjny połączony z aktywizacją pacjentów 2009-2013
Rok 2014	
10	Program Profilaktyki Nowotworów Głowy i Szyi 2014-2020
11	Program Profilaktyczny Wczesnego Wykrywania Raka Płuc (Etap I i Etap II) 2014-2016
12	Program Profilaktyczny Wczesnego Wykrywania Gruźlicy 2014-2016
13	Program Zapobiegania Powstawaniu Poważnych Powikłań Klinicznych i Zakrzepowych u Chorych z Ostрым Zespołem Wieńcowym Leczonych Przeszkórną Angioplastyką Wieńcową 2014-2020
14	Program psychiatryczny terapeutyczno-rehabilitacyjny połączony z aktywizacją pacjentów 2014-2020
15	Program profilaktyczny schorzeń układu oddechowego dla mieszkańców gmin województwa wielkopolskiego na lata 2014-2020
16	Program Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Nowotworów Złośliwych Dolnego Odcinka Przewodu Pokarmowego w Województwie Wielkopolskim w latach 2014-2020
17	Program Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Chorób Układu Moczowo – Płciowego Mężczyzn w Województwie Wielkopolskim w latach 2014-2020
18	Program Profilaktyki Nowotworów Złośliwych Szyjki Macicy – Szczepienia Przeciwno Zakażeniom Wirusem Brodawczaka Ludzkiego (HPV) Podopiecznych Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Województwie Wielkopolskim w latach 2014-2020

Źródło: opracowanie własne.

Cele wymienionych dokumentów korespondują z następującymi celami strategicznymi SRWW:

- Cel ST 7. *Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia,*
- Cel ST 8. *Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa,*
- Cel ST 9. *Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem.*

Dokumenty uszczegóławiają przede wszystkim cele SRWW w zakresie prowadzenia profilaktyki i diagnostyki głównych problemów zdrowotnych (OP 8.3.), a także w obszarze promowania zdrowego trybu życia i wzmocnienia postaw prozdrowotnych (OP 8.4.). Dodatkowo, część dokumentów wpisuje się w cele SRWW związane z integracją społeczną, wzmocnieniem systemu pomocy społecznej, wsparciem aktywizacji zawodowej osób uzależnionych i osób z zaburzeniami oraz ze wsparciem tych osób w sprawach bytowych, mieszkaniowych i środowiskowych, co zostało omówione poniżej.

Kierunkowymi dokumentami w obszarze ochrony zdrowia w analizowanym okresie były **Wojewódzkie Programy Profilaktyki i Promocji Zdrowia na lata 2009-2013** oraz **2014-2020**. Podstawą prawną ich opracowania jest ustawa z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej ze środków publicznych²⁰. Obydwa Programy stanowią uszczegółowienie przede wszystkim dwóch celów SRWW: OP 8.3. oraz OP 8.4., ponieważ dotyczą zmniejszania zachorowalności i przedwczesnej umieralności mieszkańców regionu. Koncentrują się one przede wszystkim na opracowywaniu programów profilaktycznych i programów zdrowotnych w odniesieniu do głównych problemów zdrowotnych zidentyfikowanych w regionie, a także na rozwoju infrastruktury ochrony zdrowia i promocji programów edukacyjnych służących zwiększaniu świadomości mieszkańców regionu w zakresie źródeł zagrożeń utraty zdrowia. Ponadto w dokumentach tych wskazuje się na konieczność kierowania programów zdrowotnych do najbardziej potrzebujących grup społecznych – osób mieszkających na wsi i w małych miastach, osób powyżej 50 roku życia, a także dzieci z placówek opiekuńczo-wychowawczych (OP 8.5.). Jednym z priorytetów Programów jest także zaangażowanie społeczności lokalnej – w tym liderów zdrowia – w działania dotyczące podnoszenia świadomości mieszkańców w dziedzinie zdrowego stylu życia (OP 8.6.).

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2010-2014 precyzuje cel OP 8.4. Ujęte w nim działania ukierunkowane są na upowszechnienie działań przeciw uzależnieniom i dążenie do zmniejszenia używania substancji psychotropowych – wspieranie programów profilaktycznych, leczenie, rehabilitację i ograniczanie szkód zdrowotnych oraz na epidemiologię i monitoring problemu. Szczególny nacisk kładzie się na podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców regionu na temat problemów związanych z używaniem środków psychoaktywnych. Podstawą prawną opracowania Programu była ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii²¹.

²⁰ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej ze środków publicznych (DZ.U. 2004, Nr 2010 Poz. 2135 z późn. zm.)

²¹ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2005 Nr 179 Poz. 1485)

Cele ujęte w **Wojewódzkim Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2017** (podstawa prawna opracowania: ustawa z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi)²² korespondują z celami Strategii ST 8. *Zwiększenie zasobów oraz wyrównanie potencjałów społecznych województwa*, a także ST 9. *Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem*. W szczególności działania wpisują się w cel OP 8.4. i OP 8.5., przez problematykę ograniczania szkód wynikających ze spożywania alkoholu i poprawy jakości działań podejmowanych przez władze gminne w zakresie profilaktyki oraz poprawy funkcjonowania w społeczeństwie osób walczących z nałogiem. Działania ujęte w Programie dotyczą również zwiększania kompetencji wychowawczych rodziców oraz zmiany postaw dorosłych wobec picia alkoholu przez dzieci i młodzież (OP 8.9.). Ponadto Program służy podnoszeniu kompetencji pracowników placówek pomocy społecznej – wskazuje się na konieczność przeprowadzenia szkoleń dla pracowników domów pomocy społecznej, świetlic i placówek leczenia odwykowego w zakresie pracy terapeutycznej z rodziną (OP 8.6.), a także uwzględnia kwestie prowadzenia monitoringu stanu i skali zjawiska w województwie (OP 9.1.).

Szeroki wachlarz celów SRWW został uwzględniony w ramach **Regionalnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego Województwa Wielkopolskiego na lata 2011-2015**. Program koncentruje się na promocji zdrowia psychicznego przez upowszechnianie wiedzy i promocję zdrowego stylu życia, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu (OP 8.3., OP 8.4.). Zaakcentowane zostały kwestie pomocy osobom z zaburzeniami w funkcjonowaniu w społeczeństwie - uwzględniono działania związane z integracją osób z zaburzeniami psychicznymi za pośrednictwem programów informacyjno-edukacyjnych, przeciwdziałających dyskryminacji oraz sprzyjających postawom zrozumienia w społeczeństwie (OP 8.5., OP 8.6.). Działania ukierunkowane są również na aktywizację zawodową osób z zaburzeniami poprzez systemy informacji i poradnictwa zawodowego oraz na poprawę warunków mieszkaniowych i bytowych (OP 7.3., OP 8.1., OP 8.11.). Wszelkie działania w tym zakresie mają być monitorowane (OP 9.1.).

Programy profilaktyki zdrowotnej, wskazane w tabeli 5, zgodnie z ustawą o świadczeniach opieki zdrowotnej ze środków publicznych, stanowią zespół zaplanowanych działań służących wykrywaniu i realizacji określonych potrzeb zdrowotnych oraz poprawie zdrowia określonej grupy świadczeniobiorców. Programy realizowane w regionie w okresie 2013-2014, przygotowane przez wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne podległe Departamentowi Zdrowia, dotyczą takich problemów zdrowotnych, jak: choroby nowotworowe, choroby układu krążenia, choroby układu oddechowego oraz choroby i zaburzenia psychiczne. Działania rekomendowane w programach realizują cele OP 8.3. oraz OP 8.4.

Kultura

W ramach zagadnień związanych z utrzymaniem i ochroną dziedzictwa kulturowego Wielkopolski oraz promowaniem udziału mieszkańców w życiu kulturalnym regionu w okresie 2013-2014 w województwie wielkopolskim obowiązywał **Program opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2016**. Podstawą prawną opracowania Programu jest ustawa z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami²³. Celami zaś podjęcie działań zmierzających do ochrony i poprawy stanu zachowania zabytków oraz podejmowanie przedsięwzięć zwiększających ich atrakcyjność. Cele te korespondują z trzema celami strategicznymi Strategii:

- Cel ST 5. *Zwiększenie spójności województwa*,
- Cel ST 8. *Zwiększenie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa*,
- Cel ST 9. *Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem*.

Dokument identyfikuje działania na rzecz ochrony i rewitalizacji obiektów zabytkowych (OP 8.7.), co służy zwiększeniu ich atrakcyjności dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych. Poprzez dążenie do zachowania materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego, Program realizuje także cele Strategii, które odnoszą się do eksponowania i promowania tożsamości regionalnej oraz upowszechniania wiedzy o regionie (OP 8.8., OP 8.10., OP 9.2.), ochrony krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego (OP 5.6., OP 8.10.).

²² Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. 1982 Nr 35 Poz.230)

²³ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2003 Nr 162 Poz. 1568 z późn. zm.)

Sport

W zakresie tematyki związanej ze wsparciem infrastruktury sportu w okresie 2013-2014 w województwie wielkopolskim obowiązywały **Programy rozwoju bazy obiektów sportowych Województwa Wielkopolskiego w latach 2013-2014 oraz 2014-2015**. Podstawą prawną ich opracowania było Rozporządzenie Ministra Sportu z 23 sierpnia 2010 r. w sprawie dofinansowania zadań ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej²⁴. W celu wskazania priorytetowych inwestycji Samorządu Województwa Wielkopolskiego w zakresie doposażania gmin w infrastrukturę sportową, Program ten opracowywany jest cyklicznie na okres roku bądź kilku lat. Zakres Programu wpisuje się w cel ST 8. *Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa*, w zakresie poprawy stanu infrastruktury sportowej.

Wśród zadań wskazanych do realizacji znajdują się takie inwestycje jak: budowa sal gimnastycznych w gminach, które takich obiektów nie posiadają, budowa krytych pływalni, wielofunkcyjnych boisk, lodowisk, bieżni i urządzeń lekkoatletycznych oraz pełnowymiarowych obiektów kubaturowych. Wśród inwestycji uwzględnia się także obiekty o szczególnym znaczeniu dla rozwoju sportu wyczynowego w Wielkopolsce (OP 8.7.).

Spółczerństwo obywatelskie

Istotnym potencjałem, jaki należy rozwijać dla osiągnięcia odpowiednio wysokiego poziomu życia, jest samoorganizacja i świadome uczestnictwo mieszkańców w życiu publicznym. Przejawem wykształconego społeczeństwa obywatelskiego jest m.in. znaczna aktywność społeczna mieszkańców, działalność organizacji pozarządowych i innych instytucji non-profit, wolontariat i współpraca na rzecz dobra wspólnoty lokalnej/regionalnej. W obszarze kształtowania świadomości obywatelskiej i wspierania organizacji pozarządowych w latach 2013 i 2014 w województwie wielkopolskim obowiązywały **Programy współpracy Samorządu Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego**. Programy opracowywane są corocznie, zgodnie z zapisami ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie²⁵.

Zakres omawianych dokumentów koresponduje z następującymi celami strategicznymi SRWW:

- Cel ST 1. *Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu,*
- Cel ST 2. *Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami,*
- Cel ST 5. *Zwiększenie spójności województwa,*
- Cel ST 6. *Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu,*
- Cel ST 7. *Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia,*
- Cel ST 8. *Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa,*
- Cel ST 9. *Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem.*

Dokumenty wyznaczają obszary współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie umacniania podmiotowości obywateli i zwiększania wpływu sektora obywatelskiego na kreowanie polityki społecznej, gospodarczej i kulturalnej (OP 8.8., OP 9.1.). Wśród obszarów zidentyfikowanych w Programach znalazły się m.in.: utrwalanie dziedzictwa kulturowego i ochrona tożsamości regionalnej (OP 5.6., OP 8.7., OP 8.10., OP 9.2.), wsparcie turystyki, krajoznawstwa, sportu (OP 1.4., OP 8.7., OP 9.2.), integracja społeczna i wyrównywanie szans mieszkańców regionu (OP 5.1., OP 6.11., OP 7.6., OP 8.5., OP 8.6., OP 8.7., OP 8.8., OP 8.9.), postawy kreatywne i innowacyjne (OP 7.4.), rozwój obszarów wiejskich (OP 2.9., OP 5.2.), a także ochrona zdrowia i przeciwdziałanie uzależnieniom (OP 8.4.). Ponadto w Programach wyróżnia się działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijanie kontaktów i współpracy między społeczeństwami (OP 9.2., OP 9.6.).

²⁴ Rozporządzenie Ministra Sportu z dnia 23 sierpnia 2010 r. w sprawie dofinansowania zadań ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej (Dz.U. 2010 Nr 156, poz. 1051 z późn. zm.)

²⁵ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2003 Nr 96 Poz. 873 z późn. zm.)

Spółeczność lokalna

W obszarze wsparcia ukierunkowanego na rozwój i integrację społeczności lokalnych w okresie 2013-2014 obowiązywał dokument operacyjny skierowany do mieszkańców obszarów wiejskich – **Program Wielkopolska Odnowa Wsi 2013-2020**.

Program stanowi odpowiedź na zagrożenia zidentyfikowane na obszarach wiejskich, takie jak: bierność mieszkańców, dezintegracja społeczności wiejskich, uzależnienie się od dotacji zewnętrznych, upadek wielu wartościowych lokalnych tradycji i wzorców w sferze architektury, obyczajów, aktywności społecznej oraz narastający chaos zabudowy i całej przestrzeni wiejskiej. Ponadto uwypukla potrzebę wspierania oddolnych inicjatyw, przyczyniających się do poprawy jakości życia na obszarach wiejskich, zagospodarowania przestrzeni publicznej sołectw, przeciwdziałania zanikowi lokalnych tradycji. Realizacja tych inicjatyw, przy zapewnieniu odpowiednich mechanizmów i instrumentów wsparcia, powinna służyć integrowaniu społeczności wiejskiej i jej aktywizowaniu do działania.

W ramach dokumentu przedstawiony został zestaw działań służących wspieraniu oddolnych przemian, dokonywanych przy udziale społeczności lokalnych. W ten sposób Program wypełnia założenia celu Strategii OP 5.2.

W 2000 roku została uchwalona Strategia rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. Nie była ona poddana dalszej analizie ze względu na nieaktualność merytoryczną jej zapisów, wynikającą przede wszystkim ze zmian w polityce rolnej państwa i UE.

Bezpieczeństwo

Na rzecz bezpieczeństwa w okresie 2013–2014 w województwie wielkopolskim obowiązywał **Program Rozwoju Ochotniczych Straży Pożarnych w Wielkopolsce na lata 2012-2020**, którego celem jest zoptymalizowanie funkcjonowania Ochotniczych Straży Pożarnych. Został on przygotowany przez Oddział Wojewódzki Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej Województwa Wielkopolskiego, a następnie przyjęty przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego w 2011 roku, natomiast aktualizacja tego dokumentu nastąpiła w 2014 roku.

Wskazane w Programie cele korespondują z następującymi celami strategicznymi SRWW:

- Cel ST 2. *Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami*
- Cel ST 8. *Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa*
- Cel ST 9. *Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem.*

Zawarte w Programie działania obejmują nie tylko doposażanie i poprawę bazy lokalowej OSP, lecz także prowadzenie działalności edukacyjnej, prewencyjnej oraz kulturotwórczej. Realizują więc cele OP 9.5., OP 8.10. Ponadto odzwierciedlają cele dotyczące zagrożeń dla środowiska przyrodniczego i bezpieczeństwa mieszkańców (OP 2.1., OP 2.3. i OP 2.8.).

Gospodarka

Nawiązując do przyporządkowania dokumentów do obszarów tematycznych, w tej części podrozdziału zostały omówione dokumenty programowe z zakresu rynku pracy, edukacji, konkurencyjności i innowacyjności oraz turystyki.

Rynek pracy

W okresie 2013-2014 w obszarze polityki rynku pracy w Wielkopolsce, dokumentem wyznaczającym podstawowe kierunki w zakresie wsparcia aktywności zawodowej mieszkańców regionu były **Strategie Zatrudnienia dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2007-2013** oraz **2014-2020** (SZWW). Cele wskazane w SZWW korespondują z następującymi celami strategicznymi SRWW:

- Cel ST 5. *Zwiększenie spójności województwa,*
- Cel ST 6. *Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu,*
- Cel ST 7. *Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia,*
- Cel ST 8. *Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa.*

W Strategiach określono priorytetowe obszary wsparcia, wśród których znalazły się: zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców, m.in. poprzez pomoc w godzeniu życia zawodowego i rodzinnego (OP 8.1., OP 8.2.), tworzenie nowych miejsc pracy (OP 7.3.), promocję postaw przedsiębiorczych

i aktywizację ludzi młodych, starszych, ze szczególnym uwzględnieniem dostosowania systemu edukacji w szkolnictwie zawodowym do potrzeb rynku pracy (OP 7.1., OP 7.3., OP 7.4., OP 7.5.), innowacyjności (OP 6.2., OP 6.5., OP 6.6., OP 7.2.) oraz inwestowanie w edukację i kształcenie ustawiczne (OP 6.7., OP 7.6., OP 8.1.). Ponadto Strategia kładą nacisk na kwestie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, m.in. poprzez rozwój przedsiębiorczości społecznej, co koresponduje z celami OP 6.11., OP 8.1., OP 8.2., OP 8.3., OP 8.5., OP 8.8., OP 8.9. oraz podkreślają istotność interwencji skierowanej do odbiorców z obszarów wiejskich i ośrodków lokalnych (OP 5.1., OP 5.2., OP 6.10., OP 8.10.). W Strategii Zatrudnienia na lata 2007-2013 akcentowano kwestie podnoszenia kompetencji przez pracowników zajmujących się rynkiem pracy, jak i konieczności tworzenia partnerstw na rzecz jego rozwoju (OP 8.6., OP 9.1., OP 9.3.). Dodatkowo wyróżniono w nim działania skierowane do sektora badawczo-rozwojowego, nauki i obszaru innowacyjności (OP 6.2., OP 6.5., OP 7.2.).

W tym miejscu można wspomnieć o dokumentach wdrożeniowych w odniesieniu do Strategii zatrudnienia, jakie stanowią opracowywane corocznie Plany Działań na Rzecz Zatrudnienia w Województwie Wielkopolskim. Dokumenty tego rodzaju nie były przedmiotem analiz, ponieważ dokumenty wdrożeniowe – w przeciwieństwie do kierunkowych i operacyjnych – służą technicznym aspektom realizacji dokumentów wyższego rzędu (np. zawierają tylko listę projektów realizowanych na dany rok).

Edukacja

Dokumentem kierunkowym w obszarze edukacji, jaki obowiązywał w okresie 2013-2014 w województwie wielkopolskim była **Strategia rozwoju oświaty w województwie wielkopolskim (SROWW)**, przyjęta w 2002 roku.

Podstawowym celem dokumentu jest wskazanie priorytetowych kierunków działań służących rozwojowi systemu edukacji w Wielkopolsce. Zgodnie z podejściem przyjętym w tym dokumencie, zakłada się, że rozwój oświaty jest nie tylko celem, ale i środkiem służącym podniesieniu poziomu jakości życia mieszkańców (w obszarach takich jak: aktywne uczestnictwo w życiu społecznym i politycznym, zwiększenie zatrudnienia, aktywizacja kulturalna) oraz wpływającym na wzrost gospodarczy w zakresie rozwoju przedsiębiorczości, obniżania bezrobocia, podnoszenia konkurencyjności regionu i wsparcia gospodarki opartej na wiedzy. Jest to podejście ściśle korespondujące z modelem rozwoju przyjętym w SRWW.

Strategia rozwoju oświaty odpowiada na wyzwania zdefiniowane w następujących celach strategicznych SRWW:

- Cel ST 1. *Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu,*
- Cel ST 6. *Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu,*
- Cel ST 7. *Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia,*
- Cel ST 8. *Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa.*

W SROWW szeroko poruszone zostały zagadnienia dostosowania edukacji do potrzeb lokalnych rynków pracy, potrzeb przedsiębiorców, kładąc nacisk na współpracę szkół z lokalnym biznesem, rozwój miękkich umiejętności związanych z komunikacją międzyludzką i umiejętności cyfrowych oraz kształtowanie postaw kreatywnych i przedsiębiorczych (OP 1.3., OP 6.7., OP 7.1., OP 7.3., OP 7.4., OP 7.5., OP 7.6.). Jednakże działania koncentrują się także na wyrównywaniu szans edukacyjnych, w tym przede wszystkim w środowiskach marginalizowanych, likwidacji barier w dostępie do edukacji na wszystkich poziomach kształcenia, doskonalenia zawodowego kadry pedagogicznej prowadzącego do realizacji skutecznych i przyjaznych uczniowi modeli nauczania (OP 7.1., OP 7.2., OP 7.4., OP 7.5., OP 7.6., OP 8.5.).

Dokumentami o charakterze wdrożeniowym wobec Strategii rozwoju oświaty, których opracowanie determinowane jest zapisami aktów prawnych²⁶, są uchwalane corocznie:

²⁶ Wskazanie dot. następujących aktów:

- (1) Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. 2004 nr 256 poz. 2572 z późn. zm.)
- (2) Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (tekst jednolity: Dz.U. 2014 nr 0 poz. 191 z późn. zm.)
- (3) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 marca 2002r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków (Dz. U. Nr 46, poz. 430)

- Plany dofinansowania form doskonalenia nauczycieli szkół, placówek, zakładów kształcenia nauczycieli i kolegium pracowników służb społecznych prowadzonych przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego oraz ustalenia maksymalnej kwoty dofinansowania opłat za kształcenie pobierane przez szkoły wyższe i zakłady kształcenia nauczycieli
- oraz Plany sieci publicznych zakładów kształcenia i placówek doskonalenia nauczycieli, bibliotek pedagogicznych oraz szkół i placówek.

Nie były one przedmiotem analiz, ponieważ – w przeciwieństwie do dokumentów kierunkowych i operacyjnych – służą technicznemu aspektowi realizacji dokumentów wyższego rzędu (np. zawierają wyłącznie listę projektów realizowanych na dany rok).

Konkurencyjność i innowacyjność

W ramach wsparcia innowacyjności wielkopolskich przedsiębiorstw i umacniania konkurencyjności regionu, w okresie 2013-2014 w województwie wielkopolskim obowiązywały dwa dokumenty kierunkowe Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010-2020 i Strategia promocji gospodarczej województwa wielkopolskiego na lata 2010-2020. Cele tych dokumentów korespondują z sześcioma celami strategicznymi SRWW:

- Cel ST 1. *Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu,*
- Cel ST 6. *Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu,*
- Cel ST 7. *Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia,*
- Cel ST 8. *Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa,*
- Cel ST 9. *Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem.*

Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010-2020 (RSI) stanowi kompleksowy dokument wyznaczający kierunki polityki innowacyjnej regionu. W dokumencie wyróżniono kilka pól interwencji, skierowanych do takich grup odbiorców, jak: przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu, instytucje naukowe, szkoły i uczelnie, administracja samorządowa. W zakresie wzmocnienia potencjału gospodarczego regionu rekomendowane w RSI działania koncentrują się na wsparciu rozwoju przedsiębiorstw przez doskonalenie strategii zarządzania, rozwój innowacji, rozwój współpracy z jednostkami naukowymi, a także przez poprawę wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w biznesie (OP 6.1., OP 6.2.). Działania podejmują również kwestie poprawy dostępu do terenów inwestycyjnych (OP 6.8.), usług instytucji otoczenia biznesu, zwłaszcza dla przedsiębiorstw nowopowstających oraz rozwijających się oraz kwestie współpracy nauki z gospodarką przez działania takiej jak: promocja sieci współpracy, wzmocnienie potencjału naukowego regionu oraz dostosowanie kształcenia do potrzeb gospodarki opartej na wiedzy (OP 6.4.). Charakterystyczne, że RSI uwzględnia potrzeby gospodarki społecznej, wskazując na konieczność rozwoju sieci innowacji społecznych ukierunkowanych na rozwiązywanie ważnych wyzwań społecznych, gospodarczych i środowiskowych (OP 6.11.).

W zakresie wzrostu kompetencji mieszkańców i ich zatrudnienia w RSI promuje się działania związane z rozwojem postaw kreatywnych i przedsiębiorczych, m.in. przez usprawnienie mechanizmów współodpowiedzialności i dialogu z uczniami i ich rodzicami, a także prowadzenia treści z zakresu przedsiębiorczości i innowacyjności na jak największej liczbie kierunków studiów (OP 7.2., OP 7.3., OP 7.4.). Ponadto sugeruje wspieranie innowacyjnych inicjatyw obywatelskich przez władze samorządowe różnych poziomów, a także wzmacnianie mechanizmów dialogu społecznego między obywatelem a administracją samorządową (OP 8.8.).

Do poprawy organizacji rynku pracy odnoszą się zapisy RSI mówiące o konieczności podjęcia działań dotyczących monitorowania zmian na rynku pracy i bieżącego adaptowania programów nauczania zawodowego i kształcenia ustawicznego do nowych trendów (OP 7.5., OP 7.6.). Natomiast w ramach wsparcia innowacji w administracji RSI wskazuje na konieczność doskonalenia zarządzania w sektorze publicznym oraz prowadzenia dialogu i współpracy z odbiorcami usług urzędów (OP 9.1., OP 9.3.), a także zapewnienia odpowiedniej informacji na temat działań podejmowanych przez Urząd w zakresie innowacyjności, m.in. przez rozwój portali informacyjno-edukacyjnych (OP 1.3., OP 9.4.), zwiększenie aktywności samorządów lokalnych w tworzeniu kultury innowacyjności (OP 9.4., OP 9.6.).

Strategia Promocji Gospodarczej Województwa Wielkopolskiego na lata 2010-2020 (SPGWW) odzwierciedla cele SRWW w zakresie promocji regionu i wsparcia internacjonalizacji przedsiębiorstw.

Dokument wskazuje przede wszystkim konieczność kształtowania spójnego wizerunku regionu i współpracy międzyinstytucjonalnej w tym zakresie oraz na potrzebę wzmocnienia pozycji Wielkopolski jako lidera targów, konferencji i wydarzeń międzynarodowych (OP 6.4., OP 6.9., OP 9.1., OP 9.2., OP 9.3.). Ponadto SPGWW uwypukla potrzeby w zakresie kształtowanie kompleksowej oferty inwestycyjnej województwa dla zwiększenia napływu kapitału zagranicznego oraz tworzenia warunków dla ekspansji przedsiębiorstw na rynki zagraniczne (OP 6.1., OP 6.3., OP 6.8., OP 6.9.).

Turystyka

W zakresie wsparcia rozwoju turystyki w okresie 2013-2014 w województwie wielkopolskim obowiązywały:

- Strategia rozwoju turystyki w województwie wielkopolskim 2007-2013,
- Program rozwoju zasobów ludzkich i struktur organizacyjnych turystyki w Wielkopolsce,
- Program rozwoju produktów turystycznych Wielkopolski,
- Program promocji turystycznej województwa wielkopolskiego.

Cele wymienionych dokumentów korespondują z następującymi celami strategicznymi SRWW:

- Cel ST 1. *Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu,*
- Cel ST 2. *Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami,*
- Cel ST 4. *Zwiększenie konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu w województwie,*
- Cel ST 5. *Zwiększenie spójności województwa,*
- Cel ST 6. *Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu,*
- Cel ST 8. *Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa,*
- Cel ST 9. *Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem.*

Strategia rozwoju turystyki w województwie wielkopolskim 2007-2013 (SRTWW) stanowi zasadniczy dokument w obszarze rozwoju turystyki w regionie. SRTWW wskazuje cele i kierunki działań pozwalające efektywnie wykorzystać potencjał turystyczny województwa, do których należą kreowanie regionalnych produktów turystycznych (w tym markowych), zwiększanie ich innowacyjności i konkurencyjności oraz promocja, kreowanie nowych walorów dla turystów i zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni, poprawa jakości i konkurencyjności bazy turystycznej, działania usprawniające system regionalnej informacji turystycznej i struktury organizacyjne w regionie oraz zwiększające liczbę miejsc pracy w branży turystycznej, przedsiębiorczość i kwalifikacje kadr turystycznych (OP 1.4., OP 2.10., OP 4.1., OP 5.2., OP 5.4., OP 5.6., OP 6.9., OP 8.7., OP 8.10., OP 9.2., OP 9.3., OP 9.6.) Ponadto zapisy SRTWW nawiązują do promowania Wielkiej Pętli Wielkopolski (OP 1.4.), modernizacji i lepszego wykorzystania kolei wąskotorowej (OP 5.4.), wspierania infrastruktury turystyki wypoczynkowej i weekendowej oraz warunków komunikacyjnych i podróży (OP 1.1., OP 1.2., OP 1.5., OP 1.6., OP 2.3., OP 8.7.), a także tworzenia dokumentów programowych ukierunkowanych na rozwój turystyki (OP 2.11., OP 9.1.).

Strategię rozwoju turystyki uszczegóławiają zapisy trzech programów operacyjnych, wyznaczających kierunki działań dla poszczególnych jej obszarów. **Program rozwoju zasobów ludzkich i struktur organizacyjnych turystyki w Wielkopolsce** jest dokumentem podkreślającym rolę wiedzy, umiejętności i kompetencji w rozwoju tej branży (m.in. przez szkolenia kadr), znaczenie tworzenia odpowiedniej struktury organizacyjnej turystyki, obejmującej różnego typu (współpracujące ze sobą) podmioty – w tym Wielkopolską i lokalne organizacje turystyczne, organizacje zawodowe i pozarządowe. W Programie odnaleźć można działania dedykowane samorządom, szkołom oraz mieszkańcom, w zakresie promocji turystyki dla rozwoju obszarów i społeczności lokalnych oraz zachęcanie do aktywnego uprawiania turystyki lokalnej. Zawarte w Programie zapisy odzwierciedlają więc w szczególności cele OP 8.7, OP 9.2. oraz OP 9.3.

W **Programie rozwoju produktów turystycznych Wielkopolski** wskazano natomiast istotne dla województwa produkty turystyczne (na poziomach międzynarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym). W ten sposób Program odnosi się w szczególności do OP 9.2. oraz – w mniejszym zakresie – OP 1.4. (przez działania na rzecz rozwoju Wielkiej Pętli Wielkopolski).

Z kolei w **Programie promocji turystycznej województwa wielkopolskiego** zamieszczono plan działań promocyjnych, w tym produktów turystycznych o znaczeniach międzynarodowym, ponadregionalnym

i regionalnym, skierowanych na rynki zewnętrzne, wskazując jednocześnie środki promocji oraz zasady dostępu do nich przez podmioty odpowiedzialne za marketing produktowy i obszarowy (OP 9.2.).

Środowisko

Zgodnie z przyporządkowaniem dokumentów do obszarów tematycznych, w tej części podrozdziału zostały omówione dokumenty programowe z zakresu ochrony przyrody, gospodarki odpadami, ochrony powietrza, klimatu akustycznego, bioróżnorodności, zasobów wodnych oraz energii.

Ochrona przyrody

W latach 2013-2014 w województwie wielkopolskim obowiązywał **Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2012-2015**. Zawarte w nim cele stanowią odzwierciedlenie w szczególności celu ST 2. *Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami*, ale odnoszą się także do:

- Cel ST 1. *Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu*,
- Cel ST 3. *Lepsze zarządzanie energią*,
- Cel ST 5. *Zwiększenie spójności województwa*,
- Cel ST 6. *Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu*,
- Cel ST 7. *Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia*,
- Cel ST 9. *Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem*.

Podstawą prawną opracowania dokumentu jest ustawa z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska²⁷. W Programie zwrócono uwagę na konieczność podjęcia działań na rzecz wsparcia ochrony przyrody oraz prowadzenia zrównoważonej gospodarki leśnej, odpowiadających kolejno celom OP 2.1., OP 2.2., OP 2.3., OP 2.9., OP 2.10., OP 2.11. Zidentyfikowano w nim potrzebę ochrony zasobów wodnych (OP 2.7., OP 2.8., OP 2.9., OP 5.2.) oraz powierzchni ziemi (OP 2.2., OP 2.4., OP 2.9., OP 2.11., OP 6.10.). Cele dokumentu odnoszą się również do działań służących ograniczeniu emisji substancji do atmosfery (OP 2.5., OP 2.11., OP 3.1., OP 3.2.), poprawie stanu akustycznego województwa (OP 1.1., OP 1.5., OP 2.11., OP 2.12., OP 9.1.). Ponadto zamieszczono w nim zapisy podkreślające znaczenie, jakie dla środowiska odgrywa monitorowanie źródeł pól elektromagnetycznych oraz działania służące wdrożeniu systemu prewencyjnego i minimalizacji skutków awarii przemysłowych (OP 2.10., OP 2.11. i OP 9.5.). Powyższym działaniom powinny towarzyszyć przedsięwzięcia mające na celu promowanie postaw ekologicznych i włączenie celów ochrony środowiska do sektorowych dokumentów strategicznych (OP 2.10., OP 2.5.), osiągnięcie stanu ładu w przestrzeni i kreowanie zrównoważonego rozwoju (OP 2.2., OP 2.5.), aktywizujące rynek i zwiększające znaczenie placówek badawczych w kreowaniu innowacji przyjaznych środowisku (OP 2.10., OP 6.1., OP 6.2., OP 6.6., OP 6.10., OP 7.2., OP 9.4.).

Gospodarka odpadami

W latach 2013–2014 na poziomie województwa obowiązywały dwa dokumenty odnoszące się do problemu gospodarowania odpadami, służące realizacji wskazanego w SRWW celu strategicznego 2. *Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami*, tj.:

- **Plan gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012-2017**,
- **Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego**.

Podstawą prawną do opracowania Planu gospodarki odpadami w regionie jest ustawa z 27 kwietnia 2001 r. o odpadach²⁸. W ww. dokumentach uwypuklono przede wszystkim potrzebę podjęcia działań na rzecz ograniczenia ilości powstających i trafiających na składowiska odpadów (m.in. przez wykorzystanie regionalnych i zastępczych instalacji przetwarzających odpady, wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, selektywną zbiórkę i recykling odpadów), a także konieczność realizacji przedsięwzięć ograniczających szkodliwe oddziaływanie azbestu na zdrowie człowieka i środowisko (bezpieczne usuwanie wyrobów zawierających azbest oraz ich unieszkodliwienie, zwiększenie świadomości w zakresie

²⁷ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2001 Nr 62 Poz. 627 z późn. zm.)

²⁸ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. 2001 Nr 62 Poz. 628 z późn. zm.)

bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest). Wskazane w nich działania odpowiadają więc celom OP 2.6., OP 2.10 oraz OP 2.11.

Ochrona powietrza

W województwie wielkopolskim w latach 2013-2014 obowiązywały cztery dokumenty z zakresu ochrony powietrza:

- Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej,
- Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej ze względu na ozon,
- Aktualizacja Programu Ochrony Powietrza dla strefy: aglomeracja Poznań (strefa miasto Poznań) w województwie wielkopolskim,
- Aktualizacja Programu Ochrony Powietrza dla strefy: miasto Kalisz w województwie wielkopolskim.

Zawarte w nich zapisy korespondują z trzema celami strategicznymi SRWW:

- Cel ST 1. *Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu,*
- Cel ST 2. *Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami,*
- Cel ST 3. *Lepsze zarządzanie energią.*

Ww. dokumenty realizują w szczególności cel OP 2.5. dotyczący ograniczania emisji zanieczyszczeń do atmosfery. W każdym z tych programów wskazano szereg działań niezbędnych do przywrócenia odpowiednich standardów jakości powietrza – osiągnięcia dopuszczalnego poziomu stężenia zanieczyszczeń w powietrzu. Wśród nich wymienić można przede wszystkim przedsięwzięcia na rzecz ograniczenia emisji niskiej (komunikacyjnej i pochodzącej z lokalnych kotłowni węglowych i domowych pieców grzewczych), a także działania promocyjne i edukacyjne zwiększające świadomość ekologiczną lokalnej społeczności, regularne kontrolowanie i monitorowanie poziomu zanieczyszczenia powietrza (w związku z czym odpowiadają także celom OP 1.1., OP 1.5., OP 2.10., OP 2.11., OP 3.1., OP 3.2., OP 3.3.). Podstawą prawną do opracowania ww. dokumentów jest ustawa z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska²⁹.

Klimat akustyczny

Kolejną grupę dokumentów z zakresu środowiska, obowiązujących w województwie wielkopolskim w latach 2013-2014, stanowią programy dotyczące klimatu akustycznego. Wśród **programów ochrony środowiska przed hałasem dla województwa wielkopolskiego na lata 2011-2023** należy wyróżnić:

- Program ochrony środowiska przed hałasem dla czterech odcinków drogi krajowej nr 2 o łącznej długości 26,37 km,
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla pięciu odcinków drogi krajowej nr 5 o łącznej długości 23,20 km,
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla pięciu odcinków drogi krajowej nr 11 o łącznej długości 24,02 km,
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla odcinka drogi krajowej nr 25 o długości 3,63 km,
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla pięciu odcinków drogi krajowej nr 92 o łącznej długości 23,26 km,
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla dwóch odcinków autostrady A2 o łącznej długości 11,16 km.

Ponadto w regionie w latach 2013-2014 obowiązywały:

- Program ochrony środowiska przed hałasem dla dróg wojewódzkich o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów na rok znajdujących się na terenie województwa wielkopolskiego na lata 2014-2023,
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla linii kolejowych o natężeniu ruchu ponad 30 000 pociągów na rok znajdujących się na terenie województwa wielkopolskiego na lata 2014-2023.

Zawarte w ww. Programach zapisy odzwierciedlają następujące cele strategiczne SRWW:

- Cel ST 1. *Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu,*
- Cel ST 2. *Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami.*

²⁹ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2001 Nr 62 Poz. 627 z późn. zm.)

Celem wymienionych dokumentów jest ograniczenie liczby oraz zasięgu uciążliwości akustycznych generowanych przez różnego rodzaju środki transportu. Wśród wskazanych w dokumentach działań wymienić można m.in. modernizację torowisk i nawierzchni dróg, budowę ekranów akustycznych, ograniczanie prędkości ruchu czy uwzględnianie zasad kształtowania przestrzeni w otoczeniu źródeł hałasu w planach miejscowych, edukację ekologiczną. W związku z tym zawarte Programach zapisy uszczegóławiają przede wszystkim cel OP 2.12., ale i odpowiadają innym celom OP 1.5., OP 2.10. Wszystkie wskazane dokumenty muszą być opracowane zgodnie z wymogami ustawy Prawo ochrony środowiska.

Bioróżnorodność

W latach 2013-2014 w województwie wielkopolskim obowiązywały trzy dokumenty – jeden program oraz dwa plany ochrony parków krajobrazowych – mające na celu zachowanie różnorodności biologicznej:

- Program odbudowy populacji zwierzyny drobnej w województwie wielkopolskim w latach 2005–2015,
- Plan ochrony dla Pszczewskiego Parku Krajobrazowego,
- Plan ochrony dla Parku krajobrazowego Promno.

Cele wskazane w tych dokumentach korespondują z dwoma celami strategicznymi SRWW:

- Cel ST 2. *Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami,*
- Cel ST 8. *Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa.*

W **Programie odbudowy populacji zwierzyny drobnej w województwie wielkopolskim w latach 2005-2015** zaakcentowano potrzebę podjęcia działań na rzecz przywrócenia zrównoważonego środowiska przyrodniczego – równowagi międzygatunkowej. Wskazane w dokumencie przedsięwzięcia, polegające na zakupie i wprowadzaniu do siedlisk wybranych gatunków zwierząt wymagających restytucji (zajęcy, kuropatw), przyczynią się do zwiększenia populacji rodzimych gatunków zwierząt do poziomu odpowiadającego pojemności biologicznej i gospodarczej obszaru. W ten sposób – poprzez zmniejszenie negatywnego wpływu działalności człowieka na ekosystemy, dokument odzwierciedla wskazany w SRWW cel OP 2.1.

Plany ochrony dla parków krajobrazowych dla 2 parków krajobrazowych: Promno i Puszcza Zielonka ustanowionych rozporządzeniem Wojewody Wielkopolskiego (podstawa prawna opracowania Planów: ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody³⁰), koordynowane przez Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego³¹, zawierają szereg zaleceń, mających na celu nie tylko zachowanie i ochronę ich środowiska przyrodniczego i krajobrazu, lecz także utrzymanie w odpowiednim stanie występującego na ich obszarze środowiska i krajobrazu kulturowego. Zawarte w dokumentach cele korespondują zatem z celami OP 2.1., OP 2.2., OP 2.3., OP 2.8., OP 8.10. Na obszarze województwa obowiązuje również Plan ochrony dla Pszczewskiego Parku Krajobrazowego opracowany przez Województwo Lubuskie w uzgodnieniu z Województwem Wielkopolskim.

Zasoby wodne

W latach 2013-2014 na poziomie województwa obowiązywały trzy programy, przygotowane przez Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Poznaniu, odnoszące się do ochrony zasobów wodnych i gospodarki wodnej, tj.:

- Program Małej Retencji Wodnej na terenie województwa wielkopolskiego,
- Wojewódzki Program udrażniania rzek – wód płynących,
- Wieloletni program inwestycji melioracyjnych w województwie wielkopolskim na lata 2014-2020.

Zamieszczone w nich działania stanowią odzwierciedlenie zawartego w SRWW celu ST 2. *Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami.* W **Programie Małej Retencji Wodnej na terenie województwa wielkopolskiego** określono hydrologiczne i techniczne możliwości retencjonowania wód

³⁰ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 Nr 92 Poz. 880 z późn. zm.)

³¹ Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego powołany został zarządzeniem Wojewody Wielkopolskiego w 1999 roku. Od 1 sierpnia 2009 roku, na podstawie art. 21 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie (Dz. U. Nr 92, poz. 53 ze zm.) stanowi wojewódzką samorządową jednostkę organizacyjną. Zgodnie z zapisami ustawy o ochronie przyrody plany ochrony parków krajobrazowych ustanowione rozporządzeniem wojewody są nadal obowiązujące.

powierzchniowych na obszarze województwa. Zidentyfikowano w nim istniejący stan zabudowy retencyjnej oraz wskazano możliwości zwiększenia wykorzystania zasobów wodnych w zlewniach (m.in. poprzez budowę nowych zbiorników wodnych oraz urządzeń małej retencji). Szczególną uwagę skoncentrowano przy tym na działaniach, które powinno się podjąć w celu zabezpieczenia wód powierzchniowych dla potrzeb rolnictwa oraz leśnictwa. Wskazane w dokumencie działania służą więc realizacji OP 2.3., OP 2.8., OP 2.9.

Wojewódzki Program udrażniania rzek – wód płynących podkreśla natomiast potrzebę ograniczenia niekorzystnych zmian w rzekach spowodowanych przez urządzenia piętrzące, które przyczyniają się do fragmentacji biegu rzeki i przerwania ciągłości biologicznej. Służyć ma temu budowa specjalnych przepławek, umożliwiających swobodne przemieszczanie się ryb i innych organizmów wodnych – przyczyniających się w ten sposób do renaturyzacji rzek i zwiększenia różnorodności żyjących w nich organizmów. Założenia Programu korespondują z dwoma celami OP 2.1. oraz OP 2.8.

Dokument powiązany z gospodarką wodną stanowi także **Wieloletni program inwestycji melioracyjnych w województwie wielkopolskim na lata 2014-2020**, będący odpowiedzią na występujące w województwie potrzeby z zakresu infrastruktury wodno-melioracyjnej. Program, wskazując listę najważniejszych inwestycji służących zwiększeniu skali sztucznej retencji, modernizacji i rozbudowie hydrotechnicznych budowli oraz zwiększeniu retencji korytowej rzek, koresponduje z OP 2.8. Ponadto, ze względu na ukierunkowanie zapisów na działania służące trwałej poprawie rolniczych zdolności produkcyjnych gleb, stanowi on odzwierciedlenie celu OP 2.9.

Energia

W aspekcie gospodarowania energią, w latach 2013-2014 w województwie wielkopolskim obowiązywała **Strategia wzrostu efektywności energetycznej i rozwoju odnawialnych źródeł energii w Wielkopolsce na lata 2012-2020**. Wskazane w niej cele korespondują z następującymi celami strategicznymi SRWW:

- Cel ST 2. *Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami,*
- Cel ST 3. *Lepsze zarządzanie energią,*
- Cel ST 5. *Zwiększenie spójności województwa,*
- Cel ST 6. *Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu.*

Strategia zwraca szczególną uwagę na potrzebę podjęcia przedsięwzięć na rzecz lepszego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, ograniczenia emisji gazów cieplarnianych do atmosfery, a także budowy i modernizacji inteligentnych sieci, innowacji ekoenergetycznych, przyczyniających się do bardziej efektywnego wykorzystania energii w województwie. W ten sposób dokument odzwierciedla cele OP 2.5., OP 3.1., OP 3.2., OP 3.3., OP 5.2., OP 6.2. Ponadto w Strategii zwraca się uwagę na kwestie edukacji proekologicznej (OP 2.10., OP 3.1., OP 3.2.).

Komunikacja

Społeczeństwo informacyjne

W latach 2013-2014 na poziomie województwa obowiązywał dokument w zakresie społeczeństwa informacyjnego: **Strategia budowy i rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Województwie Wielkopolskim. e-WIELKOPOLSKA**. Wskazane w niej cele korespondują z następującymi celami strategicznymi SRWW:

- Cel ST 1. *Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu,*
- Cel ST 2. *Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami,*
- Cel ST 5. *Zwiększenie spójności województwa,*
- Cel ST 6. *Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu,*
- Cel ST 7. *Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia,*
- Cel ST 8. *Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa,*
- Cel ST 9. *Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem.*

Celem Strategii e-Wielkopolska jest przedstawienie wyzwań, jakie stoją przed społecznością województwa wielkopolskiego w różnych obszarach, ze względu na dokonujące się w świecie trzy współzależne transformacje: rozwój globalnego społeczeństwa informacyjnego, elektronicznej gospodarki

i gospodarki opartej na wiedzy. Zawarte w dokumencie cele korespondują zatem z celami OP 1.3., OP 2.11., OP 5.5., OP 6.2., OP 6.7., OP 8.3., OP 8.5., OP 8.6., OP 8.10., OP 9.1., OP 9.3., OP 9.5. oraz wszystkimi celami operacyjnymi ST. 7. *Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia* (OP 7.1.- OP 7.6.).

Samorząd

W nawiązaniu do przyporządkowania dokumentów do obszarów tematycznych, w tej części podrozdziału zostały omówione dokumenty programowe z zakresu sprawnej administracji oraz współpracy zagranicznej.

Sprawna administracja

W tym obszarze prezentowane są przede wszystkim regionalne programy operacyjne. Należy jednak wskazać także **Budżety województwa wielkopolskiego** i **Wieloletnie Prognozy Finansowe Województwa Wielkopolskiego** (WPF) ze względu na istotę tych dokumentów. Zawierają one pełną informację w zakresie gospodarki finansowej samorządu województwa. Ich opracowanie wynika z zapisów ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych³², stąd w latach 2013-2014 obowiązywały:

- Budżet województwa wielkopolskiego na 2013 rok,
- Budżet województwa wielkopolskiego na 2014 rok,
- Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Wielkopolskiego na 2013 rok i lata następne,
- Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Wielkopolskiego na 2014 rok i lata następne.

Budżet województwa jest sporządzany corocznie, dla jednego roku budżetowego. Określa podstawowe parametry budżetu, takie jak: dochody, wydatki bieżące i majątkowe, kwotę planowanego deficytu lub nadwyżki, planowane przychody i rozchody oraz limit zobowiązań z zaciągniętych kredytów. Z kolei WPF jest instrumentem wieloletniego planowania finansowego, który sporządza się na okres danego roku budżetowego oraz co najmniej trzech kolejnych lat. Obejmuje on prognozę dochodów, wydatków bieżących i majątkowych, wyniki budżetu, przychody i rozchody budżetu, kwotę długu oraz sposób sfinansowania spłaty długu. Z uwagi na charakter omawianych dokumentów i rolę, jaką pełnią w analizie WPF i Budżet (tj. źródło danych o środkach finansowych realizacji Strategii), należy uznać, że dokumenty te wpisują się we wszystkie cele strategiczne SRWW.

Regionalne programy operacyjne to dokumenty o przekrojowym charakterze, których zakres merytoryczny dotyczy szerokiego zakresu problematyki i wielu dziedzin społeczno-gospodarczych. W analizowanym okresie w województwie wielkopolskim obowiązywały dwa takie programy: WRPO 2007-2013 oraz WRPO 2014+. Za pośrednictwem WRPO 2007-2013 w regionie wykorzystany był Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, natomiast w przypadku WRPO 2014+: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz Europejski Fundusz Społeczny. Podstawą prawną opracowania dokumentów jest ustawa z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju³³.

Celem głównym **Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013**, było wzmocnienie potencjału rozwojowego regionu na rzecz wzrostu konkurencyjności i zatrudnienia. Tak określony cel generalny WRPO 2007-2013 jest ściśle powiązany zarówno z celem generalnym Strategii rozwoju województwa przyjętej w 2005 r., jak i jej zaktualizowaną wersją w 2012 roku (podstawowe priorytety rozwojowe w obu dokumentach nie zostały zmienione). Cel generalny Programu realizowany był przez trzy cele szczegółowe: poprawa warunków inwestowania, wzrost aktywności zawodowej mieszkańców, wzrost udziału wiedzy i innowacji w gospodarce regionu. Struktura dokumentu składała się z siedmiu priorytetów stanowiących obszary interwencji Programu oraz celów szczegółowych³⁴. Określone w nim priorytety i działania realizują niemal wszystkie cele strategiczne SRWW, za wyjątkiem celu ST 4. *Zwiększanie konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu w województwie*. Brak odniesienia do tego celu wynika z faktu, że w ramach WRPO 2007-2013 nie wyodrębniono działań ukierunkowanych bezpośrednio (wyłącznie) do obszarów, o których mówi ten cel.

³² Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2009 Nr 157 POZ 1240 z późn. zm.)

³³ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (DZ. U. 2006 Nr 227 Poz. 1658 z późn. zm.)

³⁴ Dla celów operacyjnych priorytety dzielą się na działania. Szczegółowe działania w ramach każdego z Priorytetów WRPO 2007-2013 zostały określone w dokumencie pod nazwą: Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Operacyjnego. Dokument ten ma charakter dokumentu wdrożeniowego w stosunku do WRPO 2007-2013. Z uwagi na jego wykonawczy charakter nie został on poddany analizie w niniejszym raporcie. Relacja celów WRPO 2007-2013 z celami SRWW został ograniczona do poziomu Priorytetów.

Nie oznacza to jednak, że w perspektywie 2007-2013 nie prowadzono działań na tych obszarach – projekty realizowane były w ramach różnych priorytetów Programu, w zależności od zakresu planowanej interwencji. Inaczej sprawa wygląda w przypadku obszarów wiejskich, gdzie pomimo braku działań ukierunkowanych bezpośrednio na te obszary w ramach różnych priorytetów, w różnym zakresie, stosowane były preferencje dla projektów pochodzących z obszarów wiejskich (OP 5.2.).

Działania WRPO 2007-2013 w ramach Priorytetu I *Konkurencyjność przedsiębiorstw* ukierunkowane były na realizację przedsięwzięć wskazanych w celach OP 6.1., OP 6.2., OP 6.3., OP 6.4., OP 6.6., OP 6.8., OP 6.9., OP 9.2. – czyli odpowiednio na cele mówiące o wzmacnianiu potencjału ekonomicznego przedsiębiorstw, współpracy przedsiębiorstw z jednostkami naukowymi, tworzeniu sieci i kooperacji, wsparciu infrastruktury terenów inwestycyjnych i rozwoju działalności na rynkach zagranicznych. Wsparciu przedsiębiorstw w zakresie ułatwionego dostępu do finansowania służyły inicjatywa JEREMIE³⁵ (tj. innowacje dla przedsiębiorstw i wsparcie zdolności produkcyjnych) oraz inicjatywa JESSICA (tj. projektów miejskich).

Działania w ramach Priorytetu II *Infrastruktura komunikacyjna* oraz działania z modernizacji dróg wodnych i ich wykorzystania na potrzeby turystyki realizowane w ramach Priorytetu VI *Turystyka i środowisko kulturowe* korespondują z celami OP 1.1., OP 1.3. OP 1.5. i OP1.6.

Celem projektów ochrony środowiska naturalnego, prowadzonych w ramach Priorytetu III *Środowisko przyrodnicze*, było m.in. wzmocnienie systemów ochrony przyrody (OP 2.1.), redukcja zanieczyszczeń odprowadzanych do wód, ziemi i emitowanych do atmosfery (OP 2.5., OP 2.6., OP 2.7.), poprawa bezpieczeństwa ekologicznego i technologicznego (OP 2.8., OP 2.11 oraz OP 9.5.), a także zwiększenie efektywności energetycznej przez inwestycje w systemy grzewcze i sieci ciepłownicze, dywersyfikacja źródeł zaopatrzenia w energię i wykorzystanie alternatywnych źródeł energii (OP 3.1. i OP 3.2.), podniesienie świadomości ekologicznej (OP 2.10.).

W ramach Priorytetu IV *Rewitalizacja obszarów problemowych* podejmowano projekty poprawy stanu infrastruktury mieszkaniowej (OP 5.4., OP 5.6., OP 8.11.). Jednym z instrumentów wspierania inwestycji na obszarach rewitalizowanych miejskich była inicjatywa JESSICA³⁶, obejmująca szeroki zakres tematyczny inwestycji: rozpoczynając od rewitalizacji, przez kulturę, turystykę, edukację, transport, kończąc na odnawialnych źródłach energii (OP 6.6.).

Przedsięwzięcia w ramach Priorytetu V *Infrastruktura dla kapitału ludzkiego* służyły poprawie dostępu do edukacji i zmniejszaniu dysproporcji w wyposażeniu poszczególnych placówek edukacyjnych (OP 7.1.), przy czym część środków została dedykowana szkolnictwu wyższemu (OP 7.2.) oraz ustawicznemu (OP 7.6.), rozwojowi placówek ochrony zdrowia, zarówno poziomu podstawowego, jak i wysokospecjalistycznego (OP 8.3. i OP 8.4.) oraz wsparciu obiektów świadczących usługi pomocy społecznej, takich jak domy pomocy społecznej, hospicja, ośrodki pobytu dziennego (OP 8.5. i OP 8.6.).

Projekty promocji gospodarczej oraz promocji turystyki i kultury regionu (Priorytet I *Konkurencyjność przedsiębiorstw* i Priorytet VI *Turystyka i środowisko kulturowe*) korespondują z celami OP 1.4., OP 2.3., OP 8.7., OP 8.10., OP 9.2., natomiast projekty w zakresie tworzenia zintegrowanych systemów przeciwdziałania i reagowania na zagrożenia (Priorytetu III *Środowisko przyrodnicze*) z celem OP 9.5. Priorytetem VII *Pomoc techniczna* wspierano realizację przede wszystkim OP 9.1.

W okresie finansowania unijnego 2014-2020 instrumentem realizacji polityki spójności UE na poziomie województwa wielkopolskiego jest **Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020**. Cel główny WRPO 2014+, określony jako poprawa konkurencyjności i spójności województwa, jest spójny z wizją rozwoju województwa. Struktura WRPO 2014+ składa się z dziesięciu osi priorytetowych, które są podzielone na priorytety inwestycyjne określające specyficzne pola interwencji i cele szczegółowe.

Priorytety zidentyfikowane w WRPO 2014+ są odzwierciedleniem wszystkich celów strategicznych SRWW. W porównaniu z WPRO z perspektywy 2007-2013, pewne priorytety WRPO 2014+ pozostają w szczególnej (nowej) relacji z celami Strategii, tj. celem ST 4. *Zwiększenie konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu w województwie* oraz celem ST 5. *Zwiększenie spójności*

³⁵ JEREMIE (ang. Joint European Resources for Micro - to - Medium Enterprises) - wspólne zasoby dla małych i średnich przedsiębiorstw; inicjatywa pozadotacyjnego wsparcia powołana w 2007 r. przez Komisję Europejską i Europejski Bank Inwestycyjny.

³⁶ JESSICA (ang. Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas) - wspólne europejskie wsparcie na rzecz trwałych inwestycji w obszarach miejskich; instrument inżynierii finansowej, opracowany przez Komisję Europejską, Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) oraz Bank Rozwoju Rady Europy (CEB).

województwa. Bowiem część działań ujętych w Programie dedykowana jest specyficznym obszarom, które stanowią:

- Obszar metropolii Poznań oraz Aglomeracji Kalisz – Ostrów Wielkopolski: dla tych obszarów przewidziano realizację projektów w ramach instrumentu ZIT³⁷ w formie odrębnych poddziałań;
- Obszar Strategicznej Interwencji (OSI) „Ośrodki subregionalne i ich obszary funkcjonalne” – dotyczy miast Konina, Piły, Leszna i Gniezna oraz ich obszarów funkcjonalnych;
- Obszary Strategicznej Interwencji „problemowe”, dla których przewidziano system preferencji:
 - Obszary o najniższej dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich,
 - Wiejskie obszary funkcjonalne wymagające wsparcia procesów rozwojowych,
 - Obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych,
 - Obszary o najniższej dostępności do usług warunkujących możliwości rozwojowe;
 - Miasta i obszary tracące dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze (obszar zależny od sektora paliwowo-energetycznego).

Zakres projektów przewidzianych dla ZIT oraz OSI dotyczy szerokiego spectrum zagadnień (od wsparcia przedsiębiorczości, przez inwestycje w zakresie ochrony dziedzictwa naturalnego, kultury, transportu, po działania mające na celu wspieranie włączenia społecznego oraz umacnianie kapitału ludzkiego i społecznego w regionie) i wpisuje się w cele OP 4.1. oraz OP 4.2. Powiązanie celów operacyjnych SRWW z priorytetami inwestycyjnymi WRPO 2014+ w ramach ZIT i OSI subregionalnych przedstawia tabela 6. W przypadku OP 5.2. dedykowanego rozwojowi obszarów wiejskich, WRPO 2014+ identyfikuje preferencje punktowe dla projektów z tych obszarów - od projektów dot. przedsiębiorczości, po edukację, włączenie społeczne, edukację, rewitalizację (PI 3c, PI 2c, PI 8i, 8iv i 8vi, PI 9i, PI 9v, PI 10i, PI 10 iv, PI 9a, PI 10a, PI 9b). Preferencje punktowe dla projektów przewidziano również w ramach innych ww. OSI „problemowych”, co wskazuje na powiązanie z celami OP 1.1., OP 5.3., OP 5.4. i OP 5.5.

Tab. 6. Powiązanie celów operacyjnych SRWW z priorytetami inwestycyjnymi (PI) WRPO 2014+ w ramach ZIT i OSI subregionalnych

		Cele operacyjne SRWW		
		4.1. Rozwój metropolii poznańskiej (projekty ZIT Poznań)	4.2. Wzmocnienie biegunów wzrostu w subregionach (projekty ZIT Kalisz-Ostrów i OSI Piła, Konin, Leszno, Gniezno)	
WRPO 2014+	Oś Priorytetowa I Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka → PI 3a	x	x	
	Oś priorytetowa II Społeczeństwo informacyjne → PI 2c		x	
	Oś priorytetowa III Energia → PI 4c, PI 4e	x	x	
	Oś priorytetowa IV Środowisko →	PI 5b, PI 6b		x
		PI 6c, PI 6d	x	x
	Oś priorytetowa V Transport → PI 7b	x	x	
	Oś priorytetowa VI Rynek pracy →	PI 8iii		x
		PI 8iv	x	x
	Oś priorytetowa VI Włączenie społeczne →	PI 9i		x
		PI 9iv	x	x
	Oś priorytetowa VIII Edukacja → PI 10i, PI 10iv	x	x	
Oś priorytetowa IX Infrastruktura dla kapitału ludzkiego →	PI 9b		x	
	PI 10a	x	x	

Źródło: opracowanie własne.

Zapisy Osi priorytetowej I *Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka* wskazują na możliwości rozwoju infrastruktury badawczo-rozwojowej instytucji naukowych i przedsiębiorstw oraz wsparcie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, przy współpracy z sektorem nauki (OP 6.2.), wsparcie tworzenia innowacji produktowych, procesowych i nietechnologicznych³⁸ (OP 6.1.), rozwój potencjału eksportowego przedsiębiorstw, w tym opracowania i wdrażanie nowych modeli biznesowych (OP 6.9.), rozwój instytucji

³⁷ Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) – nowy instrument polityki spójności w perspektywie 2014-202; forma współpracy samorządów współfinansowana ze środków Funduszy Europejskich. Celem ZIT jest przede wszystkim realizacja zintegrowanych projektów odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby i problemy obszarów metropolitalnych oraz sprzyjanie ich rozwojowi współpracy i integracji.

³⁸ Nietechnologiczne - organizacyjne i marketingowe, zgodnie z Podręcznikiem Oslo *Zasady gromadzenia i interpretacji danych dotyczących innowacji. Pomiar działalności naukowej i technicznej*. Wydanie trzecie. OECD.

otoczenia biznesu i wsparcie terenów inwestycyjnych (OP 6.4., OP 6.8., OP 9.2.). W ramach WRPO 2014+ przedsiębiorcy mogą również skorzystać z instrumentów inżynierii finansowej (OP 6.6.). Uwagę zwracają działania powiązane z regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami³⁹, zidentyfikowanymi w dokumencie Regionalne Strategia Innowacji dla Wielkopolski na lata 2015-2023 (OP 6.5.).

Działania w WRPO 2014+ dotyczące inwestycji dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego – Oś priorytetowa II *Spółeczeństwo informacyjne* – (odnoszące się m.in. do infrastruktury TIK w dziedzinie administracji, kultury, edukacji, ochrony zdrowia i włączenia społecznego dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego) wpisują się w cele OP 1.3., OP 9.3. Inwestycje na drogach wojewódzkich i lokalnych korespondują z OP 1.1., wsparcie infrastruktury kolejowej z OP 1.5., natomiast wsparcie niskoemisyjnego transportu miejskiego oraz integracja systemu transportu zbiorowego z transportem indywidualnym za celami OP 1.2. i OP 1.5.

W obszarze Osi priorytetowej III *Energia* porusza się kwestie wzmocnienia efektywności energetycznej i promowania wykorzystania OZE - instalacje wytwarzające energię wiatrową, słoneczną, wodną, geotermalną i z biogazu (OP 3.2., OP 3.3.), głęboka modernizacja energetyczna budynków mieszkaniowych i użyteczności publicznej (OP 3.1.), zakup taboru niskoemisyjnego dla transportu miejskiego i inwestycje wspierające infrastrukturę transportu zbiorowego (OP 1.1., OP 1.2., OP 2.5., OP 3.1.).

W WRPO 2014+ zaprogramowano działania służące ochronie przyrody (Oś priorytetowa IV *Środowisko*), takich jak ochrona różnorodności biologicznej i wsparcie systemu ochrony obszarów przyrodniczych, m.in. przez opracowywanie planów ochrony, prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych oraz promocyjnych (OP 2.1., OP 2.3., OP 2.10.), budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych oraz inwestycje w sieci kanalizacyjne i wodociągowe (OP 2.7.), tworzenie kompleksowych systemów gospodarki odpadami (OP 2.6.), inwestycje w małą retencję wodną, wspieranie systemów wczesnego reagowania i systemów monitorowania, prognozowania zagrożeń oraz wyposażenie służb ratowniczych (OP 2.7., OP 2.8., OP 2.11., OP 9.5.). W zakresie inwestycji w obszarze dziedzictwa kulturowego przewiduje się realizację projektów o charakterze infrastrukturalnym, jak i projekty w zakresie organizacji wydarzeń kulturalnych, czy związane z promowaniem e-kultury (OP 5.6., OP 8.7., OP 8.10., OP 9.2.).

W obszarze rozwoju edukacji działania koncentrują się w trzech Osiach priorytetowych VI *Rynek Pracy*, VIII *Edukacja* i IX *Infrastruktura dla kapitału ludzkiego*. Tak więc obszar edukacji sygnalizuje o działaniach skierowanych na promowanie postaw przedsiębiorczych i aktywności zawodowej przez szkolenia i kształcenie ustawiczne, staże itp. (OP 7.3., OP 7.6.), o poprawie dostępności na wszystkich szczeblach nauczania – od wychowania przedszkolnego, przez edukację ogólnokształcącą i zawodową, po kształcenie ustawiczne (OP 7.1.), możliwościach zdobycia kwalifikacji dopasowanych do realiów gospodarki opartej na wiedzy, ze szczególnym naciskiem na stosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych (OP 6.7., OP 7.4., OP 7.5., OP 7.6.). Uzupełniająco do tych działań możliwa jest realizacja inwestycji w infrastrukturę szkół i placówek systemu oświaty, w tym w tzw. „małe Koperniki” (OP 7.1., OP 7.4., OP 7.5., OP 8.2.).

Działania w obszarze integracji społecznej i rozwoju gospodarki społecznej skupione zostały w ramach Osi priorytetowej VII *Włączenie społeczne*. Zakłada się w niej prowadzenie działań integracji i aktywizacji społeczno-zawodowej grup zagrożonych wykluczeniem społecznym (OP 5.4., OP 6.12., OP 8.1., OP 8.3., OP 8.4., OP 8.5.), prowadzone przez jednostki pomocy społecznej i trzeci sektor (OP 8.6., OP 8.8.), działania wspierające rodziny i system pieczy zastępczej (OP 8.9.), dostęp do mieszkań społecznych (OP 8.11.). Osobny priorytet dedykowany został dla przedsiębiorczości społecznej (OP 6.11, 8.6.). W WRPO 2014+ przewidziano także potrzebę wzmocnienia kadr administracji, partnerów gospodarczych i społecznych, m.in. w zakresie realizacji projektów, rozwoju kwalifikacji, wsparcia tworzenia sieci współpracy – zarówno wewnętrznych, między jednostkami administracji samorządowej a partnerami społeczno-gospodarczymi oraz zewnętrznej – z innymi regionami (OP 9.1., OP 9.3., OP 9.6.).

³⁹ Regionalne inteligentne specjalizacje to priorytetowe obszary naukowo-gospodarcze, w ramach których region będzie się specjalizować.

Współpraca zagraniczna

W obszarze współpracy zagranicznej, w latach 2013-2014 w województwie wielkopolskim obowiązywał dokument **Priorytety współpracy zagranicznej Województwa Wielkopolskiego** (podstawa prawna opracowania: ustawa z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa⁴⁰). Wskazano w nim zasady, najważniejsze obszary i potencjalnych partnerów współpracy międzynarodowej województwa. Z analizy treści wynika, że stanowi on przełożenie celu ST 9. *Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem*.

Głównym celem Programu jest zagwarantowanie trwałego miejsca Wielkopolski na arenie międzynarodowej pośród regionów innowacyjnych, społecznie wrażliwych, otwartych i atrakcyjnych zarówno pod względem gospodarczym, turystycznym, jak i kulturowym. Dokument zwraca uwagę na potrzebę budowania partnerskich relacji z różnego rodzaju jednostkami. Zidentyfikowane w dokumencie działania mają się przyczynić do realizacji celów polskiej polityki zagranicznej oraz umacniania europejskiej tożsamości i współtworzenia wspólnej, europejskiej przestrzeni gospodarczej. W ten sposób ww. działania korespondują z celami OP 9.2. i OP 9.6.

3.1.3. Wyniki analizy frekwencyjnej

W celu udzielenia odpowiedzi na postawione pytania badawcze (tj. który z celów strategicznych SRWW był najczęściej przekładany na zapisy dokumentów wykonawczych? Który z dokumentów wykonawczych odwołuje się do największej liczby celów SRWW?) wyniki prezentowane w poprzednich podrozdziałach przedstawiono w tabeli zbiorczej z podsumowaniem – podsumowaniem kolumn dotyczących analizowanych dokumentów wykonawczych i podsumowaniem wierszy odnoszących się do wszystkich celów strategicznych i operacyjnych SRWW (Tab. 4.).

Analiza frekwencyjna została przeprowadzona na dwóch poziomach: celów strategicznych i operacyjnych. Z analizy zostały wyłączone cztery dokumenty operacyjne, tj. Budżety województwa wielkopolskiego na lata 2013-2014 oraz Wieloletnie Prognozy Finansowe Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2014 i lata późniejsze ze względu na realizację przez nie wszystkich celów operacyjnych SRWW. Podsumowując, do analizy frekwencyjnej włączono 73 dokumenty wykonawcze, z czego 52 są obligatoryjne.

Biorąc pod uwagę zakres merytoryczny dokumentów wykonawczych należy wyjaśnić, że część z nich w 2013 roku przestała obowiązywać i w ich miejsce opracowywano nowe dokumenty na kolejne lata – przy znacznej części z tych dokumentów nie zmienił się ich obszar kompetencyjny, merytoryczny. Takie przypadki tworzą dokumenty:

	Nazwa dokumentu	Okres obowiązywania	
(1)	Strategia Zatrudnienia dla Województwa Wielkopolskiego	2007-2013	2014-2020
(2)	Program Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla Województwa Wielkopolskiego	2009-2013	2014-2020
(3)	Program współpracy Samorządu Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi i prowadzącymi działalność pożytku publicznego	2013	2014
(4)	Program rozwoju bazy obiektów sportowych w Województwie Wielkopolskim	2013-2014	2014-2015
(5)	Program profilaktyczny schorzeń układu oddechowego dla mieszkańców gmin województwa wielkopolskiego	2009-2013	2014-2020
(6)	Program Profilaktyczny Wczesnego Wykrywania Gruźlicy	2009-2013	2014-2016
(7)	Program Profilaktyczny Wczesnego Wykrywania Raka Płuc	2009-2013	2014-2016
(8)	Program profilaktyki raka gruczołu krokowego	2009-2013	2014- 2020
(9)	Program profilaktyki raka dolnego odcinka przewodu pokarmowego	2009-2013	2014-2020
(10)	Program profilaktyki raka szyjki macicy-szczepienia przeciwko zakażeniom HPV	2009-2013	2014-2020
(11)	Program psychiatryczny terapeutyczno-rehabilitacyjny połączony z aktywizacją pacjentów	2009-2013	2014-2020
(12)	Program Zapobiegania Powstawaniu Poważnych Powikłań Klinicznych i Zakrzepowych u Chorych z Ostрым Zespołem Wieńcowym Leczonych Przeszkórną Angioplastyką Wieńcową	2009-2013	2014-2020
(13)	Program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami w województwie wielkopolskim na lata 2007-2013	2007-2013	2014-2020

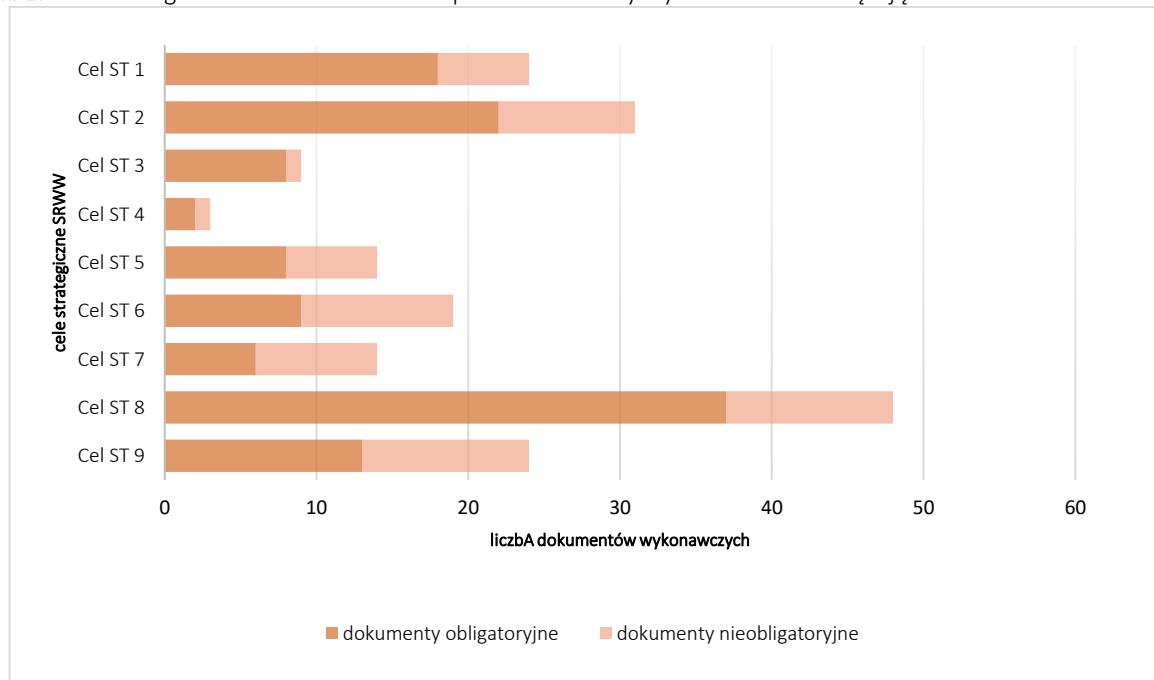
⁴⁰ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. 1998 Nr 91 Poz. 576 z późn. zm.)

Gdyby do zbioru dokumentów do analizy frekwencyjnej włączyć wyłącznie dokumenty różniące się pod względem merytorycznym – patrz tabela wyżej – (zapobiegając w ten sposób „podwójnemu liczeniu” tych dokumentów, które w 2014 roku nie były zmienione pod względem merytorycznym), to analiza dotyczyłaby 59 dokumentów wykonawczych, z czego 40 byłoby obligatoryjnych. Taka analiza nosi miano analizy frekwencyjnej z poprawką. Reasumując, dokonana w niniejszym rozdziale podstawowa analiza frekwencyjna uwzględnia wszystkie 73 dokumenty wykonawcze, natomiast wnioski z analizy z poprawką dotyczą 59 dokumentów wykonawczych.

Spośród 9 celów strategicznych SRWW tym, który najczęściej został odzwierciedlony w zapisach dokumentów wykonawczych był cel ST 8. *Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa* (Wyk. 1). Cel ten został przełożony na zapisy 48 różnych dokumentów wykonawczych. Jedną z przyczyn takiej sytuacji jest fakt, że cel ten dotyczy znacznego zakresu problematyki społeczno-gospodarczej regionu i adresowany jest do szerokiego grona odbiorców. Poszczególne cele operacyjne i wyróżnione w ramach nich kierunki działań odnoszą się do rynku pracy, integracji i włączenia społecznego, przeciwdziałania zagrożeniom demograficznym, wsparcia rodzin, ochrony zdrowia, kultury, turystyki, sportu, aktywności obywatelskiej. Inną przyczyną jest obligatoryjność tworzenia dokumentów, wynikająca z ustaw. Spośród 48 dokumentów odzwierciedlających zapisy celu ST 8., 37 jest obligatoryjnych.

Dokumenty obowiązujące w latach 2013-2014 na poziomie województwa w szerokim zakresie odnoszą się również do celu ST 2. *Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami* (31 dokumenty, w tym 22 obligatoryjne), co wynika przede wszystkim ze znacznej liczby przyjętych obowiązkowo dokumentów w zakresie ochrony przyrody. Podobnie znaczna liczba dokumentów realizuje cel ST 1. *Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu* (24 dokumenty, w tym 18 obligatoryjnych) oraz cel ST 9. *Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem* (24 dokumenty, w tym 13 obligatoryjnych). W przypadku tego ostatniego, na uwagę zasługuje fakt, że w jego ramach podejmowane są liczne działania z zakresu opracowywania dokumentów wykonawczych do Strategii.

Wyk. 1. Cele strategiczne SRWW realizowane przez dokumenty wykonawcze obowiązujące w latach 2013-2014

Legenda: Cel ST 1. *Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu*, Cel ST 2. *Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami*, Cel ST 3. *Lepsze zarządzanie energią*, Cel ST 4. *Zwiększanie konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu w woj.*, Cel ST 5. *Zwiększenie spójności województwa*, Cel ST 6. *Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu*, Cel ST 7. *Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia*, Cel ST 8. *Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych woj.*, Cel ST 9. *Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem*.

Źródło: opracowanie własne.

Celem strategicznym, który jest najmniej „oprogramowany” jest ST 4. *Zwiększanie konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu w województwie*. Tylko trzy dokumenty zawierają zapisy/ działania, które bezpośrednio odnoszą się do metropolii poznańskiej i ośrodków subregionalnych – proponują specyficzne podejście, adresowane tylko do tych ośrodków. Dokumenty te stanowią: PZPWW, z uwagi na jego terytorialny charakter, WRPO 2014+, w ramach którego uwzględnione zostało zintegrowane podejście terytorialne oraz SRTWW, w której określono działania adresowane do miasta Poznania i jego obszaru funkcjonalnego. Jednocześnie należy podkreślić, że jest to specyficzny cel strategiczny, który podkreślono w zaktualizowanej Strategii w 2012 roku w odpowiedzi na wyzwania nowej polityki regionalnej. Poza tym, dokumenty realizujące ten cel – w szczególności PZPWW i WPRO 2014+ - są najbardziej kompleksowymi dokumentami wykonawczymi Strategii (tj. odwołują się do największej ilości celów operacyjnych SRWW). Zdecydowana większość obowiązujących w latach 2013-2014 dokumentów celuje w bardzo konkretne obszary życia społecznego lub odnosi się do konkretnych grup społecznych. Nie wyodrębnia się w nich celów poświęconych „lokomotywowi wzrostu”, a geografia problemów, które podejmują przebiega w innych układach. Ośrodki wzrostu, czy subregionalne traktowane są jako element większej przestrzeni, bądź całego województwa.

Układ celów od najbardziej do najmniej „oprogramowanych” w analizie frekwencyjnej z poprawką nie zmienił się – przeważa cel ST 8., w dalszej kolejności cele ST 2. oraz ST 1. i ST 9. Uwagę zwraca cel ST 6. *Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu* i cel ST 7. *Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia*, realizowane są przez większą liczbę dokumentów nieobligatoryjnych, niż obowiązujących (Tab. 7.). W odpowiedzi na pytanie, który z dokumentów wykonawczych odwołuje się do największej liczby celów operacyjnych SRWW należy ponownie wspomnieć o WRPO 2007-2013 – realizował on 39 celów operacyjnych SRWW, tj. 60% Strategii, jak i WRPO 2014+ - realizuje 53 cele operacyjne SRWW (tj. 82% Strategii). Przywołać należy także PZPWW, który realizuje 34 cele operacyjne SRWW (tj. 52% Strategii). Natomiast dokumenty wykonawcze, które odwołują się do najmniejszej liczby celów strategicznych SRWW (tj. co najwyżej 2 celów) stanowią 42% analizowanych dokumentów wykonawczych (w tym 39% w analizie frekwencyjnej z poprawką).

Tab. 7. Wyniki analizy frekwencyjnej podstawowej i z poprawką

Cel strategiczny SRWW	Wyniki podstawowej analizy frekwencyjnej				Wyniki analizy frekwencyjnej z poprawką			
	dok. obligat oryjne	dok. nieobligat oryjne	SUMA	Odsetek dok. oblig. w ogóle dok. wykonawczych (%)	dok. obligat oryjne	dok. nieobligat oryjne	SUMA	Odsetek dok. oblig. w ogóle dok. wykonawczych (%)
Cel ST 1	18	6	24	75	17	6	23	74
Cel ST 2	22	9	31	71	21	9	30	70
Cel ST 3	8	1	9	89	8	1	9	89
Cel ST 4	2	1	3	67	2	1	3	67
Cel ST 5	8	6	14	57	7	5	12	58
Cel ST 6	9	10	19	47	7	9	16	43
Cel ST 7	6	8	14	43	5	7	12	42
Cel ST 8	37	11	48	77	25	10	35	71
Cel ST 9	13	11	24	54	12	11	23	52

Legenda: Cel ST 1. *Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu*, Cel ST 2. *Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami*, Cel ST 3. *Lepsze zarządzanie energią*, Cel ST 4. *Zwiększanie konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu w woj.*, Cel ST 5. *Zwiększenie spójności województwa*, Cel ST 6. *Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu*, Cel ST 7. *Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia*, Cel ST 8. *Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych woj.*, Cel ST 9. *Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem*.

Źródło: opracowanie własne.

3.2. Finansowanie

Finansowanie realizacji celów SRWW odbywa się za pomocą środków podmiotów publicznych zaangażowanych w jej realizację w zakresie, w jakim zadania przez nie realizowane mają charakter regionalny, w tym w szczególności przez środki będące w dyspozycji Samorządu Województwa Wielkopolskiego. Uzupelnieniem tych środków są środki innych podmiotów, w tym prywatnych, które wnoszą niezbędny wkład do zadań współfinansowanych ze źródeł publicznych.

W związku z tym, że Strategia dotyczy kompetencji Samorządu Województwa Wielkopolskiego oraz kompetencji Samorządu w zakresie wpływania na zachowania innych podmiotów (na przykład przez

zarządzanie środkami własnymi i zewnętrznymi), w niniejszym rozdziale zaprezentowano środki finansowe będące w dyspozycji Samorządu Województwa Wielkopolskiego i ujęte w budżetach wojewódzkich na 2013 i 2014 rok⁴¹. Zatem w analizie aspektów finansowych realizacji celów Strategii korzystano głównie ze Sprawozdań z wykonania budżetu Województwa Wielkopolskiego za rok 2013 i 2014. Uzupełniająco potraktowano informacje z poszczególnych jednostek organizacyjnych Urzędu (departamentów, biur) oraz jednostek podległych ZWW (Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu).

Rozdział rozpoczęła ogólna prezentacja źródeł budżetu Województwa. W dalszej kolejności przedstawiono wyniki przypisania działań finansowanych z budżetu Województwa do celów SRWW. Należy jednak wyjaśnić, że przypisanie jednego (wymienionego w Sprawozdaniu z wykonania budżetu) działania z kwotą do jednego celu operacyjnego SRWW okazało się niemożliwe. Klasyfikacja budżetowa, z charakterystycznym dla niej językiem, strukturą wydatków nie była zbliżona do klasyfikacji, czy struktury celów Strategii. Ponadto część środków ujętych w poszczególnych paragrafach/ rozdziałach/ działach dokumentów budżetowych realizowała więcej niż jeden cel operacyjny. Już pobieżna lektura sprawozdań budżetowych sugerowała konieczność rekodyfikacji materiału i poszukiwania trafniejszych – z poziomu języka Strategii – nazw pól interwencji. Np. środki finansowe pomocy technicznej WRPO 2007-2013 zakwalifikowano w Sprawozdaniu z wykonania budżetu do działu „Administracja publiczna”, natomiast pomoc techniczną PO KL 2007-2013, PROW 2007-2013 czy PO RYBY 2007-2013 do innych działów – odpowiednio „Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej”, „Rolnictwo i łowiectwo” oraz „Rybołówstwo i rybactwo”. Z punktu SRWW większość z tych środków, mających na celu wsparcie administracji samorządowej, mieści się w obszarze „Sprawna administracja”. Innym przykładem jest zakwalifikowanie w Sprawozdaniach z wykonania budżetu środków finansowych projektów: Czas zawodowców - Wielkopolskie kształcenie zawodowe, eSzkoła Wielkopolska - Cyfrowa Dziecięca Encyklopedia Wielkopolan i eSzkoła-Moja Wielkopolska do działu „Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej”, natomiast w analizie – po zapoznaniu się z treścią projektów – zakwalifikowano je do obszaru „Edukacja”.

Podsumowując, zespół analityczny podjął decyzję o przypisywaniu działań z ich kwotami do szerszych kategorii niż cel operacyjny (tj. obszarów tematycznych) oraz podaniu informacji ilościowej o realizowanych celach operacyjnych bez podania przeznaczonych na nie kwot. Innymi słowy, analiza umożliwiła odpowiedzi na pytania: ile środków przeznaczono na realizację Strategii w latach 2013-2014, w tym wg pola interwencji (lub inaczej mówiąc – obszarów tematycznych)? Jakie cele operacyjne w ramach danego obszaru były najczęściej realizowane? Ponadto na potrzeby niniejszego sprawozdania przyjęto założenie, że niemal wszystkie środki z budżetu Województwa (z wyłączeniem wydatków w zakresie działów klasyfikacji budżetowej: „Gospodarka mieszkaniowa” i „Obsługa długu publicznego” oraz rozchodów) przeznaczone zostały na realizację działań ujętych w celach SRWW.

3.2.1. Źródła finansowania realizacji celów Strategii

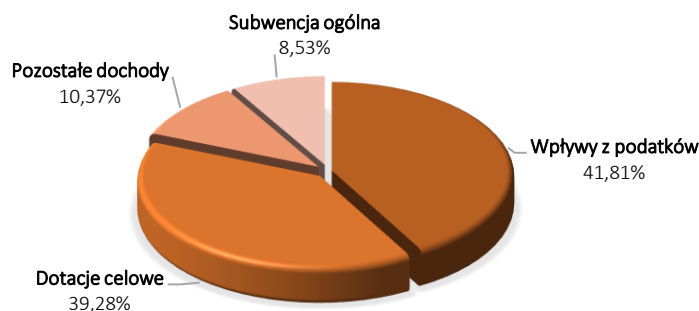
W zakresie finansowania realizacji Strategii kluczowy jest montaż finansowy z różnych dostępnych źródeł, co ma na celu zwiększenie środków przeznaczonych na ten cel i umożliwienie realizacji większej ilości zaplanowanych działań. W związku z tym podstawowymi źródłami finansowania realizacji celów SRWW w latach 2013 i 2014 były:

- dochody Samorządu Województwa (udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych i podatku dochodowego od osób fizycznych, dotacje celowe, subwencje, pozostałe dochody) oraz
- przychody budżetu.

W analizowanym okresie Województwo Wielkopolskie uzyskało **dochód** w wysokości 2,32 mld zł, z czego ponad 80% pochodziło (łącznie) z udziału we wpływach z podatków oraz dotacji celowych (odpowiednio 41,81% i 39,28%), patrz Wyk.2.

⁴¹ Analiza środków finansowych przeznaczonych na realizację SRWW innych niż Samorząd podmiotów powinna być jednym z elementów badania ewaluacyjnego.

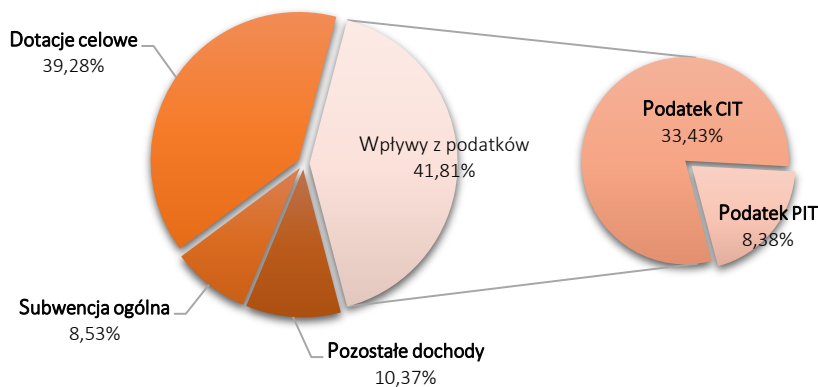
Wyk. 2. Struktura dochodów budżetu Województwa w latach 2013-2014

Źródło: opracowanie własne.

Głównym źródłem dochodów Województwa Wielkopolskiego w analizowanym okresie były dochody z tytułu **udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) i podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)** w wysokości 968 mln zł, z czego zdecydowana większość (79,95%) pozyskano z podatku od osób prawnych (Wyk. 3). Różnica ta wynika z wielkości udziału Województwa w poszczególnych podatkach – 14,75% udziału we wpływach z podatku CIT wpłaconego przez firmy mające siedziby w województwie i 1,60% udziału we wpływach z podatku PIT wpłaconego przez podatników tego podatku zamieszkałych na obszarze województwa. Na wielkość tych dochodów wpływ miała sytuacja społeczno-gospodarcza regionu, m.in.: poprawa sytuacji finansowej przedsiębiorstw zlokalizowanych w Wielkopolsce, wzrost przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw (o 6,61% w analizowanym okresie w porównaniu z 2012 r.), spadek stopy bezrobocia w regionie (7,6% na koniec 2014 r. wobec 9,6% na koniec 2013 r. i 9,8% na koniec 2012r.), brak waloryzacji kwoty wolnej od podatku, zniesienie obowiązku opłacania tzw. podwójnej zaliczki w grudniu, co spowodowało obniżenie dochodów z CIT i PIT w grudniu 2012 r. i znaczne zwiększenie się dochodów w 2013 r.

Wyk. 3. Struktura udziału we wpływach z podatków PIT i CIT na tle ogólnych dochodów budżetu Województwa w latach 2013-2014

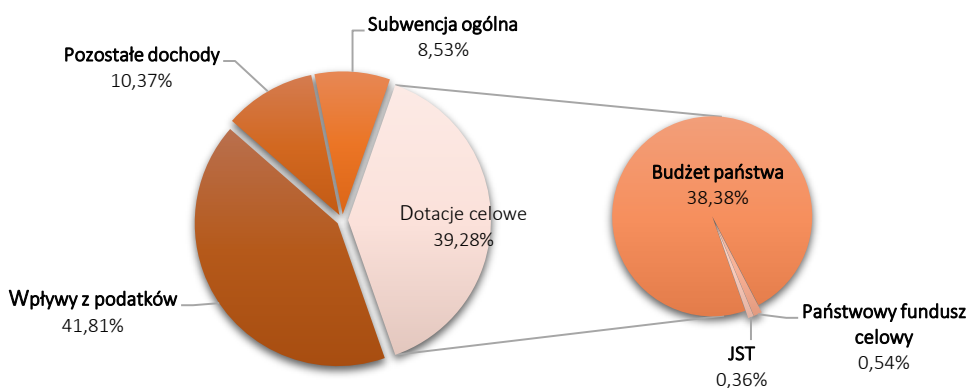

Źródło: opracowanie własne.

Drugim źródłem dochodów Województwa były **dotacje celowe**. Pozyskane przez Województwo Wielkopolskie 909,4 mln zł pochodziły z następujących źródeł:

- budżetu państwa,
- państwowego funduszu celowego,
- jednostek samorządu terytorialnego – z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego oraz na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST (Wyk.4.).

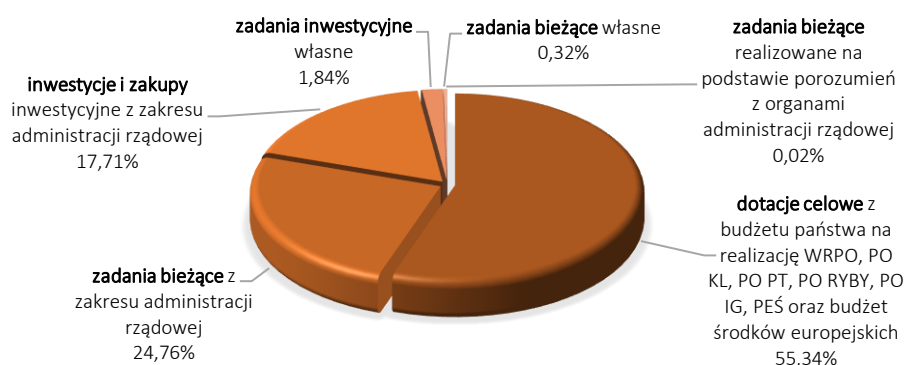
Wyk. 4. Struktura dotacji celowych na tle ogólnych dochodów budżetu Województwa w latach 2013-2014

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowana większość środków dotacji celowych pochodziła z budżetu państwa (888,6 mln zł; 98%), na co wpływ miało ujęcie w nich dotacji na realizację WRPO 2007-2013, PO KL 2007-2013, PO PT 2007-2013, PO RYBY 2007-2013, PO IG, Programu dla Europy Środkowej oraz budżetu środków europejskich, które w analizowanych latach wyniosły łącznie 556 mln zł (Wyk. 5.). Ponadto duża wartość dotacji w ramach budżetu państwa przeznaczona została na zadania bieżące z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone ustawami, realizowane przez Samorząd Województwa (185 mln zł), a także na inwestycje oraz zakupy inwestycyjne z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone ustawami realizowane przez Samorząd Województwa (126,1 mln zł). Zarząd Województwa Wielkopolskiego pozyskał również dotacje z Funduszu Kolejowego (12,5 mln zł), będącego państwowym funduszem celowym, z przeznaczeniem na realizację przedsięwzięcia dot. zakupu, modernizacji oraz naprawy kolejowych pojazdów szynowych przeznaczonych dla regionalnych pasażerskich przewozów kolejowych, a także, w wyniku współpracy i porozumień z jednostkami samorządu terytorialnego, otrzymał wsparcie finansowe na realizację zadań bieżących oraz na dofinansowanie własnych zadań inwestycyjnych i zakupów inwestycyjnych Województwa (8,3 mln zł).

Wyk. 5. Struktura dotacji celowych z budżetu państwa w latach 2013-2014

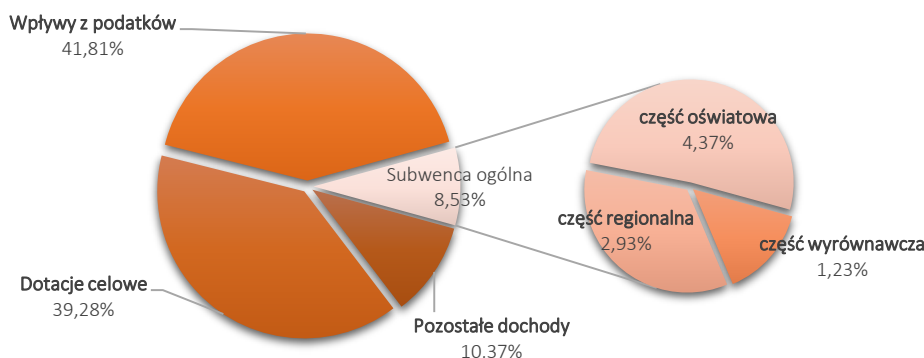

Źródło: opracowanie własne.

W ramach **subwencji ogólnej** w analizowanym okresie pozyskano 197,47 mln zł, z czego największą kwotę w ramach części oświatowej (51,21%), która stanowiła najistotniejsze źródło finansowania wydatków publicznych na oświatę i wychowanie w regionie (Wyk. 6.). Z części tej finansuje się m.in. szkoły ponadpodstawowe i specjalne o zasięgu regionalnym, kolegia nauczycielskie, ośrodki i zakłady

dokształcania i doskonalenia nauczycieli czy biblioteki publiczne. W celu równomiernego rozwoju województwa Samorząd Województwa pozyskał 67,92 mln zł w ramach części regionalnej subwencji ogólnej, która stanowi element mechanizmu redystrybucji dochodów pomiędzy województwami (system poziomego wyrównywania dochodów). Uzyskano również 28,42 mln zł z części wyrównawczej subwencji ogólnej przeznaczonej na uzupełnienie dochodów Województwa.

Wyk. 6. Struktura dotacji celowych na tle ogólnych dochodów budżetu województwa w latach 2013-2014

Źródło: opracowanie własne.

Ponadto Województwo Wielkopolskie pozyskało środki finansowe w wysokości 240,1 mln zł (10,37%) z zarządzania majątkiem województwa (np. wpływy z tytułu najmu i dzierżawy składników majątkowych oraz dochody z tytułu innych umów o podobnym charakterze, wpływy ze sprzedaży majątku, z opłat za zarząd, użytkowanie i użytkowanie wieczyste nieruchomości, czy za zajęcie pasa drogowego) oraz z tzw. „innych dochodów”, do których zaliczyć można np. wpływy z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, grzywny i inne kary pieniężne od osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych, np. za opóźnienia w dostawie zamówionego sprzętu), opłaty za usługi (np. za uzgodnienia dotyczące warunków szczegółowego korzystania z wód), czy odsetki z tytułu oprocentowania środków.

Przychody Województwa w wysokości 483 mln zł w analizowanym okresie pochodziły z emisji obligacji, z których środki pokryły deficyt budżetowy (tj. ujemne saldo w budżecie Województwa – wydatki w budżecie były wyższe niż jej dochody), oraz z wolnych środków z poprzednich lat.

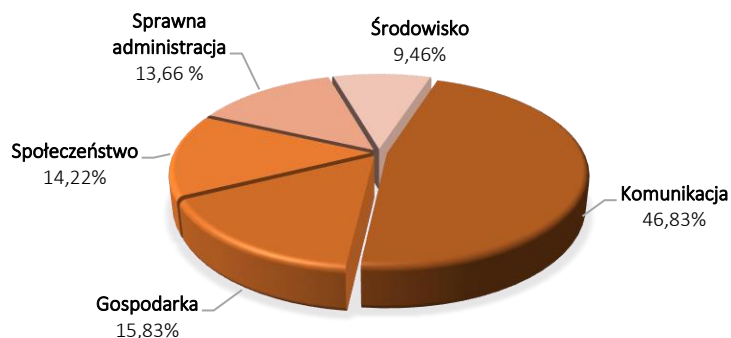
3.2.2. Struktura środków finansowych na tle pola interwencji Strategii

Należy jeszcze raz podkreślić, że wielkość środków finansowych przeznaczonych na realizację Strategii przedstawiono w podziale na pola interwencji (obszary). W odniesieniu do celów operacyjnych – Sprawozdanie z wykonania budżetu umożliwiło pokazanie wyłącznie najczęściej realizowanych celów w ramach danego pola interwencji. Brak odniesienia finansowego do konkretnego celu operacyjnego nie świadczy automatycznie, że na jego realizację nie zostały przeznaczone środki w latach 2013-2014. Brak analiz w tym zakresie podyktowane zostało ograniczeniami metodologicznymi. W rozróżnieniu obszarów/pól interwencji bazowano na podziale obszarów tematycznych (nazwy i zakres informacyjny).

Samorząd Województwa Wielkopolskiego na realizację celów Strategii w latach 2013-2014 przeznaczył 2 581,3 mln zł, z czego największe kwoty, wg obszarów, przypadły na:

- komunikację – 1 208,70 mln zł, w tym 1 207,6 mln zł na transport,
- gospodarkę – 408,6 mln zł, z czego ponad połowa środków przeznaczona została na edukację,
- społeczeństwo – 408,6 mln zł, z czego najwięcej na kulturę i dziedzictwo kulturowe oraz zdrowie (Wyk. 7.).

Wyk. 7. Struktura wydatków z budżetu Województwa Wielkopolskiego w latach 2013-2014

Źródło: opracowanie własne.

Natomiast analizując podział wydatków wg pól interwencji największe kwoty zainwestowano (Tab. 8) w:

- transport – 1 207 mln zł, w tym transport publiczny (kolejowy i autobusowy) 785 mln zł i infrastrukturę drogową 422 mln zł,
- sprawną administrację – 325 mln zł, z czego blisko 113 mln zł przeznaczono na budowę nowej siedziby Urzędu Marszałkowskiego i Sejmiku Województwa Wielkopolskiego,
- poprawę zasobów wodnych – 235 mln zł, w tym na małą retencję wodną, melioracje wodne oraz ochronę przeciwpowodziową,
- edukację – 216 mln zł, w tym na projekty Czas zawodowców - Wielkopolskie kształcenie zawodowe, eSzkoła Wielkopolska - Cyfrowa Dziecięca Encyklopedia Wielkopolan i eSzkoła-Moja Wielkopolska, stypendia dla uczniów szczególnie uzdolnionych czy wsparcie wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych podległych pod Departament Edukacji i Nauki, oraz
- kulturę i dziedzictwo kulturowe – 197 mln zł, w tym w szczególności dotacje dla samorządowych instytucji kultury.

Tab.8. Wydatki z budżetu województwa wg obszarów i pól interwencji oraz celów SRWW

Obszar/pole interwencji	wydatki (mln zł)	Najczęściej realizowane cele operacyjne SRWW
SPOŁECZEŃSTWO	367,1	
Polityka społeczna	31,3	OP 8.5. Wzmocnienie włączenia społecznego
		OP 8.6. Wzmocnienie systemu usług i pomocy społecznej
		OP 8.9. Ochrona zasobów, standardu i jakości życia rodziny
		OP 8.2. Poprawa sytuacji i przeciwdziałanie zagrożeniom demograficznym
		OP 9.1. Tworzenie warunków dla zarządzania rozwojem regionu
Zdrowie	107,9	OP 8.1. Wzmacnianie aktywności zawodowej
		OP 8.3. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców i opieki zdrowotnej
		OP 8.4. Promocja zdrowego stylu życia
		OP 9.1. Tworzenie warunków dla zarządzania rozwojem regionu
Rozwój obszarów wiejskich	8,4	OP 5.2. Rozwój obszarów wiejskich
		OP 6.10. Poprawa warunków dla rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolnego
		OP 9.6. Rozwój współpracy terytorialnej
Kultura i dziedzictwo kulturowe	196,6	OP 5.6. Wsparcie terenów o wyjątkowych walorach środowiska kulturowego
		OP 8.7. Kształtowanie skłonności mieszkańców do zaspokajania potrzeb wyższego rzędu
		OP 8.10. Ochrona i utrwalanie dziedzictwa kulturowego
		OP 9.2. Budowa wizerunku województwa i jego promocja
Kultura fizyczna	14,9	OP 8.4. Promocja zdrowego stylu życia
		OP 8.7. Kształtowanie skłonności mieszkańców do zaspokajania potrzeb wyższego rzędu
		OP 9.2. Budowa wizerunku województwa i jego promocja
Bezpieczeństwo publiczne	8,1	OP 1.1. Zwiększenie spójności sieci drogowej
		OP 2.1. Wsparcie ochrony przyrody
		OP 2.3. Ochrona zasobów leśnych i ich racjonalne wykorzystanie
		OP 9.5. Budowa regionalnych systemów zabezpieczania i reagowania na zagrożenia
GOSPODARKA	408,6	

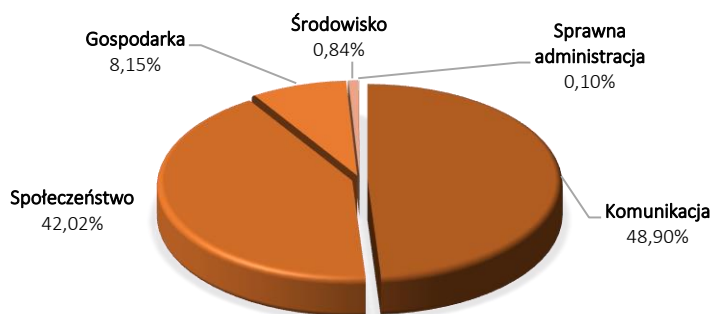
Obszar/pole interwencji	wydatki (mln zł)	Najczęściej realizowane cele operacyjne SRWW
Rynek pracy i rozwój przedsiębiorczość	130,3	OP 6.1. Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw
		OP 6.2. Wzmocnienie roli nauki i badań dla innowacji i rozwoju gospodarczego
		OP 6.3. Rozwój sieci i kooperacji w gospodarce regionu
		OP 6.5. Tworzenie warunków rozwoju inteligentnych specjalizacji, w tym wspieranie sektorów kreatywnych w gospodarce
		OP 6.8. Przygotowanie i racjonalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych
		OP 6.9. Tworzenie warunków dla ekspansji gospodarki województwa na rynki zewnętrzne
		OP 6.11. Rozwój gospodarki społecznej
		OP 8.1. Wzmacnianie aktywności zawodowej
		OP 9.2. Budowa wizerunku województwa i jego promocja
		Edukacja
OP 7.2. Wsparcie szkolnictwa wyższego		
OP 7.3. Promocja przedsiębiorczości i zatrudnialności		
OP 7.4. Rozwój oraz promocja postaw kreatywnych i innowacyjnych		
OP 7.5. Wzmocnienie szkolnictwa zawodowego i technicznego oraz poprawa organizacji rynku pracy		
OP 7.6. Rozwój kształcenia ustawicznego		
OP 9.2. Budowa wizerunku województwa i jego promocja		
Upowszechnianie turystyki	2,9	OP 1.4. Lepsze wykorzystanie dróg wodnych,
		OP 8.4. Promocja zdrowego stylu życia
		OP 8.7. Kształtowanie skłonności mieszkańców do zaspokajania potrzeb wyższego rzędu
		OP 9.2. Budowa wizerunku województwa i jego promocja
Wsparcie rolnictwa	59,7	OP 2.4. Wykorzystanie, racjonalizacja gospodarki zasobami kopalin oraz ograniczanie skutków ich eksploatacji
		OP 5.2. Rozwój obszarów wiejskich
		OP 6.10. Poprawa warunków dla rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolnego
ŚRODOWISKO	244,3	
Zasoby wodne	235,4	OP 2.8. Ochrona zasobów wodnych i wzrost bezpieczeństwa powodziowego
		OP 2.9. Poprawa przyrodniczych warunków dla rolnictwa
		OP 6.10. Poprawa warunków dla rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolnego
		OP 9.5. Budowa regionalnych systemów zabezpieczania i reagowania na zagrożenia
Bioróżnorodność	7,4	OP 2.1. Wsparcie ochrony przyrody OP 2.10. Promocja postaw ekologicznych
Gospodarka odpadami	0,3	OP 2.6. Uporządkowanie gospodarki odpadami
Ochrona powietrza atmosferycznego	0,2	OP 2.5. Ograniczanie emisji substancji do atmosfery
Klimat akustyczny	0,1	OP 2.12. Poprawa stanu akustycznego województwa
Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii	1,0	OP 3.1. Optymalizacja gospodarowania energią
		OP 3.2. Rozwój produkcji i wykorzystanie alternatywnych źródeł energii
		OP 9.6. Rozwój współpracy terytorialnej
KOMUNIKACJA	1 208,7	
Transport	1 207,6	OP 1.1. Zwiększenie spójności sieci drogowej
		OP 1.2. Wzrost różnorodności oraz upowszechnianie efektywnych form transportu
		OP 1.4. Lepsze wykorzystanie dróg wodnych
		OP 1.5. Rozwój transportu zbiorowego
		OP 1.6. Rozwój komunikacji lotniczej
		OP 2.5. Ograniczanie emisji substancji do atmosfery
Infrastruktura na rzecz społeczeństwa informacyjnego	1,1	OP 1.3. Rozbudowa infrastruktury na rzecz społeczeństwa informacyjnego
SPRAWNA ADMINISTRACJA⁴²	352,5	OP 9.1. Tworzenie warunków dla zarządzania rozwojem regionu
		OP 9.3. Sprawna, innowacyjna administracja samorządowa
		OP 9.4. Budowa partnerstwa dla innowacji
		OP 9.6. Rozwój współpracy terytorialnej
SUMA	2 581,3	

Źródło: opracowanie własne

⁴² Środki przypisane do obszaru „Sprawna Administracja”, do którego przydzielono konkretne cele operacyjne, wspierają realizację wszystkich innych celów operacyjnych.

Ze względu na wielkość środków na uwagę zasługują dotacje udzielane przez Województwo Wielkopolskie podmiotom należącym do sektora finansów publicznych, w tym innym jednostkom samorządu terytorialnego, lub udzielane podmiotom niezaliczanym do sektora finansów publicznych z przeznaczeniem na sfinansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań publicznych, związanych z działalnością Województwa (Wyk. 8). Dotacje, podobnie jak wydatki, zaprezentowano w podziale na obszary i pola interwencji, które wyróżniono bazując na podziale obszarów tematycznych. W latach 2013-2014 na realizację zadań publicznych podmioty otrzymały dotacje w wysokości 730,1 mln zł⁴³, z czego ponad 90% środków przeznaczono na wsparcie realizacji zadań w obszarze komunikacja (357,03 mln zł) oraz społeczeństwo (303,72 mln zł).

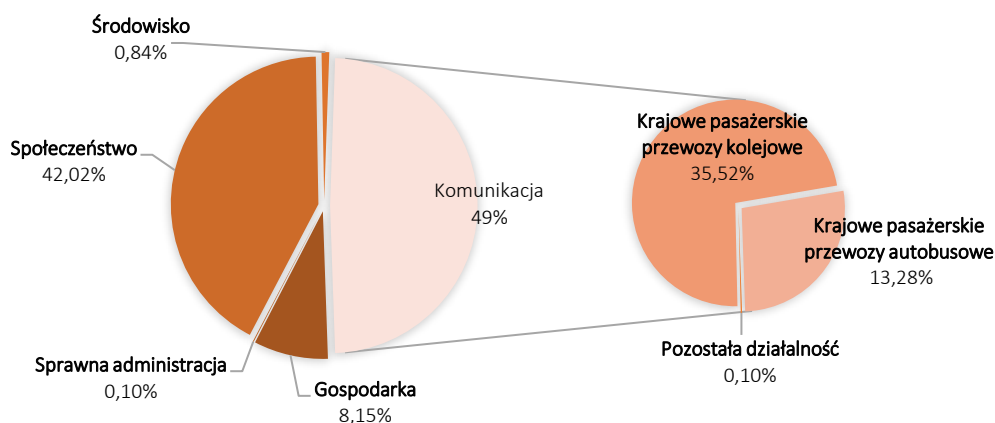
Wyk. 8. Struktura dotacji udzielonych z budżetu Województwa Wielkopolskiego w latach 2013-2014

Źródło: opracowanie własne.

W ramach regionalnego systemu transportowego, udzielono wsparcia na realizację zadań w zakresie rozwoju transportu drogowego i kolejowego (Wyk. 9). W analizowanych latach udzielono wsparcia w kwocie 256,4 mln zł na dofinansowanie kolejowych przewozów pasażerskich, w tym również przewozów koleją wąskotorową. Wsparto również przewoźników autobusowych przez dofinansowanie biletów ulgowych w wysokości 69,9 mln zł. W zakresie poprawy dostępności i spójności komunikacyjnej regionu Samorząd Województwa udzielał wsparcia na inwestycje służące poprawie bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz jego przepustowości i sprawności, przeznaczając środki w kwocie 650 tys. zł na budowę gminnych i powiatowych dróg publicznych.

Wyk. 9. Struktura dotacji na działania w obszarze komunikacji, udzielone z budżetu Województwa Wielkopolskiego w latach 2013-2014

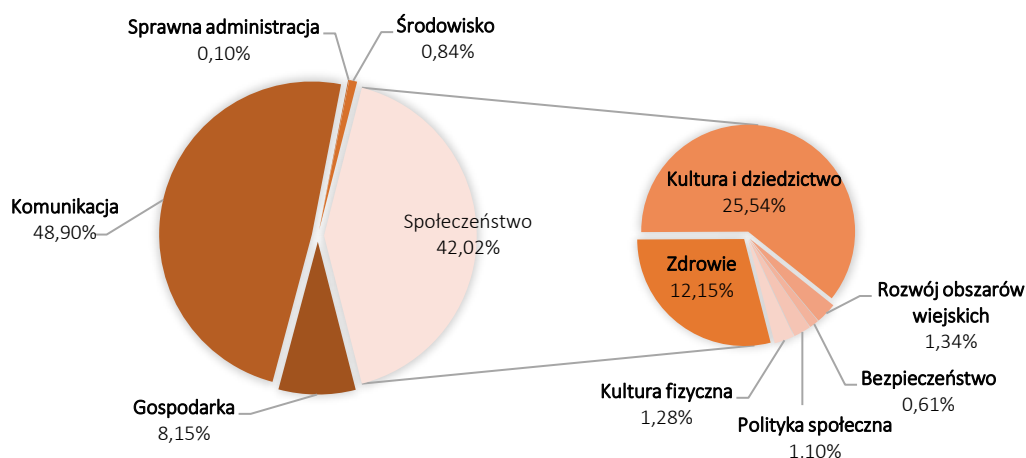

Źródło: opracowanie własne.

⁴³ W analizie tej pominięto dotacje udzielane z funduszy unijnych. Szczegółowe informacje w tym zakresie dostępne są m.in. w sprawozdaniach z realizacji poszczególnych programów operacyjnych.

W przypadku obszaru społeczeństwa różne jednostki otrzymały łącznie 41,6% wszystkich środków przeznaczonych na dotacje z budżetu Województwa Wielkopolskiego. Najwięcej środków przeznaczono na działania w obszarze kultury i dziedzictwa regionu (Wyk. 10).

Wyk. 10. Struktura udziału dotacji na działania w obszarze społeczeństwa, udzielone z budżetu Województwa Wielkopolskiego w latach 2013-2014

Źródło: opracowanie własne.

Na ten cel w latach 2013-2014 udzielono dotacji o łącznej kwocie 186,5 mln zł (25,54% ogółu przyznanych środków). Jednostkami otrzymującymi wsparcie w tym obszarze były przede wszystkim teatry, filharmonie, orkiestry, chóry i kapele, domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby, a także muzea. W ramach ochrony i utrwalenia dziedzictwa kulturowego wspierano działania związane z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami. Ponadto w obszarze społeczeństwa wsparto działania związane z poprawą stanu zdrowia mieszkańców i opieki zdrowotnej, przeznaczając na ten cel dotacje w kwocie 88,7 mln zł. Dotacje na ochronę zdrowia przeznaczono głównie na realizację zadań jednostek sektora finansów publicznych, m.in. szpitali ogólnych, zakładów opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych, jednostek ratownictwa medycznego, a także na działania jednostek związanych z promocją zdrowego stylu życia i przeciwdziałaniem uzależnieniom.

W przypadku obszaru gospodarka dotacje w wysokości 59,5 mln zł przeznaczono na zadania związane z rynkiem pracy i rozwojem przedsiębiorczości, edukacją, upowszechnianiem turystyki, a także wspieraniem rolnictwa. Zdecydowana większość środków przeznaczona została na realizację zadań związanych ze wspieraniem rolnictwa, w szczególności na dojazdy do gruntów ornych. W przypadku obszarów środowisko i sprawna administracja dotacje były minimalne.

3.3. Działanie

Działania podjęte w latach 2013-2014 przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego, w postaci konkretnych przedsięwzięć, czy inicjatyw służyły wzrostowi konkurencyjności województwa i poprawie jakości życia mieszkańców, przy zachowaniu zrównoważonego rozwoju regionu (tj. działania we wszystkich obszarach, od przedsiębiorczości, pracy, edukacji, po infrastrukturę uwzględniały środowisko przyrodnicze i demografię). Stanowią one cel generalny Strategii, realizowany o tyle efektywnie, o ile efektywnie wykorzystywane są potencjały rozwojowe Wielkopolski. Mocne i słabe strony rozwojowe regionu zostały przybliżone w rozdziale opisującym sytuację społeczno-gospodarczą województwa. W tym miejscu należy jednak podkreślić, że działania podjęte w tym okresie skutecznie spożytkowały walory regionu przybliżając nie tylko do celu generalnego Strategii, ale przede wszystkim do „punktu docelowego” określonego w wizji rozwoju – „Wielkopolska w 2020 roku będzie regionem inteligentnym, innowacyjnym i spójnym”. Przyglądając się miarom osiągnięcia celu, przedstawionym w tabeli poniżej, zauważa się przeważającą liczbę zmian „pozytywnych” (zielone strzałki). Tempo tych zmian było nieco

wyższe niż w kraju (gdzie także odnotowano pozytywne zmiany). Nakłady na działalność badawczo-rozwojową znacznie spadły w porównaniu do średniej w kraju (choć i tam odnotowano spadek). W ogólnej ocenie należy jednak wziąć pod uwagę wiele wskaźników opisanych przy konkretnych celach operacyjnych. Odzwierciedlają one pożądaną kierunek zmian w obszarze badawczo-rozwojowym (np. znacznie wyższe tempo wzrostu udziału nakładów ponoszonych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach na działalność B+R ogółem w Wielkopolsce niż w kraju, większy wzrost jednostek aktywnych badawczo wg sektorów wykonawczych ogółem na 100 tys. podmiotów gospodarki narodowej w regionie niż w kraju). Poza tym, walorem regionu jest wysoka kultura MŚP, która sama w sobie jest specyficzna, uznana za bardziej „oporną” na działania proinnowacyjne w porównaniu z dużymi przedsiębiorstwami. Ogólnie rzecz biorąc, w regionie obserwuje się zmiany na rzecz inteligentnego i innowacyjnego regionu, które są sukcesywnie realizowane, być może metodą, którą można nazwać „metodą małych kroków”.

Nazwa wskaźnika	Miara	Źródło	2012	2013	2014	Zmiana (2012 vs. 2014) ⁴⁴
PKB per capita	zł na mieszkańca	GUS	44 760	46 135	b.d.	↑
Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata	%	GUS	65,9	66,8	67,9	↑
Stopa bezrobocia wg BAEL	%	GUS	8,5	8,8	7,7	↓
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca	zł	GUS	6 093	5 450	6 452	↑
Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w relacji do PKB	%	GUS	0,88	0,62	b.d.	↓
Udział ludności w wieku 15-64 lat z wyższym wykształceniem w ogólnej liczbie ludności w tym wieku	%	GUS	19,8	20,8	22,0	↑

Działania realizowano na wiele sposobów. Od zawierania porozumień, listów intencyjnych, opiniowania dokumentów i aktów prawnych, dokumentów strategicznych i operacyjnych, przez spotkania formalne i nieformalne, obecność w mediach, lobbowanie w danej sprawie, zlecenie ekspertyz lub podejmowania ich we własnym zakresie, podobnie jak badań, powoływanie lub branie udziału w grupach roboczych, komitetach, komisjach, radach, po realizację projektów unijnych, międzynarodowych, ogłaszanie i rozstrzyganie konkursów, w tym na realizację zadań publicznych, realizację zadań statutowych, wynikających z ustaw i zleconych przez administrację rządową, przyznawanie stypendiów, nagród, organizację festynów, pikników, targów, misji gospodarczych, forów, przez wyjazdy studyjne, wydawanie publikacji i poradników i wiele innych. W realizacji działań korzystano z dostępnych, powszechnie stosowanych form komunikacji, choć zdarzały się próby niekonwencjonalne w praktyce administracyjnej, jak prowadzenie forum internetowego. Wszystkie te formy działania były stosowane samodzielnie lub w partnerstwie.

Należy podkreślić, że w realizacji działań kierowano się tzw. zasadami horyzontalnymi realizacji polityk publicznych. Stanowią one współcześnie nieodzowny element uprawiania polityk rozwojowych, są wyznacznikiem stosowania w ich ramach ogólnościowych standardów i kierowania się jakością. W przypadku realizacji projektów ze środków unijnych zasady horyzontalne są obligatoryjnie monitorowane. W Strategii wyróżnia się zasady: ładu społecznego, zrównoważonego rozwoju, społeczeństwa informacyjnego, innowacji, równych szans i włączenia społecznego, współpracy i sieciowania, edukacji, aktywności obywatelskiej i srebrnego rozwoju. Jedne z nich mają swoje odpowiedniki w postaci określonych celów strategicznych, bądź operacyjnych (np. zrównoważony rozwój, edukacja, czy społeczeństwo informacyjne), a inne – współpraca, ład przestrzenny – są sposobem realizacji innych celów. Generalnie wszystkie one należą do grupy zasad, które w praktyce polityki rozwojowej definiuje się jako zrównoważony rozwój, partnerstwo, równość szans. Warto zaznaczyć, że w latach 2013-2014 realizowano działania zgodnie z wymienionymi zasadami.

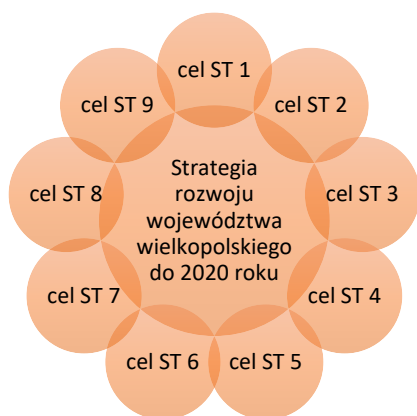
Istotne dla podejmowania celów Strategii jest kierowanie się zasadą koncentracji terytorialnej działań, która pozwala osiągać większą spójność województwa. Zresztą, potrzeba przestrzennego

⁴⁴ ↑↓ wzrost lub spadek – zjawisko pozytywne; ↑↓ wzrost lub spadek – zjawisko negatywne; — zjawisko utrzymuje się na stałym poziomie lub brak danych. W przypadku, kiedy nie ma danych dla 2014 roku, zmiana odnosi się do roku 2013.

adresowania celów była jedną z głównych przesłanek aktualizacji tego dokumentu. Strategia definiuje ogólnie różnego rodzaju obszary i adresuje do nich część celów operacyjnych. W klasyfikacji typów obszarów posłużono się nomenklaturą obszarów funkcjonalnych KPZK oraz Obszarów Strategicznej Interwencji KSRR. Sprecyzowanie zasięgu i kryteriów wyznaczania obszarów wymagały dodatkowych działań. Na potrzeby realizacji Strategii, zgodnie ze wskazanymi w niej zasadami, w 2013 roku w Wielkopolskim Biurze Planowania Przestrzennego we współpracy z Departamentem Polityki Regionalnej opracowano pierwszą wersję dokumentu „Zasady i kryteria wyznaczania obszarów funkcjonalnych w województwie wielkopolskim”, przyjętego przez ZWW w 2014 roku. Założono, że wskazane w dokumencie obszary funkcjonalne mogą stać się elementem dodatkowego kryterium, przy czym nie może ono stanowić podstawy do wykluczania obszarów położonych poza wskazanymi z ubiegania się o finansowe i pozafinansowe instrumenty polityki rozwoju regionu. W praktyce, część wyszczególnionych w opracowaniu obszarów funkcjonalnych wykorzystano do zaprogramowania terytorializacji części interwencji przewidzianej w WRPO 2014+, formułując dwa podstawowe założenia:

1. Istotnymi biegunami wzrostu są ośrodki miejskie, głównie stolica regionu, ośrodek regionalny oraz 4 ośrodki subregionalne. Wymagają one specjalnego wsparcia oraz specjalnego mechanizmu zarządzania ich rozwojem.
2. Wielkopolska jest regionem silnie zróżnicowanym wewnątrz. Na znacznej części obszaru nasilenie różnych zjawisk negatywnych przekracza poziom akceptowalny. Wymaga to dodatkowego wsparcia, stosowania określonych preferencji, m.in. w takich sytuacjach, jak oddalenie od ośrodków wzrostu, czy utrata dotychczasowych funkcji społeczno-gospodarczych.

Przetawiona w rozdziale charakterystyka działań jest wynikiem przeprowadzonej analizy pola interwencji Strategii, z wykorzystaniem informacji przekazanych z jednostek organizacyjnych Urzędu (departamentów, biur) oraz jednostek podległych ZWW, pozyskanych najczęściej ze stron internetowych Urzędu, WRPO, Monitora Wielkopolskiego, systemu SIMIK i OFSA, stron portali internetowych odnoszących się do poszczególnych projektów, portali statystycznych. Podjęta analiza pozwoliła odpowiedzieć na pytania: jakie cele strategiczne i operacyjne były podejmowane przez SWW w latach 2013-2014? W jaki sposób je realizowano? W tym miejscu można przybliżyć, że w latach 2013-2014 realizowano Strategię w każdym jej aspekcie.

Cele strategiczne SRWW:

- Cel ST 1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu
- Cel ST 2. Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami
- Cel ST 3. Lepsze zarządzanie energią
- Cel ST 4. Zwiększanie konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu w woj.
- Cel ST 5. Zwiększenie spójności województwa
- Cel ST 6. Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu
- Cel ST 7. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia
- Cel ST 8. Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych woj.
- Cel ST 9. Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem

- cele strategiczne SRWW realizowane przez odpowiednie działania w latach 2013-2014
- brak realizacji celu strategicznego SRWW

Info: Wyniki analizy pola interwencji z wykorzystaniem zgromadzonych materiałów wywołanych i zastanych.

Strukturę rozdziału wyznaczają cele strategiczne, w ramach których opisane są bardziej szczegółowo dane cele operacyjne. Zaprezentowano liczne przykłady działań podjętych przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego lub w których Samorząd uczestniczył w latach 2013-2014. Należy podkreślić, że przykłady jedynie obrazują możliwość realizacji celu i w żadnym wypadku nie wyczerpują informacji o podjętych przez SWW działaniach na rzecz rozwoju Wielkopolski. Ponadto część działań realizowanych była etapowo przez wiele lat, w związku z tym w przykładach pojawiają się inwestycje wykraczające poza analizowany okres.

Charakterystyka celów to wyniki analizy jakościowej i ilościowej. Stąd przy każdym celu strategicznym zamieszczono tabele z wartościami wskaźników je monitorujących. Z uwagi na dezaktualizację pewnych wskaźników (tj. aktualnie nie są one monitorowane w statystyce publicznej lub metodologia ich liczenia jest zmodyfikowana, co często wiąże się także ze zmianą nazwy wskaźnika lub zgodnie z aktualną wiedzą

stosuje się inne wskaźniki) obok zasadniczej tabeli wskaźnikowej (tj. wskaźniki wyróżnione w SRWW) podano wskaźniki uzupełniające, których poszukiwano w statystyce publicznej. Dokładny opis wskaźników (ich metodyka) został przedstawiony w kartach wskaźników, które będą dostępne na stronach www Urzędu, w tym WROT.

Należy jednak wyjaśnić, że ze względu na krótki okres analizy nie można poprowadzić szerszych interpretacji wartości wskaźników. Generalnie zmiany wartości wskaźników (kierunek, jak i tempo) w latach 2012-2014 były w Wielkopolsce zbliżone do zmian w kraju. To, co wyróżnia region to spadek nakładów finansowych na B+R ponoszonych przez przedsiębiorstwa, przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych, zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności, ruchu tranzytowego w portach lotniczych, podczas gdy w kraju wartości tych wskaźników rosły. Ale to w Wielkopolsce rosła liczba przedsiębiorstw posiadających dostęp do Internetu i mieszkań oddanych do użytkowania, w przeciwieństwie do odnotowanego w tych obszarach spadku wartości w kraju. Wyższe tempo zmian w województwie w porównaniu do tempa zmian w kraju – zachowując ten sam kierunek zmian – odnotowano w takich aspektach jak przyrost powierzchni gruntów zdewastowanych, spadek liczby zgłaszanych patentów, spadek skali selektywnej zbiórki odpadów, a z drugiej strony – wzrost długości linii komunikacji miejskiej, liczby aktywnych jednostek badawczych, nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach, liczby dzieci przebywających w żłobkach i klubach dziecięcych, liczby łóżek szpitalnych, liczby korzystających z obiektów turystyki, liczby widzów i słuchaczy w teatrach, instytucjach muzycznych, na przedstawieniach. W Wielkopolsce o wiele szybciej spadała stopa bezrobocia i liczba bezrobotnych absolwentów, niż w kraju. Pracę w województwie szybciej mogły znaleźć także osoby niepełnosprawne, niż poza jego granicami. Analiza makroekonomicznych skutków realizacji Strategii (m.in. wpływ netto) powinna być przedmiotem odrębnych badań, np. ewaluacyjnych.

Cel 1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu

W Strategii wskazano, że poprawę dostępu i spójności komunikacyjnej regionu można osiągnąć realizując następujące cele operacyjne:

Cel strategiczny 1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu

Cel operacyjny 1.1. Zwiększenie spójności sieci drogowej

Cel operacyjny 1.2. Wzrost różnorodności oraz upowszechnianie efektywnych form transportu

Cel operacyjny 1.3. Rozbudowa infrastruktury na rzecz społeczeństwa informacyjnego

Cel operacyjny 1.4. Lepsze wykorzystanie dróg wodnych

Cel operacyjny 1.5. Rozwój transportu zbiorowego

Cel operacyjny 1.6. Rozwój komunikacji lotniczej

Dostępność komunikacyjna regionu oraz jego spójność wewnętrzna są jednymi z głównych uwarunkowań rozwojowych Wielkopolski, mającymi istotny wpływ na wzrost konkurencyjności regionu. Cel ST 1 w latach 2013-2014 był realizowany przede wszystkim przez przedsięwzięcia w zakresie poprawy stanu oraz modernizacji i rozbudowy infrastruktury drogowej i kolejowej, transportu zbiorowego (w tym miejskiego), dróg wodnych dla ich wykorzystania na potrzeby turystyki wodnej, infrastruktury komunikacyjno-informatycznej, a także przez inwestycje w Porcie Lotniczym Poznań-Ławica. Dla realizacji tego celu strategicznego, w poszczególnych jego obszarach, obok bezpośrednich inwestycji infrastrukturalnych podjęto również cały szereg innego rodzaju działań, m.in. analityczno-planistycznych, organizacyjnych, lobbingsowych, promocyjnych, edukacyjno-szkoleniowych, konsultacyjnych, decyzyjnych, itp. SWW prowadził działania w zakresie wszystkich wymienionych wyżej celów operacyjnych.

Nazwa wskaźnika	Miara	Źródło	2012	2013	2014	Zmiana (2012 vs. 2014)
Drogi publiczne o nawierzchni twardej na 100 km ²	km	GUS	91,8	93,2	93,9	↑
Drogi publiczne o nawierzchni twardej na 10 tys. ludności	km	GUS	79,1	80,2	80,7	↑
Długość czynnych linii kolejowych na 10 tys. mieszkańców	km	GUS	6,0	5,7	5,4	↓
Ruch pasażerów w portach lotniczych						
o ogółem			1 595 221	1 355 056	1 445 350	↓
o przyjazdy			773 013	659 471	708 447	↓
o wyjazdy	liczba	GUS	794 315	676 492	721 536	↓
o tranzyt			27 893	19 093	15 367	↓
Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputery z dostępem do Internetu	%	GUS	68,5	71,7	72,7	↑
Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu	% ogółu	GUS	92,1	92,8	93,8	↑
Linie komunikacji miejskiej	km	GUS	4 024	4 825	5 328	↑

1.1. Zwiększenie spójności sieci drogowej

Główne działania w zakresie zwiększenia spójności sieci drogowej w województwie (cel OP 1.1.) dotyczyły modernizacji istniejącej sieci drogowej, a także budowy nowych odcinków dróg, w tym obwodnic (zarówno podstawowej sieci drogowej regionu, jak i lokalnej), przebudowy odcinków dróg. W latach 2013-2014 ze środków WRPO 2007-2013 zakończono realizację 11 zadań inwestycyjnych na drogach wojewódzkich zarządzanych przez SWW oraz 20 zadań na drogach wojewódzkich w miastach na prawach powiatu oraz na drogach lokalnych (powiatowych i gminnych). Z kolei ze środków budżetowych SWW zrealizował 7 przedsięwzięć na odcinkach dróg o łącznej długości 21 km. Realizowano także zadania mające na celu poprawę ogólnego bezpieczeństwa ruchu drogowego, m.in. w ramach „Programu likwidacji zagrożeń na dojazdach do szkół dzieci i młodzieży przy drogach wojewódzkich”, przez budowę chodników, ścieżek pieszo-rowerowych, zatok autobusowych, sygnalizacji świetlnej, przebudowę skrzyżowań, poprawę oznakowania miejsc newralgicznych ze względu na bezpieczeństwo dzieci i młodzieży szkolnej, budowę ekranów akustycznych, wsparcie podmiotów ratownictwa medycznego. Działania na drogach wojewódzkich zarządzanych przez SWW prowadzone były przez Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich.

Samorząd prowadził działania lobbingowe (np. w ramach negocjacji zapisów Kontraktu Terytorialnego, czy przez udział w Stowarzyszeniu Gmin, Powiatów i Województw „Droga S11”), szczególnie na rzecz realizacji drogi ekspresowej S11. Zajmował się popularyzacją przepisów o ruchu drogowym (np. prowadzono programy wychowania komunikacyjnego w szkołach, sprawdziany praktyczne na kartę motorowerową, współorganizowano kampanie na rzecz bezpiecznej jazdy, festyny, turnieje motoryzacyjne, konkursy fotograficzne, konferencje, doposażono szkolne pracownie wychowania komunikacyjnego, miasteczka ruchu drogowego i szkolne centra bezpieczeństwa ruchu drogowego, opublikowano mapę zagrożeń na drogach). Zadania w tym zakresie realizowane były w szczególności przez Wojewódzkie Ośrodki Ruchu Drogowego (mieszczące się w Poznaniu, Kaliszu, Koninie, Lesznie i Pile). Ponadto prowadzono działania planistyczne, np. opracowano w 2014 roku Plan rozwoju sieci drogowej, „Zestawienie inwestycyjne na drogach wojewódzkich 2015+”.

PRZYKŁAD 1. REALIZACJI CELU OP 1.1.

W latach 2013-2014 został zrealizowany ze środków WPRO 2007-2013, projekt „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 196 Poznań - Murowana Goślina – Wągrowiec na odcinku Murowana Goślina – Wągrowiec” w systemie „zaprojektuj i wybuduj”, tzn. wykonawca opracował dokumentację projektową, uzyskał wszystkie wymagane pozwolenia i zrealizował inwestycję. W ramach przedsięwzięcia wykonano przebudowę 28,37 km drogi wraz ze skrzyżowaniami, poszerzono jezdnię do 7,0 m, wybudowano i przebudowano zatoki autobusowe, chodniki i ścieżki rowerowe, przepusty, kanalizację deszczową, umocniono pobocza po obu stronach jezdni, przebudowano most w m. Skoki, wybudowano urządzenia służące bezpieczeństwu ruchu drogowego.

W latach 2013-2014 Samorząd Województwa udzielał się w różnych gremiach, takich jak **Stowarzyszenie Gmin, Powiatów i Województw „Droga S11”**. Celem Stowarzyszenia jest przede wszystkim propagowanie budowy drogi S11, przez lobbowanie na forum ogólnokrajowym i międzynarodowym, promocję. Przy Marszałku Województwa Wielkopolskiego działalność prowadzi **Wojewódzka Rada Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego**, która opracowuje regionalne programy poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego, opiniuje projekty aktów prawa miejscowego, inicjuje działalność edukacyjno-informacyjną, zatwierdza plan wydatków wojewódzkich ośrodków ruchu drogowego w części przeznaczony na poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego.

 PRZYKŁAD 2.
REALIZACJI CELU
OP 1.1.

1.2. Wzrost różnorodności oraz upowszechniania efektywnych form transportu

Zwiększeniu różnorodności oraz upowszechnianiu efektywnych form transportu (cel OP 1.2.) służyło wspieranie w latach 2013-2014 transportu multimodalnego. Działo się to w szczególności przez udział w konferencjach i seminariach (m.in. „Potencjał Korytarza Transportowego Bałtyk Adriatyk – kierunki wymiany towarowej”, „Korytarze transportowe Unii Europejskiej w perspektywie 2014-2020. Działania na rzecz efektywnego i zrównoważonego transportu w Europie. Rola i funkcje Korytarza Transportowego Bałtyk – Adriatyk w kontekście współpracy na poziomie ponadregionalnym”), czy uczestnictwo w pracach Stowarzyszenia Polskich Regionów Korytarza Transportowego Bałtyk-Adriatyk (SPRKTBA), którego SWW jest członkiem zwyczajnym. Ponadto cel operacyjny realizowano przez rozwój systemów zarządzania i sterowania ruchem oraz telematyki integrującej transport (w szczególności w ramach projektów drogowych i kolejnych współfinansowanych z WRPO 2007-2013), zarządzania transportem publicznym. Promocję ekologicznych paliw realizowano przez projekty związane z zakupem ekologicznego taboru dla transportu zbiorowego w miastach. SWW zlecał także badania związane z tematyką intermodalności transportu (np. przez WROT, który zlecił wykonanie ekspertyzy „Transport intermodalny w województwie wielkopolskim w latach 2004-2014. Przemiany, stan obecny i perspektywy rozwoju”), podejmował bądź uczestniczył w różnego rodzaju inicjatywach i działaniach lobbujących na rzecz dostosowania krajowej polityki inwestycyjnej na liniach kolejowych do potrzeb Wielkopolski (np. przez współpracę w ramach Związku Województw RP, Konwentu Marszałków Województw RP z Ministerstwem Infrastruktury i Rozwoju oraz PKP Polskie Linie Kolejowe S. A.).

 PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 1.2.

W 2013 roku SWW przystąpił do projektu „TEN-T Study Project on Corridor 2. Warszawa – Berlin – Amsterdam/Rotterdam – Felixstowe – Midlands”. Przystąpienie było efektem współpracy, do której Samorząd Województwa został zaproszony przez holendersko-niemiecki euroregion EUROREGIO. Przedstawiciele Wielkopolski brali udział w spotkaniach poświęconych możliwości składania wniosku dotyczącego projektu, w szczególności możliwości jego finansowania, struktury wniosku pod kątem partnerów, struktury zarządzania projektem oraz jego merytorycznej zawartości.

1.3. Rozbudowa infrastruktury na rzecz społeczeństwa informacyjnego

Działania mające na celu rozwój społeczeństwa informacyjnego (cel OP 1.3.) podejmowane przez SWW w latach 2013-2014 zogniskowane były wokół rozbudowy sieci szerokopasmowej i infrastruktury dostępowej, rozbudowy infrastruktury baz danych, systemów i portali informacyjnych, edukacyjnych i promocyjnych oraz budowy infrastruktury e-usług. W tym celu w 2014 roku Samorząd wprowadził do WRPO 2007-2013 działanie 2.9 *Informatyzacja sektora publicznego*, w ramach którego w tym samym roku zidentyfikowano kilka projektów kluczowych, (tj. „Usługi elektroniczne służące zarządzaniu na poziomie wojewódzkim skierowane, do podmiotów leczniczych podległych Sejmikowi Województwa Wielkopolskiego”, „Wyposażenie Centrum Edukacyjnego Usług Elektronicznych Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu w innowacyjną infrastrukturę informatyczną”, „Uniwersytet Medyczny w Poznaniu – eUczelnia”). Z kolei korzystając ze środków PROW 2007-2013 ogłoszono konkurs w zakresie dostępu do infrastruktury szerokopasmowego Internetu lub modernizacji takiej infrastruktury dla gospodarki i ludności wiejskiej. Wśród innych form realizacji omawianego celu należy wskazać udział SWW w projektach (np. „e-UM: elektroniczna usługa i wymiana korespondencji w Urzędach Marszałkowskich Województw Wielkopolskiego i Kujawsko-Pomorskiego”), konferencjach i spotkaniach w przedmiotowym zakresie (np. „Mapy cyfrowe w administracji, realizacja INSPIRE w Polsce”, „Najważniejsze zagadnienia dotyczące zastosowania IT w sektorze publicznym”). SWW podjął inicjatywę utworzenia „Systemu Informacji Przestrzennej Województwa Wielkopolskiego” (SIPWW), w związku

z czym w omawianym okresie powstały takie dokumenty, jak „Koncepcja SIPWW” oraz „Dokumentacja techniczna SIPWW.

 **PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 1.3.**

W latach 2013-2014 kontynuowano rozpoczęty w 2010 roku w ramach WRPO 2007-2013 projekt „**Budowy Wielkopolskiej Sieci Szerokopasmowej**” (projekt zakończono w 2015 r.), z zastosowaniem zasad partnerstwa publiczno–prywatnego. Do jego realizacji SWW powołał spółkę Wielkopolska Sieć Szerokopasmowa S.A. Projekt ułatwił operatorom telekomunikacyjnym dostarczanie usług Internetu szerokopasmowego do wszystkich potencjalnych klientów w regionie, w szczególności na obszarach pozbawionych odpowiedniej infrastruktury telekomunikacyjnej. Pozwolił na świadczenie usług opartych na sieci NGA (Next Generation Acces). W omawianym okresie zrealizowano część inwestycji, która doprowadziła do powstania sieci szkieletowej i dystrybucyjnej o długości ponad 4500 km (najdłuższa regionalna sieć światłowodowa w kraju). Objęła ona swoim zasięgiem 3,3 mln mieszkańców regionu oraz ok. 260 instytucji administracji publicznej.

1.4. Lepsze wykorzystanie dróg wodnych

Główne działania poprawiające wykorzystanie dróg wodnych (cel OP 1.4.) polegały na rewitalizacji „Wielkiej Pętli Wielkopolski” na potrzeby turystyki i wspieraniu innych przedsięwzięć z zakresu turystyki wodnej w regionie (głównie przez działania promocyjne), modernizacji Noteci dla potrzeb transportu towarów (np. prowadzono działania w ramach uczestnictwa Wielkopolski w pracach Międzywojewódzkiego Zespołu do spraw Międzynarodowej Drogi Wodnej E70). Ponadto SWW wspierał projekty dotyczące zagospodarowania plaż, budowy infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej wzdłuż jezior, budowy pomostów pływających, systemu informacyjnego dla szlaków kajakowych, modernizacji szlaków wodnych, zagospodarowania stanic wodnych, rekultywacji basenu portowego. Środki na tego typu projekty pochodziły z WPRO 2007-2013 oraz PO RYBY 2007-2013 (np. gmina Międzychód zrealizowała 3 projekty dotyczące rewitalizacji Starego Portu na rzece Warcie w Międzychodzie). Udzielano dotacji dla JST z budżetu województwa na realizację projektów w tym zakresie, np. gminie Ślesin (na budowę pomostu pływającego na Jeziorze Ślesińskim) czy miastu Kalisz (na budowę i modernizację przystanków wodnych przy nabrzeżach rzeki Prosnę). SWW organizował lub brał udział w konferencjach i targach związanych z tematyką dróg wodnych (np. konferencje „Noteć jako produkt turystyczny”, „Międzynarodowa Droga Wodna E 70. Najbardziej malownicza droga wodna w Polsce”, targi turystyki wodnej Boot&Fun), lobbował na rzecz dróg wodnych w regionie przez odpowiednie zapisy w Kontrakcie Terytorialnym.

 **PRZYKŁAD 1.
REALIZACJI CELU
OP 1.4.**

W latach 2013-2014 SWW uczestniczył w pracach **Międzywojewódzkiego Zespołu do spraw Międzynarodowej Drogi Wodnej E70**, działając w oparciu o podpisane przez uczestniczące w nim regiony (tj. województwa kujawsko-pomorskie, lubuskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie i wielkopolskie) deklaracje programowe: podpisaną w 2011 r. „Deklarację programową w sprawie planu działań na rzecz rozwoju MDW E70 w latach 2012 – 2014” oraz podpisaną w 2014 r. „Deklarację programową w sprawie planu działań na rzecz rozwoju polskiego odcinka Międzynarodowej Drogi Wodnej E70 w latach 2015-2020”. Zespół realizował działania zmierzające do aktywizacji gospodarczej MDW E70 przez prowadzenie wspólnej polityki rozwoju turystyczno-gospodarczego MDW E70, wspólnego aplikowania o środki unijne na rzecz MDW E70, wspólnej realizacji programu działań promocyjnych MDW E70, organizacji współpracy środowisk zainteresowanych rozwojem obszarów MDW E70, kontynuacji działań na rzecz włączenia opracowanej Koncepcji programowo-przestrzennej rewitalizacji polskiego odcinka MDW E70 do dokumentów strategicznych rządu RP, aktualizacji strony internetowej www.mdw.E70.pl, organizację konferencji tematycznych. Corocznie Sejmik Województwa Wielkopolskiego powierzał Województwu Pomorskiemu wykonanie zadań dotyczących rewitalizacji śródlądowej drogi wodnej relacji zachód – wschód obejmującej drogi wodne: Odra, Warta, Noteć, Kanał Bydgoski, Wisła, Nogat, Szkarpa oraz Zalew Wiślany na odcinku położonym na terenie województwa wielkopolskiego. Powierzenie nastąpiło w oparciu o podpisywane stosowne Porozumienie.

W latach 2013-2014 roku SWW jako partner kontynuował realizację projektu „**Kompleksowa promocja markowego produktu turystyki wodnej Wielka Pętla Wielkopolski**” (trwającego od 2012 roku, współfinansowanego ze środków WRPO 2007-2013). Przeprowadzono akcje promocyjne wśród mieszkańców Polski oraz gości zagranicznych zachęcające do korzystania z walorów turystyki wodnej w województwie wielkopolskim i zwiędzania jego obiektów kulturowych, organizację targów wodniackich, przygotowanie cyklu imprez promocyjnych i liczne działania w Internecie oraz na portalach społecznościowych. Ponadto zorganizowano konferencje „Płynąć ale dokąd? Pierwsza profesjonalna aplikacja mobilna GPS po Wielkiej Pętli Wielkopolski i nie tylko”, podczas której zaprezentowano mobilną aplikację GPS, służącą jako przewodnik turystyczny po szlaku Wielkiej Pętli Wielkopolski

 **PRZYKŁAD 2.
REALIZACJI CELU
OP 1.4.**

1.5. Rozwój transportu zbiorowego

Działania w zakresie rozwoju transportu zbiorowego (cel OP 1.5.) w 2013-2014 dotyczyły przede wszystkim modernizacji systemu regionalnych przewozów pasażerskich, a także rozwoju transportu zbiorowego w miastach. W latach 2013-2014 ze środków WRPO 2007-2013 zakończono modernizację linii kolejowej nr 356 Poznań Wschód – Bydgoszcz na odcinku Poznań Wschód – Gołańcz i modernizację linii kolejowej nr 357 Sulechów - Luboń na odcinku Wolsztyn – Luboń, a także zakończono projekt dotyczący zakupu 22 nowych elektrycznych zespołów trakcyjnych (EZT) serii EN76 22WE (Elf) – w 2013 roku na tory wyjechało 15 pociągów, natomiast 2 ostatnie w 2014 roku. Tabor dla regionalnych przewozów kolejowych w Wielkopolsce został wzmocniony także przez zakup i modernizację zestawów używanych elektrycznych zespołów trakcyjnych serii EN57 ze środków Funduszu Kolejowego oraz dotacji celowej budżetu państwa. Z działaniami SWW, jako organizatora regionalnych kolejowych przewozów pasażerskich, związane jest posiadanie udziałów w spółkach Przewozy Regionalne oraz Koleje Wielkopolskie, które prowadzą przewozy regionalne.

Wspierając zbiorowe przewozy pasażerskie SWW corocznie dofinansowywał jednostki samorządu lokalnego, w których prowadzone były regularne przewozy pasażerskie na liniach wąskotorowych. Ponadto Samorząd podejmował działania mające na celu rozwój kolei metropolitalnej (np. brał udział w projekcie „Master Plan dla poznańskiej kolei metropolitalnej”), czy integrację różnych form transportu (np. przedłużenie trasy Poznańskiego Szybkiego Tramwaju do Dworca Zachodniego w Poznaniu oraz budowy trasy tramwajowej Os. Lecha – Franowo w Poznaniu). Realizacja tych działań powiązana była z pracami na rzecz zintegrowania systemów taryfowo-biletowych (np. oferta biletowa Bus-Tramwaj-Kolej umożliwiającą podróż na podstawie biletu miesięcznego pociągiem zamawianym przez SWW oraz komunikacją miejską ZTM, czy oferta Poznańskiej Elektronicznej Karty Aglomeracyjnej). Promowano ekologiczne formy transportu zbiorowego, prowadzone były działania lobbingsowe, zlecano badania i analizy (np. WROT zlecił wykonanie ekspertyzy „Wpływ dostępności transportem publicznym na rozwój społeczno-ekonomiczny województwa wielkopolskiego”), organizowano konferencje (np. „Publiczny transport zbiorowy na poziomie lokalnym i regionalnym – z praktycznych doświadczeń Wielkopolski i Brandenburgii przy tworzeniu i realizacji planów transportowych”) czy udzielano się w inicjatywach o charakterze międzynarodowym (np. „Okrągły Stół Komunikacyjny”: polsko-niemiecka inicjatywa Partnerstwa Odry dotycząca kolejowego publicznego transportu zbiorowego przez granicę polsko-niemiecką). W 2013 r. rozpoczęto prace nad przygotowaniem Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla województwa wielkopolskiego.

PRZYKŁAD 1. REALIZACJI CELU OP 1.5.

W ramach WRPO 2007-2013 w 2013 roku zakończono projekt „**Przedłużenie trasy Poznańskiego Szybkiego Tramwaju (PST) do Dworca Zachodniego w Poznaniu**” (projekt realizowany był od 2009 roku). Wybudowano ponad dwukilometrowy odcinek trasy tramwajowej od Mostu Teatralnego do Dworca Zachodniego PKP w Poznaniu, biegnący na poziomie istniejących torów kolejowych PKP, przystanek Dworzec Zachodni z przeszkloną halą peronową, węzeł rozjazdowy „Głogowska” i tunel dla pieszych między peronami Dworzec Zachodni a dworcem kolejowym PKP.

W 2013 roku SWW podpisał list intencyjny w sprawie projektu „**Master Plan dla poznańskiej kolei metropolitalnej**”, w którym Samorząd Województwa, Stowarzyszenie Metropolia Poznań i PKP PLK zobowiązali się do przygotowania i złożenia wniosku aplikacyjnego o środki finansowe na jego realizację w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009-2014 (program „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”), a także do podpisania umowy partnerstwa i zaproponowania przystąpienia do niej kolejnych partnerów. Umowę partnerską zawarto w 2013 roku pomiędzy SWW, Stowarzyszeniem Metropolia Poznań, PKP PLK, JST (członkowie Stowarzyszenia Metropolia Poznań) i innymi partnerami (m.in. Koleje Wielkopolskie, Centrum Badań Metropolitalnych UAM). W 2014 roku odbyła się konferencja inauguracyjna projektu, podczas której zaprezentowano efekty dotychczas zrealizowanych prac analityczno-koncepcyjnych, działania do realizacji w ramach projektu oraz zamierzenia na przyszłość. W tym samym roku SWW zlecił wykonanie opracowania „Koncepcji zintegrowanego transportu publicznego w oparciu o linie Poznańskiego Węzła Kolejowego z wydzieleniem kolejowego ruchu metropolitalnego”. W ramach Koncepcji wykonano liczne opracowania takie jak „Analiza istniejącej infrastruktury kolejowej pod kątem możliwości uruchomienia regularnych połączeń metropolitalnych (Poznańska Kolej Metropolitalna), ze wskazaniem zakresu niezbędnych inwestycji”, „Analiza zapotrzebowania PKM na tabor kolejowy uwzględniający specyfikę ruchu metropolitalnego”, „Analiza wpływu realizacji projektu PKM na ograniczenie emisji CO²”, „Analiza wpływu funkcjonowania PKM na metropolitalny rynek pracy oraz przeciwdziałanie wykluczeniu

PRZYKŁAD 2. REALIZACJI CELU OP 1.5.

1.6. Rozwój komunikacji lotniczej

Działania w zakresie rozwoju komunikacji lotniczej (cel OP 1.6.) w okresie 2013-2014 polegały w głównej mierze na kontynuacji rozbudowy portu Lotniczego Poznań-Ławica, w którym SWW posiada udziały (24% wg stanu na 31.12.2013). Podjęte przedsięwzięcia inwestycyjne, np. dofinansowane ze środków POIS 2007-2013, dotyczyły budowy terminalu pasażerskiego wraz z infrastrukturą towarzyszącą, przebudowy starej hali przylotów i sortowni bagażu dla nowej hali odlotów z częścią komercyjną przeznaczoną na działalność handlową typu *duty free, food and beverage* itp. Dokonano także zakupu przenośnego systemu oświetlenia nawigacyjnego, zmodernizowano nawierzchnię drogi patrolowej wzdłuż ogrodzenia terenu lotniska i zakupiono trzy lotniskowe pojazdy ratowniczo-gaśnicze. Ponadto w tym czasie przygotowywano dokumentację na uruchomienie płyty postojowej samolotów w części wojskowej, modernizację drogi startowej i stacji transformatorowych oraz systemu kanalizacji deszczowej, rozbudowę parkingów wschodniego i zachodniego, drogi wewnętrznej. Stworzono koncepcję zagospodarowania parkingu długoterminowego P5 oraz drogi wewnętrznej od wjazdu na teren Portu przy terminalu *General Aviation* do parkingu wschodniego. Dzięki rozbudowie siatki połączeń międzynarodowych w latach 2013-2014 w ruchu regularnym można było odbyć podróż bezpośrednio do 21-22 portów lotniczych w Europie.

SWW zlecił opracowanie ekspertyz w przedmiotowej tematyce – WROT zlecił wykonanie ekspertyzy „Analiza potencjałów i kierunków wykorzystywania lotnisk o znaczeniu lokalnym zlokalizowanych na obszarze Wielkopolski”).

PRZYKŁAD REALIZACJI CELU OP 1.6.

W 2013 roku zakończył się projekt „**CHAMPIONS. Poprawa dostępności regionów Europy Środkowej poprzez powiązania transportu lotniczego z transportem publicznym**” (projekt rozpoczął się w 2010 roku i był współfinansowany ze środków INTERREG IIIIC), w którym SWW był partnerem wiodącym. W ramach projektu opracowano raporty dotyczące możliwości poprawienia dostępności regionów transportem lotniczym, skierowane do władz regionów i zarządzających lotniskami, tj. „Air Accesibility Guide” i „The regional economic justification of Public Service Obligation”, studia pre-inwestycyjne dotyczące poprawy systemu informacji pasażerskiej w portach lotniczych w Poznaniu i we Wrocławiu, poprawy dostępności portu lotniczego w Poznaniu transportem szynowym oraz dostępności lotniska w Trieście transportem drogowym, przeprowadzono inwestycje pilotażowe związane z poprawą informacji pasażerskiej w porcie lotniczym we Wrocławiu (dwie elektroniczne tablice informacyjne dotyczące połączeń lokalnej komunikacji zbiorowej) oraz stworzeniem wielofunkcyjnej aplikacji dla urządzeń mobilnych z systemem Android umożliwiającej uzyskanie dostępu do szerokiej bazy informacji dla podróżnych korzystających z lotniska w Poznaniu.

Cel 2. Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami

W Strategii wskazano, że poprawę stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami można osiągnąć realizując następujące cele operacyjne:

Cel strategiczny 2. Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami

Cel operacyjny 2.1. Wsparcie ochrony przyrody

Cel operacyjny 2.2. Ochrona krajobrazu

Cel operacyjny 2.3. Ochrona zasobów leśnych i ich racjonalne wykorzystanie

Cel operacyjny 2.4. Wykorzystanie, racjonalizacja gospodarki zasobami kopalin oraz ograniczanie skutków ich eksploatacji

Cel operacyjny 2.5. Ograniczanie emisji substancji do atmosfery

Cel operacyjny 2.6. Uporządkowanie gospodarki odpadami

Cel operacyjny 2.7. Poprawa gospodarki wodno – ściekowej

Cel operacyjny 2.8. Ochrona zasobów wodnych i wzrost bezpieczeństwa powodziowego

Cel operacyjny 2.9. Poprawa przyrodniczych warunków dla rolnictwa

Cel operacyjny 2.10. Promocja postaw ekologicznych

Cel operacyjny 2.11. Zintegrowany system zarządzania środowiskiem przyrodniczym

Cel operacyjny 2.12. Poprawa stanu akustycznego województwa

Stan środowiska w województwie stanowi istotny czynnik wpływający na jego rozwój, a zwłaszcza jakość życia mieszkańców. Z tego względu w SRWW zidentyfikowano szereg działań – zarówno inwestycji twardych, jak i projektów o charakterze miękkim, mających na celu ochronę najważniejszych komponentów środowiska w regionie. Szczególną uwagę w tym zakresie skierowano na racjonalne wykorzystanie zasobów oraz związane z nim zminimalizowanie negatywnego oddziaływania działalności człowieka na środowisko. W latach 2013–2014 w ramach celu ST 2 na poziomie Samorządu Województwa prowadzono działania z zakresu wszystkich ww. celów operacyjnych.

Nazwa wskaźnika	Miara	Źródło	2012	2013	2014	Zmiana (2012 vs. 2014)
Obszary chronione	% powierzchni województwa	GUS	31,8	31,6	31,6	↓
Lesistość	% powierzchni województwa	GUS	25,7	25,7	25,7	—
Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji	ha	GUS	9 799	9 081	10 156	↑
Zanieczyszczenia gazowe (bez CO ²) zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych w zakładach szczególnie uciążliwych	%	GUS	61,3	64,4	64,6	↑
Emisja CO ² do atmosfery	t	GUS	16 661 899	17 089 650	16 245 460	↓

z zakładów szczególnie uciążliwych						
Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych zakładów szczególnie uciążliwych	%	GUS	99,7	99,7	99,7	—
Zmieszane odpady komunalne zdeponowane na składowiskach	% ogółu zmieszanych odpadów komunalnych	GUS	88,4	66,2	56,7	↓
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	hm ³	GUS	1 698,2	1 724,9	1 664,4	↓
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	% ogółu mieszkańców	GUS	66,2	67,8	69,4	↑
Pojemność obiektów małej retencji wodnej	dam ³	GUS	185 081,8	187 075,8	188 208,8	↑

Wskaźnik uzupełniające	Miara	Źródło	2012	2013	2014	Zmiana (2012 vs. 2014)
Zmieszane odpady komunalne zdeponowane na składowiskach	% ogółu zmieszanych odpadów komunalnych					
○ Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów z gospodarstwach domowych	%	GUS	11,8	14,0	18,3	↑

2.1. Wsparcie ochrony przyrody

W latach 2013-2014 Samorząd Województwa podejmował szereg działań mających na celu poprawę poziomu ochrony przyrody (cel OP 2.1.). Dotyczyły one przede wszystkim kwestii ograniczenia negatywnego oddziaływania człowieka na ekosystemy (zapobiegając ich likwidacji lub fragmentacji), ochrony cennych przyrodniczo obszarów oraz wspierania podmiotów uczestniczących w akcjach ratowniczych związanych z pożarami i innymi klęskami lub zdarzeniami zagrażającymi środowisku. Szczególną uwagę zwrócono na działania służące ochronie oraz popularyzacji przyrodniczych i krajobrazowych walorów wielkopolskich parków krajobrazowych (w tym względnie dużą rolę odgrywała działalność Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego), wśród których wymienić można przedsięwzięcia z zakresu czynnej ochrony przyrody, edukacji ekologicznej, a także działania polegające na organizowaniu różnego rodzaju wydarzeń (konferencji, szkoleń, warsztatów).

Wśród podjętych działań warto zwrócić uwagę na zakup zajęcy i wprowadzanie ich do naturalnych siedlisk, co wymagało nawiązania współpracy z wieloma podmiotami (m.in. WFOŚiGW, Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody, Zarządem Okręgowym Polskiego Związku Łowieckiego, Regionalną Dyrekcją Lasów Państwowych w Poznaniu i Uniwersytetem Przyrodniczym). Łącznie w latach 2013-2014 do wyznaczonych obwodów łowieckich wprowadzono 1,6 tys. zajęcy, co przyczyniło się (uwzględniając również wcześniejsze lata realizacji Programu odbudowy populacji zwierzyny drobnej w województwie wielkopolskim w latach 2005-2015) w niektórych rejonach Wielkopolski – zwłaszcza na wschodzie, do odbudowy populacji zajęcy, natomiast w innych częściach regionu udało się powstrzymać jej gwałtowny spadek liczebności.

Wzmocnieniu ochrony przyrody służyło także udzielone wsparcie finansowe przeznaczone na wyposażenie wielkopolskich jednostek OSP w samochody ratowniczo-gaśnicze oraz inny sprzęt służący do ograniczenia negatywnych skutków wpływu człowieka na środowisko, przeciwdziałania występowaniu i do usuwania skutków katastrof, klęsk i innych zdarzeń związanych ze zjawiskami przyrodniczymi.

PRZYKŁAD REALIZACJI CELU OP 2.1.

W zakresie **ochrony czynnej** w latach 2013-2014 podjęto działania na rzecz ochrony ptaków wodnych przez przygotowanie tratw łęgowych na jeziorze Lednica dla rybitw i śmieszek, tworzenie budek łęgowych dla gągołów i puszczyków, a także ochrony płazów i gadów u źródeł rzeki Trojanki – przez poprawę warunków siedliskowych i stanowisk rozrodczych, pozwalających jednocześnie na zachowanie cennych

zbiorowisk roślin wodnych. W tym czasie podjęto także uchwały w sprawie utworzenia sześciu parków krajobrazowych (PK): Promno, Żerkowsko-Czeszewskiego, Lednickiego, Puszcza Zielonka, Rogalińskiego oraz im. gen. Dezyderego Chłapowskiego – mające na celu uporządkowanie regulacji ich dotyczących oraz uchwały w sprawie wyrażenia stanowiska dotyczącego projektu planu ochrony dla Pszczewskiego PK, częściowo położonego na obszarze Wielkopolski. Poprawę poziomu ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych na obszarach cennych przyrodniczo zapewniło uczestniczenie w spotkaniach konsultacyjnych dotyczących projektu Planu Ochrony Wielkopolskiego Parku Narodowego (2013 r.).

2.2. Ochrona krajobrazu

W latach 2013-2014 realizowano działania przyczyniające się do ochrony krajobrazu (cel OP 2.2). Wśród nich wymienić należy przedsięwzięcia dążące do racjonalnego użytkowania przestrzeni i ograniczenia przekształcania wartościowych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów oraz działania związane z kwestiami planistycznymi – dotyczącymi zwłaszcza przeprowadzania inwentaryzacji i oceny istniejących w regionie krajobrazów. Stworzono dokument „Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla województwa wielkopolskiego” (przygotowywany od 2012 roku), stanowiący kompendium wiedzy o środowisku i jego komponentach oraz będący podstawą dla wielu opracowań planistycznych sporządzanych zarówno na szczeblu regionu, jak i na poziomie lokalnym. Zawarte w nim zapisy pozwalają dostosować funkcje, strukturę i intensywność zagospodarowania przestrzennego do występujących na obszarze województwa uwarunkowań przyrodniczych.

Kolejnym przykładem realizacji celu były działania Samorządu Województwa na rzecz przywracania tradycyjnego krajobrazu rolnictwa Wielkopolskiego przez tworzenie nowych zadrzewień śródpolnych, czy wsparcie prac badawczych w zakresie rekultywacji obszarów zdegradowanych (na podstawie umowy z Uniwersytetem Przyrodniczym w Poznaniu w zakresie badań nad systemami płodozmiennymi gruntów pogórnich rekultywowanych i zagospodarowanych rolniczo, w tym odbioru i kontroli prawidłowości rekultywacji), ich zagospodarowania oraz upowszechnienia wyników, opiniowania rekultywacji wykonanej przez kopalnictwo i innych sprawców przekształceń środowiska przyrodniczego, kontrolę prawidłowości rekultywacji biologicznej gruntów pogórnich, czy kontrolę i nadzór nad zagospodarowaniem gruntów przez ich właścicieli i użytkowników. Inną formą realizacji tego celu były liczne spotkania oraz zawarte porozumienia z zakresu kształtowania przestrzeni i rozwoju województwa wielkopolskiego, a także opiniowanie odpowiednich aktów prawnych.

PRZYKŁAD REALIZACJI CELU OP 2.2.

W 2013 roku zawarto **porozumienia z zakresu kształtowania przestrzeni i rozwoju województwa wielkopolskiego**, które podpisano z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Instytutem Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowym Instytutem Badawczym, natomiast w 2014 roku z Uniwersytetem Ekonomicznym w Poznaniu. Porozumienia obejmowały działania związane z kształtowaniem przestrzeni regionu, wśród których wymienić można prowadzenie wspólnych badań, analiz i projektów związanych z ładem przestrzennym, wspieranie działań na rzecz zachowania walorów przyrodniczych i kulturowych, prowadzenie inicjatyw promujących innowacyjną gospodarkę i zrównoważony rozwój, a także organizację konferencji, szkoleń i spotkań naukowych.

2.3. Ochrona zasobów leśnych i ich racjonalne wykorzystanie

Podejmowane w latach 2013-2014 przedsięwzięcia służyły ochronie zasobów leśnych i ich racjonalnemu wykorzystaniu (cel OP 2.3.). Obejmowały one działania przyczyniające się do ograniczenia presji turystycznej w lasach (zwłaszcza objętych ochroną) przy jednoczesnej rozbudowie infrastruktury turystycznej, gospodarczej i drogowej (zwiększającej ich dostępność) oraz służące uporządkowaniu stosunków wodnych w lasach. Względnie dużą wagę przypisano działaniom dotyczącym ochrony oraz uzupełniania zadrzewień śródpolnych i przydrożnych, zwłaszcza na obszarach Parków Krajobrazowych. W tym zakresie relatywnie duże znaczenie miało udzielane w ramach PO RYBY 2007-2013, za pośrednictwem Lokalnych Grup Rybackich, dofinansowanie projektów pozytywnie wpływających na stan i ochronę obszarów leśnych. Ponadto wprowadzano nowe nasadzenia drzew na obszarze PK im. gen. Dezyderego Chłapowskiego (zwłaszcza zadrzewień przydrożnych i śródpolnych), a także podjęto działania świadomościowe nt. znaczenia drzew w przestrzeni (np. szkolenia zarządców dróg, urzędników, dzieci i młodzieży na temat drzew w otwartym krajobrazie, warsztaty dotyczące prawidłowego sadzenia i pielęgnacji drzew i oceny ich stanu zdrowotnego), czy inwentaryzacyjne alei przydrożnych. Zlecano realizację zadań publicznych województwa organizacjom pozarządowym i innym podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego w zakresie poprawy stanu bezpłatnej infrastruktury

turystycznej i rozwoju szlaków turystycznych o znaczeniu regionalnym, w tym szlaków przebiegających przez obszary leśne.

 **PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 2.3.**

W ramach PO RYBY 2007-2013 zrealizowano projekt „Przebudowa ścieżki pieszo-rowerowej Studźce–Margonin”, który obejmował swym zakresem rozbudowę infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej: stworzenie utwardzonej ścieżki pieszo-rowerowej (2 km) oraz wiaty przystankowej, wraz z niezbędną infrastrukturą turystyczno-rekreacyjną, co przyczyniło się to do poprawy dostępności obszarów leśnych oraz promocji walorów przyrodniczych tego obszaru. Innym przykładem jest projekt „Zachowanie walorów przyrodniczych rezerwatu przyrody Uroczysko Jary w Górznej”, realizacja którego - przez wykonanie obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej oraz do amatorskiego połowu ryb wraz z wyznaczeniem miejsc udostępnianych turystom i społeczności lokalnej - przyczyniła się do ograniczenia negatywnego wpływu turystyki na cenne obszary rezerwatu przyrody.

2.4. Wykorzystanie, racjonalizacja gospodarki zasobami kopalin oraz ograniczanie skutków ich eksploatacji

W latach 2013-2014 SWW podejmował działania dotyczące wykorzystania i racjonalnego gospodarowania zasobami kopalin oraz ograniczenia skutków ich eksploatacji (cel OP 2.4.). Względnie dużą wagę przywiązano do kwestii ograniczania negatywnych skutków wydobywania kopalin, w tym przez rekultywację i ponowne zagospodarowywanie terenów poeksploatacyjnych. Uwagę zabierały także plany budowy kopalni odkrywkowej węgla brunatnego w południowo-zachodniej Wielkopolsce oraz jej potencjalnych konsekwencji dla rozwoju regionu (zwłaszcza przestrzennego), o czym może świadczyć zlecenie wykonania różnych ekspertyz naukowych odnoszących się do tej problematyki. Przedstawiciele Samorządu Województwa uczestniczyli w wydarzeniach związanych z tematyką zasobów kopalin, np. w konferencjach nt. konsekwencji i ewentualnych zagrożeń związanych z planowaną budową kopalni odkrywkowej węgla brunatnego na terenie powiatu rawickiego, konferencji poświęconej rekultywacji terenów pokopalnianych. Warto także wspomnieć o patronatach honorowych Marszałka Województwa Wielkopolskiego nad polsko-niemieckim forum skupionym wokół rekultywacji i rewitalizacji obszarów pogórnich.

 **PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 2.4.**

W 2014 roku zlecono wykonanie ekspertyzy „Wpływ ochrony i potencjalnej eksploatacji złóż węgla brunatnego „Czempiń, „Oczkowice”, „Poniec-Krobia” na rozwój przestrzenny południowo-zachodniej Wielkopolski”, która pozwoliła oszacować konsekwencje środowiskowe, społeczno-gospodarcze i demograficzne związane z (strategiczną dla rozwoju regionu) ewentualną decyzją o eksploatacji złóż węgla brunatnego na tym obszarze (cechującym się wysoko rozwiniętym rolnictwem oraz dużą wartością przyrodniczą – na terenie położony jest PK im. gen. Dezyderego Chłapowskiego). Ważnym uzupełnieniem tego opracowania była ekspertyza dotycząca wyceny wartości ekonomicznej walorów i zasobów przyrodniczych na terenach przeznaczonych pod powierzchnią eksploatację zasobów geologicznych.

2.5. Ograniczanie emisji substancji do atmosfery

Znaczenie dla ochrony środowiska miały podejmowane w latach 2013-2014 działania na rzecz ograniczania emisji substancji do atmosfery, zwłaszcza sprzyjające eliminacji emisji niskiej stanowiącej jedno z głównych źródeł zanieczyszczeń atmosfery (cel OP 2.5.). W tym zakresie opracowano Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej, omówiony w poprzednim rozdziale, oraz prowadzono prace nad opracowaniem Planu działań krótkoterminowych w zakresie benzo(a)pirenu dla strefy wielkopolskiej. Samorząd organizował i uczestniczył w konferencjach, seminariach dotyczących ochrony powietrza (np. zorganizował konferencję „Programy ochrony powietrza w województwie wielkopolskim”), w pracach grup roboczych (np. w Grupie Roboczej ds. Ochrony Powietrza i Energetyki działającej w ramach krajowej sieci „Partnerstwo: Środowisko dla rozwoju”). Pozytywny wpływ na jakość atmosfery wywarły projekty w tym zakresie wsparte głównie ze środków WRPO 2007-2013 – odnosi się to zwłaszcza do kontynuowanych projektów transportu publicznego (np. dzięki udzielonemu przez SWW wsparciu ze środków unijnych na tory wyjechało w analizowanych latach 17 nowych „elfów”, oddano do użytkowania trasę Poznańskiego Szybkiego Tramwaju przedłużoną do Dworca Zachodniego w Poznaniu), zachęcano mieszkańców do korzystania z bardziej ekologicznych form przemieszczania się, a także działań polegających na termomodernizacji budynków użyteczności publicznej, prowadzących do zmniejszenia zapotrzebowania i zużycia energii.

 PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 2.5.

W 2013 roku we współpracy z Ministerstwem Dolnej Saksonii ds. Środowiska, Energii i Ochrony Klimatu oraz Komunalną Akcją na Rzecz Środowiska, SWW zorganizował dwudniowe warsztaty „**Gospodarka wodno-ściekowa oraz ochrona powietrza w Województwie Wielkopolskim oraz Kraju Związkowym Dolna Saksonia**”. Warsztaty skierowane były przede wszystkim do polskich i niemieckich przedstawicieli administracji publicznej, jednostek samorządowych oraz placówek naukowych. Miały na celu wymianę doświadczeń i poglądów w zakresie ochrony powietrza oraz wód. W tym samym roku wraz z samorządem Brandenburgii zorganizowano konferencję na temat „**Dobrych praktyk w zakresie obciążeń odorami**”.

2.6. Uporządkowanie gospodarki odpadami

W celu uporządkowania gospodarki odpadami (cel OP 2.6.) Samorząd Województwa realizował w latach 2013-2014 działania służące likwidacji składowisk niespełniających wymagań przepisów prawnych (np. przez wydawanie decyzji urzędowych o zamknięciu składowisk odpadów) oraz ograniczeniu ilości odpadów trafiających na składowiska – w tym przez zwiększenie stopnia odzysku odpadów (głównie recyklingu). Uczestniczył w pracach (funkcjonującej w ramach sieci „Partnerstwo: Środowisko dla rozwoju”) Grupy Roboczej ds. Gospodarki Odpadami, która opracowała metodologię i wytyczne „najlepszych praktyk” gospodarowania odpadami. SWW uczestniczył w pracach Zespołu ds. aktualizacji krajowego oraz wojewódzkich planów gospodarki odpadami, w Regionalnym Forum Gospodarki Odpadami, sympozjach organizowanych w związku ze zmianami prawnymi w gospodarowaniu odpadami w 2013 roku. Ponadto objął patronatem przedsięwzięcia pozwalające na zdobycie i pogłębienie wiedzy w przedmiotowym zakresie (np. „Ogólnopolski program szkoleń wspierających wdrożenie nowego systemu gospodarki odpadami”, konferencja „Termiczne Przekształcanie Odpadów Komunalnych – aspekty prawne, realizacja inwestycji, technologie, finansowanie”, seminaria w ramach „Kampanii antyzabestowej”).

 PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 2.6.

W ramach WRPO 2007-2013 oraz PROW 2007-2013 wsparto projekty służące poprawie gospodarowania odpadami. Wśród nich wymienić można projekt „**Budowa Zakładu Zagospodarowania Odpadów Nowe Toniszewo-Kopaszyn**”, zrealizowany w latach 2009-2015 w gminie Wągrowiec (na terenie Międzygminnego Składowiska Odpadów Komunalnych w Kopaszynie). W ramach projektu wybudowano sortownię odpadów zmieszanych, stworzono linię sortowniczą do doczyszczania selektywnie zbieranych surowców wtórnych oraz kompostownię. Ważnym elementem projektu było stworzenie specjalnego placu do gromadzenia i demontażu odpadów wielkogabarytowych oraz budowa nowej kwatery do deponowania odpadów. Zrealizowany projekt przyczynił się do uporządkowania gospodarki odpadami na obszarze 15 gmin objętych zasięgiem obsługi Zakładu.

2.7. Poprawa gospodarki wodno-ściekowej

Poprawie gospodarki wodno-ściekowej (cel OP 2.7.) służyły realizowane w latach 2013-2014 przedsięwzięcia polegające na budowie, rozbudowie lub modernizacji sieci kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków, głównie na obszarach wiejskich. Należy podkreślić, że towarzyszyły im inwestycje w sieć wodociągową. W ramach WRPO 2007-2013 oraz PROW 2007-2013 ogłoszono nabór wniosków na działania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej. SWW w analizowanym okresie podejmował uchwały w sprawie wyznaczenia lub likwidacji aglomeracji ściekowych (podstawowych jednostek, na obszarze których prowadzi się gospodarowanie ściekami komunalnymi), przyczyniających się do prawidłowej realizacji zapisów Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych.

 PRZYKŁAD 1.
REALIZACJI CELU
OP 2.7.

W 2013 roku zakończyła się realizacja projektu WRPO 2007-2013 „**Budowa kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków etap II oraz separatorów na wlotach do Jeziora Rogozińskiego i rzeki Wełny aglomeracji Rogoźno**”. Wybudowano nowy reaktor biologiczny zwiększając wydajność dotychczasowej oczyszczalni, dokonano modernizacji istniejących obiektów – przepompowni, reaktora biologicznego, kotłowni i systemu kontroli pracy oczyszczalni, oraz przebudowę kanalizacji sanitarnej (ok. 22 km) wraz z przepompowniami ścieków zapewniającej dostęp do sieci blisko 3,5 tys. mieszkańcom. Uzupełnieniem projektu była budowa 11 separatorów na wlotach do Jeziora Rogozińskiego i rzeki Wełny wraz z odcinkami kanalizacji deszczowej.

W 2013 roku zakończyła się realizacja projektu WRPO 2007-2013 „**Budowa kanalizacji sanitarnej części zachodniej Aglomeracji Krzymów**”. Inwestycja dotyczyła budowy ponad 30 km sieci kanalizacji sanitarnej (wraz z infrastrukturą towarzyszącą, w tym przepompowni ścieków sanitarnych i przykanalików), stanowiąc istotne uzupełnienie dwóch istniejących dotychczas na obszarze gminy Krzymów odcinków kanalizacji sanitarnej – zlokalizowanych w miejscowościach Brzezińskie Holendry (w której znajduje się

 PRZYKŁAD 2.
REALIZACJI CELU
OP 2.7.

oczyszczalnia ścieków) oraz Brzeźno. Projekt obejmował obszar czterech miejscowości należących do zachodniej części Aglomeracji Krzymów: Brzeźno, Brzezińskie Holendry, Szczepidło oraz Zalesie.

2.8. Ochrona zasobów wodnych i wzrost bezpieczeństwa powodziowego

W latach 2013-2014 na poziomie województwa podjęto szereg działań mających na celu ochronę zasobów wodnych i wzrost bezpieczeństwa powodziowego (cel OP 2.8.). Wśród nich wymienić należy przedsięwzięcia związane z modernizacją i rozbudową budowli hydrotechnicznych, prace melioracyjne, działania na rzecz zwiększenia retencji (sztucznej i korytowej). Prowadzono regularne prace związane z wykaszaniem, oczyszczaniem i odmulaniem rowów melioracyjnych – umożliwiającymi przyjęcie nadmiaru wód, a także prace konserwacyjne przeprowadzane na wałach przeciwpowodziowych i w korytach rzek (wykaszanie zakrzaczeń, samosiejek, odrostów ze skarp i wałów ochronnych, usuwanie zatorów z gałęzi, odpadów, powalonych drzew itp.). W regionie przeprowadzono szereg przedsięwzięć związanych z utrzymaniem (konserwacją) w odpowiednim stanie koryt cieków naturalnych oraz urządzeń melioracji podstawowych, zapewniających ich drożność i swobodny spływ wód (m.in. budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych i zapór wodnych oraz przebudowa wałów powodziowych i umacnianie brzegów (skarp) rzek, remont zapory czołowej Zbiornika Gołuchów, umocnienie brzegów Warty, obejmujące modernizację ok. 10,4 km wałów (odcinek Krzykosy, Orzechowo, Szczodrzejewo) – podwyższenie wałów, dogęszczanie korpusu i podłoża, montaż na skarpach rzek specjalnych mat bentonitowych poprawiających ich szczelność oraz obsianie wałów trawą. Samorząd organizował lub uczestniczył w konferencjach z tego zakresu.

PRZYKŁAD REALIZACJI CELU OP 2.8.

W 2014 roku zakończyła się realizacja projektu z WRPO 2007-2013 „Regulacja rzeki (cieku) Jawnik i budowa polderów zalewowych na terenie gminy Krotoszyn”. Przeprowadzono prace związane z regulacją cieku i jego dopływów, zwiększeniem pojemności przeciwpowodziowej przez utworzenie dwóch polderów zalewowych (łącna pojemność: 38 150 m³), przebudową Jeziora Odrzykowskiego (docelowa pojemność: 93 240 m³). Innym projektem była zakończona w 2013 r. „Modernizacja Kanału Ślesińskiego w km 0,00-32,00 poprzez remont śluz w Koszewie, Gawronach, Pątnowie i Morzysławiu oraz roboty pogłębio-udroźnieniowe”. Przedsięwzięcie objęło remont czterech śluz (w Koszewie, Gawronach, Pątnowie i Morzysławiu), roboty pogłębiająco-udroźnieniowe, które wpłynęły na poprawę bezpieczeństwa powodziowego tych obszarów (zwłaszcza w Morzysławiu, gdzie ze względu na wyeksploatowanie i nieszczelność wrót przeciwpowodziowych dochodziło do częstych podtopień przyległych terenów).

2.9. Poprawa przyrodniczych warunków dla rolnictwa

Podejmowane przez SWW w latach 2013-2014 działania ukierunkowane zostały na poprawę przyrodniczych warunków dla rolnictwa (cel OP 2.9.). Obejmowały one budowę i konserwację urządzeń melioracyjnych, a także przedsięwzięcia wspierające edukację ekologiczną, w tym ekologiczną produkcję rolną. W latach 2013-2014 względnie dużą uwagę skoncentrowano na promocji żywności i tradycyjnych, regionalnych produktów. Udzielono licznych dotacji celowych z budżetu Województwa Wielkopolskiego spółkom wodnym na bieżące utrzymanie (konserwację, modernizację) urządzeń melioracji wodnych oraz remont i budowę nowych zastawek na systemach melioracji szczegółowych (rowach melioracyjnych, sieciach drenarskich). Uzupelnienie tych działań stanowiły dotacje celowe na prace związane z ochroną, rekultywacją i poprawą jakości gruntów rolnych, które obejmowały swym zakresem także budowę zbiorników wodnych małej retencji. Ponadto dbano o poprawę konkurencyjności rolnictwa w regionie (np. prowadzono doradztwo dla rolników, szkolenia i wydarzenia promujące nowe technologie produkcji rolnej i rolnictwo ekologiczne), promocję wysokiej jakości żywności oraz tradycyjne i regionalne produkty (np. podczas targów w kraju i za granicą).

PRZYKŁAD 1. REALIZACJI CELU OP 2.9.

W 2014 roku ze środków PROW 2007-2013 sfinansowano cykl bezpłatnych szkoleń z zakresu stosowania środków ochrony roślin z uwzględnieniem integrowanej ochrony roślin. Szkolenia te realizowane były w ramach konsorcjum zawiązanego z Wielkopolską Izbą Rolniczą, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie (Oddział w Poznaniu) oraz Stowarzyszeniem Naukowo-Technicznym Inżynierów i Techników Rolnictwa (Oddział w Kaliszu). Głównymi odbiorcami szkoleń były osoby zatrudnione w rolnictwie i leśnictwie. Na szkoleniu podjęto tematykę integrowanej ochrony roślin, wykorzystującej wszystkie dostępne metody ochrony, przy założeniu pierwszeństwa stosowania metod niechemicznych (zmniejszających zagrożenie dla zdrowia ludzi, zwierząt i środowiska), utrzymania i tworzenia zadrzewień śródpolnych, pełniących dobroczynną rolę dla zachowania różnorodności biologicznej i zabezpieczających gleby rolnicze przed erozją i spływem substancji biogenych do wód powierzchniowych.

W latach 2013-2014 uruchomiono 41 polowych stacji agrometeorologicznych, dzięki czemu w Wielkopolsce funkcjonowało łącznie 56 stacji (w tym zdecydowana większość w gospodarstwach demonstracyjnych – 42 stacje). Uruchomione stacje wsparły rolników w decyzjach dotyczących ochrony roślin. Zbierają one dane o aktualnym stanie pogody na danym obszarze: temperaturze i wilgotności powietrza, sumie i intensywności opadów, ciśnieniu, prędkości i kierunku wiatru oraz punkcie rosy, a następnie przekazują je na specjalny serwer. Dzięki nim rolnicy, za pośrednictwem Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego, otrzymują możliwość korzystania z aplikacji, która po uzupełnieniu podstawowych informacji (m.in. na temat areалу uprawnego, daty zasiewu i odmiany rośliny) wskazuje optymalny termin stosowania środków ochrony roślin. Takie rozwiązanie umożliwia ograniczenie stosowanych w rolnictwie środków chemicznych.

 PRZYKŁAD 2.
REALIZACJI CELU
OP 2.9.

2.10. Promocja postaw ekologicznych

Duże znaczenie dla poprawy stanu środowiska miała popularyzacja i promocja postaw ekologicznych (cel OP 2.10.), którą realizowano w latach 2013-2014 wspierając inicjatywy społeczne i działania z zakresu ochrony środowiska, wydarzenia i akcje ekologiczne, takie jak konkursy, olimpiady wiedzy kierowane do młodzieży szkolnej i lokalnych społeczności, stosowanie zachęt dla mieszkańców do segregacji odpadów nadających się do ponownego wykorzystania, zwłaszcza makulatury (np. akcja „Drzewko za makulaturę”, polegająca na rozdawaniu sadzonek drzew, krzewów i bylin każdemu, kto przyniesie 5 kg niepotrzebnej makulatury), organizowanie zajęć przyrodniczych, warsztatów, Zielonych Szkół, rajdów i imprez plenerowych, a także regularnie akcje sprzątanía wielkopolskich PK. Ponadto SWW objął patronatem honorowym kilka wydarzeń (np. Ogólnopolski Piknik Ekologiczny, akcję ekologiczną Sprzątanía Świata – Polska 2014).

 PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 2.10.

W latach 2013-2014 przeprowadzono konkursy służące zwiększeniu poziomu wiedzy o środowisku i świadomości ekologicznej. Wśród nich wymienić można konkursy: „Ja i Przyroda” (realizowany we współpracy ze Szkołą Podstawową nr 85 w Poznaniu, skierowany do uczniów z terenu miast: Poznań, Leszno, Kalisz, Konina i Piły) oraz „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski” (konkurs ogólnopolski skierowany do gimnazjalistów z gmin, na których znajdują się PK), konkurs ukierunkowany na obszary wiejskie – „Działania proekologiczne i prokulturowe w ramach strategii rozwoju obszarów wiejskich”, którego istotą była promocja innowacyjności w działalności proekologicznej i prokulturowej, „Olimpiadę Wiedzy Ekologicznej”, której etap okręgowy przeprowadzany jest corocznie przez Samorząd Województwa we współpracy z WFOŚiGW w Poznaniu. Poza ww. konkursami organizowano, wspólnie z samorządami lokalnymi, wiele konkursów lokalnych i tematycznych – m.in. Międzyszkolny Konkurs Poznajemy Park Krajobrazowy Puszcza Zielonka (2014 r.), Gminny Konkurs Wiedzy Przyrodniczo-Leśnej w Murowanej Goślinie (2014 r.).

2.11. Zintegrowany system zarządzania środowiskiem przyrodniczym

Istotne znaczenie dla ochrony środowiska w województwie (cel OP 2.11.) miały podejmowane w latach 2013-2014 działania na rzecz stworzenia zintegrowanego systemu zarządzania środowiskiem przyrodniczym. W tym zakresie koncentrowano się na przeciwdziałaniu i zapobieganiu zagrożeniom lub katastrofom naturalnym i antropogenicznym oraz na działaniach na rzecz rozpowszechnienia systemów zarządzania i monitoringu środowiska (zapewniających dostęp do aktualnych danych ilościowych i jakościowych z tego zakresu), w tym reagowania na zagrożenia przyrodnicze. W 2014 roku wpisano na listę projektów kluczowych w ramach WRPO 2007-2013 projekt „Analiza i ewaluacja dostępnych modeli transportu zanieczyszczeń i dyspersji w atmosferze oraz systemów numerycznej pogody połączona z przygotowaniem, uruchomieniem i udostępnianiem wybranych modeli w środowisku obliczeniowym”, służący opracowaniu modelu (modeli) śledzenia i prognozowania zanieczyszczeń w środowisku oraz znajdowanie źródeł ich emisji.

 PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 2.11.

W 2013 roku rozpoczęto prace nad opracowaniem i wdrożeniem projektu „Zintegrowanego systemu monitorowania i sterowania urządzeniami przeciwpowodziowymi województwa wielkopolskiego” (realizowanego przy wsparciu finansowym WFOŚiGW w Poznaniu), obejmującego ponad 200 urządzeń i obiektów przeciwpowodziowych (zbiorników wodnych, pompowni, budowli piętrzących, wałów) zlokalizowanych na terenie Wielkopolski. Uruchomienie systemu ułatwiło nadzór nad działaniem obiektów hydrotechnicznych, zapewniając stały dostęp do informacji o parametrach urządzeń i występujących awariach. System umożliwił koordynację działań związanych z ochroną przeciwpowodziową.

2.12. Poprawa stanu akustycznego województwa

W latach 2013-2014 Samorząd Województwa podejmował działania na rzecz poprawy stanu akustycznego (cel OP 2.12.). W tym zakresie ważny element stanowiły przyjęte w 2014 roku dwa programy ochrony środowiska przed hałasem, które sporządzono dla linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 tys. pociągów na rok oraz dróg wojewódzkich o natężeniu przekraczającym 3 mln pojazdów na rok. Były one istotnym uzupełnieniem istniejących dotychczas programów ochrony przed hałasem – odnoszących się do wybranych odcinków dróg, na których przekroczone dopuszczalne poziomy hałasu. SWW uczestniczył także w grupach roboczych i inicjatywach partnerskich.

PRZYKŁAD REALIZACJI CELU OP 2.12.

W latach 2013-2014 SWW uczestniczył w pracach **Grupy Roboczej ds. Hałasu**, działającej w ramach krajowej sieci „Partnerstwo: Środowisko dla rozwoju”. Grupa podejmowała próby rozwiązania problemów występujących w obszarze akustyki środowiska, przez weryfikację i modyfikację (lub zmianę) aktów prawnych, ujednoczenie interpretacji obecnych przepisów i procedur administracyjnych, udoskonalenie metodologii, opracowywanie map akustycznych i programów ochrony środowiska przed hałasem, a także wskazywanie optymalnych przedsięwzięć likwidujących lub zmniejszających uciążliwość akustyczną. Funkcjonowanie w Grupie związane było z organizacją i uczestnictwem w wizytach studyjnych, wśród których wymienić można uczestnictwo w 2013 roku przedstawicieli Samorządu w wizycie studyjnej w Holandii.

Cel 3. Lepsze zarządzanie energią

W Strategii podkreśla się, że lepsze zarządzanie energią oznacza realizację następujących celów operacyjnych:

Cel strategiczny 3. Lepsze zarządzanie energią

Cel operacyjny 3.1. Optymalizacja gospodarowania energią

Cel operacyjny 3.2. Rozwój produkcji i wykorzystanie alternatywnych źródeł energii

Cel operacyjny 3.3. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego regionu

W ramach realizacji tego celu prowadzono działania związane z rozwojem proekologicznej gospodarki: optymalizacją gospodarowania energią, w tym termomodernizacją i promocją efektywności energetycznej, wspieraniem rozwoju alternatywnych źródeł energii i poprawą bezpieczeństwa energetycznego. Dbano przy tym o zwiększanie świadomości ekologicznej. W latach 2013-2014 cel ST 3 był realizowany przez wszystkie ww. cele operacyjne.

Nazwa wskaźnika	Miara	Źródło	2012	2013	2014	Zmiana (2012 vs. 2014)
Zużycie energii elektrycznej	GWh	GUS	11 213	11 436	11 813	↑
Produkcja energii elektrycznej z OZE	GWh	GUS	1 319,3	1 280,6	1 489,9	↑
Ludność korzystająca z gazu sieciowego	% ogółu mieszkańców	GUS	47,6	47,5	47,4	↓
Zużycie gazu	tys. m ³	GUS	430 858,7	454 559,9	404 614,1	↓

3.1. Optymalizacja gospodarowania energią

W zakresie optymalnego i racjonalnego zarządzania energią (cel OP 3.1.) SWW organizował lub uczestniczył w takich wydarzeniach i konferencjach jak „Wielkopolskie Dni Energii” nawiązujące tematyką do Europejskiego Tygodnia Zrównoważonej Energii w Brukseli, „Samowystarczalne energetycznie gospodarstwo agroturystyczne” towarzyszące targom greenPOWER, „Forum Budownictwa Pasywnego i Energooszczędnego” towarzyszące Międzynarodowym Targom BUDMA. Samorząd włączył w 2014 r. na listę projektów kluczowych WRPO 2007-2013 projekt „Opracowanie dokumentacji dot. kompleksowej

termomodernizacji energetycznej obiektu na Wydziale Chemii UAM przy ul. Grunwaldzkiej 6 w Poznaniu”. Ponadto dbał o podnoszenie standardu energetycznego budynków należących do jednostek oświatowych, odpowiednie wykorzystanie środków unijnych w celach obniżania energochłonności, modernizację systemów ogrzewania.

 PRZYKŁAD 1.
REALIZACJI CELU
OP 3.1.

W latach 2013-2014 swoją działalność kontynuowała powołana cztery lata wcześniej **Wielkopolska Agencja Zarządzania Energią (WAZE)**, realizująca zadania własne Samorządu Województwa. WAZE powołano w odpowiedzi na rosnące zainteresowanie Samorządu proekologicznymi metodami produkcji energetycznej (zwłaszcza w oparciu o źródła odnawialne) oraz potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego regionu. Jej zadaniem jest monitorowanie i koordynowanie działań poszczególnych podmiotów na terenie województwa wielkopolskiego. Jednostka odpowiada za opracowanie „**Strategii wzrostu efektywności energetycznej i rozwoju odnawialnych źródeł energii w Wielkopolsce na lata 2011-2020**”, a także koordynację działań w tym obszarze. W latach 2013-2014 WAZE prowadziła szkolenia i konferencje z zakresu odnawialnych źródeł energii, efektywności energetycznej oraz budownictwa energooszczędnego (m.in. konferencja poświęcona oświetleniu ulicznemu), świadczyła usługi doradcze i konsultingowe związane z pozyskiwaniem finansowania na inwestycje obniżające energochłonność.

W ramach wsparcia działań edukacyjnych i promocyjnych nakierowanych na minimalizowanie negatywnych wpływów na środowisko i poprawę efektywności energetycznej w 2013 roku prowadzono pilotażowy projekt (rozpoczęty rok wcześniej), którego celem było przygotowanie 30 ponadgimnazjalnych szkół zawodowych z Wielkopolski do wprowadzenia **nowego kierunku kształcenia: technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej**. Zorganizowano warsztaty oraz wyjazd studyjny dla dyrektorów szkół, podczas którego zaprezentowano technologie i obiekty wykorzystujące OZE na terenie Niemiec, a także warsztaty dla nauczycieli przybliżające zagadnienia związane z OZE, przepisami i wytycznymi dotyczącymi wprowadzenia do szkół zawodowych ww. kierunku kształcenia. Szkoły zostały wyposażone w zestawy edukacyjne OZE (mini laboratoria) do symulacji, eksperymentów oraz badań (tj. w turbinę wiatrową, panele fotowoltaiczne, pompę ciepła i kocioł opalany biomasą, komputer ze specjalistycznym oprogramowaniem, analizator warunków środowiskowych oraz zestaw materiałów dydaktycznych). W ramach projektu uczniowie otrzymali możliwość wykorzystania swojej wiedzy w praktyce podczas prowadzonych eksperymentów, jak i w trakcie odbywania praktyk uczniowskich w przedsiębiorstwach działających w tym sektorze. Projekt zrealizowano w partnerstwie z Wielkopolską Agencją Zarządzania Energią.

 PRZYKŁAD 2.
REALIZACJI CELU
OP 3.1.

3.2. Rozwój produkcji i wykorzystywanie alternatywnych źródeł energii

W obszarze rozwoju produkcji i wykorzystywania alternatywnych źródeł energii (cel OP 3.2.) wsparto budowę nowych instalacji energetycznych wykorzystujących odnawialne źródła energii, biogazowni rolniczej, kotłowni opalanej biomasą, a także przedsięwzięcia związane z wykorzystaniem biomasy do produkcji energii i z zakresu energetyki prosumenckiej. W latach 2013-2014 wiele przedsięwzięć wiązało się z promocją odnawialnych źródeł energii wśród przedsiębiorców podczas konferencji i targów tematycznych. SWW wspierał współpracę sektora naukowego z przedsiębiorstwami, np. w ramach Wielkopolskiego Klastra Energi Odnawialnej, Klastra Technologii Niskoenergetycznych, Klastra Wielkopolski Biogaz.

 PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 3.2.

W 2014 roku zakończyły się prace związane z budową **małej elektrowni wodnej na rzece Noteci** w gminie Wieleń. Zastosowana technologia wytwarzania energii elektrycznej jest w dużym zakresie technologią innowacyjną. Elektrownia o mocy 360 kW została wyposażona w turbinę ślimakową. Turbina tego typu jest przyjazna środowisku, w szczególności dla ryb, gdyż nie stanowi zagrożenia w przypadku przepływu przez turbinę. Elektrownia rocznie dostarcza do sieci około 2 GWh energii, co zapewnia prąd w ok. 670 gospodarstwach domowych. Inwestycja została zrealizowana przy wsparciu środków WRPO 2007-2013.

3.3. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego regionu

W zakresie bezpieczeństwa energetycznego regionu (cel OP 3.3.) uwagę zwracały działania zapewniające bezpieczeństwo energetyczne i rozwój regionu, związane z rozbudową sieci przesyłowych. SWW prowadził konsultacje w sprawie przebudowy Krajowego Systemu Elektroenergetycznego (KSE), przebudowy Krajowego Systemu Przesyłowego (KSP) oraz realizacji sieci dystrybucyjnej. W latach 2013-2014 prowadzono działania związane z rozwojem energetyki konwencjonalnej, w tym opartej na węglu brunatnym. Ponadto przedstawiciele SWW brali udział w pracach nad opracowaniem projektu dotyczącego sieci energetycznych w ramach Strategii Rozwoju Polski Zachodniej.

**PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 3.3.**

W 2013 roku SWW zakończył uczestnictwo w projekcie „**ENNEREG Regiony przecierające szlak dla zrównoważonej energii w Europie**”, realizowanym w ramach programu Inteligentna Energia – Europa (IEE) od 2010 roku. Wzięło w nim udział 12 regionów z UE. ENNEREG był przykładem wspólnych działań lokalnych i regionalnych na rzecz globalnych celów unijnych w zakresie ochrony klimatu, efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii (cel 20/20/20). W ramach projektu opracowano Wielkopolski Regionalny Plan Działań na Rzecz Zrównoważonej Energii, stanowiący drogowskaz działań w zakresie źródeł odnawialnych i efektywności energetycznej dla lokalnych Planów Działań na rzecz Zrównoważonej Energii oraz Projektów Zrównoważonej Energii podejmowanych przez miasta i gminy wstępujące do inicjatywy Porozumienia między Burmistrzami (inicjatywa ta była elementem projektu). W 2013 roku do Porozumienia dołączyła Gmina Śrem, która w ramach zawartego członkostwa opracowała dokument „Plan działań na rzecz zrównoważonej energii dla gminy Śrem do roku 2020”. W 2013 roku w siedzibie Biura Informacyjnego Województwa Wielkopolskiego w Brukseli odbyło się międzynarodowe spotkanie podsumowujące zakończenie projektu i wydano „Przewodnik inspiracji. Strategia przyszłych działań w regionach Ennerg”.

Cel 4. Zwiększanie konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu

Zwiększeniu konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu służą cele operacyjne:

Cel strategiczny 4. Zwiększanie konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu w województwie

Cel operacyjny 4.1. Rozwój metropolii poznańskiej

Cel operacyjny 4.2. Wzmocnienie biegunów wzrostu w subregionach

Zwiększanie konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu w województwie to działania dedykowane, przedstawione w dwóch celach operacyjnych. W pierwszych latach wdrażania SRWW obydwa – przedstawione na schemacie powyżej – cele operacyjne były realizowane w głównej mierze w sposób pośredni, poprzez dofinansowanie różnego rodzaju działań i przedsięwzięć prorozwojowych zlokalizowanych na obszarze metropolii poznańskiej i ośrodków subregionalnych – Kalisza i Ostrowa Wielkopolskiego, Konina, Leszna, Piły oraz Gniezna, których przykłady zostały podane w niniejszym raporcie przy okazji omawiania realizacji pozostałych odpowiednich celów SRWW.

Z przykładów bezpośredniego zaangażowania SWW w realizację tego celu strategicznego wymienić można uczestnictwo w projekcie „Master Plan dla poznańskiej kolei metropolitalnej”, o którym szerzej wspomniano przy opisie ST 1. Ponadto w 2013 roku rozpoczęto prace nad terytorialnym ukierunkowaniem działań Samorządu Województwa (ujętych w SRWW), opracowując pierwszą wersję dokumentu „Zasady i kryteria wyznaczania obszarów funkcjonalnych w województwie wielkopolskim”. Określono w nim zasady i kryteria wyznaczania obszarów funkcjonalnych w regionie oraz zdelimitowano te obszary. Wśród nich m.in. określono miejskie obszary funkcjonalne, jako obszary, które mają odniesienie do celu ST 4. Wyróżniono miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego (Poznański Obszar Metropolitalny), miejski obszar funkcjonalny ośrodków regionalnych (Aglomeracja Kalisko-Ostrowska) oraz miejskie obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych (Konin, Leszno, Piła, Gniezno). Działania zaplanowane do realizacji w ramach celów operacyjnych ST 4. i dokonana delimitacja obszarów wsparcia stały się przesłanką do ich uwzględnienia w przygotowywanym WRPO 2014+ (szerzej na ten temat mówi rozdział opisujący WPRO). Na potrzeby terytorializacji interwencji w ramach WRPO 2014+ SWW w 2014 roku wypracował zasady dotyczące realizacji projektów na obszarze OSI ośrodków subregionalnych wraz z ich obszarami funkcjonalnymi w ramach tzw. mandatów terytorialnych. Ponadto rozpoczęto współpracę z właściwymi JST w zakresie opracowania strategii ZIT.

SWW uczestniczył w licznych konferencjach, seminariach, spotkaniach, warsztatach związanych z tą tematyką (np. seminarium „Planowanie w obszarach funkcjonalnych”, warsztaty „Koncepcja Kierunków Rozwoju Przestrzennego Metropolii Poznań – Podejście zintegrowane”, „Planowania rozwoju w obszarach funkcjonalnych, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów metropolitalnych”, „Delimitacja obszarów metropolitalnych - zagadnienia metodyczne i praktyczne”).

Nazwa wskaźnika	Miara	Źródło	2012	2013	2014	Zmiana (2012 vs. 2014)
PKB per capita, w podziale na podregiony NUTS 3						
o podregion kaliski			35 336	36 344	b.d.	↑
o podregion koniński			32 795	32 903	b.d.	↑
o podregion leszczyński	zł na mieszkań ca	GUS	36 981	38 349	b.d.	↑
o podregion piłski			31 425	32 533	b.d.	↑
o podregion poznański			49 609	51 242	b.d.	↑
o podregion m. Poznań			83 013	86 411	b.d.	↑
Pracujący w podziale na:						
o Poznań			228 790	226 951	235 611	↑
o metropolia poznańska ⁴⁵			327 349	329 178	341 396	↑
o ośrodek regionalny Kalisz-Ostrów Wlkp.			53 108	53 808	55 239	↑
o ośrodek subregionalny Gniezno	liczba	GUS	16 835	16 992	17 197	↑
o ośrodek subregionalny Konin			23 496	23 716	23 294	↓
o ośrodek subregionalny Leszno			21 005	20 947	22 036	↑
o ośrodek subregionalny Piła			22 774	22 510	22 982	↑
Bezrobotni zarejestrowani w podziale na:						
o Poznań			13 686	13 530	10 350	↓
o metropolia poznańska			20 809	20 682	15 956	↓
o ośrodek regionalny Kalisz-Ostrów Wlkp.			7 148	6 885	5 560	↓
o ośrodek subregionalny Gniezno	liczba	GUS	3 886	3 936	3 070	↓
o ośrodek subregionalny Konin			4 987	5 057	4 406	↓
o ośrodek subregionalny Leszno			2 757	2 781	2 154	↓
o ośrodek subregionalny Piła			3 950	3 557	2 776	↓
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. mieszkańców w podziale na:						
o Poznań			1 861	1 917	1 963	↑
o metropolia poznańska			1 712	1 755	1 791	↑
o ośrodek regionalny Kalisz-Ostrów Wlkp.			1 169	1 182	1 190	↑
o ośrodek subregionalny Gniezno	liczba	GUS	1 273	1 280	1 277	↑
o ośrodek subregionalny Konin			1 070	1 078	1 080	↑
o ośrodek subregionalny Leszno			1 372	1 392	1 387	↑
o ośrodek subregionalny Piła			1 130	1 149	1 153	↑
Ludność w podziale na:						
o Poznań			550 742	548 028	545 680	↓
o metropolia poznańska			895 494	900 423	904 574	↑
o ośrodek regionalny Kalisz-Ostrów Wlkp.			177 609	176 887	176 127	↓
o ośrodek subregionalny Gniezno	liczba	GUS	70 141	69 883	69 686	↓
o ośrodek subregionalny Konin			77 847	77 224	76 547	↓
o ośrodek subregionalny Leszno			64 722	64 589	64 616	↓
o ośrodek subregionalny Piła			74 930	74 609	74 333	↓
Ludność według ekonomicznych grup ludności ogółem						
o w wieku przedprodukcyjnym	liczba	GUS	3 462 196	3 467 016	3 472 579	↑
o w wieku produkcyjnym			673 307	669 381	667 176	↓
o w wieku poprodukcyjnym			2 219 016	2 206 381	2 192 156	↓
o w wieku poprodukcyjnym			569 873	591 254	613 247	↑

Wskaźnik uzupełniający	Miara	Źródło	2012	2013	2014	Zmiana (2012 vs. 2014)
Pracujący w podziale na:						

⁴⁵ **Metropolia Poznańska** składa się z 45 gmin: Poznań; gmin powiatu poznańskiego: Suchy Las, Czerwonak, Swarzędz, Kleszczewo, Kórnik, Kostrzyn, Puszczykowo, Luboń, Mosina, Stęszew, Komorniki, Dopiewo, Buk, Tarnowo Podgórne, Rokietnica, Murowana Goślina, Pobiedziska; gmin powiatu średzkiego: Środa Wielkopolska, Zaniemyśl, Dominowo; gmin powiatu śremskiego: Brodnica, Śrem; gmin powiatu kościańskiego: gmina miejska Kościan, gmina wiejska Kościan, Czempień; gmin powiatu grodzkiego: Grodzisk Wielkopolski, Granowo; gmin powiatu nowotomyskiego: Nowy Tomyśl, Opalenica; gmin powiatu szamotulskiego: Duszniki, Kaźmierz, Szamotuły; gmin powiatu obornickiego: Oborniki, Rogoźno; gmin powiatu wągrowieckiego: gmina miejska Wągrowiec, gmina wiejska Wągrowiec, Skoki; gmin powiatu gnieźnieńskiego: gmina miejska Gniezno, gmina wiejska Gniezno, Kiszkowo, Łubowo, Czarniejewo; oraz gmin powiatu wrzesińskiego: Nekla i Września.

o	ZIT Poznań ⁴⁶			351 367	353 405	366 915	↑
o	ZIT AKO ⁴⁷			75 445	77 480	80 687	↑
o	OSI Gniezno ⁴⁸	liczba	GUS	22 285	22 354	22 529	↑
o	OSI Konin ⁴⁹			32 599	33 342	32 761	↓
o	OSI Leszno ⁵⁰			27 427	27 556	28 986	↑
o	OSI Piła ⁵¹			33 139	33 216	33 861	↑
Bezrobotni zarejestrowani w podziale na:							
o	ZIT Poznań			26 031	25 511	19 338	↓
o	ZIT AKO			14 201	13 714	10 907	↓
o	OSI Gniezno	liczba	GUS	6 403	6 529	5 217	↓
o	OSI Konin			9 829	10 085	8 855	↓
o	OSI Leszno			3 949	3 885	2 978	↓
o	OSI Piła			7 733	7 099	5 566	↓
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. mieszkańców w podziale na:							
o	ZIT Poznań			1 645	1 685	1 718	↑
o	ZIT AKO			947	967	980	↑
o	OSI Gniezno	liczba	GUS	1 097	1 111	1 118	↑
o	OSI Konin			919	935	951	↑
o	OSI Leszno			1 246	1 268	1 264	↑
o	OSI Piła			953	973	982	↑
Ludność w podziale na:							
o	ZIT Poznań			1 009 028	1 014 194	1 018 557	↑
o	ZIT AKO			358 522	358 216	358 012	↓
o	OSI Gniezno	liczba	GUS	120 734	121 071	121 183	↑
o	OSI Konin			151 760	151 605	151 329	↓
o	OSI Leszno			96 857	97 145	97 533	↑
o	OSI Piła			138 231	138 042	137 830	↓

**PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
ST 4**

W latach 2013-2014 SWW brał udział w pracach **Europejskiej Sieci Regionów Podmiejskich PURPLE**, która współpracuje z Eurocities (Stowarzyszeniem dużych miast europejskich) oraz Metrex (Stowarzyszeniem europejskich obszarów metropolitalnych). Główne cele oraz tematyka działalności Sieci PURPLE jest ściśle związana z problemami rozwoju terenów podmiejskich Wielkopolski. Przystąpienie SWW do PURPLE pozwoliło na wypracowanie odpowiednich metod działań na rzecz zrównoważonego rozwoju tych obszarów, co jest szczególnie istotne w kontekście rozwoju Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego. W 2013 roku w Poznaniu odbyło się XVII Zgromadzenie Ogólne Sieci PURPLE, w ramach którego SWW zorganizował konferencję „Gdzie kończy się miasto? Planowanie przestrzenne na terenach podmiejskich”. Uczestniczyli w niej przedstawiciele 15 regionów członkowskich z 11 krajów europejskich. Kolejne zgromadzenie ogólne odbyło w ramach 11. Europejskiego Tygodnia Regionów i Miast. Zgromadzeniu towarzyszyły seminaria i warsztaty dotyczące polityki terytorialnej.

Cel 5. Zwiększenie spójności województwa

Ze względu na znaczne wewnętrzne zróżnicowanie regionu, zarówno pod względem posiadanych zasobów, jak i z uwagi na charakter i natężenie problemów rozwojowych, interwencje zaplanowane w ramach SRWW zostały ukierunkowana terytorialnie. Oznacza to, że Strategia dedykuje cele operacyjne – wskazane na rycinie poniżej – specyficznym potrzebom, jakie występują w odniesieniu do grup odbiorców oraz wybranych obszarów. Działania zidentyfikowane w ramach SRWW w obszarze celu ST 5 dotyczą nie tylko przeciwdziałania negatywnym zjawiskom na obszarach, na których ich natężenie jest największe, ale koncentrują się również na wzmacnianiu potencjałów wewnętrznych i powiązań między

⁴⁶ **ZIT Poznań** - złożony z 22 gmin: Poznań; Suchy Las, Czerwonak, Swarzędz, Kleszczewo, Kórnik, Kostrzyn, Puszczykowo, Luboń, Mosina, Stęszew, Komorniki, Dopiewo, Buk, Tarnowo Podgórne, Rokietnica, Murowana Goślina, Pobiedziska (poznański); Skoki (wągrowiecki); Oborniki (obornicki); Szamotuły (szamotulski); Śrem (śremski)

⁴⁷ **ZIT AKO** - złożony z 21 gmin: Kalisz; Blizanów, Stawiszyn, Żelazków, Mycielin, Ceków-Kolonia, Lisków, Koźminek, Opatówek, Szczytniki, Godziesze Wielkie, Brzeziny (kaliski); Nowe Skalmierzyce, Sieroszewice, Przygodzice, Ostrów Wlkp. - gmina miejska, Ostrów Wlkp. - gmina wiejska, Raszków, Odolanów, Sośnie (ostrowski), Gołuchów (pleszewski)

⁴⁸ **OSI Gniezno** - złożony z 7 gmin: Gniezno - gmina miejska, Gniezno - gmina wiejska, Witkowo, Niechanowo, Czarniejewo, Łubowo, Klecko (gnieźnieński)

⁴⁹ **OSI Konin** - złożony z 8 gmin: Konin; Ślesin, Kramsk, Krzymów, Stare Miasto, Rzgów, Golina, Kazimierz Biskupi (koniński)

⁵⁰ **OSI Leszno** - złożony z 5 gmin: Leszno; Osieczna, Rydzyna, Święciechowa, Lipno (leszczyński)

⁵¹ **OSI Piła** - złożony z 7 gmin: Piła, Kaczory, Wysoka, Ujście, Szydłowo (pilski); Krajanka (złotowski); Trzcianka (czarnkowsko-trzcieński)

nimi. Działania w ramach celu ST 5 ukierunkowane zostały na obszary funkcjonalne, których kryteria wyznaczania i granice zostały dokładnie opisane w dokumencie „Zasady i kryteria wyznaczania obszarów funkcjonalnych w województwie wielkopolskim”.

Cel strategiczny 5. Zwiększenie spójności województwa

Cel operacyjny 5.1. Wsparcie ośrodków lokalnych

Cel operacyjny 5.2. Rozwój obszarów wiejskich

Cel operacyjny 5.3. Aktywizacja obszarów o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych

Cel operacyjny 5.4. Wsparcie terenów wymagających restrukturyzacji, odnowy i rewitalizacji

Cel operacyjny 5.5. Zwiększenie dostępności do podstawowych usług publicznych

Cel operacyjny 5.6. Wsparcie terenów o wyjątkowych walorach środowiska kulturowego

W latach 2013-2014 podjęto szereg działań, które w sposób pośredni wpływały na rozwój ośrodków lokalnych, aktywizowały obszary o najniższym stopniu rozwoju i zwiększały dostęp do podstawowych usług społecznych. Przykłady takich działań zostały opisane w przedkładanym sprawozdaniu przy okazji omawiania realizacji pozostałych odpowiednich celów SRWW. Jest jednak taka część działań SWW, które bezpośrednio przyczyniały się do rozwoju obszarów wiejskich, wspierały tereny wymagające restrukturyzacji/ rewitalizacji, czy tereny o wyjątkowych walorach środowiska naturalnego. Zostaną one omówione w dalszej części rozdziału.

Nazwa wskaźnika	Miara	Źródło	2012	2013	2014	Zmiana (2012 vs. 2014)
Pracujący na wsi i w miastach						
o ogółem			849 632	863 746	893 829	↑
o na wsi	liczba	GUS	236 034	245 325	255 116	↑
o w miastach			613 598	618 421	638 713	↑
Bezrobotni zarejestrowani na wsi i w miastach						
o ogółem			147 902	144 832	116 410	↓
o na wsi	liczba	GUS	69 996	68 974	55 858	↓
o w miastach			77 906	75 858	60 552	↓
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. mieszkańców na wsi i w miastach						
o ogółem			1 121	1 148	1 165	↑
o na wsi	liczba	GUS	801	834	856	↑
o w miastach			1 377	1 402	1 416	↑
Podmioty gospodarki narodowej na wsi i w miastach prowadzące działalność przemysłową, budowlaną i usługową w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON						
o ogółem			96,42	96,47	97,23	↑
o na wsi	%	GUS	91,63	91,82	93,70	↑
o w miastach			98,65	98,71	98,97	↑
Wskaźnik poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego według powiatów <i>(opracowany wskaźnik syntetyczny na potrzeby monitorowania Strategii)</i>						
o Powiat m. Poznań	liczba	WROT	1,0776	1,0094	1,0476	↑
o Powiat poznański			0,8673	0,8387	0,7733	↓

o Powiat m. Leszno	0,6643	0,6311	0,5419	↓
o Powiat nowotomyski	0,3841	0,4122	0,3833	↓
o Powiat m. Konin	0,3308	0,2512	0,1714	↓
o Powiat szamotulski	0,2741	0,2014	0,1585	↓
o Powiat wolsztyński	0,1209	0,2306	0,1865	↑
o Powiat ostrowski	0,0916	0,1814	0,1461	↑
o Powiat m. Kalisz	0,2861	0,1754	0,1318	↓
o Powiat międzychodzki	0,0493	0,0880	0,1433	↑
o Powiat kępiński	-0,0355	0,0696	0,3541	↑
o Powiat ostrzeszowski	-0,1040	-0,0369	0,1339	↑
o Powiat gostyński	0,1343	0,0622	0,0339	↓
o Powiat grodziski	-0,0630	-0,0217	0,0083	↑
o Powiat pilski	-0,0390	0,0429	0,0322	↑
o Powiat czarnkowsko-trzcianecki	-0,0147	-0,0619	0,0095	↑
o Powiat kościański	0,0239	0,0470	0,0441	↓
o Powiat leszczyński	-0,2387	-0,0623	-0,0022	↑
o Powiat wrzesiński	0,0099	-0,1537	-0,2004	↓
o Powiat obornicki	0,0657	-0,0723	-0,0376	↓
o Powiat śremski	-0,0282	-0,0881	-0,1711	↓
o Powiat chodzieski	-0,0720	-0,0694	-0,1616	↓
o Powiat krotoszyński	-0,1077	-0,0791	-0,0283	↑
o Powiat jarociński	-0,1808	-0,1448	-0,1884	↓
o Powiat średzki	-0,0678	-0,0909	-0,0312	↑
o Powiat słupecki	-0,2526	-0,2303	-0,1457	↑
o Powiat turecki	-0,1743	-0,1275	-0,1372	↑
o Powiat pleszewski	-0,1047	-0,2627	-0,1819	↓
o Powiat gnieźniński	-0,2039	-0,1710	-0,3566	↓
o Powiat złotowski	-0,3789	-0,3739	-0,2823	↑
o Powiat wągrowiecki	-0,5180	-0,4728	-0,3073	↑
o Powiat rawicki	-0,2239	-0,2481	-0,3499	↓
o Powiat kolski	-0,4534	-0,4793	-0,5562	↓
o Powiat kaliski	-0,5894	-0,4904	-0,5722	↑
o Powiat koniński	-0,5295	-0,5040	-0,5895	↓

Wskaźnik dostępności do podstawowych usług publicznych według powiatów

(opracowany wskaźnik syntetyczny na potrzeby monitorowania Strategii)

o Powiat m. Leszno	1,3976	1,4927	1,4506	↑
o Powiat m. Poznań	1,2898	1,2223	1,3313	↑
o Powiat m. Kalisz	1,0234	1,0521	1,0004	↓
o Powiat m. Konin	0,9223	0,9301	0,9247	↑
o Powiat chodzieski	0,4019	0,3660	0,4421	↑
o Powiat pilski	0,1112	0,1501	0,1711	↑
o Powiat gostyński	0,2660	0,1957	0,1578	↓
o Powiat międzychodzki	0,2154	0,1816	0,1501	↓
o Powiat pleszewski	0,0692	0,0695	0,0777	↑
o Powiat gnieźniński	0,0746	0,1027	0,0583	↓
o Powiat czarnkowsko-trzcianecki	0,0932	-0,0228	0,0381	↓
o Powiat szamotulski	0,0533	0,0275	0,0221	↓
o Powiat wolsztyński	-0,0554	0,0062	-0,0029	↑
o Powiat słupecki	-0,0112	0,0053	-0,0237	↓
o Powiat nowotomyski	-0,0969	-0,0789	-0,0590	↑
o Powiat średzki	-0,0857	0,0117	-0,0627	↑
o Powiat ostrowski	-0,0154	-0,0474	-0,0705	↓
o Powiat kościański	-0,0756	-0,0364	-0,0756	—
o Powiat jarociński	-0,0965	-0,0671	-0,0921	↑
o Powiat śremski	0,0111	-0,0047	-0,0922	↓
o Powiat ostrzeszowski	-0,0397	-0,1180	-0,1332	↓
o Powiat kępiński	-0,2992	-0,2821	-0,1568	↑
o Powiat krotoszyński	-0,0837	-0,1268	-0,1649	↓
o Powiat grodziski	-0,2056	-0,2503	-0,1832	↑
o Powiat poznański	-0,2668	-0,3098	-0,1909	↑
o Powiat obornicki	-0,1607	-0,1669	-0,1932	↓
o Powiat złotowski	-0,4417	-0,3730	-0,2567	↑
o Powiat rawicki	-0,2712	-0,3068	-0,2832	↓

o Powiat wrzesiński			-0,3923	-0,3405	-0,3374	↑
o Powiat wągrowiecki			-0,5275	-0,5338	-0,3612	↑
o Powiat leszczyński			-0,4277	-0,3947	-0,3922	↑
o Powiat turecki			-0,3654	-0,3516	-0,4106	↓
o Powiat kolski			-0,4589	-0,4626	-0,5235	↓
o Powiat kaliski			-0,6758	-0,7118	-0,8780	↓
o Powiat koniński			-0,8763	-0,8275	-0,8804	↓
Odsetek osób pracujących poza rolnictwem wg gmin	%	GUS	86,31	86,97	87,06	↑

Wskaźnik uzupełniający	Miara	Źródło	2012	2013	2014	Zmiana (2012 vs. 2014)
Odsetek osób pracujących poza rolnictwem wg gmin						
o Odsetek osób pracujących poza sekcją A (wg faktycznego miejsca pracy)	%	GUS	84,33	84,38	84,83	↑

5.1. Wsparcie ośrodków lokalnych

Według delimitacji przedstawionej w „Zasadach i kryteriach wyznaczania obszarów funkcjonalnych w województwie wielkopolskim”, do kategorii ośrodków lokalnych zalicza się miasta powiatowe, z wyłączeniem miasta wojewódzkiego oraz miast pełniących funkcje ośrodków regionalnego i subregionalnych, a także miasto Trzcianka z uwagi na jej istotne znaczenie i pełnione ważne funkcje administracyjne. W okresie 2013-2014 Samorząd Województwa nie realizował działań ukierunkowanych *stricte* na rozwój ośrodków lokalnych miast powiatowych (cel OP 5.1.), jednak podejmował inicjatywy mające na celu tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju takich ośrodków, czy to w zakresie dostępu do podstawowych usług społecznych (np. w zakresie dostępu do sieci kanalizacyjnej SWW tworzył aglomeracje, które powinny być wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych), czy poprawy dostępności komunikacyjnej ośrodków lokalnych do większych ośrodków, w tym rozwoju społeczeństwa informacyjnego (głównie w ramach środków WRPO 2007-2013). Ponadto SWW kładł duży nacisk na rozwój społeczności lokalnych. Środkami PO RYBY 2007-2013 sfinansowano inwestycje w zakresie dywersyfikacji działalności gospodarczej oraz inwestycje na rzecz drobnej infrastruktury rybackiej, wynikających ze strategii przygotowywanych przez społeczności lokalne. Celem tych działań była aktywizacja społeczności i pobudzanie rozwoju lokalnej gospodarki, realizowane we współpracy z partnerami społecznymi i gospodarczymi. Należy również podkreślić realizację przez SWW działań w ramach programów współpracy Samorządu Województwa z organizacjami pozarządowymi, które wzmocniły potencjał społeczności lokalnych w Wielkopolsce.

5.2. Rozwój obszarów wiejskich

W latach 2013-2014 SWW realizował działania wskazane w przyjętym w 2013 roku programie „Wielkopolska Odnowa Wsi 2013-2020” (zorganizował konkursy ze środków budżetu województwa: „Pięknieje wielkopolska wieś”, „Odnowa wsi szansą dla aktywnych sołectw”, „Nasza wieś, naszą wspólną sprawą”), wspierał działania ze środków unijnych (PROW 2007-2013, PO RYBY 2007-2013, WRPO 2007-2013, PO KL 2007-2013), które przyczyniły się do rozwoju obszarów wiejskich (cel OP 5.2.). Samorząd podejmował działania mające na celu stymulowanie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich (tj. zagospodarowanie miejsc rekreacji i integracji, budowa ścieżek rowerowych, placów zabaw, obiektów małej architektury, zbiorników i cieków wodnych, mikroinstalacji prosumenckich wykorzystujących odnawialne źródła energii), poprawiał dostępność komunikacji drogowej, kolejowej i internetowej, wspierał inicjatywy służące zachowaniu dziedzictwa kulturowego wsi (np. promocja chowu i przetwarzania tradycyjnych ras zwierząt, promocja na targach krajowych i zagranicznych wielkopolskich produktów tradycyjnych), aktywizował bezrobotnych mieszkańców wsi w kierunkach zawodów nierolniczych i przedsiębiorczości, rozwijał turystykę wiejską i agroturystykę, nawiązywał wielopoziomą współpracę z samorządami lokalnymi, przedsiębiorcami, społecznością lokalną, organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami gospodarczymi, m.in. Wielkopolską Izbą Rolniczą, a także z mediami.

Ponadto uczestniczył w licznych seminariach, konferencjach i sympozjach dotyczących tej tematyki. W 2014 roku zorganizował „Symposium ogólnokrajowe Inicjatywa Leader Szansą Rozwoju”, podczas którego przedstawiciele Lokalnych Grup Rybackich i JST wymienili się doświadczeniami we wdrażaniu Lokalnych Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich. Na uwagę zasługuje także konferencja „Wieś Polska – Wieś Innowacyjna”, zorganizowana we współpracy z Krajowym Stowarzyszeniem Sołtysów podczas Targów Gmina 2013 r., której tematyka została poświęcona promocji wykorzystania na terenach wiejskich innowacyjnych technologii m.in. energii odnawialnej.

Szeroką działalność w zakresie wsparcia inicjatyw na obszarach wiejskich prowadził Sekretariat Regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Województwa Wielkopolskiego, działający w strukturach UMWW (np. promocja agroturystyki, wyjazdy studyjne rolników dotyczące technologii rolniczych, organizacja konkursów „Przyjazna wieś”, „Kulinarne rarytasy wielkopolskiej agroturystyki”, wydawanie publikacji i biuletynów). W tym czasie funkcjonowała także Grupa Robocza ds. KSOW w Województwie Wielkopolskim, która wspomagała prace KSOW i monitorowała jej działalność. Cześć zadań SWW wykonywał przy pomocy Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego, będącego samorządową jednostką organizacyjną.

 **PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 5.2.**

W 2014 roku SWW zakończył realizację projektu „**Szkoła Liderów Rozwoju Lokalnego**” (projekt realizowany był od 2010 r. ze środków PROW 2007-2013). Celem działania Szkoły Liderów była aktywizacja społeczności lokalnych przez podniesienie kompetencji społecznych, wiedzy związanej z działalnością NGO oraz umiejętności prowadzenia negocjacji. W wyniku udziału w Szkole Liderów jej uczestniczki powołały do życia organizacje pozarządowe, zrealizowały szereg wydarzeń dla społeczności wiejskich, organizowały spotkania grup szkoleniowych, na których kontynuowały podnoszenie swojej wiedzy i umiejętności. Dla udokumentowania zarówno działań w ramach Szkoły Liderów, jak i aktywności społecznej mieszkańek wsi wydano publikację „Wielkopolskie Liderki”.

5.3. Aktywizacja obszarów o najniższym stopniu rozwoju

Działania w latach 2013-2014 w zakresie przeciwdziałania negatywnym zjawiskom na obszarach o najniższym stopniu rozwoju (cel OP 5.3.), gdzie kumulują się negatywne cechy społeczne i gospodarcze (np. zaburzona struktura demograficzna, niski poziom zamożności, słaba dostępność i jakość usług publicznych) oraz pogarsza się sytuacja społeczno-gospodarcza tych terenów, to przede wszystkim działania programowe (tj. opracowanie dokumentu „Zasady i kryteria wyznaczania obszarów funkcjonalnych w województwie wielkopolskim”, prace nad terytorializacją w ramach WRPO 2014+). Należą do nich także przedsięwzięcia współfinansowane ze środków unijnych, które pośrednio wpływały na realizację tego celu. Na przykład projekty współfinansowane z PO RYBY 2007-2013 wdrażały strategie opracowane przez społeczności lokalne, a projekty w ramach PO KL 2007-2013 umożliwiały podjęcie działalności gospodarczej, zatrudnienie dodatkowego personelu, zakup nowego sprzętu i podjęcie współpracy z innymi przedsiębiorcami w regionie.

5.4. Wsparcie terenów wymagających restrukturyzacji, odnowy i rewitalizacji

Działania w zakresie rewitalizacji dzielnic miast, terenów przemysłowych i powojkowych, gdzie koncentrują się problemy gospodarcze o charakterze strukturalnym i niekorzystne zmiany na lokalnych rynkach zatrudnienia (cel OP 5.4.), w latach 2013-2014 realizowane były pośrednio w ramach projektów ze środków unijnych. W tym czasie opracowywano dokument „Zasady i kryteria wyznaczania obszarów funkcjonalnych w województwie wielkopolskim” oraz WRPO 2014+, w którym wskazano preferencje dla tego obszaru. W latach 2013-2014 SWW podjął decyzję o wpisaniu do Indykatywnego Wykazu Indywidualnych Projektów Kluczowych WRPO 2007-2013 projektu „Rewitalizacja obszarów przemysłowych i powojkowych na terenie miasta Piły – rozwój strefy przemysłowej Piła południowo – wschodnia” (Przygotowanie dokumentacyjne I i II etapu projektu) oraz podpisał 27 umów w ramach instrumentu JESSICA, który skierowany jest na obszary miejskie objęte programami rewitalizacji. W ramach PO RYBY 2007-2013 realizowano przedsięwzięcia w zakresie dywersyfikacji działalności gospodarczej i wdrażanie lokalnych inicjatyw służących poprawie jakości życia na tych obszarach. Ponadto SWW podjął się wsparcia modernizacji i ulepszenia wykorzystania linii wąskotorowych regionu dla potrzeb turystyki i przewozów pasażerskich (m.in. dofinansowano kolej wąskotorową na trasie Gniezno – Ostrowo w powiecie gnieźnieńskim, na trasie Białośliwie Wąskotorowe – Niezychowo w powiecie pilskim -

Wyrzyska Kolejka Powiatowa, na trasie Środa Miasto – Zaniemyśl w powiecie średzkim oraz na trasie Śmigieleskiej Kolejki Wąskotorowej).

 **PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 5.4.**

W 2013 roku SWW ogłosił konkurs „**ReVita Wielkopolsko**”, którego celem było wsparcie i promocja inicjatyw dążących do nadania nowych funkcji zdegradowanym obiektom infrastruktury postindustrialnej i powojennej w regionie, a także pobudzenia kreatywnego potencjału wielkopolskich projektantów, designerów. Konkurs składał się z dwóch etapów: I etap polegał na wyłonieniu obiektów przeznaczonych do rewitalizacji, wśród których znalazł się Kościół w Bralinie, wieża ciśnień we Wronkach, Fort VIIIa ROHR w Poznaniu, dworzec kolejowy w Czerwonaku i stara gazownia w Krobii. W ramach II etapu nagrodzone zostały najciekawsze projekty urbanistyczno-architektoniczne i koncepcje programowo-funkcjonalne dotyczące wskazanych w poprzednim etapie obiektów. Najwyższe wyróżnienie zostało przyznane autorom projektu dotyczącego rewitalizacji wieży ciśnień we Wronkach.

5.5. Zwiększenie dostępności do podstawowych usług społecznych

Dla likwidacji bariery rozwojowej, jaką jest niedostateczny dostęp do podstawowych usług publicznych (cel OP 5.5.), w okresie 2013-2014 Samorząd Województwa wypracował systemowe rozwiązania zwiększające podaż usług publicznych (tj. utworzył platformę informacji przestrzennej, wypracował standardy współpracy z NGO), poprawiających dostępność komunikacyjną do tych usług (np. finansował projekty drogowe), a także wspierających ich cyfryzację. Działania te opisane są sprawozdaniu przy okazji omawiania realizacji pozostałych odpowiednich celów SRWW.

5.6. Wsparcie terenów o wyjątkowych walorach środowiska kulturowego

W zakresie wspierania obszarów cennych kulturowo (cel OP 5.6.), SWW w latach 2013-2014 podejmował działania wskazane w „Programie opieki nad zabytkami województwa wielkopolskiego na lata 2013-2016”: poprawa stanu zachowania zabytków, ich ochrona z uwzględnieniem krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, promowanie i eksponowanie tożsamości regionalnej oraz działania służące upowszechnianiu wiedzy o kulturze regionu. Projekty inwestycyjne służące odnowie obiektów dziedzictwa kulturowego oraz promocji kultury otrzymywały dofinansowanie z budżetu województwa, WRPO, PO RYBY 2007-2013, czy PROW 2007-2013 w zakresie realizacji lokalnych strategii rozwoju.

 **PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 5.6.**

W latach 2013-2014 SWW zrealizował projekt „**Budzik kulturalny**” (współfinansowany ze środków WRPO 2007-2013), w ramach którego zaprojektowano logo i stworzono hasła promującego kulturę w Wielkopolsce „**Wielkopolska. Kultura u Podstaw**”. Stworzono portal internetowy „Kultura u Podstaw”, poświęcony najważniejszym planowanym imprezom kulturalnym, opiniom, recenzjom czy reportażom z imprez dziejących się w Wielkopolsce oraz szczególnym osobom i miejscom kultury Wielkopolski. W ramach projektu odbyły się seminaria dla pracowników sektora kultury w Koninie, Kaliszu, Lesznie, Pile i Poznaniu dotyczące zagadnień sponsoringu i marketingu w kulturze. Odbyły się także różnego rodzaju przedstawienia teatralne, koncerty, wystawy na terenie całej Wielkopolski.

Cel 6. Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu

W Strategii podkreśla się, że wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu można osiągnąć realizując następujące cele operacyjne:

Cel strategiczny 6. Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu

Cel operacyjny 6.1. Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw

Cel operacyjny 6.2. Wzmocnienie roli nauki i badań dla innowacji i rozwoju gospodarczego

Cel operacyjny 6.3. Rozwój sieci i kooperacji w gospodarce regionu

Cel operacyjny 6.4. Rozbudowa instytucji otoczenia biznesu

Cel operacyjny 6.5. Tworzenie warunków rozwoju inteligentnych specjalizacji, w tym wspieranie sektorów kreatywnych w gospodarce

Cel operacyjny 6.6. Rozwój instrumentów finansowych dla gospodarki

Cel operacyjny 6.7. Doskonalenie kadr gospodarki

Cel operacyjny 6.8. Przygotowanie i racjonalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych

Cel operacyjny 6.9. Tworzenie warunków dla ekspansji gospodarki województwa na rynki zewnętrzne

Cel operacyjny 6.10. Poprawa warunków dla rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolnego

Cel operacyjny 6.11. Rozwój gospodarki społecznej

Cel operacyjny 6.12. Rozwój „srebrnego sektora” gospodarki

Cel operacyjny 6.13. Rozwój biznesu i usług zdrowotnych

W celu budowy konkurencyjnej gospodarki opierającej się na wiedzy kapitał finansowy, organizacyjny i instytucjonalny, skoncentrowany został na branżach określonych jako kluczowe, czyli na takich obszarach działalności gospodarczej, które charakteryzują się najwyższą produktywnością i innowacyjnością. Istotne było także wspieranie otoczenia przedsiębiorstw – dzięki czemu tworzone były odpowiednie warunki i zachęty dla przedsiębiorców i inwestorów – oraz stymulowanie współpracy między jednostkami naukowymi i podmiotami gospodarczymi, komercjalizacja wyników prowadzonych w regionie badań. W ramach celu ST 6 w okresie 2013-2014 Samorząd Województwa prowadził działania w zakresie wszystkich wskazanych na rycinie powyżej celów operacyjnych.

Nazwa wskaźnika	Miara	Źródło	2012	2013	2014	Zmiana (2012 vs. 2014)
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON na 10 tys. ludności	liczba	GUS	1 121	1 148	1 165	↑
Udział podmiotów gospodarczych ponoszących nakłady na działalność B+R	%	GUS	19,4	34,4	32,7	↑
Nakłady finansowe na działalność badawczo-rozwojową na 1 mieszkańca	zł	GUS	393,3	287,7	305,3	↓
Zgłoszone patenty i wzory użytkowe	liczba	GUS	528	452	366	↓

Odsetek podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego	%	GUS	0,59	0,58	0,58	—
Nakłady inwestycyjne w gospodarce narodowej na jednego mieszkańca	zł	GUS	6 093	5 450	6 452	↑
Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem w przedsiębiorstwach przemysłowych	%	GUS	12,35	13,21	7,53	↓
Powierzchnia ekologicznych upraw rolnych z certyfikatem	ha	IJHARS	29 187	32 367	37 478	↑
Wartość eksportu ogółem	mln zł	GUS	b.d.	68 265	b.d.	—
Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB	%	GUS	0,88	0,62	b.d.	↓
Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca	zł	GUS	36 173	38 530	40 699	↑

Wskaźnik uzupełniający	Miara	Źródło	2012	2013	2014	Zmiana (2012 vs. 2014)
Udział podmiotów gospodarczych ponoszących nakłady na działalność B+R	% ogółu podmiotów					
Jednostki aktywne badawczo wg sektorów wykonawczych ogółem na 100 tys. podmiotów gospodarki	liczba	GUS	70,6	77,4	88,7	↑
Powierzchnia ekologicznych upraw rolnych z certyfikatem						
Powierzchnia ekologicznych użytków rolnych z certyfikatem i w okresie przestawiania w gospodarstwach domowych	ha	GUS	41 479	41 617	42 071	↑

6.1. Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw

W obszarze wzmocnienia konkurencyjności przedsiębiorstw przez innowacje produktowe, procesowe i nietechnologiczne (cel OP 6.1.) w okresie 2013-2014 realizowano założenia trzech programów strategicznych, zidentyfikowanych w Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010-2020: „Innowacyjne przedsiębiorstwa”, „Skuteczne instytucje otoczenia biznesu” oraz „Współpraca nauki z gospodarką”. Działania służące wdrożeniu tych programów to szkolenia pracowników, tworzenie sieci współpracy, wspieranie nowych kanałów komunikacji dla poszukiwania nowych rozwiązań oraz tworzenie platform współpracy między sferą nauki i biznesu. Przedsiębiorcy mogli wziąć udział w warsztatach i szkoleniach służących podnoszeniu ich potencjału innowacyjnego, skorzystać z sesji coachingowych oraz z dotacji na realizację projektów badawczo-rozwojowych (B+R) w postaci voucherów. Promocji innowacji służyły różnego rodzaju festiwale, wydarzenia i konferencje. Znaczna część realizowanych przedsięwzięć współfinansowana była ze środków europejskich w ramach WRPO 2007-2013, PO KL 2007-2013, PROW 2007-2013 i PO RYBY 2007-2013, INTERREG VIC.

PRZYKŁAD 1. REALIZACJI CELU OP 6.1.

Corocznie SWW organizuje **Światowe Dni Innowacji (ŚDI)**, wydarzenie stanowiące platformę wymiany wiedzy i doświadczeń w obszarach budujących nowoczesną gospodarkę i kreatywne społeczeństwo. Polegają one głównie na cyklach konferencji, debat i warsztatów z udziałem przedstawicieli świata polityki, nauki i biznesu, samorządowców, specjalistów i ekspertów z zagranicy. Podczas VII i VIII edycji ŚDI, które odbyły się 2013 i 2014 roku, poruszono problematykę konkurencyjności przedsiębiorstw na rynkach światowych, pobudzania kreatywności, efektywnego wykorzystywania dostępnych instrumentów finansowych dla wsparcia MŚP oraz kwestie związane ze zrównoważonym rozwojem miast. Do uczestników ŚDI skierowano warsztaty w zakresie IT, designu i smart specialization („Make IT”, „Design your success”) oraz szkolenia umożliwiające zapoznanie się z projektami z branży ICT oraz wdrożenie zastosowanych w ramach projektów rozwiązań przez współpracę z wykwalifikowanymi trenerami.

W latach 2013-2014 zorganizowano kolejne edycje konkursu „I-Wielkopolska – Innowacyjni dla Wielkopolski”, w ramach którego zostały przyznane nagrody pieniężne firmom oraz współpracującym z nimi podmiotom badawczym, za innowacyjne wdrożenia w dwóch kategoriach: innowacyjnej interwencji (np. efektu B+R w postaci innowacyjnego produktu, usługi lub procesu) oraz mikro przyszłości (np. innowacyjny produkt na rynku wprowadzony przez MŚP, usługa bądź zastosowana nowatorska procedura).

 PRZYKŁAD 2.
REALIZACJI CELU
OP 6.1.

6.2. Wzmocnienie roli nauki i badań

Dla wzmocnienia roli nauki i badań dla innowacji i rozwoju gospodarczego (cel OP 6.2.), w okresie 2013-2014 skupiono się na poprawie współpracy między jednostkami naukowymi a podmiotami gospodarczymi oraz realizacji wspólnych inicjatyw, których efektem byłyby nowe idee, metody, produkty czy usługi. Część działań realizowanych w tym obszarze współfinansowana była z funduszy europejskich, w ramach programów WRPO 2007-2013, PO KL 2007-2013 oraz PO RYBY 2007-2013. Przeprowadzono staże, szkolenia dla pracowników przedsiębiorstw w jednostkach naukowych oraz dla pracowników naukowych w przedsiębiorstwach (np. trzymiesięczne staże dedykowane pracownikom naukowym specjalizującym się w branży IT). Wsparcie przybierało także formę tymczasowego zatrudnienia wysoko wykwalifikowanego personelu w MŚP, stypendiów udzielanych pracownikom naukowym. Prowadzono doradztwo dla naukowców, rozwijano sieci współpracy. Ponadto SWW podjął wysiłki na rzecz komercjalizacji wyników badań (np. konkursy dotacji w formie voucherów dla przedsiębiorstw i klastrów, służące opracowaniu koncepcji wdrożenia innowacji).

W okresie 2013-2014 trwały prace nad przygotowaniem listy projektów kluczowych dla województwa wielkopolskiego w obszarze infrastruktury B+R, które po negocjacji ze stroną rządową zostały ujęte w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Wielkopolskiego (KT). W następstwie przyjęcia Kontraktu w 2014 r. nawiązano współpracę z koordynatorami poszczególnych projektów B+R rekomendowanych do wsparcia w KT i wypracowano wstępne ich zakresy (tzw. fiszki projektowe), przekazane w dalszej kolejności do oceny przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju.

 PRZYKŁAD 1.
REALIZACJI CELU
OP 6.2.

W okresie 2013-2014 możliwe było pozyskanie środków w postaci voucherów, kierowanych do przedsiębiorstw i klastrów. Konkursy „**Vouchery dla przedsiębiorstw**” i „**Vouchery dla inicjatyw klastrowych**” dotyczyły realizacji prac B+R oraz opracowania koncepcji wdrożenia innowacji produktowej, procesowej, marketingowej lub organizacyjnej. Uzupełnieniem dla otrzymanych środków były usługi **brokerów innowacji**. Stworzona została baza brokerów innowacji, służących – w zależności od specjalizacji – radą i doświadczeniem w zakresie znalezienia odpowiedniej jednostki naukowo-badawczej, o potencjale dostatecznym dla realizacji projektów B+R.

W 2014 roku zakończył się realizowany w partnerstwie z SWW projekt **Studenckie Centrum Innowacji i Transferu Technologii (SCITT)**, mający na celu wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i otoczenia biznesu, dzięki wykorzystaniu potencjału studentów i doktorantów. W ramach działań SCITT powołano menedżerów innowacji (najczęściej doktorantów), specjalnie przeszkolonych w obszarze komercjalizacji wyników badań. Menedżerowie oceniali innowacyjność pomysłów studentów przez skonsultowanie pomysłów z ekspertami z danej dziedziny, przygotowali listy tematów prac dyplomowych zamawianych przez przedsiębiorców w regionie, a następnie poszukiwali studentów chętnych do ich napisania. Najlepsze pomysły studentów otrzymały vouchery innowacji – bony na zakup usług eksperckich.

 PRZYKŁAD 2.
REALIZACJI CELU
OP 6.2.

6.3. Rozwój sieci i kooperacji w gospodarce regionu

W obszarze wsparcia kooperacji w gospodarce (cel OP 6.3.) prowadzone były działania stymulujące powstawanie klastrów oraz wspierające czynniki warunkujące ich rozwój. W ramach WRPO 2007-2013 wsparcie uzyskało kilkanaście projektów związanych z utworzeniem platformy współpracy, rozwojem inicjatyw klastrowych czy promocją współpracy przedsiębiorstw i jednostek naukowych w ramach klastrów. Poza tym prowadzono promocję idei klasteringu i sieciowania, internacjonalizacji klastrów na konferencjach i sympozjach. W latach 2013-2014 kontynuowano działalność Wielkopolskiej Rady Trzydziestu, będącej organem opiniotwórczo-doradczym SWW w obszarze innowacyjnego rozwoju, w ramach której partnerzy ze środowisk politycznych, gospodarczych i społecznych wymieniają się poglądami i opiniami, prowadzą dialog w zakresie problematyki rozwoju innowacyjnego regionu. Do zadań Rady należało opiniowanie dokumentów strategicznych i operacyjnych oraz podejmowanie inicjatyw i działań przyczyniających się do budowy innowacyjnej Wielkopolski.

 PRZYKŁAD 1.
REALIZACJI CELU
OP 6.3.

W latach 2013-2014 zrealizowano projekt „Rozwój platformy współpracy w ramach Stowarzyszenia BIOREGION Wielkopolska” (wsparty ze środków WRPO 2007-2013). Uczestnikami projektu były przedsiębiorstwa wchodzące w skład powstałej w tym celu inicjatywy kooperacyjnej BioTechMed oraz partnerzy społeczni i gospodarczy, IOB, ośrodki badawczo-rozwojowe, środowiska klastrowe, organizacje branżowe i władze samorządowe. W ramach projektu promowano sektor biotechnologiczny, prowadzono szkolenia i usługi doradcze w obszarze budowy systemu komunikacji i wypracowywania wspólnych standardów zarządczych, czego efektem było stworzenie Wspólnej Strategii Rozwoju. Uczestnicy mieli możliwość udziału w spotkaniach B2B w ramach konferencji. w Oxfordzie, Barcelonie, Turynie czy targach BIOFORUM w Łodzi. Elementem projektu była także konferencja BIOCONNECT 2013 pt. „Facilitating dialogue between business and academia”, która odbyła się w Poznaniu, gdzie dyskutowano o najnowszych trendach i innowacjach, rozwiązaniach ułatwiających transfer wiedzy do biznesów oraz o sposobach osiągnięcia rynkowego sukcesu w międzynarodowym biobiznesie.

W ramach WRPO 2007-2013, w latach 2013-2014 realizowano projekty, których celem było stworzenie i rozwój sieci współpracy między przedsiębiorstwami sektora spożywczego – „**Utworzenie sieci Leszczyńskie Smaki szansą wzrostu innowacyjności firm sektora spożywczego w południowo-zachodniej Wielkopolsce**” oraz jego kontynuacja „**Klaster Leszczyńskie Smaki - promocja i współpraca dla najwyższej jakości, tradycji i nowoczesnych technologii w branży spożywczej w południowo-zachodniej Wielkopolsce**”. W 2013 roku Klaster pozyskał wsparcie w postaci voucherów dla inicjatyw klastrowych na opracowanie strategii wejścia na rynek niemiecki oraz uczestniczył w tym samym roku (w ramach projektu SWW dot. kompleksowej promocji gospodarki i inwestycji w Wielkopolsce) w targach ANUGA 2013. Członkowie Klastra (tj. przedsiębiorstwa branży spożywczej, uczelnie wyższe, jednostki naukowo-badawcze, instytucje otoczenia biznesu oraz władze samorządowe działające na obszarze południowo-zachodniej Wielkopolski) tworzą platformę wymiany informacji i doświadczeń. Partnerzy biorą czynny udział w targach spożywczych, organizują lub uczestniczą w różnego rodzaju imprezach promocyjnych, którym towarzyszą pokazy kulinarne z wykorzystaniem produktów pochodzących od producentów należących do klastra.

 PRZYKŁAD 2.
REALIZACJI CELU
OP 6.3.

6.4. Rozbudowa instytucji otoczenia biznesu

W obszarze wsparcia instytucji otoczenia biznesu (cel OP 6.4.) prowadzono zarówno działania twarde, tj. inwestycyjne, jak i miękkie, polegające na promowaniu wśród przedsiębiorstw korzystania z usług IOB oraz zwiększaniu wiedzy na temat możliwości sieciowania i wspierania IOB. Przedstawiciele Samorządu Województwa brali udział w konferencjach i seminariach o tematyce IOB, uczestniczyli w projektach ponadnarodowych. W okresie 2013-2014 realizowane były projekty unijne polegające na tworzeniu i rozszerzaniu oferty usług dla przedsiębiorstw i nauki (w tym IOB), wzmocnieniu ich jakości. Wybudowano nową infrastrukturę B+R, wyposażono IOB w aparaturę badawczą oraz sprzęt służący do realizacji usług wspierania przedsiębiorczości. Dzięki środkom z budżetu województwa i funduszom europejskim powstało kilka inkubatorów tj. Pilski Inkubator Przedsiębiorczości, Inkubator Biznes i Nauka w Poznaniu, a także nastąpił rozwój parków naukowo-technologicznych i ośrodków transferu technologii, (tj. Poznańskiego Parku Technologiczno-Przemysłowego, Centrum Zaawansowanych Technologii w Poznaniu czy Centrum Transferu Technologii NUVARRO w Kazimierzu Biskupim). Ponadto w 2013 r. na listę projektów kluczowych WRPO 2007-2013 ujęto „Budowę Parku Technologicznego DELPHI w Ostrowie Wielkopolskim”.

 PRZYKŁAD 1.
REALIZACJI CELU
OP 6.4.

W ramach Programu INTERREG IVC, w latach 2013-2014 realizowano projekt „**KNOW-HUB Wzmacnianie kompetencji regionów w strategicznym zarządzaniu polityką innowacji**”, w którym uczestniczyli przedstawiciele władz samorządowych (w tym SWW), instytucji otoczenia biznesu oraz ośrodków naukowych i doradczych z 10 regionów europejskich i 9 krajów. Tematyka projektu skupiała się wokół dwóch zagadnień: inteligentnych specjalizacji oraz efektywnych instrumentów polityki innowacyjnej. Podczas spotkań, które odbywały się cyklicznie w poszczególnych regionach, w formie case study omawiano problemy i wyzwania, z jakimi borykają się w tym zakresie poszczególni partnerzy. Współpraca umożliwiła zapoznanie się z nowymi instrumentami wspierania przedsiębiorczości i innowacyjności w regionie oraz stanowiła inspirację dla podjęcia kolejnych działań (m.in. stworzenia koncepcji systemu informatycznego dla monitorowania RIS w Wielkopolsce).

W ramach WRPO 2007-2013 w latach 2013-2014 zrealizowano projekt „Pilski Inkubator Przedsiębiorczości”, którego efektem było powstanie pierwszego inkubatora przedsiębiorczości na obszarze miasta Piła i w jego okolicach - nowoczesnego centrum usług niezbędnych do prowadzenia i rozwijania przedsiębiorstw (np. świadczenie usług preinkubacji, usług szkoleniowych i doradczych, wynajęcia powierzchni biurowej oraz korzystania z laboratorium, biblioteki i zasobów wiedzy ośrodka), świadczone dla studentów i absolwentów zainteresowanych założeniem własnej działalności. Dzięki realizacji projektu nastąpiła intensyfikacja współpracy lokalnych partnerów: uczelni wyższych, podmiotów gospodarczych i lokalnych władz.

 PRZYKŁAD 2.
REALIZACJI CELU
OP 6.4.

6.5. Tworzenie warunków rozwoju inteligentnych specjalizacji, w tym wspieranie sektorów kreatywnych w gospodarce

Stymulowanie rozwoju gospodarczego województwa wielkopolskiego przebiega przez oddziaływanie na zidentyfikowane kluczowe branże (cel OP 6.5.). W tym zakresie działania administracji samorządowej koncentrowały się na ukierunkowaniu interwencji na wybranych sektorach o szczególnym znaczeniu dla gospodarki regionu, wyłonionych w procesie przedsiębiorczego odkrywania (tj. analiz potencjału naukowego i gospodarczego w regionie, konsultacji społecznych, pracy grup roboczych, przeprowadzenia badań wśród przedsiębiorców i uruchomienia internetowego forum dyskusyjnego dla poszczególnych obszarów specjalizacji), które określa się mianem regionalnych inteligentnych specjalizacji (RIS). Powołano Zespół ds. Inteligentnych Specjalizacji i Wielkopolskie Forum Inteligentnych Specjalizacji. W efekcie do końca 2014 roku zidentyfikowano inteligentne specjalizacje Wielkopolski oraz opracowano projekt Regionalnej Strategii Innowacji na lata 2015-2020 (RIS3).

Ponadto SWW ogłosił konkursy dotacji w postaci voucherów na realizację projektów polegających na komercjalizacji wyników badań, skierowane do przedsiębiorców i klastrów funkcjonujących w branżach kluczowych dla rozwoju. Wspierano przemysł kultury i sektory kreatywne w Wielkopolsce. Przedstawiciele władz samorządowych regionu organizowali oraz brali udział w seminariach, sympozjach i wystawach organizowanych przez podmioty zewnętrzne, których tematyka dotyczyła promocji kultury, designu i rozwoju nowych branż kreatywnych. Natomiast przedsiębiorcy korzystali z usług szkoleniowych i doradczych w zakresie designu i ekonomii – w ich efekcie przygotowali założenia projektowe zawierające koncepcje wdrożenia nowego produktu/usługi i jego ekonomicznej opłacalności.

 PRZYKŁAD 1.
REALIZACJI CELU
OP 6.5.

W 2013 roku SWW zorganizował wystawę „PackDESIGN from Wielkopolska” na targach Salone Internazionale del Mobile, które odbyły się w Temporary Museum For New Design w Mediolanie (projekt był elementem prowadzonych przez SWW misji gospodarczych). Do udziału zaproszeni zostali artyści i projektanci z województwa wielkopolskiego, którzy zaprezentowali w specjalnej przestrzeni ekspozycyjnej funkcje, jakie pełnią opakowania. Celem wystawy była promocja nowoczesnych, innowacyjnych rozwiązań w tej dziedzinie. Całość wystawy została dopełniona specjalnie przygotowanymi przez studentów Uniwersytetu Artystycznego etudami filmowymi. Wystawa została uruchomiona także w Poznaniu – prace wielkopolskich projektantów zostały wystawione na placu Mickiewicza podczas obchodów Światowych Dni Innowacji w 2013 roku.

W 2013 roku SWW zorganizował II edycję międzynarodowego konkursu „design by...” skierowanego do studentów i absolwentów uczelni projektowych z Europy Środkowo i Południowo-Wschodniej. W ramach konkursu artyści stworzyli produkty inspirowane tożsamością lokalną i regionalnymi tradycjami, które wpisywały się w jedną z trzech kategorii: meble, tkanina, ceramika. Konkurs przyczynił się do wzajemnego poznania, odkrycia możliwości i potencjału młodych europejskich artystów oraz promował ideę kreatywności, otwartości, umiejętności tworzenia i poszukiwania szans, a także był sposobem promocji regionu.

 PRZYKŁAD 2.
REALIZACJI CELU
OP 6.5.

6.6. Rozwój instrumentów finansowych dla gospodarki

Zapewnienie przedsiębiorcom sektora MŚP dostępu do finansowania jest jednym z warunków efektywnego wspierania wzrostu poziomu inwestycji w regionie (cel OP 6.6.). W tym zakresie Samorząd Województwa realizował działania za pomocą inicjatywy JEREMIE – *Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises* (Wspólne Europejskie Zasoby dla Mikro, Małych i Średnich Przedsiębiorstw). Rolę menadżera funduszu powierniczego powierzono Bankowi Gospodarstwa Krajowego (BGK), natomiast przekazanie środków finansowych przedsiębiorcom (np. w postaci poręczeń, pożyczek) następowało przez pośredników finansowych (np. spółkę z udziałem Województwa Wielkopolskiego – Agencja Rozwoju Regionalnego w Koninie, Fundusz Rozwoju i Promocji Województwa Wielkopolskiego oraz Wielkopolska

Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości). Dzięki sprawnemu wdrażaniu inicjatywy Wielkopolska zyskała miano lidera zarówno pod względem wdrażania, jak i uruchomienia JEREMIE – była pierwszym województwem, które przystąpiło do wdrażania tego instrumentu. W sumie w 2013 i 2014 roku udzielono wsparcia finansowego 2,4 tys. przedsiębiorcom, z którymi podpisano 3,4 tys. umów. Otrzymane środki przeznaczano przede wszystkim na zakup wyposażenia w maszyny, urządzenia i aparaty, finansowanie inwestycji związanych z zakupem, budową lub modernizacją obiektów usługowych i produkcyjnych.

Wsparcie przedsiębiorstw, IOB, jednostek naukowych odbywało się również przez inicjatywę JESSICA – *Joint European Support for Sustainable Investment In City Areas* (Wspólne europejskie wsparcie na rzecz trwałych inwestycji na obszarach miejskich). Inicjatywa ta umożliwiała SWW finansowanie trwałych inwestycji na obszarach miejskich. Rolę menadżera funduszu powierniczego pełnił Europejski Bank Inwestycyjny, natomiast funkcję Funduszu Rozwoju Obszarów Miejskich, który oferował wsparcie inwestorom w formie pożyczek, powierzono BGK. W latach 2013-2014 podpisano 27 umów, z czego część dotyczyła *stricte* inwestycji mających na celu rozwój gospodarki, np. Budowa Parku Technologicznego w Poznaniu – etap II, Budowa Centrum Usług Biznesowych wraz z wyposażeniem dla rozwoju potencjału usługowego NTPP, czy Budowa Parku Technologicznego DELPHI w Ostrowie Wielkopolskim.

 **PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 6.6.**

W latach 2013-2014 SWW promował nowoczesne instrumenty wsparcia przedsiębiorczości organizując spotkania, konferencje, seminaria. SWW był współorganizatorem cyklicznych spotkań „**Giełda Produktów Finansowych**”, a także seminariów z cyklu „**Dzień dobry biznes**”, organizowanych wspólnie z BGK. W ich ramach przedsiębiorcy, studenci i absolwenci uczelni wielkopolskich zapoznawali się ze źródłami finansowania działalności gospodarczej, w tym instrumentu JEREMIE. Inną formą promocji instrumentów inżynierii finansowej było zorganizowanie przez SWW, we współpracy z BGK, w 2014 roku wydarzenia plenerowego „**Miasteczko JEREMIE**”, a w jego ramach konferencji „Inicjatywa JEREMIE. Rozwój przedsiębiorczości = rozwój gminy”. W wydarzeniu wzięli udział przedstawiciele samorządów lokalnych. Obok konferencji funkcjonowały także stoiska eksperckie prowadzone przez pośredników finansowych.

6.7. Doskonalenie kadr gospodarki

Z uwagi na zmieniające się uwarunkowania makroekonomiczne i postępujące procesy restrukturyzacyjne oraz modernizacyjne w przedsiębiorstwach, w latach 2013-2014 prowadzono działania służące podnoszeniu kwalifikacji pracowników, w tym także kadry zarządczej, wspierano formy zatrudnienia połączone z edukacją (cel OP 6.7.). Ogłoszono konkursy na realizację usług w zakresie szkoleń przekwalifikowujących, dotowano studia podyplomowe, staże i praktyki, doradztwo w zakresie wyboru nowego pracodawcy. SWW zlecił badanie trendów rozwojowych i prognoz zmian gospodarczych. Istotnym elementem wsparcia było także poradnictwo skierowane dla osób zwolnionych lub zagrożonych zwolnieniem z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, oferowano pomoc w znalezieniu nowej pracy udzielając dodatku relokacyjnego lub motywacyjnego.

 **PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 6.7.**

W ramach PO KL 2007-2013, w latach 2013-2014 prowadzono liczne **programy outplacementowe** w Wielkopolsce, stanowiące wsparcie dla osób zwolnionych, przewidzianych do zwolnienia lub zagrożonych zwolnieniem z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Programy te obejmowały m.in. szkolenia i poradnictwo zawodowe, poradnictwo psychologiczne, pośrednictwo pracy, staże i praktyki zawodowe przygotowujące do podjęcia pracy w nowym zawodzie, subsydiowanie zatrudnienia, bezzwrotne wsparcie dla osób zamierzających podjąć działalność gospodarczą, jednorazowy dodatek relokacyjny dla osoby, która uzyskała nowe zatrudnienie. W latach 2013-2014 na ten cel wydano ponad 9 mln zł.

6.8. Przygotowanie i racjonalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych

W zakresie tworzenia korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości takich jak dostęp do terenów inwestycyjnych, gospodarowanie gruntem (cel OP 6.8.) w 2014 roku SWW wniósł zabudowane nieruchomości należące do majątku województwa do spółki Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna „Invest-Park”, tytułem aportu na pokrycie udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym spółki. Zarząd Województwa wydawał także opinie dotyczące włączania gruntów do Specjalnych Stref Ekonomicznych, przyczyniając się do powiększania zasobów terenów inwestycyjnych w regionie. W analizowanym okresie uzupełniono listę projektów kluczowych WRPO 2007-2013 o przedsięwzięcie „Uzbrojenie strategicznych terenów inwestycyjnych w pobliżu autostrady A2 na terenie Gminy Września” oraz projekt „Opracowanie dokumentacji umożliwiającej przygotowanie uzbrojenia strategicznego terenu inwestycyjnego na terenie

Powiatu Ostrowskiego”. W obszarze promocji gospodarczej prowadzono współpracę ze Stowarzyszeniem Gmin i Powiatów Wielkopolski przy organizacji Wielkopolskiego Forum Atrakcyjności Inwestycyjnej w latach 2013-2014. Swoją działalność w tym czasie prowadziło także Wielkopolskie Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów (COIE) funkcjonujące w UMWW. Działo ono na rzecz zwiększania poziomu inwestycji zagranicznych w Polsce, przez ułatwienie potencjalnym inwestorom zagranicznym dostępu do informacji o warunkach podejmowania działalności gospodarczej w Wielkopolsce, instrumentach wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, w tym zachętach inwestycyjnych. COIE prowadziło działalność ukierunkowaną na pomoc w planowaniu, organizacji i realizacji eksportu i inwestycji poza granicami Polski.

**PRZYKŁAD 1.
REALIZACJI CELU
OP 6.8.**

W latach 2013-2014 kontynuowano projekt „Kompleksowa promocja gospodarki i inwestycji w Wielkopolsce”. Projekt – rozpoczęty w 2009 roku – przyczynił się stworzenia kompleksowego systemu zarządzania promocją inwestycyjną i gospodarczą. Przez cały okres trwania projektu zorganizowano 30 misji gospodarczych oraz 23 wystawy na imprezach targowych. Ogółem 254 podmioty wzięły udział w projekcie 518 razy. Ponadto jednym z jego produktów był **eBOI – Elektroniczna Baza Ofert Inwestycyjnych Województwa Wielkopolskiego**. Baza ta stanowiła wirtualne źródło informacji na temat ofert inwestycyjnych gmin i powiatów z obszaru województwa.

SWW corocznie organizuje **Wielkopolskie Forum Atrakcyjności Inwestycyjnej**. Podczas IV i V edycji, które miały miejsce w 2013 r. w Starym Mieście oraz w 2014 r. w Tarnowie Podgórnym, uczestnicy spotkania – starostowie, wójtowie, burmistrzowie i pracownicy urzędów odpowiedzialnych za pozyskiwanie i obsługę inwestora – dyskutowali na temat perspektyw w napływie inwestycji bezpośrednich do Polski. Poruszone zostały kwestie roli samorządu terytorialnego oraz IOB w procesie pozyskiwania inwestorów oraz możliwe do wdrożenia modyfikacje i ułatwienia związane z rozpoczynaniem działalności gospodarczej na obszarze Wielkopolski. Uzupełnieniem części teoretycznej każdego ze spotkań była wizyta w zagranicznych przedsiębiorstwach będących liderami w swojej dziedzinie, funkcjonujących na obszarze Wielkopolski jako oddział zamiejscowy - w 2013 r. uczestnicy forum odbyli wizytę w międzynarodowym koncernie produkcji opakowań Smurfit Kappa Wielkopolska, natomiast w 2014 r. odwiedzili drukarnię papierów dekoracyjnych Schattdecor z Górnej Bawarii, z siedzibą w Tarnowie Podgórnym.

**PRZYKŁAD 2.
REALIZACJI CELU
OP 6.8.**

6.9. Tworzenie warunków dla ekspansji gospodarki województwa

Wsparcie ekspansji gospodarki województwa na rynki zewnętrzne realizowane było przez pobudzanie eksportu rodzimych produktów i usług oraz tworzenie korzystnych warunków dla wielkopolskich przedsiębiorców w działalności na rynkach zagranicznych (cel OP 6.9.). Działania podejmowane w okresie 2013-2014 przez SWW miały na celu w pierwszym etapie stworzenie odpowiednich ram instytucjonalnych dla skutecznej realizacji polityki eksportowej województwa i promocji gospodarczej. W tym celu zlecono analizy w dziedzinie eksportu, ukierunkowane na poszczególne branże kluczowe w regionie, prowadzono współpracę z samorządami lokalnymi, IOB i partnerami zagranicznymi dla budowy Systemu Promocji Gospodarczej Wielkopolski oraz poprawy wizerunku i rozpoznawalności regionu, promowano wielkopolskich przedsiębiorców, oferowano im wsparcie instytucjonalne i doradztwo w zakresie eksportu, głównie za pośrednictwem Wielkopolskiego Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów (COIE). Dla zapewnienia napływu inwestycji zagranicznych do regionu przyjmowano gospodarcze delegacje zagraniczne oraz brano udział w krajowych i zagranicznych wydarzeniach o charakterze gospodarczym.

**PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 6.9.**

W latach 2013-2014 SWW wspierał rodzimych przedsiębiorców przez organizację **misji gospodarczych**, we współpracy z Wydziałami Promocji Handlu i Inwestycji (WPHI), działającymi w ramach Ambasad i Konsulatów RP. W 2013 roku wielkopolscy przedsiębiorcy zaproszeni byli do udziału w misjach do Mongolii, Nigerii, Kazachstanie, Libii, Kolonii oraz Białorusi. Natomiast w 2014 r. misje gospodarcze zostały wysłane do Mozambiku, RPA, Armenii i Iranu. SWW organizował wyjazdy przedsiębiorców na **targi, wystawy i wydarzenia** o charakterze gospodarczym, dotyczące branż: lotniczej (Paris Air Show Le Bourget, ILA Berlin Air Show), budowlanej i energetycznej (Project Iraq), przemysłu ciężkiego (Międzynarodowe Targi „Innowacje Technologie Maszyny” w Poznaniu), komputerowej (CeBIT w Honowerze), spożywczej (WorldFood i Prodexpo w Moskwie, „Uzprodexpo-2014” w Uzbekistanie), związanej z rynkiem nieruchomości (MIPIIM w Cannes). Przedstawiciele SWW wzięli udział w „II Powszechnej Wystawie Krajowej – Konkurencyjna Polska 1989-2014 MTP” w 2014 roku, prezentując produkty wielkopolskich firm odznaczonych certyfikatem Marka Wielkopolski. SWW organizował wyjazdy przedstawicieli samorządów lokalnych, stowarzyszeń i spółek samorządowych na Targi EXPO REAL do Monachium – uczestnicy zostali zaproszeni do wspólnego promowania się na stoisku wynajętym przez Województwo Wielkopolskie.

6.10. Wsparcie rolnictwa i przetwórstwa rolnego

W ramach wsparcia rolnictwa i przetwórstwa rolnego (cel OP 6.10.) podjęto ze środków PROW 2007-2013 restrukturyzację i unowocześnienie produkcji rolnej i leśnej, prowadzono szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie, doradztwie rolnym, wspierano tworzenie grup producentów rolnych i dostosowanie produktów do wymogów rynkowych. W zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego SWW wspierał warsztaty umiejętności marketingowych producentów i przetwórców żywności ekologicznej. W Wielkopolsce prowadzony jest rejestr „Lista Produktów Tradycyjnych”, w którym umieszczane są produkty oznaczające się wyjątkowymi cechami i wysoką jakością, wyprodukowane za pomocą tradycyjnych metod (tj. wykorzystywanych od co najmniej 25 lat). SWW organizował konkursy, wyróżniał przedsiębiorczych rolników, którzy dostosowali swój warsztat pracy do współczesnych realiów gospodarowania, w postaci dorocznie przyznawanego tytułu „Wielkopolskiego Rolnika Roku”. Ponadto przedstawiciele Samorządu brali udział w spotkaniach Grupy roboczej ds. produktu tradycyjnego, funkcjonującej przy Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

Jednostką specjalnie powołaną dla poprawy poziomu dochodów rolniczych, podniesienia konkurencyjności rynkowej gospodarstw rolnych, wspierania zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, podniesienia poziomu kwalifikacji zawodowych rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich w Wielkopolsce jest Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu. Wszystkie podejmowane przez Ośrodek zadania w latach 2013-2014, w zakresie działalności informacyjnej, doradczej, edukacyjnej i promocyjnej, związane były z realizacją ww. celów statutowych.

PRZYKŁAD REALIZACJI CELU OP 6.10.

W latach 2013-2014 zorganizowano II i III **Forum Dziedzictwa Kulinarne Wielkopolski**, służące promocji wielkopolskiego rolnictwa i żywności. Uczestnikami Forów byli członkowie Sieci Dziedzictwa Kulinarne Wielkopolska, przedstawiciele władz regionu oraz zaproszeni goście. **Sieć Dziedzictwa Kulinarne Wielkopolska** działa od 2008 roku i opiera się na współpracy Samorządu Województwa Wielkopolskiego z przedsiębiorcami branży spożywczej, w celu wzrostu produkcji, przetwórstwa i sprzedaży regionalnej żywności oraz kontynuowania lokalnych tradycji kulinarnych. Tabliczka z logotypem Sieci wskazuje konsumentom i turystom miejsca wysokiej jakości produktów regionalnych oraz dań sporządzonych na bazie lokalnych surowców, w oparciu o tradycyjne receptury.

6.11. Rozwój gospodarki społecznej

Dla wsparcia rozwoju gospodarki społecznej (cel OP 6.11.) SWW w latach 2013-2014 stworzył zasady rozwoju gospodarki społecznej i mechanizmów współpracy województwa z samorządami lokalnymi, promował wykorzystanie narzędzi odpowiedzialnych zamówień publicznych (tj. klauzule społeczne). Organizowane były spotkania dyskusyjno-szkoleniowe dla przedstawicieli instytucji przyznających znak „zakup prospołeczny” oraz jednostek wspierających certyfikację. Rozwijano Centra Integracji Społecznej (CIS), Kluby Integracji Społecznej i spółdzielnie socjalne, Zakłady Aktywności Zawodowej. Dzięki środkom PFRON będących w dyspozycji SWW dofinansowano remonty i modernizacje obiektów budowlanych służących rehabilitacji, wsparto zadania realizowane przez fundacje i organizacje pozarządowe zajmujące się rehabilitacją zawodową i społeczną. Prowadzono edukację i promocję gospodarki społecznej, w tym promocję społecznie zaangażowanego biznesu oraz partnerstw prywatno-społecznych. Organizowano konferencje, seminaria, warsztaty i targi promujące gospodarkę społeczną. Samorząd Województwa realizował projekty służące wykorzystywaniu gospodarki społecznej jako pola aktywizacji zawodowej i społecznej grup zagrożonych wykluczeniem, m.in. osób niepełnosprawnych.

PRZYKŁAD 1. REALIZACJI CELU OP 6.11.

W latach 2013-2014 SWW współorganizował **Targi Ekonomii Społecznej**, które przyjęły formułę wydarzeń subregionalnych organizowanych we współpracy z Ośrodkami Wsparcia Ekonomii Społecznej. Na targach, wspartych z PO KL 2007-2013 (w ramach projektu Koordynacja i współpraca na rzecz integracji społecznej Wielkopolski) oprócz wystawy i promocji produktów przedsiębiorstw społecznych, organizowane były warsztaty, konferencje i inne wydarzenia (np. olimpiada sportów niekonwencjonalnych, pokazy taneczne prowadzone przez organizacje pozarządowe, itd.).

W 2013 roku zakończono realizację projektu ze środków PO KL 2007-2013 „**Wielkopolskie Centrum Ekonomii Solidarności – koordynacja na rzecz zapewnienia trwałości funkcjonowania instytucji ekonomii społecznej**”. W ramach projektu opracowano założenia kilku modeli koordynacji działań w obszarze ekonomii społecznej, które następnie poddane zostały testowaniu. Wśród powstałych modeli znalazł się projekt inkubatora przedsiębiorczości społecznej (pozwala on osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz absolwentom szkół wyższych na testowanie wspólnego działania w ramach

PRZYKŁAD 2. REALIZACJI CELU OP 6.11.

przedsiębiorczości społecznej). Inny wypracowany model polegał na partnerstwie prywatno-społecznym, budowaniu współpracy między przedsiębiorstwami społecznymi a komercyjnymi. Pozostałe dwa modele zakładały stworzenie systemu informatycznego umożliwiającego sprawną realizację zadań i prowadzenie monitoringu sektora PES w oparciu o rozbudowane funkcje analityczne, a także uzyskanie kompleksowej wiedzy na temat kondycji PES i działań podejmowanych przez poszczególne jednostki.

6.12. Rozwój „srebrnego sektora” gospodarki

Jednym z istotnych wyzwań stojących przed regionem, wpływających na sytuację gospodarczą i regionalny rynek pracy, jest starzenie się społeczeństwa. W zakresie działań inwestycyjnych w obszarze usług społecznych, w tym dla osób starszych (cel OP 6.12.), SWW w latach 2013-2014 ogłaszał konkursy na innowacyjne, modelowe lub systemowe projekty organizacji pozarządowych. Działania na rzecz seniorów dotyczyły integracji międzypokoleniowej, wspierania rodzin i opiekunów niesamodzielnych osób starszych, promowaniu twórczości artystycznej osób starszych i pozytywnego wizerunku seniorów oraz stworzenia wielkopolskiego portalu internetowego służącego wymianie informacji nt. osób starszych. W 2014 r. SWW uzupełnił listę projektów kluczowych WRPO 2007-2013 o projekt „Regionalne Centrum Seniora w Pleszewie – etap I dokumentacja techniczna”, który był jednym z pierwszych kroków do powstania ośrodka opiekuńczo-rehabilitacyjnego oferującego kompleksowe usługi dla seniorów. Natomiast rok wcześniej przyjęto koncepcję rozwoju „srebrnego sektora” określoną w Wielkopolskim Programie na Rzecz Osób Starszych do 2020 roku.

PRZYKŁAD 1. REALIZACJI CELU OP 6.12.

W 2014 r. SWW przystąpił do realizacji projektu „**pROPSgres – Partnerstwo dla Innowacji Pomocy Społecznej, Opieki Zdrowotnej i Aktywizacji Osób Starszych**”, organizowanego w ramach EaSI 2014 PROGRESS AXIS. Projekt umożliwi wprowadzenie rozwiązań w zakresie usług społecznych kierowanych do osób starszych bądź niesamodzielnych, z wykorzystaniem partnerstw trójstronnych (publiczno-społeczno-prywatne) między jednostkami związanymi z pomocą społeczną, medyczną i edukacją zdrowotną oraz promocją i profilaktyką zdrowia. W jego ramach planuje się stworzenie Centrum Opieki, Pomocy i Wsparcia na terenie woj. wielkopolskiego z możliwością implementacji modelu na poziomie krajowym. Centrum oferowałoby kompleksową diagnozę potrzeb, opiekę domową (medyczną i społeczną), teleopiekę, kompleksową informację dotyczącą istniejącej oferty usług oraz nowe usługi brakujące na danym obszarze.

W 2013 roku skoczyła się realizacja projektu „**CREATOR – Tworzenie wzrostu gospodarczego poprzez odpowiedź na wyzwania i szanse wynikające ze zmian demograficznych**”, prowadzonego od 2010 w ramach Programu Współpracy Międzyregionalnej INTERREG IVC z kilkoma zagranicznymi partnerami. W Wielkopolsce program CREATOR realizowany był przez podprogramy (SILHOUETTE, RECO, BIO-LIFE, SILVER ECONOMY, GENERATIONS i ENSURE), z których każdy odnosił się do innych wyzwań w obszarze wspierania aktywnego stylu życia seniorów, tj. zapobiegania utracie umiejętności zawodowych u osób powyżej 55 roku życia wynikające z braku aktywności zawodowej, wspierania mobilności osób starszych i aktywnego spędzania czasu.

PRZYKŁAD 2. REALIZACJI CELU OP 6.12.

6.13. Rozwój biznesu i usług zdrowotnych

Na rzecz rozwoju biznesu i usług w dziedzinie zdrowia (cel OP 6.13.) modernizowano infrastrukturę sportową i rekreacyjną, infrastrukturę służącą rehabilitacji. Samorząd Województwa wspierał inwestycje w promocję zdrowego stylu życia i aktywnego odpoczynku za pośrednictwem Programów rozwoju bazy obiektów sportowych, mówiących o planowanych strategicznych inwestycji w tym obszarze i umożliwiających aplikowanie o środki z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej. Dzięki środkom z ww. Funduszu dofinansowano budowę obiektów sportowych, takich jak kryte pływalnie, hale widowiskowo-sportowe, sale gimnastyczne, stadiony lekkoatletyczne oraz boiska sportowe i wielofunkcyjne.

PRZYKŁAD REALIZACJI CELU OP 6.13.

W obszarze rozbudowy ogólnodostępnej i komercyjnej infrastruktury aktywnego odpoczynku na obszarze województwa realizowane były inwestycyjne współfinansowane z PO RYBY 2007-2013. Środki unijne posłużyły powstawaniu **wyspecjalizowanych ośrodków rehabilitacji, rekreacji i odnowy biologicznej oraz rozbudowie ogólnodostępnej oraz komercyjnej infrastruktury aktywnego odpoczynku.**

Cel 7. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia

W Strategii podkreśla się, że wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia można osiągnąć przez cele operacyjne wskazane na rycinie poniżej.

Cel strategiczny 7. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia

Cel operacyjny 7.1. Poprawa warunków, jakości i dostępności edukacji

Cel operacyjny 7.2. Wsparcie szkolnictwa wyższego

Cel operacyjny 7.3. Promocja przedsiębiorczości i zatrudnialności

Cel operacyjny 7.4. Rozwój oraz promocja postaw kreatywnych i innowacyjnych

Cel operacyjny 7.5. Wzmocnienie szkolnictwa zawodowego i technicznego oraz poprawa organizacji rynku pracy

Cel operacyjny 7.6. Rozwój kształcenia ustawicznego

Działania realizowane w okresie 2013-2014 obejmowały szeroki katalog działań: od wsparcia edukacji przedszkolnej, po szkolnictwo podstawowe, ponadpodstawowe, kształcenie ustawiczne, a także – choć w mniejszym zakresie – wsparcie szkolnictwa wyższego. Kluczowe było przy tym kształtowanie postaw, takich jak kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, ułatwiające „poruszanie” się po rynku pracy. W ramach celu ST 7 Samorząd Województwa prowadził działania w zakresie wszystkich wskazanych na rycinie powyżej celów operacyjnych.

Nazwa wskaźnika	Miara	Źródło	2012	2013	2014	Zmiana (2012 vs. 2014)
Osoby dorosłe uczestniczące w kształceniu i szkoleniu	%	GUS	3,6	3,7	3,3	↓
Odsetek studentów na kierunkach ścisłych w ogólnej liczbie studentów	%	GUS	21,5	22,8	25,3	↑
Dzieci w wieku 3 - 5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym na wsi	%	GUS	53,7	57,9	63,0	↑
Liczba dzieci w wieku przedszkolnym na 1 miejsce w przedszkolu	liczba	GUS	1,20	1,14	1,09	↓
Stopa bezrobocia rejestrowanego	%	GUS	9,8	9,6	7,6	↓
Bezrobotni absolwenci	liczba	GUS	10 899	9 742	6 032	↓
Bezrobotni w wieku 50 i więcej	liczba	WUP	30 195	32 046	28 425	↓
Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata	%	GUS	37,8	39,5	41,8	↑
Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata	%	GUS	65,9	66,8	67,9	↑
Osoby w wieku 18-59 lat mieszkające w gospodarstwach domowych bez osób pracujących	%	GUS	8,0	7,6	7,4	↓
Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym	%	GUS	13,3	13,6	13,7	↑
Wydatki na oświatę i wychowanie z budżetów JST	tys. zł	GUS	5 044 000,3	5 128 990,8	5 302 150,8	↑
Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów			2012/2013	2013/2014	2014/2015	
○ ogółem	liczba	GUS	9,54	9,01	b.d.	↓
○ szkoły podstawowe			10,12	9,66	b.d.	↓
○ gimnazja			9,90	9,00	b.d.	↓
○ zasadnicze szkoły zawodowe			11,51	10,81	b.d.	↓
○ licea ogólnokształcące			23,41	22,12	b.d.	↓

o licea profilowane			7,74	4,08	b.d.	↓
o technika			6,24	5,98	b.d.	↓

Wskaźnik uzupełniający	Miara	Źródło	2012/2013	2013/2014	2014/2015	Zmiana (2012/2013 vs. 2014/2015)
Uczniowie przypadający na 1 komputer z szerokopasmowym dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów						
o ogółem			14,31	13,43	b.d.	↓
o szkoły podstawowe			18,12	16,87	b.d.	↓
o gimnazja			15,49	14,01	b.d.	↓
o zasadnicze szkoły zawodowe	liczba	GUS	15,10	14,58	b.d.	↓
o licea ogólnokształcące			13,01	13,01	b.d.	↓
o licea profilowane			9,57	5,85	b.d.	↓
o technika			7,12	6,72	b.d.	↓

7.1. Poprawa warunków, jakości i dostępności edukacji

W latach 2013-2014 szczególną uwagę poświęcono kwestiom poprawy warunków, jakości i dostępności edukacji (cel OP 7.1.). Podjęto działania mające na celu doskonalenie kompetencji nauczycieli oraz służące podniesieniu atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego, czy ogólnie – doskonaleniu oferty edukacyjnej, dostosowanej do potrzeb rynku pracy i aspiracji uczniów. Nie bez znaczenia w tym aspekcie było monitorowanie kierunków kształcenia w szkołach i jednostkach prowadzonych przez SWW, śledzenie kierunków rozwoju gospodarki pod kątem trafności uruchamianych kierunków, monitoring potrzeb związanych z utrzymaniem właściwego stanu technicznego obiektów oraz nadzór nad funkcjonowaniem szkół i placówek oświatowych podległych SWW. Poprawie dostępności do edukacji służyły przede wszystkim programy stypendialne dla uczniów szczególnie uzdolnionych, realizacja zadań publicznych w edukacji przez organizacje pozarządowe (wybierane w konkursach dot. rozwijania kompetencji językowych dzieci i młodzieży). Natomiast poprawie warunków edukacji służyła przede wszystkim cyfryzacja przedszkoli i szkół, tworzenie laboratoriów zawodowych i centrów multimedialnych. SWW współorganizował również corocznie Targi Edukacyjne, stanowiące platformę wymiany doświadczeń edukacyjnych, wspierające uczniów w trafnym wyborze dalszej drogi edukacyjnej i zawodowej, promujące szkoły, uczelnie wyższe i placówki edukacyjne z regionu.

Podejmowano także działania infrastrukturalne „większego kalibru”, jak termomodernizacja budynków, realizacja niezbędnych inwestycji i remontów jednostek oświatowych (np. w latach 2013-2014 zakończono modernizację Szkoły Podstawowej nr. 2 w Kórniku, wybudowano salę sportową przy Zespole Szkół w Margoninie). Część działań realizowanych w tym obszarze współfinansowana była z funduszy europejskich, w ramach programów WRPO 2007-2013, PO KL 2007-2013 oraz PO RYBY 2007-2013. Przykłady ww. działań zostały również przedstawione przy opisie innych celów operacyjnych ST 7. Należy nadmienić, że wiele działań na rzecz edukacji SWW realizował przez nadzorowane jednostki: Ośrodki Doskonalenia Nauczycieli (w Lesznie, Kaliszu, Koninie, Pile, Poznaniu), Publiczne Biblioteki Pedagogiczne (w Lesznie, Kaliszu, Koninie, Pile, Poznaniu), Wielkopolskie Samorządowe Centra Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego (w Gnieźnie, Koninie, Ostrowie Wlkp., Poznaniu, Rawiczu, Wrześni, Złotowie), Nauczycielskie Kolegia Języków Obcych (w Nowym Tomysłu⁵², Lesznie⁵³, Wrześni), Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Cerekwicy, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Starej Łubiance.

⁵² Zlikwidowane 30 września 2014 roku.

⁵³ Włączone w 2013 roku w struktury Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie.

 PRZYKŁAD 1.
REALIZACJI CELU
OP 7.1.

W ramach PO KL 2007-2013 w 2013 roku rozpoczęto projekt edukacyjny dla szkół województwa wielkopolskiego „**Nikogo nie zgubić, każdego rozwinąć**” (projekt realizowany w latach 2013-2015), którego głównym celem było dostosowanie kwalifikacji nauczycieli, instruktorów praktycznej nauki zawodu i kadr administracji instytucji oświatowych (np. dyrektorów szkół) do wymogów związanych ze strategicznymi kierunkami rozwoju regionów, zmianą kierunków kształcenia, zapotrzebowaniem na nowe kwalifikacje oraz zmieniającą się sytuacją demograficzną. Kadra mogła skorzystać z kursów kwalifikacyjnych, studiów podyplomowych i wyższych mających na celu poprawę efektów kształcenia w ich szkołach, w tym z zakresu pracy z uczniem zdolnym. Należy podkreślić prowadzone w ramach projektu szkolenia dla nauczycieli kształcenia zawodowego z zakresu nauki na odległość (tj. metodyka nauczania na odległość, obsługa platformy e-learningowej, metody przygotowania materiałów dydaktycznych w formie online).

W ramach PO KL 2007-2013 realizowane były **programy stypendialne dla szczególnie uzdolnionych uczniów** szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych kierunków matematycznych, przyrodniczych i technicznych, których niekorzystna sytuacja materialna stanowiła barierę rozwoju edukacyjnego. W latach 2013-2014 udzielono stypendiów 116 uczniom, łącznie na kwotę 3 mln zł. **Stypendia Marszałka Województwa Wielkopolskiego** nie ograniczały zakresu nauk – w latach 2013-2014 udzielono stypendiów 714 uczniom, będących w trudnej sytuacji materialnej, łącznie na kwotę 1,8 mln zł. Ponadto w okresie tym udzielono wiele **jednorazowych stypendiów naukowych Marszałka Województwa Wielkopolskiego dla uczniów** szczególnie uzdolnionych (w latach 2013-2014 przyznano stypendia 23 uczniom, łącznie na kwotę 40 tys. zł), laureatów krajowych i międzynarodowych olimpiad lub prestiżowych nagród, którzy pomimo młodego wieku prowadzą badania naukowe, są współautorami publikacji naukowych notowanych na Liście Filadelfijskiej, prowadzą koła naukowe.

 PRZYKŁAD 2.
REALIZACJI CELU
OP 7.1.

7.2. Wsparcie szkolnictwa wyższego

Wsparcie szkolnictwa wyższego w latach 2013-2014 (cel OP 7.2.) polegało głównie na rozwijaniu regionalnego systemu stypendialnego dla studentów (I-III stopnia), słuchaczy kolegiów pracowników służb społecznych i nauczycielskich kolegiów języków obcych prowadzonych przez SWW, inwestycjach w nowoczesne technologie informacyjne i komunikacyjne oraz promocji kierunków studiów dostosowanych do potrzeb rynku pracy. Część działań realizowanych w tym obszarze współfinansowana była z funduszy europejskich, w ramach programu PO KL 2007-2013. Ponadto realizowano „twarde” inwestycje ze środków WRPO 2007-2013, np. w analizowanym okresie uruchomiono Centrum Doskonałości Badań Kół Zębatych PWSZ w Kaliszu, wpisano do Indykatywnego Wykazu Indywidualnych Projektów Kluczowych WRPO 200-2013 projekt dotyczący rozbudowy i wyposażenia pomieszczeń dydaktycznych Katedry Biofizyki Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu dla potrzeb nowego kierunku studiów 2. stopnia – protetyka słuchu, czy „Opracowanie dokumentacji dot. kompleksowej termomodernizacji energetycznej obiektu po Wydziale Chemii UAM przy ul. Grunwaldzkiej 6 w Poznaniu”.

 PRZYKŁAD 1.
REALIZACJI CELU
OP 7.2.

W ramach PO KL 2007-2013 udzielone były **stypendia dla doktorantów na kierunkach uznanych za strategiczne z punktu widzenia rozwoju Wielkopolski**, tj. kształcących się na kierunkach matematyczno-przyrodniczych i technologicznych oraz zgodnych z Regionalną Strategią Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010-2020. W analizowanym okresie udzielono stypendiów 104 wyróżniającym się doktorantom, łącznie na kwotę 7 mln zł. **Stypendia Marszałka Województwa Wielkopolskiego** przeznaczono wyróżniającym się słuchaczom zakładów kształcenia nauczycieli, kolegiów pracowników służb społecznych, studentów I i II stopnia i jednolitych magisterskich uczelni publicznych bez względu na kierunek kształcenia, jednak z uwzględnieniem ich sytuacji materialnej – w latach 2013-2014 stypendiów udzielono 668 studentom/słuchaczom, łącznie na kwotę 2 mln zł. Ponadto w okresie tym udzielono wiele **jednorazowych stypendiów naukowych Marszałka Województwa Wielkopolskiego wyróżniającym się studentom** (w latach 2013-2014 przyznano stypendia 25 studentom, łącznie na kwotę 68 tys. zł), uczestników m.in. konferencji naukowych, członków międzynarodowych kół naukowych, projektów badawczych i autorów publikacji naukowych notowanych na Liście Filadelfijskiej.

Partnerski Związek Nauki i Postępu to projekt realizowany w latach 2010-2013 w ramach PO KL 2007-2013 przez SWW, Politechnikę Poznańską i Telewizję Polską S.A. Oddział w Poznaniu. Jego podstawowymi celami były popularyzacja kierunków studiów tworzących nowoczesną gospodarkę oraz upowszechnienie przykładów transferu wiedzy do gospodarki, przedstawienie nauki jako sposobu na wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki. Adresatami projektu byli studenci, pracownicy jednostek naukowych i pracownicy podmiotów sektora B+R. W osiągnięciu celów wykorzystano wortal internetowy, programy telewizyjne pt. *Shot naukowy*, cykl audycji radiowych pt. *Pimp My Mind*, czasopismo elektroniczne pt. *Akademickie B+R* oraz *Elektroniczne archiwum techniki*, prowadzone przez organizacje studenckie działania reklamowe (kampanie BTL). Wszystkie produkty wytworzone w ramach projektu wykorzystywane zostały w działaniach prowadzonych w ramach Akceleratora Wiedzy Technicznej.

 PRZYKŁAD 2.
REALIZACJI CELU
OP 7.2.

7.3. Promocja przedsiębiorczości i zatrudnialności

W promocji przedsiębiorczości i zatrudnialności (cel OP 7.3.) korzystano z różnych narzędzi: rozwijano system doradztwa zawodowego skierowany do szerokiego grona odbiorców (uczniowie, nauczyciele, pracodawcy, instytucje szkoleniowe, doradcy zawodowi, itd.), system poradnictwa i dotacji dla własnej działalności gospodarczej oraz system szkoleń rozwijających pozazawodowe umiejętności na rynku pracy i w biznesie oraz łączących umiejętności twarde z miękkimi. Promowano także instrumenty finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej, prowadzono promocję przedsiębiorczości społecznej (m.in. przez wspieranie zakładania i prowadzenia spółdzielni socjalnych), przedsiębiorczości opartej na wiedzy w związku z inwestycjami w kwalifikacje pracowników. W ramach wzrostu szans na zatrudnienie promowano przede wszystkim system stypendiów i staży.

PRZYKŁAD 1. REALIZACJI CELU OP 7.3.

W latach 2013-2014 kontynuowano projekt „Czas zawodowców - Wielkopolskie kształcenie zawodowe” (rozpoczęty w 2012 roku ze środków PO KL 2007-2013), zawierający moduł doradztwa zawodowego. Działania w jego zakresie służyły przede wszystkim zdobyciu umiejętności planowania rozwoju zawodowego, zaktualizowaniu systemu Akceleratora Wiedzy Technicznej, opracowaniu Wielkopolskiego Systemu Doradztwa Edukacyjno-Zawodowego (WSDEZ) zawierającego dane pożądane do pracy doradców zawodowych w szkołach, wypracowaniu modelu współpracy między szkolnictwem zawodowym a szkolnictwem wyższym. Za pośrednictwem bazy danych WSDEZ uczniowie mogą pozyskiwać informacje dotyczące dalszego kształcenia, praktyk, staży oraz rynku pracy.

SWW w latach 2013-2014 zrealizował w partnerstwie projekt „Przedsiębiorczość drogą do nauki kreatywności i pracy zespołowej” (rozpoczęty w 2012 roku ze środków PO KL 2007-2013), którego głównym celem było wykorzystanie przedsiębiorczości jako narzędzia do nauki twórczego myślenia wśród uczniów wszystkich szczebli edukacyjnych, rozwijania umiejętności pracy zespołowej, a także rozwijanie kreatywności wśród nauczycieli. Jedną z zastosowanych metod były gry planszowe i internetowe, stworzone specjalnie na potrzeby projektu.

PRZYKŁAD 2. REALIZACJI CELU OP 7.3.

7.4. Rozwój oraz promocja postaw kreatywnych i innowacyjnych

Do rozwoju i promocji postaw kreatywnych i innowacyjnych (cel OP 7.4.) przyczyniły się wspierane w latach 2013-2014 zajęcia dla dzieci i młodzieży stymulujące ich kreatywność i przedsiębiorczość, umiejętność pracy w grupie, otwartość i tolerancję, zainteresowania naukowe, znajomość języków, działania w środowiskach wirtualnych, umiejętność oceny i podejmowania ryzyka. Były one ukierunkowane na rozwój kluczowych kompetencji oraz wzmocnienie zdolności uczniów do przyszłego zatrudnienia (np. umożliwienie uczniom zdobywania certyfikatów potwierdzających nabyte umiejętności, takich jak FCE potwierdzającego znajomość języka angielskiego lub ECDL – Europejskiego Certyfikatu Umiejętności Komputerowych). Z kolei dyrektorzy szkół podnosili umiejętności nowoczesnego zarządzania placówkami. Istotne było przy tym wyposażenie szkół i przedszkoli w niezbędny sprzęt umożliwiający realizację nowoczesnych treści nauczania (np. wyposażenie w aparaty i kamery cyfrowe, komputery i tablice interaktywne, profesjonalne nagłośnienie i oświetlenie, mikroskopy, w tym z możliwością podłączenia kamer i prezentowania na rzutniku, miniszklarnie, zestawy do obserwacji życia wodnego i specjalistyczne oprogramowanie).

PRZYKŁAD 1. REALIZACJI CELU OP 7.4.

W 2014 roku rozpoczęto realizację projektu „eSzkoła Wielkopolska - Cyfrowa Dziecięca Encyklopedia Wielkopolan” (projekt trwał 2 lata i realizowany był ze środków PO KL 2007-2013). W jego ramach prowadzono zajęcia pozalekcyjne metodą projektów w zakresie nauk przyrodniczych i naukowo-technicznych. Celem zajęć było poszukiwanie, selekcjonowanie i gromadzenie informacji oraz ich opracowanie z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych umożliwiających utworzenie cyfrowej encyklopedii sylwetek słynnych Wielkopolan, ich osiągnięć. Wszystkie szkoły biorące udział w projekcie zostały włączone do Wielkopolskiego Gridu Edukacyjnego.

W ramach PO KL 2007-2013 w 2014 roku zakończono projekt „eSzkoła - Moja Wielkopolska”, w której wzięło udział 105 szkół ponadpodstawowych (projekt realizowano od 2011r.). Prowadzono zajęcia pozalekcyjne metodą projektów, doposażono w urządzenia cyfrowe, co przyczyniło się do powstania platformy cyfrowej, a uczniowie skonstruowali salę astronomiczną, zegar słoneczny, miasteczko ruchu drogowego, maszynę hybrydowo-parową, makietę domu inteligentnego, ścieżki rowerowe, szlaki turystyczne, foldery i przewodniki w kilku językach promujące okolice Wielkopolski.

PRZYKŁAD 2. REALIZACJI CELU OP 7.4.

7.5. Wzmocnienie szkolnictwa zawodowego i technicznego oraz poprawa organizacji rynku pracy

Z rozwojem szkolnictwa zawodowego i technicznego (cel OP 7.5.) wiązała się współpraca przedsiębiorstw ze szkołami w zakresie wypracowania i wdrożenia bardziej efektywnych narzędzi współpracy (np. za pomocą praktyk i staży poprzedzonych praktyką w laboratorium szkolnym zbliżonym swoim wyposażeniem do rzeczywistych warunków pracy), promocja nauki na kierunkach zawodowych i technicznych umożliwiającą doposażenie tych placówek w nowoczesny sprzęt dydaktyczny i ICT, modernizacja oferty kształcenia, rozwój systemu doradztwa zawodowego. Niezwykle istotne było przy tym monitorowanie potrzeb szkół i lokalnego rynku pracy. Efekty takiego monitoringu były przedstawiane odpowiednim organom władzy i ciałom doradczym, np. Wojewódzkiej Radzie Zatrudnienia, pełniące funkcję opiniodawczo-doradczą Marszałka. Lepszej organizacji rynku pracy sprzyjały projekty związane z podnoszeniem kompetencji pracowników, promocją elastycznych form zatrudnienia. Innym przykładem wsparcia szkolnictwa zawodowego przez SWW była współpraca Samorządu z Lokalną Grupą Rybacką Obra – Warta w celu reaktywacji Technikum Rybackiego w Sierakowie.

PRZYKŁAD 1. REALIZACJI CELU OP 7.5.

W ramach PO KL 2007-2013 poprowadzono projekt „Czas zawodowców - Wielkopolskie kształcenie zawodowe” (projekt był realizowany w latach 2012-2015). Głównym celem projektu było podniesienie atrakcyjności i jakości kształcenia zawodowego przez takie działania, jak: praktyki i staże dla uczniów, utworzenie dwóch laboratoriów praktyk i nowatorskich programów praktyk, upowszechnienie Wielkopolskiego Systemu Doradztwa Edukacyjno-Zawodowego, opracowanie innowacyjnych programów kształcenia modułowego, przygotowanie nauczycieli do prowadzenia zajęć w oparciu o wypracowane programy kształcenia, realizacja zajęć dodatkowych dla uczniów, wyposażenie szkół w dodatkowe narzędzia i materiały dydaktyczne, ze szczególnym uwzględnieniem ICT, wdrożenie systemu kształcenia e-learningowego. Projektem zostało objętych blisko 10 tysięcy osób.

Od 2013 roku w województwie zaczęło funkcjonować „Wielkopolskie Obserwatorium Rynku Pracy” (które powstało w ramach projektu realizowanego ze środków PO KL 2007-2013). Głównym zadaniem WORP jest prowadzenie badań i analiz dotyczących sytuacji na regionalnym i lokalnym rynku pracy, np. w zakresie wybranych zawodów, sektorów/branż, oczekiwań pracodawców odnośnie pożądaných kwalifikacji i usług szkoleniowych, migracji zarobkowych na terenie regionu. Istotne znaczenie w działalności WORP jest wypracowanie modeli aktywizacji zawodowej bezrobotnych. Raporty są publikowane i upowszechniane wśród pracowników publicznych służb zatrudnienia, przedstawicieli samorządów, IOB, instytucji edukacyjnych i uczniów, pracodawców, podczas seminariów i konferencji oraz zamieszczane w wersji elektronicznej na stronie internetowej WORP.

PRZYKŁAD 2. REALIZACJI CELU OP 7.5.

7.6. Rozwój kształcenia ustawicznego

Na rzecz rozwoju kształcenia ustawicznego (cel OP 7.6.) upowszechniano i wdrażano ideę uczenia się przez całe życie, promowano kształcenie ustawiczne dla wszystkich grup wiekowych, wspierano poprawę jakości kształcenia i szkolenia, w szczególności strategicznych kierunków kształcenia ustawicznego (np. w odpowiedzi na potrzeby wskazane w Strategii polityki społecznej województwa wielkopolskiego do 2020 roku powierzono Wielkopolskiemu Samorządowemu Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego Nr 2 w Poznaniu przeprowadzenie szkoleń: asystent rodziny, specjalizacji I stopnia w zawodzie pracownik socjalny, specjalizacji w zakresie organizacji pomocy społecznej). Znaczna część działań realizowanych w tym obszarze współfinansowana była z funduszy europejskich, w ramach programu PO KL 2007-2013. W przypadku WRPO 2007-2013 wpisano do Indykatywnego Wykazu Indywidualnych Projektów Kluczowych WRPO w 2014 roku projekt „Dokumentacja projektowa kompleksowej inwestycji przebudowy na nowoczesne centrum kształcenia budynku WSCKZiU nr 2 w Poznaniu przy ul. Mostowej 6”. Istotny element tego kompleksu działań stanowił wdrażany w tym czasie Wielkopolski System Monitorowania i Prognozowania. Z rozwojem „srebrnej edukacji” wiązało się z kolei wspieranie powstawania i funkcjonowania uniwersytetów trzeciego wieku, m.in. prowadzonych w nich kursów komputerowych.

PRZYKŁAD 1. REALIZACJI CELU OP 7.6.

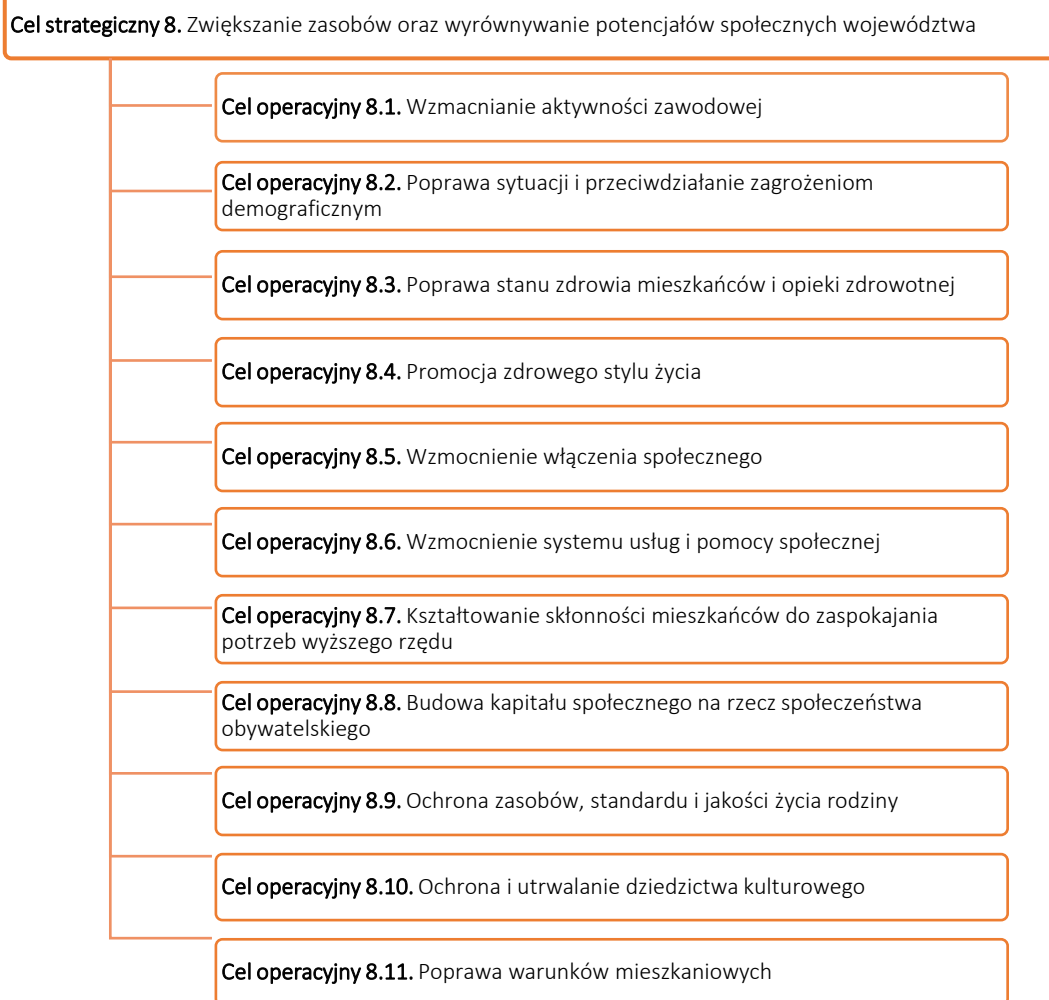
W latach 2013-2014 zrealizowano projekt „Kuznia specjalistów”(w ramach PO KL 2007-2013). Projekt skierowano do przedsiębiorców i ich pracowników z mikro, małych i średnich przedsiębiorstw z województwa wielkopolskiego. Celem projektu było podniesienie kompetencji w zakresie zarządzania zasobami ludzkimi, marketingu i negocjacji, modelowania procesów i rachunkowości oraz efektywnego wykorzystania aplikacji ERP (tj. systemu informatycznego planowania zasobów przedsiębiorstwa).

W latach 2013-2014 kontynuowano realizację projektu „Wsparcie współpracy sfery nauki i przedsiębiorstw w Wielkopolsce” (projekt realizowano w latach 2012-2015 ze środków PO KL 2007-2013), którego jednym z istotnych elementów były staże i szkolenia dla pracowników przedsiębiorstw w jednostkach naukowych oraz pracowników naukowych w przedsiębiorstwach. Działania tego rodzaju przyczyniły się do zdobycia wiedzy praktycznej przez pracownika naukowego, zaś przedsiębiorca mógł wykorzystać wiedzę pracownika naukowego podnosząc efektywność swojej działalności. W projekcie brali udział przedsiębiorcy z branż uznanych za kluczowe w Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010-2020.

 PRZYKŁAD 2.
REALIZACJI CELU
OP 7.6.

Cel 8. Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych woj.

W Strategii wskazano, że zwiększenie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa można osiągnąć przez następujące cele operacyjne:

Działania realizowane w okresie 2013-2014 oscylowały wokół rynku pracy, społeczności lokalnej, kultury, sportu, zdrowia, jakości życia rodzin. Wiązały się ze zwiększeniem szans na zatrudnienie różnych grup wiekowych, tworzenia ułatwień wejścia na rynek pracy, co m.in. oznaczało rozwój usług dla osób opiekujących się dziećmi, osobami starszymi zależnymi. Wiele uwagi poświęcono poprawie stanu zdrowia mieszkańców i samego systemu ochrony zdrowia. Uwagę SWW zajmowały także przedsięwzięcia dotyczące dziedzictwa kulturowego, promowania Wielkopolski przez kulturę i sport, tworzenia warunków do uprawiania sportu i osiągania sukcesów w tej dziedzinie. W ramach tego celu strategicznego wiele działań skoncentrowanych było na rodzinie i osobach zagrożonych wykluczeniem społecznym, do których kierowano wsparcie instytucjonalne i środowiskowe. Ogólnie rzecz ujmując, w ramach celu ST 8 Samorząd Województwa prowadził działania odnoszące się do wszystkich wskazanych na rycinie powyżej celów operacyjnych.

Nazwa wskaźnika	Miara	Źródło	2012	2013	2014	Zmiana (2012 vs. 2014)
Współczynnik dzietności - liczba urodzonych dzieci przypadających na 1 kobietę w wieku rozrodczym (15-49 lat)	liczba	GUS	1,376	1,341	1,374	↓
Zgony niemowląt na 10 tys. ludności	liczba	GUS	0,49	0,47	0,46	↓
Dzieci przebywające w żłobkach na 10 tys. ludności	liczba	GUS	10,4	13,0	17,3	↑
Przeciętne dalsze trwanie życia według płci						
○ mężczyzn	lata	GUS	73,2	73,5	74,0	↑
○ kobiet			80,8	80,6	81,2	↑
Saldo migracji zagranicznych	liczba	GUS	-727	-1 479	-1 308	↑
Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata	%	GUS	19,7	21,7	23,6	↑
Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na 1 osobę w gospodarstwach domowych	zł	GUS	1 121,44	1 176,65	1 237,37	↑
Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców	liczba	GUS	443,2	460,8	433,0	↓
Korzystający z obiektów turystyki – ogółem	liczba	GUS	1 616 540	1 595 202	1 766 049	↑
Widzowie na przedstawieniach / koncertach wg miejsca prezentacji	liczba	GUS	657 354	639 946	738 893	↑
Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności	liczba	GUS	42,82	39,24	42,19	↓
Łóżka na 10 tys. mieszkańców na oddziałach specjalistycznych szpitali						
○ ogółem			5,00	4,26	5,09	↑
○ na oddziałach kardiologicznych			1,75	1,78	1,87	↑
○ na oddziałach kardiochirurgicznych	liczba	GUS	0,23	0,18	0,24	↑
○ na oddziałach onkologicznych			1,68	1,49	1,85	↑
○ na oddziałach psychiatrycznych			0,90	0,56	0,95	↑
○ medycyny paliatywnej			0,44	0,25	0,18	↓

Wskaźnik uzupełniający	Miara	Źródło	2012	2013	2014	Zmiana (2012 vs. 2014)
Zgony niemowląt na 10 tys. ludności						
○ Zgony niemowląt na 1 000 urodzeń żywych	liczba	GUS	4,5	4,5	4,3	↓
Dzieci przebywające w żłobkach na 10 tys. ludności						
○ Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1 tys. dzieci w wieku do lat 3	liczba	GUS	30,9	39,9	54,4	↑

8.1. Wzmacnianie aktywności zawodowej

W latach 2013-2014 podjęto działania wzmacniające aktywność zawodową (cel OP 8.1.), przede wszystkim w ramach działalności Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu. WUP pełnił w tym czasie funkcję Instytucji Pośredniczącej dla komponentu regionalnego PO KL 2007-2013. Wśród działań wyróżnić należy aktywne wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy (przez organizację staży, szkoleń, przygotowania zawodowego dorosłych, prace interwencyjne, wyposażenie lub dostosowanie stanowisk pracy, dotacje na podjęcie działalności gospodarczej, pomoc prawną, konsultacje i doradztwo w tym zakresie, zatrudnienie subsydiowane, usługi asystenta osobistego itd.), udział w sieci Europejskich Służb Zatrudnienia – EURES, wspieranie elastycznego podejścia do czasu i miejsca pracy, wprowadzenie licznych ułatwień łączących pracę z opieką nad dziećmi, osobami starszymi i niepełnosprawnymi. Należy podkreślić, że w orbicie działań znaleźli się nie tylko bezrobotni, ale i osoby chcące zwiększyć swoje szanse zatrudnieniowe, np. osoby w wieku 50+. Istotnym elementem działań w ramach tego celu było wyrównywanie szans różnych grup społeczno-demograficznych na rynku pracy. Prowadzono także

działania z zakresu poprawy bezpieczeństwa i warunków pracy polegające na przyznawaniu i wypłacie świadczeń na rzecz ochrony miejsc pracy. Wynikały one z zadań określonych w ustawie o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewyłączalności pracodawcy.

Osobnej uwagi wymaga wspierana w tym okresie gospodarka społeczna. Środki unijne, środki PFRON będące w dyspozycji SWW czy budżet SWW dofinansowały koszty powstania spółdzielni socjalnych i działania zakładów aktywności zawodowej dla osób niepełnosprawnych, zaliczanych do znacznego stopnia niepełnosprawności oraz umiarkowanego stopnia niepełnosprawności (u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną). Część działań realizowanych w tym obszarze współfinansowana była z funduszy europejskich, w ramach programu PO KL 2007-2013.

 PRZYKŁAD 1.
REALIZACJI CELU
OP 8.1.

W 2014 roku zakończono projekt „**MAM DZIECKO – PRACUJĘ**”. Analiza, testowanie oraz wdrożenie innowacyjnych rozwiązań wspomagających godzenie życia zawodowego i prywatnego w Wielkopolsce, opartych na idei *flexicurity*” (projekt zrealizowano w latach 2011-2014, w ramach PO KL 2007-2013). W jego wyniku wypracowano model wsparcia matki i ojca z dzieckiem na rzecz osiągnięcia *work-life balance* oraz metodykę pracy z rodzicami przydatną podczas pracy z tą grupą odbiorców. Powstał także portal parentingowy, zawierający informacje przydatne w zatrudnianiu pracowników, którzy są rodzicami (z perspektywy pracodawcy), porady dla rodziców samozatrudnionych oraz urzędów, biznesu i NGO. Portal zapewnia upowszechnienie wypracowanego modelu współpracy międzysektorowej na rzecz *work-life balance* w całej Polsce. Zrealizowano go pod kierownictwem Fundacji Aktywności Lokalnej, w partnerstwie z Uniwersytetem Ekonomicznym w Poznaniu, Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Poznaniu, Prelite PR sp. z o.o. oraz Centrum Work-Life Balance w Kokkedal (Dania).

W latach 2013-2014 kontynuowano realizację projektu „**Innowacyjny model aktywizacji uczestników WTZ**” (czas trwania projektu to 2012-2015, w ramach środków PO KL 2007-2013). W jego ramach Stowarzyszenie Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych wraz z partnerami, Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Poznaniu oraz Konimpex Sp. z o.o., wypracowało system wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy, polegający na uruchamianiu przy istniejących Warsztatach Terapii Zająciowych spółdzielni socjalnych jako miejsce praktyk, staży i pracy dla uczestników WTZ. Opracowano także strategię regulującą współpracę obu podmiotów. To gotowe rozwiązanie wraz ze strategią ich wdrożenia zostało upowszechnione w całej Polsce.

 PRZYKŁAD 2.
REALIZACJI CELU
OP 8.1.

8.2. Poprawa sytuacji i przeciwdziałanie zagrożeniom demograficznym

W celu przeciwdziałania zagrożeniom demograficznym (cel OP 8.2.) podjęto działania pronatalistyczne i prorodzinne takie jak dotacje celowe na tworzenie dobrych warunków rozwojowych dla rodzin z małymi dziećmi, wspieranie rozwoju systemu preferencji i ulg finansowych w ramach kart dużych rodzin, kampanii społeczno-edukacyjnych dotyczących problematyki przemocy w rodzinie i prowadzenia regionalnej strony internetowej w tym zakresie, programów reintegracji dla młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze. Upowszechniano dostęp do różnych form opieki nad dziećmi, w tym wychowania przedszkolnego. Ponadto wspierano usługi adresowane do niesamodzielnych osób starszych – od przedsięwzięć na rzecz aktywizacji seniorów, uwzględniających integrację międzypokoleniową lub działania wolontariackie podejmowane przez osoby starsze (np. sfinansowano organizację warsztatów plenerowych, pokazów fotograficznych i etud teatralnych, w których brali udział juniorzy i seniorzy), przez rozwiązania na rzecz wsparcia rodzin i opiekunów osób starszych niesamodzielnych, po uruchomienie wielkopolskiego portalu internetowego wymiany informacji dotyczących osób starszych.

 PRZYKŁAD 1.
REALIZACJI CELU
OP 8.2.

Program „**Wielkopolska Karta Rodziny**” został przyjęty w 2014 roku, jako odpowiedź na potrzebę prowadzenia nowych, innowacyjnych rozwiązań w zakresie polityki społecznej. Jego adresatem są rodziny wielodzietne (posiadające co najmniej 3 dzieci). Dzięki temu instrumentowi SWW realnie wpływa na funkcjonowanie rodziny. Wielkopolska Karta Rodziny zapewnia rodzinom wielodzietnym korzystanie na preferencyjnych warunkach z katalogu ofert kulturalnej, oświatowej, rekreacyjnej i transportowej przez system zniżek wprowadzony przez podmioty przystępujące do Programu (m.in. teatry, centra kultury i turystyki, parki rozrywki, muzea, przedszkola językowe, firmy handlowe i usługowe, w tym księgarnie, firmy ubezpieczeniowe, centra medyczne, kawiarnie).

W latach 2013-2014 zrealizowano szereg **projektów skierowanych do przedszkoli i przedszkolaków**. Wykonano modernizację oddziałów przedszkolnych zlokalizowanych przy szkołach podstawowych, powstały nowe placówki wychowania przedszkolnego i zwiększyła się liczba miejsc dla przedszkolaków, wzbogacono program edukacyjny o zajęcia dodatkowe. Dbano przy tym o poprawę dostępu do wychowania przedszkolnego na obszarach wiejskich.

 PRZYKŁAD 2.
REALIZACJI CELU
OP 8.2.

8.3. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców i opieki zdrowotnej

Poprawa stanu opieki zdrowotnej (cel OP 8.3.) wiązała się w głównej mierze z wykorzystaniem zasobów stacjonarnej opieki zdrowotnej, szukania powiązań jednostek organizacyjnych ochrony zdrowia, dla zwiększenia funkcjonalności systemu, integrowaniem systemu ratownictwa medycznego. Zadania te były konsekwencją wdrażania planów restrukturyzacji i przekształceń samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej podległych SWW. Do poprawy stanu zdrowia mieszkańców przyczyniły się realizowane w tym czasie programy profilaktyki zdrowotnej głównych problemów zdrowotnych i chorób cywilizacyjnych (m.in. w obszarze kardiologii, onkologii), rehabilitacji w środowisku lokalnym i różnych form opieki domowej, opieki paliatywnej (np. sfinansowanie świadczeń medycznych w postaci wizyt domowych członków zespołu opieki paliatywnej/ hospicyjnej: domowych lekarzy, pielęgniarek i fizjoterapeutów). Należy wskazać tu dużą rolę środków PFRON będących w dyspozycji SWW przekazanych na rehabilitację osób niepełnosprawnych (m.in. fizjoterapię, hipoterapię, hydroterapię, arteterapię). Istotnym obszarem działań było usprawnienie opieki psychiatrycznej i psychogeriatrycznej. Zwiększeniu skuteczności zapobiegania chorobom zakaźnym i zakażeniom służyła w szczególności sfinansowana działalność Punktu Konsultacyjno-Diagnostycznego (PKD), wykonującego bezpłatne badania w celu wykrycia zakażenia HIV, połączone z poradnictwem przed i po teście, zgodnie ze standardami Krajowego Centrum ds. AIDS. SWW prowadził również sprawy związane ze stażami podyplomowymi lekarzy, lekarzy stomatologów, pielęgniarek i położnych, dostosowując tym samym opiekę medyczną i kształcenie medyczne do wyzwań demograficznych i rynku pracy. Na potrzeby SWW wykonano badania/analizy, takie jak. „Zdrowie i ochrona zdrowia w województwie wielkopolskim” przygotowane przez OPS DPR.

SWW podejmował działania lobbingowe i wspierał finansowo realizację w regionie kluczowych inwestycji z obszaru zdrowia – stworzenie systemu INPRONKO (Zintegrowanego, Wielodyscyplinarnego Systemu Profilaktyki, Diagnostyki i Leczenia Chorób Nowotworowych, w ramach którego planuje się utworzenie Instytutu Radioterapii Protonowej), ujęcie inwestycji budowy nowego szpitala dziecięcego w Poznaniu w WRPO 2014+, wsparcie otwartego w 2014 roku w Kaliszu ośrodka radioterapii. W latach 2013-2014 podjęto uchwały o wpisaniu do Indykatywnego Wykazu Indywidualnych Projektów Kluczowych WRPO 2007-2013 projektów „Rozwój zrobotyzowanych stereotaktycznych metod radioterapii nowotworów w Wielkopolskim Centrum Onkologii – Cybernetyczny nóż do radioterapii”, „Poprawa warunków funkcjonowania systemu ochrony zdrowia w województwie wielkopolskim poprzez modernizację Szpitala w Chodzieży wchodzącego w strukturę Wielkopolskiego Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii im Eugenii i Janusza Zeylandów”, „Wyposażenie pomieszczeń dydaktycznych Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu dla potrzeb Centrum Symulacji Stomatologicznej”, „Adaptacja podcienia budynku Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu na potrzeby Hospicjum Paliu” czy projektów związanych z informatyzacją podmiotów leczniczych.

PRZYKŁAD 1. REALIZACJI CELU OP 8.3.

W wyniku zainteresowania SWW rozwojem najnowocześniejszych metod leczenia w zakresie radioterapii protonowej, a także samego rozwoju badań naukowych w onkologii i radioterapii, 5 maja 2014 r. podpisano „List intencyjny” dotyczący woli realizacji przedsięwzięcia polegającego na wybudowaniu i uruchomieniu Instytutu Radioterapii Protonowej (INPRONKO) na terenie dzielnicy Poznań-Morasko. Sygnatariuszami listu byli Województwo Wielkopolskie, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, Politechnika Poznańska, Wielkopolskie Centrum Onkologii w Poznaniu oraz Szpital Kliniczny Przemienienia Pańskiego UM w Poznaniu. Podpisanie listu intencyjnego było efektem wcześniejszych działań prowadzonych od 2011 r. w przedmiotowej sprawie.

W latach 2013-2014 zrealizowano **16 programów profilaktycznych** przeciwdziałania nowotworom złośliwym, chorobom układu krążenia, układu oddechowego, na rzecz zdrowia psychicznego. Ich realizacją zajęły się samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, a zostały sfinansowane z budżetu województwa. Założeniem większości podjętych programów profilaktycznych było wykonanie badań w miejscu zamieszkania pacjentów, co było szczególnie istotne w przypadku mieszkańców wsi i małych miast. Samorząd Województwa Wielkopolskiego, we współpracy z przedstawicielami samorządów lokalnych, realizował przy tym programy edukacji zdrowotnej, jako nieodłączny element skutecznej profilaktyki prozdrowotnej.

PRZYKŁAD 2. REALIZACJI CELU OP 8.3.

8.4. Promocja zdrowego stylu życia

Promocja zdrowego stylu życia (cel OP 8.4.) realizowana była głównie przez projekty edukacji zdrowotnej w zakresie odżywiania (np. z okazji Światowego Dnia Walki z Cukrzycą), aktywności fizycznej i psychospołecznej, przeciwdziałania uzależnieniom (od tytoniu, alkoholu, substancji psychotropowych) oraz przez pikniki prozdrowotne (np. zorganizowane we współpracy z Rejonową Stacją Pogotowia Ratunkowego w Poznaniu, szpitalami wojewódzkimi w Poznaniu, Lesznie, Kaliszu, Koninie, Wielkopolskim Centrum Ratownictwa Medycznego Sp. z o.o., Wielkopolskim Centrum Onkologii w Poznaniu, Wielkopolskim Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii w Poznaniu, Regionalnym Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa, Poznańskim Ośrodkiem Sportu i Rekreacji) i upowszechnianie specjalnie stworzonych filmów DVD (np. "Pierwsza pomoc w wypadkach z małymi dziećmi", „Narkotyki dotyczą wszystkich – chrońmy również nasze dzieci!").

SWW ogłaszał otwarte konkursy ofert na realizację projektów w formie wspierania zadań publicznych z zakresu promocji zdrowia i przeciwdziałania uzależnieniom – sfinansowano w ten sposób organizację wycieczki wakacyjnej (w okresie ferii zimowych i letnich) połączonego z oddziaływaniem socjoterapeutycznym dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem uzależnień, realizację programów przeciwdziałania uzależnieniom alkoholowym i narkotykowym z elementami zajęć sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych, obejmujących organizację czasu wolnego dzieci i młodzieży z rodzin z grup ryzyka, programy wsparcia dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych utrzymujących abstynencję, organizację szkoleń edukacyjnych przeciwdziałania uzależnieniom (alkoholowym i/lub narkotykowym), realizację programów redukcji szkód wśród okazjonalnych użytkowników narkotyków.

Uzupełniającym elementem promowania zdrowego stylu życia była modernizacja istniejącej infrastruktury dla podtrzymania aktywności fizycznej i psychospołecznej, w szczególności osób niepełnosprawnych i uzależnionych lub współuzależnionych od alkoholu, a także tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu nowych placówek i ich wyposażaniu. Część środków na realizację tych działań pochodziła ze środków unijnych, ale ich zdecydowana większość była sfinansowana ze środków budżetowych SWW.

PRZYKŁAD 1. REALIZACJI CELU OP 8.4.

W latach 2013-2014 podjęto inicjatywy na rzecz **ochrony zdrowia psychicznego**, w ramach Regionalnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego Województwa Wielkopolskiego na lata 2011-2015. Zorganizowano wyjazdy studyjne celem zapoznania się z wdrażaniem środowiskowego modelu opieki psychiatrycznej, prezentacji ośrodków wsparcia i zastosowania różnych typów terapii w zaburzeniach psychicznych; konferencje regionalne w wybranych miastach Wielkopolski (Kalisz, Konin) służące promowaniu dobrych praktyk i nowoczesnych modeli opieki psychiatrycznej, możliwości zatrudniania osób z niepełnosprawnością, w tym osób z zaburzeniami psychicznymi. Ponadto rozszerzono oferty terapeutyczno-zajęciowe dla uczestników licznych środowiskowych domów samopomocy, ogłoszono konkursy dla organizacji pozarządowych w zakresie wdrażania modelowych działań włączających osoby z niepełnosprawnością do głównego nurtu życia społecznego, usamodzielnienia niepełnosprawnego dziecka, promocji pozytywnych postaw wobec osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Przygotowano informator dla osób z zaburzeniami psychicznymi, przeszkolono kadry instytucji pomocy i integracji społecznej w zakresie technik aktywizowania osób z niepełnosprawnościami, udzielano poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy osobom niepełnosprawnym.

W latach 2013-2014 część ogłoszonych konkursów ofert na realizację, w formie wspierania zadań publicznych Województwa Wielkopolskiego dotyczyła rozwoju obszarów wiejskich, w tym podnoszenia wiedzy i umiejętności rolników w zakresie marketingu ekologicznych produktów żywnościowych. Przeprowadzono warsztaty praktyczne, kiermasze, zorganizowano Festiwal wielkopolskich smaków – dziedzictwo i tradycja. Podjęto się także realizacji programu „Rolnictwo ekologiczne od pola do stołu”, którego głównym celem był wzrost świadomości w zakresie ochrony środowiska i **zdrowego żywienia**.

PRZYKŁAD 2. REALIZACJI CELU OP 8.4.

8.5. Wzmocnienie włączenia społecznego

W zakresie włączenia społecznego (cel OP 8.5.) SWW podjął szeroko rozumiane działania integracyjne. Z jednej strony włączano zainteresowane grupy i środowiska w kształtowanie polityk integracji społecznej (np. powołano Komitet ds. ekonomii społecznej w regionie), z drugiej wdrażano rozwiązania w danym obszarze, jak sytuacje kryzysowe związane z przemocą w rodzinie (np. podjęto diagnozę zjawiska i poprawę jakości usług w instytucjach z tego zakresu, szkolenia dla pracowników wielkopolskich ośrodków interwencji kryzysowej, wspierano ofiary przemocy, wdrożono wielkopolski model pracy ze sprawcą przemocy), niedożywienie dzieci (np. udzielano żywnościowej pomocy

najbardziej niebezpiecznym), rehabilitacja społeczna dzieci i młodzieży (np. tworzenie dla nich świetlic środowiskowych z programem socjoterapeutycznym, klubów środowiskowych), bezdomność (np. promowano mechanizm kontraktu socjalnego i indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności).

Szczególną grupą zainteresowania SWW były osoby niepełnosprawne i starsze, dla których tworzone warunki do podniesienia kwalifikacji zawodowych i realizacji innych potrzeb, doskonalono system informacji o usługach świadczonych na ich rzecz w regionie, dbano o poprawę ich bezpieczeństwa i zdrowia, a także aktywizowano społecznie (m.in. organizując corocznie Targi „Aktywni 50+”, podczas których osoby dojrzałe i starsze zapoznały się z szeroką gamą produktów i usług *age-friendly* oferowanych przez firmy komercyjne, w tym z nowymi technologiami, uczestniczyły w warsztatach i programach artystycznych). Poszukiwano przy tym nowej jakości form pomocy lub wykorzystywano modelowe rozwiązania.

Wzmacnianie włączenia społecznego oznaczało także wspieranie potencjału instytucjonalnego na rzecz zapobiegania i łagodzenia skutków wykluczeń. W 2014 roku do Indykacyjnego Wykazu Indywidualnych Projektów Kluczowych WRPO 2007-2013 SWW wpisał projekt „Centrum Seniora w Pleszewie – etap I dokumentacja techniczna”. Ponadto SWW koordynował świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego w przypadku przemieszczania się osób w granicach Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Szwajcarii.

PRZYKŁAD 1. REALIZACJI CELU OP 8.5.

W 2014 roku zakończył się projekt "CASA - Consortium for Assistive Solutions Adoption – **Konsorcjum na rzecz Przyjęcia Rozwiązań Pomocowych** – zarządzanie i rozwój zasobów w zakresie zdrowia i pomocy społecznej dotyczących osób starszych w obliczu zmian demograficznych i starzejącego się społeczeństwa" (projekt realizowano od 2011 roku w ramach INTERREG IVC). Województwo Wielkopolskie było jedynym spośród 14 regionów partnerskich biorących udział w projekcie. Współpraca polegała na wymianie koncepcji i doświadczeń między regionami, czego efektem był plan działań z propozycjami pilotażowych rozwiązań w zakresie innowacji technologicznych i utworzenie w Wielkopolsce Telecentrum Informacyjno-Interwencyjnego, implementacja produktów i usług zdrowotnych, społecznych dla osób starszych, a także standardów w przedmiotowym zakresie. Centrum w założeniu będzie oferowało usługi teleopiekuńcze, organizowało wsparcie i zapewniało koordynację zintegrowanej opieki nad osobami starszymi i zależnymi, dostarczało kompleksowej informacji na temat istniejącej oferty usług oraz nowych usług brakujących na danym, przygotowany do testowania obszarze.

W ramach PO KL 20107-2013 w 2013 roku rozpoczęła się realizacją projektu „**Koordinacja i współpraca na rzecz integracji społecznej Wielkopolski**” (projekt zakończył się w 2015 roku), który wzmocnił współpracę między jednostkami publicznymi, organizacjami obywatelskimi oraz innymi podmiotami na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, głównie przez prowadzony w jego ramach dialog, realizację i upowszechnianie (głównie za sprawą strony internetowej) wyników badań dotyczących polityki społecznej, monitoring wieloletniego regionalnego planu działań na rzecz promocji i upowszechnienia ekonomii społecznej oraz rozwój instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w regionie. W ramach projektu zorganizowano warsztaty dla młodzieży, Targi Przedsiębiorczości Społecznej, wizyty studyjne, szkolenia dla pracowników i zarządzających podmiotami ekonomii społecznej. Istotnym elementem projektu były liczne kampanie promocyjno-informacyjne (tj. „Życie to pasja” – plakaty i billboardy przedstawiające aktywność osób starszych; kampania „Wielkopolska Obywatelska” – w tym przypadku zastosowano technikę komiksu, w których opowiadano o starości, niepełnosprawności, solidarności lokalnej, równouprawnieniu i ekologii; akcja „Żywa biblioteka” polegająca na bezpośrednich spotkaniach i rozmowach osób dyskryminowanych z publicznością). W ramach kampanii przygotowano dla mieszkańców apteczki obywatelskie.

PRZYKŁAD 2. REALIZACJI CELU OP 8.5.

8.6. Wzmocnienie systemu usług i pomocy społecznej

Wspieranie rozwoju gminnych i powiatowych placówek pomocy społecznej oraz organizacji pozarządowych zajmujących się integracją społeczną przez podnoszenie kompetencji kadr, prowadzenie i upowszechnianie wyników badań i analiz dotyczących polityki społecznej były głównymi działaniami wzmacniającymi system usług i pomocy społecznej (cel OP 8.6.). Realizowane były one w głównej mierze przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu, który dbał o jakościowy rozwój usług i innowacyjność modeli wsparcia. Istotne było włączanie społeczności lokalnych w tę problematykę – wspólnot lokalnych, władz samorządowych i środowiska biznesu – zapraszając do wspólnego wypracowania rekomendacji działań w systemie opieki zastępczej, w kwestii ubóstwa, jakości życia osób z niepełnosprawnością intelektualną, ekonomii społecznej w Wielkopolsce.

SWW dofinansowywał modernizację obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych, np. adaptację pomieszczeń Domu Pomocy Społecznej w Rządowie na cele rehabilitacji społecznej i leczniczej, likwidację barier architektonicznych oraz dostosowanie Centrum Rehabilitacji w Górnem do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo, rozbudowę budynku zakładu Aktywności Zawodowej w Koźminie Wlkp., przebudowę pomieszczeń wraz z montażem windy na potrzeby Centrum Rehabilitacji Dziecka przy Zespole Placówek Specjalistycznych w Pleszewie.

PRZYKŁAD 1. REALIZACJI CELU OP 8.6.	W ramach PO KL 2007-2013 w 2013 roku rozpoczął się projekt „Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej w Wielkopolsce”, którego celem była profesjonalizacja działań pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej Wielkopolski oraz rozwój współpracy między instytucjami polityki społecznej (projekt zakończył się w 2015 roku). Pracownicy brali udział w szkoleniach, konferencjach, seminariach, warsztatach, wizytach studyjnych, spotkaniach, w kursach i specjalizacjach, a także korzystali z doradztwa prowadzonego dla powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz ośrodków pomocy społecznej. Tematyką szkoleń był trening zastępowania agresji, mediacje rodzinne, motywowanie klientów pomocy społecznej, praca z osobą uzależnioną, seksualność osób niepełnosprawnych intelektualnie, stres i wypalenie zawodowe, współpraca pracowników pomocy społecznej i służb zatrudnienia.

W 2013 roku rozpoczęto projekt „STAR model kontraktowania usług społecznych na poziomie gmin” (projekt zrealizowano w latach 2013-2015 ze środków PO KL 2007-2013), związany z licznymi warsztatami dla pracowników JST i NGO. Model STAR łączący narzędzia twarde (operacjonalizacja administracyjno-prawna) z narzędziami miękkimi (doskonalenie umiejętności interpersonalnych). Wypracowano rekomendacje rozwiązań w zakresie przygotowywania wieloletnich programów współpracy przewidujących kontraktację usług społecznych oraz wskaźniki jakościowe i ilościowe kontraktowania dla JST. Poszerzono wiedzę pracowników administracji, przydatną w świadczeniu i zleceniu usług. Ponadto utworzono portal internetowy na temat kontraktowania i poradnik prawny dla JST w tym zakresie. Projekt był zrealizowany we współpracy m.in. z Ośrodkiem Integracji Europejskiej w Rokosowie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego.	PRZYKŁAD 2. REALIZACJI CELU OP 8.6.

8.7. Kształtowanie skłonności mieszkańców do zaspokajania potrzeb wyższego rzędu

Potrzeby wyższego rzędu mieszkańców Wielkopolski (cel OP 8.7.) mogły być zaspokojone dzięki wsparciu przez SWW inwestycji poprawiających stan infrastruktury kultury, sportu i rekreacji (np. stan infrastruktury okołoszlakowej służącej rozwojowi turystyki kwalifikowanej kajakarstwa, stan obiektów służących rozgrywaniu meczów rugby) oraz wspieraniu udziału kultury w życiu Wielkopolan: organizacja festiwali muzycznych, filmowych, wojewódzko-archidiecezjalnych dożynek, warsztatów twórczości ludowej. Istotną była przy tym realizacja programów aktywizujących do sportu i rekreacji (np. Wielkopolskie Obchody Światowego Dnia Turystyki, Grand Prix Wielkopolski w półmaratonie, pływaniu długodystansowym, koszykówce, maratonie MTB), w tym realizowana przez podmioty pozarządowe oraz organizacje turystyczne i kulturalne. Udzielono licznych stypendiów sportowych, w kulturze oraz nagrody Marszałka w twórczości artystycznej, nagrody dla zawodników i trenerów za wysokie wyniki sportowe w międzynarodowym i krajowym współzawodnictwie sportowym oraz dla działaczy sportowych za szczególne zasługi dla sportu, nagrody za najlepszą pracę magisterską z zakresu turystyki.

Dla SWW duże znaczenie miała odbudowa i utrzymanie materialnego dorobku kultury i dziedzictwa regionu. W 2014 roku powstała Orkiestra Kameralna Polskiego Radia Amadeus w Poznaniu współtworzona przez Województwo Wielkopolskie i Polskie Radio S.A.

PRZYKŁAD 1. REALIZACJI CELU OP 8.7.	W ramach WRPO 2007-2013, w 2013 roku rozpoczęto projekt „Budzik kulturalny: projekt działań promujących i aktywizujących kulturę Wielkopolski” (projekt zakończył się w 2015 roku). Opracowano logo i hasła Wielkopolski związane z kulturą, przeprowadzono cykl seminariów poświęconych prowadzeniu i organizowaniu działalności kulturalnej, zrealizowano liczne wystawy mobilne, stworzono i prowadzono portal o tematyce kulturalnej, zorganizowano wizyty studyjne zagranicznych kuratorów sztuki, a także programy „Ambasador Wielkopolskiej Kultury” (tj. wyjazdy osób i instytucji prezentujących najciekawsze produkcje artystyczne poza granicami, przybliżając dorobek Wielkopolski w formie wykładów, spotkań, publikacji) i program „Wielkopolska: Rewolucje” (tj. organizacja warsztatów z zakresu tańca, teatru, literatury, muzyki, sztuk wizualnych dla młodzieży, seniorów i grup wykluczonych z uczestnictwa w kulturze ze względu na miejsce zamieszkania czy sytuację społeczno-ekonomiczną). Partnerami projektu byli Centrum Kultury Zamek oraz Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.

W latach 2013-2014 udzielono **stypendiów Marszałka Województwa Wielkopolskiego w kulturze** 29 osobom, łącznie na kwotę 263,7 tys. zł. Stypendia przyznane zostały osobom zajmującym się twórczością artystyczną, upowszechnianiem kultury oraz opieką nad zabytkami na rzecz Województwa Wielkopolskiego. Tworzyły one możliwość doskonalenia warsztatu twórczego lub wykonawczego przez podjęcie dodatkowych studiów lub staży. Elementem mecenatu SWW w kulturze regionu były także **nagrody za szczególne osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej** (w latach 2013-2014 przyznano 11 nagród w łącznej wysokości 115 tys. zł). W okresie tym przyznano także **stypendia Marszałka Województwa Wielkopolskiego w dziedzinie sportu** dla 236 najlepszych sportowców w kategorii junior i młodzieżowców, reprezentujących barwy Wielkopolskich klubów, uprawiających dyscypliny olimpijskie, tj. zawodników będących medalistami, uczestnikami mistrzostw Polski, Europy lub Świata, także zawodników szczególnie uzdolnionych uprawiających dyscyplinę sportu osób niepełnosprawnych (łącznie w wysokości 586, 5 tys. zł). Należy wskazać także na **nagrody sportowe**, na które przeznaczono 125 tys. zł.

 PRZYKŁAD 2.
REALIZACJI CELU
OP 8.7.

8.8. Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego

Wsparcie kapitału społecznego regionu (cel OP 8.8.) odbywało się na kilku płaszczyznach. Po pierwsze podjęto inicjatywy na rzecz umacniania życia rodzinnego prowadząc poradnictwo specjalistyczne dla dzieci, młodzieży i dorosłych w formie indywidualnych konsultacji z psychologiem i pedagogiem, organizowano festyny rodzinne popularyzujące dziedzictwo kulturalne regionu. Po drugie, promowano dialog międzypokoleniowy – zrealizowano projekty integrujące seniorów i młodzież, przedsięwzięcia promujące pozytywny wizerunek seniora i twórczość artystyczną osób starszych). I co najważniejsze – realizowano liczne inicjatywy z zakresu społeczeństwa obywatelskiego: wspierano infrastrukturę trzeciego sektora, prowadzono edukację obywatelską, w tym poszerzano wiedzę na temat dobra publicznego i samorządności, promowano inicjatywy samoorganizacji mieszkańców, wolontariatu, partycypacji i współpracy społeczności lokalnych z administracją. Działania te wzmocniły świadomości lokalną i regionalną.

Warto podkreślić, że w 2014 roku odbyły się wybory do Wielkopolskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego II kadencji. Rada jest organem konsultacyjnym i doradczym Marszałka Województwa Wielkopolskiego w obszarze społeczeństwa obywatelskiego. W jej skład weszły 33 osoby, w tym przedstawiciel Wojewody Wielkopolskiego, 3 przedstawiciele Marszałka, 4 przedstawiciele Sejmiku Województwa Wielkopolskiego oraz 25 przedstawiciele organizacji pozarządowych.

Od połowy 2014 roku portal internetowy Wielkopolskie Wici (utworzony w 2008 r.) zaczął być redagowany przez pracowników Urzędu, zdejmując funkcje redakcyjne z Wielkopolskiego Towarzystwa Kulturalnego w Poznaniu. Jednym z najważniejszych elementów tego portalu jest Baza Organizacji Pozarządowych, w której do końca 2014 r. zarejestrowanych było 1455 organizacji.

 PRZYKŁAD 1.
REALIZACJI CELU
OP 8.8.

W 2013 roku rozpoczął się projekt „**Wielkopolska działa razem - wdrożenie standardów współpracy Samorządu Województwa Wielkopolskiego i NGO**” (projekt dofinansowany z PO KL 2007-2013 zakończył się w 2015 roku), którego głównym celem było zwiększenie zakresu i poprawa jakości mechanizmów współpracy administracji publicznej i NGO z wykorzystaniem narzędzi IT. W ramach projektu zorganizowano spotkania, warsztaty i doradztwo dla pracowników UMWW i przedstawicieli NGO. Tematyka tych spotkań dotyczyła mechanizmów i jakości współpracy, wzajemnego informowania się o planach, zamierzeniach i kierunkach działań, współtworzenia programów realizacji polityk publicznych oraz rozwiązań infrastrukturalnych, konsultowania założeń projektów i aktów normatywnych, wdrożenia samooceny metodą Lokalnego Indeksu Jakości Współpracy. W sumie powołano 9 różnych grup tematycznych, które podczas regularnych spotkań warsztatowych (od 3 do 12 spotkań dla danej grupy) opracowały rekomendacje oraz propozycje standardów i procedur współpracy SWW z NGO.

W 2014 roku rozpoczęto partnerski projekt „**Obywatelska Wielkopolska**” (projekt dofinansowany z PO KL 2007-2013 zakończono w 2015 roku), w ramach którego przeprowadzono szkolenia dla powiatowych koordynatorów, przedstawicieli JST i NGO na temat modelu współpracy administracji publicznej (AP) i organizacji pozarządowych (OP), zorganizowano wyjazdy studyjne. W efekcie gminy biorące udział w projekcie wdrożyły partycypacyjną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w swojej gminie, inna zachęciła do wspólnego składania ofert przez piłkarskie kluby sportowe w odpowiedzi na konkursy eliminując tym samym zdiagnozowane zjawisko „niezdrowej konkurencji”, jeszcze inna powołała młodzieżową radę gminy na rzecz społecznej odpowiedzialności rzemiosła, kolejna wprowadziła budżet obywatelski.

 PRZYKŁAD 2.
REALIZACJI CELU
OP 8.8.

8.9. Ochrona zasobów, standardu i jakości życia rodziny

W ramach ochrony zasobów, standardu i jakości rodziny (cel OP 8.9) z jednej strony wspierano rodziny naturalne, w szczególności wielodzietne, samotnie wychowujące dzieci, rodziny z dziećmi niepełnosprawnymi lub opiekującymi się osobami dorosłymi wymagającymi stałej opieki, małoletnie matki (np. przebywające w schroniskach dla nieletnich lub zakładach poprawczych). Z drugiej, podjęto inicjatywy na rzecz wsparcia rodzin zastępczych i systemu opieki zastępczej – prowadzono 6 ośrodków adopcyjnych, bank danych o dzieciach z terenu województwa wielkopolskiego oczekujących na przysposobienie. W ramach otwartych konkursów ofert na zadania publiczne z pomocy społecznej, SWW finansował warsztaty rozwojowe dla rodziców, poradniki edukacyjne dla rodziców, festyny rodzinne (np. "Zdrowa i aktywna rodzina seniora się trzyma"), rodzinne rajdy rowerowe, przedstawienia teatralne z udziałem dzieci niepełnosprawnych, i wiele innych.

Należy podkreślić, że dzięki środkom, głównie PFRON będących w dyspozycji SWW, przeprowadzono szkolenia, kursy i warsztaty dla członków rodzin osób niepełnosprawnych w zakresie umiejętnej integracji osób niepełnosprawnych z najbliższym środowiskiem i społecznością lokalną, aktywizacji życiowej i zaradności osobistej, sprawowania nad nimi opieki i udzielania pomocy w ich rehabilitacji.

PRZYKŁAD 1. REALIZACJI CELU OP 8.9.

W latach 2013-2014 przeprowadzono III i IV edycję konkursu fotograficznego „**Wielkopolska rodzina w obiektywie**”, którego celem było promowanie pozytywnych relacji w rodzinach wielodzietnych. W 2013 roku konkurs przebiegał pod hasłem „Moje rodzeństwo – Lubię to!”, natomiast w 2014 roku – „Jedno zdjęcie – Wiele spojrzeń”. Oba konkursy ukazywały pozytywne relacje między rodzeństwem w rodzinach wielodzietnych, takie jak przyjaźń, porozumienie i wzajemną pomoc. Szczególną uwagę zwrócono na funkcjonowanie rodzeństwa w życiu codziennym przy wykonywaniu wspólnych czynności, podczas zabawy, wyjazdów oraz nauki. Jakość spędzanego czasu w rodzinie i inspiracja do nieustannego rozwoju umiejętności rodzicielskich były głównymi celami konkursów. Finałiści otrzymali upominki, a ich prace były wystawione w galerii.

W latach 2013-2014 SWW wspierał działania na rzecz realizacji programu PEAD - **Europejskiego Programu Pomocy Żywnościowej dla najbardziej potrzebującej ludności** (ogłoszono konkurs na wyłonienie najlepszych wykonawców do obsługi programu) przez przyjmowanie, magazynowanie, dystrybucję i monitoring wydawania żywności dla osób najbardziej potrzebujących, we współpracy z innymi organizacjami biorącymi udział w realizacji Programu. Podstawą realizacji PEAD jest Rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 3730/87 zezwalające na bezpłatne przekazywanie osobom najuboższym żywności pochodzącej z rezerw UE przez akredytowane organizacje charytatywne z terenu Wspólnoty. Pomoc żywnościowa była udzielana systematycznie (co miesiąc) osobom i najuboższym rodzinom z Wielkopolski.

PRZYKŁAD 2. REALIZACJI CELU OP 8.9.

8.10. Ochrona i utrwalanie dziedzictwa kulturowego

Ochrona dziedzictwa kulturowego (cel OP 8.10.) wiązała się przede wszystkim z promocją kultury regionalnej, utrwalaniem tożsamości regionalnej i dziedzictwa historycznego regionu – to z kolei wiązało się ze wsparciem modernizacji zabytków, zwiększeniem ich atrakcyjności, upowszechnianiem wiedzy o regionie za pośrednictwem specjalnie tworzonych portali internetowych, produkcją wystaw mobilnych, ogłaszaniem konkursów ofert na realizację projektów uwzględniających historyczne doświadczenia i tradycje Wielkopolski oraz ich wykorzystanie w ożywianiu życia społeczno-obywatelskiego, dostrzegających dziedzictwo i tożsamość Wielkopolan jako siłę napędową rozwoju regionu. Udzielano dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie, roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków położonych w regionie, projekty teatralne, muzyczne, wystawiennicze, działalność bibliotek. Działania w tym zakresie prowadzono w duchu zmniejszania przestrzennych, społecznych i ekonomicznych dysproporcji w dostępie do kultury. Dbano przy tym o cyfrowe zasoby kultury, m.in. cyfrowy system zarządzania zasobami kultury oraz innowacje w tym obszarze. Wspieranie kultury traktowano także jako inwestycję w gospodarkę i rozwój przedsiębiorczości w tej dziedzinie. Należy wskazać również na wysiłki SWW służące wzmocnieniu pluralizmu kulturowego – podjęto działania na rzecz integracji cudzoziemców, spotkań artystycznych zespołów dziecięcych i młodzieżowych z różnych części świata.

W latach 2013-2014 SWW wpisał do Indykatywnego Wykazu Indywidualnych Projektów Kluczowych WRPO 2007-2013 projekty takie jak „Dokumentacja projektowa wspierająca inwestycje strategiczną – modernizację i rozbudowę obiektu Centrum Kultury i Sztuki w Koninie – Domu Kultury Oskard”, „Budowa Centrum Uniwersytecki Park Historii Ziemi – innowacyjnej i unikatowej placówki naukowo-edukacyjno-

rekreacyjnej, „Opracowanie dokumentacji dla projektu Tu się wszystko zaczęło – ekspozycja świadectw początków państwowości polskiej na Ostrowie Tumskim w Poznaniu”, „Restauracja wnętrza XIII w. Kościoła p.w. Wniebowzięcia NMP i św. Antoniego – kontynuacja prac przy zabytkowym zespole kościelno-klasztornym OO. Franciszkanów w Gnieźnie przy ul. Franciszkańskiej”, „Renowacja i remont zabytkowego budynku Collegium Maius Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu”.

 PRZYKŁAD 1.
REALIZACJI CELU
OP 8.10.

W latach 2013-2014 SWW współfinansował projekt „**Kultura: sprawdzam**” poświęcony najciekawszym wydarzeniom kulturalnym, odbywającym się w Wielkopolsce i przedstawianym w Wielkopolskiej Telewizji Kablowej w postaci magazynu podsumowującego najważniejsze wydarzenia kulturalne w Poznaniu i Wielkopolsce. Co dwa tygodnie autorka i troje zaproszonych gości (twórcy, artyści, animatorzy, organizatorzy, krytycy, dziennikarze i odbiorcy) dyskutowali o obejrzanych uprzednio przedstawieniach, wystawach i koncertach. Osoba uczestnicząca w krytycznej dyskusji otrzymywała od telewizji zaproszenie na konkretną imprezę, którą zespół magazynu odwiedzał także z kamerą.

W latach 2013-2014 SWW przeznaczyło łącznie blisko 180 mln zł, w ramach **dotacji celowych na działalność kulturalną** teatrów (Teatru Wielkiego w Poznaniu, Teatru Nowego w Poznaniu, Polskiego Teatru Tańca w Poznaniu, Teatru im. Al. Fredry w Gnieźnie, Teatru im. W. Bogusławskiego w Kaliszu), filharmonii (Filharmonii Poznańskiej, Orkiestry Kameralnej Polskiego Radia Amadeus w Poznaniu), domów i ośrodków kultury, centrów kultury i sztuki (Centrum Kultury i Sztuki w Kaliszu, Centrum Kultury i Sztuki w Koninie, Centrum Kultury i Sztuki w Lesznie, Instytucji Filmowej "Film-Art" w Poznaniu), bibliotek (Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu), muzeów (Muzeum Ziemiaństwa w Dobrzycy Zespół Pałacowo- Parkowy, Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie, Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej w Kaliszu, Muzeum Okręgowego w Koninie, Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, Muzeum Okręgowego w Lesznie, Muzeum Okręgowego im. St. Staszica w Pile, Muzeum Narodowego Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie, Muzeum Martyrologiczne w Żabikowie).

 PRZYKŁAD 2.
REALIZACJI CELU
OP 8.10.

8.11. Poprawa warunków mieszkaniowych

Na rzecz poprawy warunków mieszkaniowych (cel OP 8.11.) SWW prowadził w latach 2013-2014 rewitalizację dzielnic mieszkaniowych wraz z poprawą ogólnodostępnej infrastruktury usług i wypoczynku. Wspierano rozwój mieszkalnictwa społecznego, w postaci mieszkań chronionych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (takich jak młodzież opuszczająca placówki opiekuńczo-wychowawcze), promowano system mieszkań treningowych i innych form usamodzielniania i uniezależniania osób starszych wykorzystującą nowoczesne technologie ICT. Działania te wynikały głównie z rekomendacji przedstawianych w przygotowywanych corocznie raportach o zasobach pomocy społecznej w województwie oraz raportach podsumowujących udział w międzynarodowych projektach. W 2014 roku powstał Zespół roboczy ds. Europejskiego Funduszu Społecznego, działający przy Grupie Konsultacyjnej Wielkopolska 2020 (związanej z programowaniem WRPO 2014+), który promował tę formę wsparcia w tworzoną WRPO 2014+.

W ramach PO KL 2007-2013 podjęto prace dostosowawcze (tj. adaptacja mieszkania dla potrzeb osób niepełnosprawnych) oraz zakupiono **niezbędne wyposażenie do mieszkań chronionych**. Działania te były jednym z elementów kompleksowego wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w szczególności opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze, bezdomnych.

 PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 8.11.

Cel 9. Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem

W Strategii wskazano, że wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem można osiągnąć przez następujące cele operacyjne:

Cel strategiczny 9. Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem

Cel operacyjny 9.1. Tworzenie warunków dla zarządzania rozwojem regionu

Cel operacyjny 9.2. Budowa wizerunku województwa i jego promocja

Cel operacyjny 9.3. Sprawna, innowacyjna administracja samorządowa

Cel operacyjny 9.4. Budowa partnerstwa dla innowacji

Cel operacyjny 9.5. Budowa regionalnych systemów zabezpieczenia i reagowania na zagrożenia

Cel operacyjny 9.6. Rozwój współpracy terytorialnej

W ramach realizacji celu ST 9 prowadzono działania związane z wielopoziomym zarządzaniem województwem wielkopolskim, oparte na współpracy zarówno z podmiotami publicznymi, prywatnymi, jak i mieszkańcami regionu, w ramach sieci powiązań i regionalnego partnerstwa. W latach 2013-2014 podejmowano wiele inicjatyw związanych z zarządzaniem i koordynowaniem działań na poziomie regionalnym. Przedsięwzięcia te obejmowały m.in. współpracę z partnerami z terenu województwa, zewnętrznymi podmiotami i instytucjami. Wszystkie podejmowane działania służyły budowie wizerunku województwa i jego promocji, za pomocą której podkreślano jej walory, takie jak przedsiębiorczość, innowacyjność, bogate dziedzictwo kulturowe i tradycje mieszkańców. W ramach sprawnego zarządzania regionem inicjowano przedsięwzięcia związane z ciągłym doskonaleniem jakości rządzenia i świadczenia usług (w tym także dotyczących bezpieczeństwa) oraz wykorzystywaniem nowoczesnych technologii. W latach 2013-2014 cel ST 9 był realizowany przez wszystkie cele operacyjne.

Nazwa wskaźnika	Miara	Źródło	2012	2013	2014	Zmiana (2012 vs. 2014)
Fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	liczba	GUS	1,7	1,8	1,7	—
Udział dochodów JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w dochodach JST ogółem	%	GUS	8,1	6,5	4,9	↓
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych	%	GUS	74,8	74,0	71,8	↓
Ofiary śmiertelne wypadków drogowych na 100 tys. ludności	liczba	GUS	9,11	8,34	7,72	↓
Frekwencja w wyborach parlamentarnych i samorządowych (% uprawnionych)	%	GUS	nie było wyborów		44,46	—

9.1. Tworzenie warunków dla zarządzania rozwojem regionu

W latach 2013-2014 SWW tworzył warunki dla zarządzania rozwojem (cel OP 9.1.) w różnych wymiarach: od monitorowania procesów społeczno-gospodarczych w województwie, planowania przestrzennego, wspierania i tworzenia instrumentów do zarządzania przestrzenią oraz informacją o przestrzeni, po wspieranie instytucjonalnego zaplecza analitycznego (np. działalność prowadziło Wielkopolskie Obserwatorium Rynku Pracy, Obserwatorium Integracji Społecznej, Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego, Wielkopolskie Regionalne Obserwatorium Terytorialne), współpracując w tym zakresie z odpowiednimi podmiotami (np. jednostkami naukowymi, statystycznymi). Samorząd Województwa tworzył warunki do zarządzania rozwojem regionu także w wymiarach programowych – w okresie tym powstały 2 dokumenty kierunkowe i 27 dokumentów operacyjnych (patrz Tab. 2 i 3).

Wspierał doskonalenie kadr współfinansując szkolenia pracowników, umożliwiając udział w konferencjach, warsztatach specjalistycznych oraz rozwój kompetencji partnerów społeczno-gospodarczych zajmujących się rozwojem i realizacją projektów. Współpracując z innymi regionami wymieniał się doświadczeniem i dobrymi praktykami – w tym zakresie można wskazać na zawarte porozumienia takie jak „Współpracy Międzynarodowej w zakresie Polityki dotyczącej Młodzieży”, porozumienie o współpracy między Województwem Wielkopolskim a chorwacką Żupanią Vukovarski-Srijemską, włoskim regionem Emilia-Romania, organizację w 2013 roku II posiedzenia Stałej Ogólnopolskiej Konferencji Współpracy Międzynarodowej Samorządów „Doświadczenia i perspektywy udziału polskich samorządów w umacnianiu lokalnego i regionalnego wymiaru Partnerstwa Wschodniego”.

Ponadto SWW rozwijał partnerstwa publiczno-prywatne i publiczno-społeczne (m.in. realizując duże przedsięwzięcia współfinansowane ze środków unijnych), promował udział organizacji pozarządowych w zarządzaniu regionem (głównie kierując otwarte konkursy dotyczące wspierania zadań publicznych, ale także wspierając Wielkopolska Radę Działalności Pożytku Publicznego), promował bezpieczeństwo publiczne (np. objął patronatem organizowany w 2013 i 2014 roku „Ogólnopolski Turniej Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym dla szkół podstawowych województwa wielkopolskiego”, akcję „STOP WYPADKOM”, czy uczestniczył w 2013 roku w „Obchodach Dnia Strażaka”). W 2014 roku wynegocjowano i podpisano ze stroną rządową Kontrakt Terytorialny dla Województwa Wielkopolskiego, który ma służyć poprawie efektywności polityki rozwoju ukierunkowanej terytorialnie.

 **PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 9.1.**

W 2014 roku SWW zatwierdził „**Koncepcję Systemu Informacji Przestrzennej Województwa Wielkopolskiego (SIPWW)**”, będącą pierwszym etapem wykonawczym budowy i wdrożenia projektu Systemu Informacji Przestrzennej Województwa Wielkopolskiego, czyli cyfrowej platformy wiedzy, danych i informacji przestrzennych w geodezyjnym i kartograficznym zakresie województwa. Głównym celem opracowania Koncepcji było zaplanowanie wieloletniego przedsięwzięcia w zakresie funkcjonalnym, organizacyjno-technicznym oraz finansowym, wynikającego z wymogów Dyrektywy INSPIRE oraz ustawy o infrastrukturze przestrzennej. Zatwierdzenie Koncepcji umożliwiło analizę dostępności i wykorzystania danych przestrzennych oraz zweryfikowanie zapotrzebowania na dostęp do spójnej i zintegrowanej informacji przestrzennej o regionie. W 2014 roku ogłoszono przetarg nieograniczony na utworzenie „Dokumentacji technicznej Systemu Informacji Przestrzennej Województwa Wielkopolskiego (SIPWW)” stanowiącej szczegółowy opis założeń projektowych tworzonej platformy cyfrowej.

9.2. Budowa wizerunku województwa i jego promocja

W latach 2013-2014 Samorząd Województwa podjął starania na rzecz budowania dobrego wizerunku województwa i jego promocji (cel OP 9.2.). Wśród działań promocyjnych znalazły się tworzenie i promowanie markowych regionalnych produktów turystycznych (np. w ramach WPRO 2007-2013 zrealizowano projekt „Kompleksowa promocja wiodących produktów turystycznych Wielkopolski”, związanego z promocją Wielkiej Pętli Wielkopolski, Wielkopolskiego Systemu Szlaków Rowerowych, Wielkopolskiego Systemu Szlaków Pieszych; w 2014 roku podpisano porozumienie związane z wyłonieniem koordynatora wielkopolskiej części Szlaku Piastowskiego). Nie zabrakło także czasu dla popularyzacji regionalnych produktów spożywczych (np. w latach 2013-2014 do 89 produktów regionalnych dołączyły 4 nowe). SWW promował Festiwal Kuchni Wielkopolskiej, brał udział w międzynarodowych i regionalnych targach (m.in. Międzynarodowych Targach Rolno-Spożywczych Grüne Woche w Berlinie, targach Polagra Food oraz Smaki Regionów), udzielał się w ramach Sieci Dziedzictwa Kulinarne Wielkopolski (w latach 2013-2014 do sieci dołączyły 52 nowe podmioty, które pod szyldem Dziedzictwo Kulinarne Wielkopolska oferują wysokiej klasy produkty i dania). Ekspozycji tożsamości regionalnej służyły organizowane lub współorganizowane wydarzenia kulturalne, albo uczestnictwo w nich przedstawicieli SWW, np. w wernisażach, premierach, spektaklach, koncertach, festiwalach, sympozjach, konferencjach naukowych i branżowych, wydarzeniach sportowych (np. wystawa „Enigma. Odszyfrować zwycięstwo”, realizacja międzynarodowego przedsięwzięcia teatralnego „Europe 14/14. History Campus” w Berlinie, Szybowcowe Mistrzostwa Świata w Lesznie w 2013 roku, Finał Mistrzostw Europy Juniorów Młodszych w Baseballu w Miejskiej Górcie w 2013 roku, Puchar Świata w Sprincie Kajakowym w Poznaniu w 2013 roku, Mistrzostwa Świata Juniorek starszych w Unihokeju w Zbąszyniu w 2014 roku, coroczne imprezy Grand Prix w dyscyplinach sportu powszechnego). Promocja obejmowała również organizowanie szkoleń (m.in. „Promocja i marketing w turystyce”), prowadzenie

kampanii promocyjnej w Internecie, na portalach społecznościowych. SWW wspierał kształcenie i podnoszenie kwalifikacji kadr turystycznych w Wielkopolskie, lepsze wykorzystanie linii wąskotorowych regionu na potrzeby turystyki.

Działania realizowano współpracując z organizacjami pozarządowymi, podejmując współpracę międzynarodową. W tym kontekście osobnej uwagi wymaga działalność Biura Informacyjnego Województwa Wielkopolskiego w Brukseli, które w latach 2013-2014 zorganizowało obchody Dnia Św. Marcina w Brukseli, współorganizowało „Polish Day”, udział w konferencjach i seminariach Europejskiego Tygodnia Regionów i Miast OPEN DAYS.

 **PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 9.2.**

W latach 2013-2014 SWW ustanowił **Markę Wielkopolski** – w jej ramach przyznawany jest instytucjom Certyfikat Marki Wielkopolski – *Greater Thing from Greater Poland – Wielkarzec z Wielkopolski*. W ramach marki przyznawany jest także honorowy tytuł Ambasadora Marki Wielkopolski dla wyróżnienia najwybitniejszych Wielkopolan, którzy dzięki swoim umiejętnościom i działalności przyczynili się do rozpoznawalności województwa wielkopolskiego na arenie międzynarodowej.

9.3. Sprawna, innowacyjna administracja samorządowa

W latach 2013-2014 cel sprawnej i innowacyjnej gospodarki (cel OP 9.3.) realizowany był przez wdrażanie zapisów programów: „Proinnowacyjny samorząd lokalny” (w ramach tego programu zorganizowano konkurs „Revita Wielkopolsko”, Wielkopolskie Forum Atrakcyjności Inwestycyjnej), „Innowacyjny Urząd” (w ramach tego programu prowadzono procesy przedsiębiorczego odkrywania dla zidentyfikowania obszarów inteligentnych specjalizacji dla województwa, prowadzono współpracę z Radą Trzydziestu nad certyfikacją Marki Wielkopolski). Ponadto SWW rozwijał e-administrację, wspierał podnoszenie kwalifikacji kadr administracji samorządowej (np. umożliwiając podjęcie studiów podyplomowych, kursów językowych, zachęcano do brania udziału w konferencjach i warsztatach specjalistycznych). W ramach oceny działalności szkoleniowej w Urzędzie funkcjonuje system gromadzenia danych związanych z kształceniem i doskonaleniem zawodowym pracowników. W obszarze wielowymiarowej współpracy Samorządu Województwa z samorządami lokalnymi podjęto działania związane z rozbudową oferty inwestycyjnej regionu prowadząc Elektroniczną Bazę Ofert Inwestycyjnych Województwa Wielkopolskiego (eBOI).

 **PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 9.3.**

W 2014 roku SWW rozpoczął realizację projektu "**e-UM: elektroniczna usługa i wymiana korespondencji w Urzędach Marszałkowskich Województw Wielkopolskiego i Kujawsko-Pomorskiego**", współfinansowanego ze środków PO KL 2007-2013. Partnerami w przedsięwzięciu byli SWW, Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu. W ramach projektu dokonano modernizacji systemu zarządzania administracją samorządowej oraz opracowano nowe e-usługi świadczone za pośrednictwem platformy ePUAP lub platformy z nią kompatybilnej. Projekt zwiększył możliwości wykorzystywania usług elektronicznych dla sprawnego załatwiania spraw urzędowych przez mieszkańców. Przeprowadzono szkolenia dla ponad 1800 pracowników JST i organów administracji publicznej w partnerskich województwach oraz wdrożono nowoczesne rozwiązania informatyczne takie jak dziedzinowy system informatyczny czy wyszukiwarka aktów prawnych.

9.4. Budowa partnerstwa dla innowacji

Budowa partnerstwa dla innowacji (cel OP 9.4.) oznaczała dostarczanie szybkiej, łatwo dostępnej informacji o działaniach proinnowacyjnych i innowacyjnych w regionie (np. za pośrednictwem strony internetowej Innowacyjna Wielkopolska w 2014 roku rozpoczęło działalność internetowe forum dyskusyjne dla członków grup roboczych inteligentnych specjalizacji), zwiększenie skuteczności podmiotów innowacyjnych (np. powołano Wielkopolskie Forum Inteligentnych Specjalizacji), prowadzenie badań i analiz w tym zakresie (np. przeprowadzono badanie ankietowe wielkopolskich przedsiębiorstw na potrzeby identyfikacji inteligentnych specjalizacji oraz wywiady pogłębione z przedstawicielami obszarów inteligentnych specjalizacji), promocję kultury innowacyjności w regionie przez organizowanie wydarzeń i konferencji (np. organizacja „Światowych Dni Innowacji”), upowszechnianie partnerstwa na rzecz innowacji, tworzenie warunków dla wdrażania RSI (np. wspieranie działalności Wielkopolskiej Rady Trzydziestu zrzeszającej przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, nauki i biznesu z regionu).

**PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 9.4.**

W 2014 roku zakończył się projekt „ESSENCE - Proste eUsługi dla ukształtowania i wzmocnienia sieci MŚP w Europie Środkowej” (wdrażany od 2012 roku w ramach Programu dla Europy Środkowej współfinansowanego z EFRR), w którym SWW był partnerem wiodącym. Do realizacji projektu ESSENCE zaangażowało się 6 regionów Europy i 10 partnerów. Dzięki niemu opracowano usługi dla e-Biznesu, e-Sieci i e-Logistyki. Przedsiębiorcy z Wielkopolski uczestniczyli w pilotażowym kształtowaniu e-Usług oferujących wsparcie logistyczne poprzez udostępnienie im platformy ESSENCE.

9.5. Budowa regionalnych systemów zabezpieczenia i reagowania na zagrożenia

W obszarze budowy regionalnych systemów zabezpieczania i reagowania na zagrożenia (cel OP 9.5.) w latach 2013-2014 kontynuowano budowę systemu bezpieczeństwa i zarządzania nim. Zakończono projekt rozbudowy zintegrowanego systemu bezpieczeństwa środowiskowego i ekologicznego województwa wielkopolskiego Państwowej Straży Pożarnej, ogłoszono konkurs w ramach WRPO 2007-2013 na zakup sprzętu specjalistycznego do zapobiegania i likwidacji skutków klęsk żywiołowych i poważnych awarii środowiskowych. SWW udzielał bezpośredniego wsparcia dla podmiotów, których zadania związane były z bezpieczeństwem publicznym i ratownictwem (np. ze środków budżetu województwa udzielono wsparcia dla Ochotniczych Straży Pożarnych, Rejonowej stacji Pogotowia Ratunkowego w Poznaniu, Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego w Koninie, Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego Województwa Wielkopolskiego oraz Ratownictwa Wodnego Rzeczypospolitej Polskiej w Kaliszu).

Z realizacją tego celu wiązało się także wzmocnianie zdolności struktur samorządowych do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego i wymagań obronności państwa (np. przeprowadzono szkolenia obronne pracowników zgodnie z Wytocznymi Wojewody Wielkopolskiego do szkolenia obronnego na 2014 rok), prowadzenie działań profilaktycznych i informacyjnych w zakresie ratownictwa, bezpieczeństwa i porządku publicznego (np. SWW objął patronatem program edukacyjny „Bezpiecznie to wiedzieć i znać”, uczestniczył w konferencji „Bezpieczne życie seniorów”). Dla poprawy standardów ochrony przed zagrożeniami i bezpieczeństwa SWW zakupił samochody pożarnicze, zestawy medyczne oraz inne niezbędne elementy wyposażenia dla Ochotniczych Straży Pożarnych w Wielkopolsce. OSP otrzymały dofinansowanie z budżetu województwa na zorganizowanie VII Turnieju Orkiestr Dętych o Kryształowe Koło w Kole, Nocy sobótkowej na Śluzie w Krostkowie oraz III Festiwalu Orkiestr Dętych OSP w Słupcy. Z kolei Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Województwa Wielkopolskiego otrzymało dofinansowanie z budżetu województwa na zakup i utrzymanie specjalistycznego sprzętu ratunkowego. W analizowanym okresie zorganizowano także szkolenia podnoszące umiejętności i sprawność służby ratownictwa wodnego z terenu województwa wielkopolskiego.

**PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 9.5.**

W 2013 roku zakończono projekt realizowany przez Komendę Państwowej Straży Pożarnej w Poznaniu „Rozbudowa zintegrowanego systemu bezpieczeństwa środowiskowego i ekologicznego województwa wielkopolskiego” (rozpoczęty w 2011 roku, w ramach WRPO 2007-2013). W ramach projektu utworzono 6 stanowisk o poszerzonej funkcjonalności do analizowania i prognozowania zagrożeń oraz kierowania działań ratowniczych tzw. SAPZ (Stanowiska do Analizowania i Prognozowania Zagrożeń): w Kaliszu, Koninie, Lesznie, Pile oraz dwa w Poznaniu. Stworzono Wojewódzką Sieć Teleinformatyczną, dzięki której zapewniono szerokopasmowe połączenie między wszystkimi jednostkami Państwowej Straży Pożarnej w województwie wielkopolskim. Dodatkowo rozbudowano sieć łączności radiowej w całym województwie. W ramach poprawy bezpieczeństwa i środowiskowego ekologicznego Wielkopolski zakupiono niezbędny specjalistyczny sprzęt ratowniczy. Przeprowadzono wiele szkoleń i ćwiczeń doskonalących umiejętności oraz kompleksową kampanię promocyjną w tym zakresie.

9.6. Rozwój współpracy terytorialnej

Z rozwojem współpracy terytorialnej (cel OP 9.6.) wiązała się promocja i tworzenie powiązań wewnętrznych podmiotów działających na rzecz rozwoju województwa (np. inicjowanie kontaktów międzynarodowych pomiędzy podmiotami i instytucjami z terenu województwa i partnerami z zagranicy, udział w misjach gospodarczych, organizacja spotkań grup roboczych zajmujących się określonymi projektami), promocja wspólnych inicjatyw i projektów (np. w ramach Europejskiej Platformy Regionów Podmiejskich PURPLE). SWW w latach 2013-2014 brał udział zarówno w regionalnych, jak i krajowych, czy międzynarodowych organizacjach, stowarzyszeniach, sieciach na rzecz wymiany doświadczeń i dobrych praktyk (np. wznowił w 2014 roku porozumienie z regionami tworzącymi sieć „Regiony Europejskie dla Młodzieży” w sprawie „Współpracy w Zakresie Polityki dotyczącej Młodzieży”, podejmował liczne

konferencje i delegacje, brał udział w targach, warsztatach, seminariach). Podejmował wspólny lobbings na rzecz interesów Wielkopolski.

Działania SWW przyczyniały się do rozwoju współpracy i partnerstw z samorządami innych krajów, z sąsiednimi regionami. W latach 2013-2014 Samorząd brał udział w (zapoczątkowanej w Poznaniu w 2012 roku) „Stałej Ogólnopolskiej Konferencji Współpracy Międzynarodowej Samorządów”, poświęconej wymianie doświadczeń i rozwijaniu współpracy samorządów z partnerami zagranicznymi. W ramach wdrażania „Priorytetów współpracy zagranicznej Województwa Wielkopolskiego” SWW organizował konferencje, seminaria, spotkania merytoryczne grup roboczych oraz wizyty studyjne. Natomiast w ramach współpracy z sąsiednimi regionami (dolnośląskim, lubuskim, opolskim, zachodniopomorskim) w 2014 roku powołał Zespół roboczy do spraw Strategii rozwoju Polski Zachodniej, którego zadaniem było nawiązanie współpracy między województwami na rzecz realizacji wspólnych przedsięwzięć o znaczeniu ponadregionalnym.

 **PRZYKŁAD
REALIZACJI CELU
OP 9.6.**

W 2013 roku SWW podpisało **porozumienie o współpracy z Żupanią Vukovarsko-Srijemską** (Chorwacja), które ma wspierać wielkopolskich przedsiębiorców tworząc im warunki do międzynarodowej współpracy w przemyśle spożywczym, logistyce, produkcji materiałów budowlanych. W 2014 roku podpisano **porozumienie o współpracy z włoskim regionem Emilia-Romania**. Porozumienie zintensyfikowało kooperację w kluczowych obszarach życia społecznego - nauczania i kształcenia zawodowego (w tym wymianę młodzieży), kultury i sztuki, sportu, turystyki oraz gospodarki (np. promowano współpracę gospodarczą, współpracę między przedstawicielstwami regionalnymi w kontaktach z Unią Europejską).

4. Wnioski, wyzwania, rekomendacje

Aktualizacja Strategii w 2012 roku była odpowiedzią na wyzwania społeczno-gospodarcze i środowiskowe stojące przed regionem, ukierunkowującą jej cele rozwojowe na poprawę jakości życia w warunkach zrównoważonego rozwoju. Wielkopolska rozwija się w sytuacji zmian cywilizacyjnych: globalizacji (funkcjonując w sieci powiązań gospodarczych, społecznych i politycznych), cyfryzacji (mając do czynienia z rozwojem społeczeństwa informacyjnego, przenikania technologii IT we wszystkich sferach życia, dekapitalizacją pewnych sektorów gospodarki – rewolucją przemysłową 4.0), gospodarki informacyjnej (opartej na wiedzy, podkreśleniem znaczenia kreatywności – mówi się już nie tylko o klasie kreatywnej, ale i regionach/miastach kreatywnych), starzenia się populacji (zjawisko postępujące szczególnie w Europie Zachodniej). Należy także uwzględnić postępujące zmiany klimatyczne, mające wpływ na sytuację w województwie, w szczególności na zasoby wodne i bezpieczeństwo (dalszy stopniowy wzrost średniej rocznej temperatury powietrza, wzrastająca częstość występowania opadów ulewnych i innych ekstremalnych zjawisk pogodowych, większe różnice temperatur w miastach i poza nimi, czyli występowanie wyraźniejszych wysp ciepła).

Badanie realizacji Strategii w latach 2013-2014 pozwoliło na stwierdzenie, że Strategia od samego początku jej sformułowania jest w pełni realizowana. Oznacza to, że plan wpisujący się w ogólnoświatowe tendencje, z minimalizowaniem negatywnych konsekwencji globalizacji, cyfryzacji, gospodarki informacyjnej oraz z próbą przeciwdziałania starzeniu się populacji regionu zostały przez SWW podjęte.

Raport obejmuje trzy główne wymiary: analiza prac programowych, analiza pola interwencji i analiza sytuacji społeczno-gospodarczej. Cele SRWW zostały przełożone na 73 dokumenty wykonawcze uszczegóławiające jej zapisy, obowiązujące w analizowanym okresie. Do największej liczby celów Strategii odwoływały się WRPO 2014+ (tj. zakładał realizację 82% Strategii) i PZPWW (tj. zakładał realizację 52% Strategii). Najbardziej oprogramowany był cel ST 8. *Zwiększenie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa*, który został przełożony na 48 różnych dokumentów wykonawczych, z czego 37 było obligatoryjnych (tzn. ich powstanie wynikało z wymogów prawnych). Cel strategiczny SRWW, którego oprogramowanie wyniknęło w większym stopniu z potrzeby władz Samorządu zaplanowania kompleksowych działań, ich zintegrowania, niż bezpośrednio z wymogów prawnych (tzw. podejście nieobligatoryjne) był cel ST 9. *Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem*. Niemal połowa dokumentów realizujących ten cel była nieobligatoryjna (tj. 46%).

W odniesieniu do realizacji Strategii przez prace programowe, należy rozważyć, aby w kolejnym sprawozdaniu analizę ograniczyć tylko do dokumentów nowych, kierunkowych i operacyjnych tworzonych

lub koordynowanych w strukturach UMWW lub jej jednostkach organizacyjnych. Zasadne wydaje się przeprowadzenie prac analitycznych nad aktualnością zapisów niektórych dokumentów kierunkowych i operacyjnych obowiązujących w regionie, z punktu widzenia obecnych i przyszłych procesów rozwojowych. Analiza powinna dostarczyć odpowiedzi na pytanie, które zapisy dokumentów nie są aktualne (na obecny moment, lub mogą stracić aktualność w najbliższych latach) i czy wymagają one aktualizacji, stworzenia nowego dokumentu, bądź po prostu jego „wygaszenia”. W szczególności dotyczy to dokumentów obowiązujących od kilku/kilkunastu lat, jak np. Strategia rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich, czy Strategia e-Wielkopolska. Jednak najważniejszym wnioskiem z tego etapu analizy jest konieczność opracowania podręcznika dotyczącego zarządzania strategicznego i wdrożenia jego zapisów w samorządowej administracji regionalnej. Zauważyć należy, że dokumenty programowe opracowywane są wg różnych procedur, w różnej formie i nadawane są im różne nazwy: strategia, plan, program, często nieadekwatne do treści tych dokumentów. Wypracowanie standardów, wprowadzenie możliwie jednolitej ramowej struktury tych dokumentów oraz określenie głównych etapów prac nad nimi zwiększyłyby spójność programowania oraz podniesiona zostałaby wartość informacyjno-analityczno-programowa dokumentów.

Na realizację celów SRWW w latach 2013-2014 Samorząd przeznaczył z budżetu województwa 2 581,3 mln zł. Najwięcej środków zainwestowano w rozwój transportu, e-infrastruktury (tj. 46,8% środków). W dalszej kolejności w rozwój gospodarki – przeciwdziałanie bezrobociu, rozwój przedsiębiorczości, edukacji, wsparcie rolnictwa i turystyki (tj. 15,8% środków), w rozwój społeczeństwa – wzmocnienie włączenia społecznego i integracji społecznej, zdrowia mieszkańców, rozwój kultury, społeczności lokalnych i społeczeństwa obywatelskiego, poprawę bezpieczeństwa publicznego (tj. 14,2% środków), w sprawną administrację (tj. 13,6% środków). Należy zaznaczyć, że niemal 1/3 środków z obszaru sprawnej administracji przeznaczono na budowę nowej siedziby Urzędu. W latach 2013–2014 SWW koncentrował się na większości określonych w Strategii kluczowych działań służących osiągnięciu celu generalnego, lecz w różnym stopniu, co spowodowane było wieloma czynnikami, a przede wszystkim ograniczonymi możliwościami działania. W związku z tym w kolejnych sprawozdaniach z realizacji Strategii należy zwrócić uwagę na te obszary działań, które być może wymagają modyfikacji w kontekście diagnozowanych nowych (skuteczniejszych) narzędzi lub sytuacji społeczno-gospodarczej regionu, bądź wykraczają poza kompetencje SWW.

Podjęte w 2013-2014 działania skutecznie spożytkowały walory regionu przybliżając Wielkopolskę do określonego przez Samorząd jej punktu docelowego – „Wielkopolska w 2020 roku będzie regionem inteligentnym, innowacyjnym i spójnym”. Przyglądając się miarom osiągnięcia celów zauważa się przeważającą liczbę zmian pozytywnych. Wyzwaniem pozostaje jednak monitorowanie Strategii przy pomocy wskaźników. Należy rozwijać badania makroekonomiczne służące ocenie efektu netto realizacji celów Strategii (z wykorzystaniem wskaźników określonych w SRWW).

Osobnego komentarza wymaga potrzeba doskonalenia sprawozdawczości polityki rozwojowej. Równoległe do prac nad sprawozdaniem przygotowano karty wskaźników (lub inaczej „metryczki wskaźników”) zawierające informacje, takie jak nazwa wskaźnika wg Strategii i wg źródła, jednostka miary, opis wskaźnika, dostępność danych i ich aktualność, metoda pomiaru, interpretacja. Karty wskaźników zwiększą poprawność analiz ilościowych (np. w związku ze stosowaniem tej samej metodologii pomiaru) i umożliwią dokonanie porównań wartości wskaźników w czasie. Karty wskaźników będą dostępne na stronach www Urzędu, w tym WROT. Doświadczenie z analizy aspektów finansowych realizacji celów Strategii wskazuje na to, że efektywnym narzędziem sprawozdawczości SRWW byłaby jednolita (spójna) kategoryzacja celów Strategii z wydatkami opartymi na tradycyjnej klasyfikacji budżetowej ujętej w uchwałach budżetowych. Innym narzędziem poprawiającym system sprawozdawczości może być baza wiedzy zawierająca informacje (w jednym miejscu) o badaniach, sprawozdaniach, analizach, itp. wytwarzanych w Urzędzie.

Polska i jej regiony należą do Unii Europejskich – sieci gospodarczej, społecznej i politycznej – w której dyskutowane polityki siłą rzeczy wpływają na politykę rozwojową jej członków. W ostatnim czasie podejmuje się kwestie dotyczące kształtu polityki spójności po 2020 roku (w tym wzmacnia się działalność lobbująca różnych grup regionów wyrażających swoją opinię w tym zakresie, np. inicjatywa grupy regionów austriackich, duńskich, szwedzkich i fińskich, regionów państw Grupy Wyszehradzkiej, czy utworzonej w ramach Komitetu Regionów grupy zrzeszającej regiony mniej rozwinięte *Less Developed*

Regions), przeglądu wieloletnich ram finansowych w 2016 roku, który pozwoli zweryfikować priorytety na pozostałe lata objęte ramami i wstępnie określi kształt przyszłych polityk i wieloletniego budżetu UE po 2020 roku, czy umów o wolnym handlu, np. między UE a USA. Poszukuje się nowych instrumentów z nowym kluczem redystrybucji środków, w tym obserwuje się coraz silniejszą skłonność do tworzenia na poziomie UE nowych instrumentów ukierunkowanych sektorowo (np. Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych - Plan Junckera), a także odpowiedzi na konflikt w Europie Wschodniej, problem spójności wewnątrz struktury unijnej (nowi członkowie – np. problem z akcesją Ukrainy do UE, dyskusja celowości pozostania w strukturach UE w Wielkiej Brytanii). Problemem do rozwiązania pozostają także migracje (w dużej mierze niekontrolowane) do krajów UE.

Równoległe do dyskusji prowadzonej na poziomie europejskim, w kraju podejmowane są kwestie nowego kierunku polityki rozwoju (m.in. akcentuje się rozwój mniejszych ośrodków i wyrównywanie szans obszarów „zapóźnionych”). W tym zakresie sformułowano „Plan na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” (w celu uniknięcia pułapek rozwojowych kraju: średniego dochodu, braku równowagi, przeciętnego produktu, demograficznej i pułapki słabości instytucji), trwają prace nad zmianą średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju (przyjęcie dokumentu planowane jest na IV kwartał 2016 r.), czy zapowiadane są prace nad opracowaniem „Paktu dla obszarów wiejskich”. Ponadto w debacie publicznej pojawiają się doniesienia o możliwych zmianach w podziale administracyjnym kraju (w sensie terytorialnym, ale także ustrojowym), zapowiadane są reformy systemu oświaty i służby zdrowia. Przedstawione zagadnienia nie mogą pozostawać bez wpływu na kształt Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego w związku z czym konieczne jest rozpoczęcie na poziomie regionalnym dyskusji w tym zakresie.

Niniejsze sprawozdanie jest opracowaniem pionierskim, bowiem standardy monitorowania strategii regionalnych nie zostały dotąd upowszechnione. Jest oryginalną propozycją szerokiego i wnikliwego podejścia do tego zagadnienia, pierwszym tak szerokim zbiorem informacji na temat realizacji Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego. Cykl opracowania, ze względu jego nowatorski charakter z przyczyn obiektywnych, uległ wydłużeniu. Kolejne sprawozdanie powstanie już w krótszym czasie, co nastąpi pod koniec 2017 roku. Powstanie w ten sposób obszerny materiał analityczny, który obok kolejnej zaktualizowanej diagnozy społeczno-gospodarczej, dokumentów kierunkowych i operacyjnych przygotowanych na poziomach krajowym i europejskim, będzie punktem wyjścia do prac nad kolejną strategią rozwoju województwa wielkopolskiego.